

Załącznik
do uchwały nr ...
Rady Ministrów
z dnia 2022 r.

Kod CCI	
Tytuł w języku angielskim	
Tytuł w języku narodowym	Fundusze Europejskie dla Rybactwa
Wersja	1.0
Pierwszy rok	2021
Ostatni rok	2027
Kwalifikowalny od	2021-01-01
Kwalifikowalny do	2029-12-31
Nr decyzji Komisji	
Data decyzji Komisji	
Nr decyzji zmieniającej w sprawie państwa członkowskiego	
Data wejścia w życie decyzji zmieniającej w sprawie państwa członkowskiego	
Przesunięcie inne niż istotne (art. 24.5 CPR)	Tak / Nie
Dany fundusz	☐ EFRR
	☐ Fundusz Spójności
	☐ EFS+
	☐ FST
	☒ EFMRA

1. Strategia programu: główne wyzwania w zakresie rozwoju oraz działania podejmowane w ramach polityki

Pole tekstowe [max. 30 000 znaków]

Program Fundusze Europejskie dla Rybactwa jest instrumentem wsparcia sektorów rybactwa i gospodarki morskiej w Polsce współfinansowanym ze środków Europejskiego Funduszu Morskiego, Rybackiego i Akwakultury (EFMRA). Program został zaprojektowany z myślą o kontynuacji wsparcia udzielanego sektorowi rybactwa w perspektywie finansowej Unii Europejskiej (UE) 2014–2020, kiedy to środki z Europejskiego Funduszu Morskiego i Rybackiego (EFMR) były wdrażane za pośrednictwem Programu Operacyjnego „Rybactwo i Morze” (PO RYBY 2014–2020).

W ramach programu Fundusze Europejskie dla Rybactwa są wdrażane wszystkie 4 priorytety EFMRA:

- 1) wspieranie zrównoważonego rybołówstwa oraz odbudowy i ochrony żywych zasobów wodnych,
 - 2) wspieranie zrównoważonej działalności w zakresie akwakultury oraz przetwarzania i wprowadzania do obrotu produktów rybołówstwa i akwakultury, przyczyniając się w ten sposób do bezpieczeństwa żywnościowego w Unii,
 - 3) sprzyjanie zrównoważonej niebieskiej gospodarce na obszarach przybrzeżnych, wyspiarskich i śródlądowych oraz wspieranie rozwoju społeczności rybackich i sektora akwakultury,
 - 4) wzmocnienie międzynarodowego zarządzania oceanami oraz przyczynianie się do zapewnienia bezpieczeństwa i czystości mórz i oceanów, ochrony na nich, a także zrównoważonego zarządzania nimi,
- co zostało ustalone na podstawie identyfikacji potrzeb przeprowadzonej w ramach analizy mocnych i słabych stron oraz szans i zagrożeń (analiza SWOT).

Program Fundusze Europejskie dla Rybactwa wspiera cele wspólnej polityki rybołówstwa (WPRyb), polityki morskiej UE oraz międzynarodowych zobowiązań UE w dziedzinie zarządzania oceanami, przyczyniając się do promowania zrównoważonego rybołówstwa i ochrony żywych zasobów morza, zapewnienia bezpieczeństwa żywnościowego dzięki dostawom produktów rybołówstwa i akwakultury, rozwoju zrównoważonej niebieskiej gospodarki oraz zapewnienia zdrowego stanu, bezpieczeństwa i czystości mórz i oceanów, ochrony na nich, a także do zrównoważonego zarządzania nimi.

Mając na uwadze konieczność zachowania spójności polityk UE i realizujących je programów, na etapie programowania dołożono staranności, aby cele programu nie pozostawały w sprzeczności z celami polityki spójności, wspólnej polityki rolnej, Europejskiego Funduszu Rozwoju Regionalnego, Europejskiego Funduszu Społecznego Plus, Funduszu Spójności, Europejskiego Funduszu Rozwoju Rolnictwa i Obszarów Wiejskich, funduszu InvestEU, instrumentów odbudowy europejskiej gospodarki dotkniętej kryzysem, programu LIFE, Europejskiego Funduszu Azylu i Migracji, Funduszu Bezpieczeństwa Wewnętrznego, Instrumentu Wsparcia Finansowego na rzecz Zarządzania Granicami i Wiz i umożliwiały osiągnięcie synergii między nimi.

Program Fundusze Europejskie dla Rybactwa jest komplementarny ze strategią UE dla regionu Morza Bałtyckiego. Implementacja tej strategii odbywa się przez Zrewidowany Plan Działań¹, który opiera się na 3 celach głównych: poprawa jakości ekosystemu Morza Bałtyckiego, poprawa spójności regionu oraz wzrost dobrobytu oraz 9 celach szczegółowych: czysta woda w morzu, bogata i zdrowa przyroda, czysta i bezpieczna żegluga, niezawodne rynki energii, dobre warunki transportowe, łączenie ludzi w regionie, lepsza współpraca w zwalczaniu przestępczości transgranicznej, poprawa globalnej konkurencyjności regionu Morza Bałtyckiego, oraz adaptacja do zmian klimatu, zapobieganie i zarządzanie ryzykiem. W Zrewidowanym Planie Działań określono obszary tematyczne ukierunkowane na wdrażanie poszczególnych działań strategii UE dla regionu Morza Bałtyckiego. Operacje zaprojektowane w ramach programu Fundusze Europejskie dla Rybactwa wpisują się w następujące obszary tematyczne Zrewidowanego Planu Działań: 3 Biogospodarka, 5 Czysta żegluga, 7 Energia, 8 Planowanie przestrzenne, 10 Turystyka, 11 Kultura, 12 Innowacje. Realizacja tych operacji może również mieć pośredni udział w innych obszarach tematycznych, takie jak 1 Biogeny, 2 Substancje niebezpieczne, 4 Bezpieczna żegluga, 13 Zdrowie czy 14 Edukacja.

Kierunki interwencji programu Fundusze Europejskie dla Rybactwa są spójne z Umową Partnerstwa na lata 2021–2027. Wdrażane priorytety EFMRA przyczyniają się do realizacji celu polityki 2 Bardziej przyjazna dla środowiska, niskoemisyjna i przechodząca w kierunku gospodarki zeroemisyjnej oraz odporna Europa dzięki promowaniu czystej i sprawiedliwej transformacji energetycznej, zielonych i niebieskich inwestycji, gospodarki o obiegu zamkniętym, łagodzenia zmian klimatu i przystosowania się do nich, zapobiegania ryzyku i zarządzania ryzykiem oraz zrównoważonej mobilności miejskiej (CP2) oraz celu polityki 5 Europa bliższa obywatelom dzięki wspieraniu zrównoważonego i zintegrowanego rozwoju wszystkich rodzajów terytoriów i inicjatyw lokalnych (CP5),

¹ EU Strategy for the Baltic Sea Region Action Plan, opublikowany w lutym 2021 r.

zawartych w rozporządzeniu 2021/1060 (CPR)², co wynika bezpośrednio z rozporządzenia 2021/1139³. Cele te są realizowane odpowiednio przez działania objęte priorytetem 1, 2 i 4 w odniesieniu do CP2 oraz priorytetem 3 w odniesieniu do CP5.

Określając cele strategiczne programu starano się uwzględnić, w jak najszerszym zakresie, globalne trendy wynikające z ogólnosięwiatowych uwarunkowań środowiskowych, gospodarczych i społecznych, wśród których za najważniejsze uznano: ocieplenie i zmiany klimatu, wzrost zanieczyszczenia środowiska naturalnego i utrata bioróżnorodności, wzrost uprzemysłowienia i urbanizacji, rosnący popyt na energię, rozwój cyfryzacji i automatyzacji pracy, starzenie się społeczeństw krajów rozwiniętych, malejące bezpieczeństwo żywnościowe.

Polska jako kraj nadbałtycki, wiąże rozwój sektora rybactwa ze stanem ekosystemu Morza Bałtyckiego. Realizacja programu Fundusze Europejskie dla Rybactwa przyczynia się do niwelowania słabych stron gospodarki rybackiej określonych w regionalnych analizach dla basenów morskich⁴ przygotowanych przez Komisję Europejską (KE). Ponadto **program przyczynia się do realizacji zaleceń grupy HELCOM FISH realizującej działania wynikające z Konwencji helsińskiej**, której Polska jest sygnatariuszem, a także do wdrożenia postanowień Bałtyckiego Planu Działań HELCOM oraz Regionalnego Planu Działania dotyczącego odpadów w środowisku morskim HELCOM RAP ML.⁵ Prace w ramach HELCOM obejmują następujące zagadnienia: transport morski, zanieczyszczenie środowiska morskiego, ochrona morskiej przyrody, stan zasobów oraz presja człowieka na gatunki ryb, które stanowią ważne ogniwo w łańcuchu pokarmowym i są elementem ekosystemu Morza Bałtyckiego. W efekcie prac grupy HELCOM FISH są formułowane wytyczne dla państw nadbałtyckich odnośnie do proponowanych działań prewencyjnych i naprawczych z zakresu rybołówstwa i akwakultury, wśród których do najbardziej istotnych należą zalecenia w zakresie: konieczności poprawy monitoringu przyłowu gatunków chronionych w ramach unijnego programu zbierania danych rybackich, konieczności wdrażania bardziej przyjaznych dla środowiska narzędzi połowowych, zapewnienia właściwych działań ochronnych dla gatunków ryb dwuśrodowiskowych czy konieczności ograniczania emisji zanieczyszczeń pochodzących z akwakultury.

Program Fundusze Europejskie dla Rybactwa przyczynia się do realizacji celów **dyrektywy w sprawie strategii morskiej**⁶, wyznaczającej kierunek w dziedzinie polityki środowiska morskiego UE. Głównym instrumentem realizacji tej dyrektywy w Polsce jest opracowany i wdrażany przez Ministerstwo Infrastruktury Program ochrony wód morskich. Uzasadnione jest zatem, aby Program Fundusze Europejskie dla Rybactwa zapewniał wsparcie dla wdrażania celów dyrektywy w sprawie strategii morskiej zgodnie ze WPRyb. Dofinansowanie działań ograniczających presję na ekosystemy morskie i poprawiających ich bioróżnorodność (takich jak: badanie wpływu trałowania dennego, zbieranie utraconych narzędzi połowowych, rozwój alternatywnych narzędzi połowowych czy ograniczenie populacji gatunków inwazyjnych) wpisuje się w cel przygotowanie i wdrożenie środków mających na celu poprawę stanu środowiska morskiego, o którym mowa w art. 13 dyrektywy w sprawie strategii morskiej.

Program Fundusze Europejskie dla Rybactwa został zaprojektowany z myślą o **zapewnieniu wsparcia dla wdrażania celów dyrektywy siedliskowej**⁷ i **dyrektywy ptasiej**⁸. Na obszarach morskich te cele mogą być realizowane dzięki finansowaniu działań takich jak: ograniczanie przypadkowego połowu (przyczyniającego się do ochrony zagrożonych

² Rozporządzenie Parlamentu Europejskiego i Rady (UE) 2021/1060 z dnia 24 czerwca 2021 r. ustanawiające wspólne przepisy dotyczące Europejskiego Funduszu Rozwoju Regionalnego, Europejskiego Funduszu Społecznego Plus, Funduszu Spójności, Funduszu na rzecz Sprawiedliwej Transformacji i Europejskiego Funduszu Morskiego, Rybackiego i Akwakultury, a także przepisy finansowe na potrzeby tych funduszy oraz na potrzeby Funduszu Azylu, Migracji i Integracji, Funduszu Bezpieczeństwa Wewnętrznego i Instrumentu Wsparcia Finansowego na rzecz Zarządzania Granicami i Polityki Wizowej (Dz. Urz. UE L 231 z 30.06.2021, str. 159).

³ Rozporządzenie Parlamentu Europejskiego i Rady (UE) 2021/1139 z dnia 7 lipca 2021 r. ustanawiające Europejski Fundusz Morski, Rybacki i Akwakultury oraz zmieniające rozporządzenie (UE) 2017/1004 (Dz. Urz. UE L 247 z 13.07.2021, str. 1).

⁴ Regional sea basin analyses regional challenges in achieving the objectives of the common fisheries policy – a sea basin perspective to guide EMFF programming, SWD(2020) 206 final.

⁵ Bałtycki Plan Działania HELCOM przyjęty w październiku 2021 r. jest dokumentem strategicznym HELCOM, który będzie wyznaczał działania HELCOM na najbliższe 10 lat (jest tam szereg propozycji w zakresie prowadzenia zrównoważonych połowów, poprawy zbioru danych połowowych czy udrożnienia rzek pod kątem wymagań ryb dwuśrodowiskowych). Jednocześnie plan na rzecz odpadów morskich HELCOM RAP ML wpisuje się w działania z zakresu usuwania z morza utraconych narzędzi połowowych.

⁶ Dyrektywa Parlamentu Europejskiego i Rady 2008/56/WE z dnia 17 czerwca 2008 r. ustanawiająca ramy działań Wspólnoty w dziedzinie polityki środowiska morskiego (Dz. Urz. UE L 164 z 25.06.2008, str. 19).

⁷ Dyrektywa Rady 92/43/EWG z dnia 21 maja 1992 r. w sprawie ochrony siedlisk przyrodniczych oraz dzikiej fauny i flory (Dz. Urz. UE L 206 z 22.07.1992, str. 7).

⁸ Dyrektywa Parlamentu Europejskiego i Rady 2009/147/WE z dnia 30 listopada 2009 r. w sprawie ochrony dzikiego ptactwa (Dz. Urz. UE L 20 z 26.01.2010, str. 7).

gatunków takich jak bałtyckie morświny czy morskie ptaki) czy przez działania zmierzające do ograniczania konfliktów na styku rybołówstwa i gatunków chronionych, w tym zapewniania rekompensat za straty powodowane w połowach przez ptaki i ssaki morskie. Na obszarach śródlądowych działania będą dotyczyły m.in. poprawy drożności rzek i odbudowy właściwych siedlisk w celu zapewnienia dróg migracji i miejsc rozrodu dla ryb dwuśrodowiskowych czy utrzymania ekstensywnej gospodarki rybackiej na obszarach stawowych będących jednocześnie obszarami Natura 2000. Istotnym elementem powinien być również rozwój infrastruktury turystycznej i edukacyjnej w zakresie gatunków ryb i gospodarki rybackiej na obszarach Natura 2000.

W ramach zaprojektowanych działań przewidziano wsparcie dla sektora rybołówstwa w związku z wdrożeniem ograniczeń wynikających z wprowadzenia środków ochrony morświnów bałtyckich przed przypadkowym połowem – zarówno w istniejących obszarach Natura 2000 (wyznaczonych między innymi w celu ochrony tego gatunku ssaka morskiego), jak i poza nimi. W wyniku wdrażania programu Fundusze Europejskie dla Rybactwa nie ulegnie zwiększeniu liczba i powierzchnia morskich obszarów chronionych, poprawie ulegnie natomiast system zarządzania nimi. Zakres wsparcia uwzględni przyszłe plany ochrony morskich obszarów chronionych Natura 2000, przez dofinansowanie prac grup eksperckich i międzysektorowych w ich przygotowaniu, wdrożeniu, usprawnieniu zarządzania takimi obszarami oraz poprawie zbierania danych. Istotnym elementem jest również wdrażanie planów zarządzania rybołówstwem w obszarach Natura 2000 ustanowionych w wyłącznych strefach ekonomicznych państw graniczących z Polską, które przekazywane są do KE w formie wspólnej rekomendacji regionalnej grupy do spraw rybołówstwa Morza Bałtyckiego BALTFISH w oparciu o przepisy WPRyB.

Kolejny element brany pod uwagę przy projektowaniu wsparcia w ramach programu Fundusze Europejskie dla Rybactwa to konieczność zahamowania tempa zmian klimatu, ochrona, zachowanie i poprawa kapitału naturalnego oraz ochrona zdrowia i dobrostanu obywateli przed zagrożeniami i negatywnymi skutkami związanymi ze środowiskiem. W pakiecie dokumentów legislacyjnych na perspektywę finansową UE 2021–2027 zostało określone, że co najmniej 30% alokacji EFMRA zasili działania na rzecz realizacji celów klimatycznych i środowiskowych, dzięki czemu sektor rybactwa zostanie aktywnie włączony w proces transformacji opisany w strategii UE opublikowanej w 2019 r. i znanej jako Europejski Zielony Ład. **Instytucja zarządzająca, współpracując z partnerami spoza administracji w ramach grupy roboczej do spraw opracowania programu na perspektywę finansową UE 2021–2027, starała się, aby działania projektowane dla realizacji wsparcia z EFMRA jak najszerszej wpisywały się w cele wytyczone w Europejskim Zielonym Ładzie, w szczególności w zakresie zielonego przyrzeczenia „nie szkodzić”.**

Jednym z największych wyzwań dla sektora rybactwa w najbliższym czasie będzie **transformacja w kierunku działalności niskoemisyjnej i gospodarki o obiegu zamkniętym**. Jest to szczególnie istotny kierunek rozwoju ze względu na występowanie ograniczonej ilości surowców nieodnawialnych przy stale rosnącym zapotrzebowaniu na te surowce. Działalność niskoemisyjna będzie oznaczać wdrożenie bezemisyjnych procesów produkcyjnych, bezemisyjnego transportu czy przejście na bezemisyjne źródła energii. Równie istotnym elementem w dążeniu do osiągnięcia neutralności klimatycznej będzie wdrażanie modelu gospodarki o obiegu zamkniętym. W 2020 r. KE uaktualniła Plan działania UE dotyczący gospodarki o obiegu zamkniętym, który ma na celu realizację idei budowy gospodarki, w której zasoby są wykorzystywane w sposób efektywny, obejmującej obniżenie zasobochłonności procesów produkcyjnych, a także minimalizację powstawania odpadów, w tym rozwój odzysku surowców wtórnych. Zasoby mają być wykorzystywane zgodnie z łańcuchem wartości. Program Fundusze Europejskie dla Rybactwa, przez działania zaprojektowane do wsparcia powinien wносить wkład w osiągnięcie tych celów i przyczynić się do zmniejszenia emisyjności sektora rybackiego.

Kolejnym istotnym wyzwaniem dla sektora rybactwa i gospodarki morskiej będzie **transformacja cyfrowa prowadząca zarówno do optymalizacji procesów produkcyjnych i rozwoju nowoczesnego społeczeństwa, jak również zwalczania zmian klimatu**. Proces transformacji cyfrowej społeczeństwa oraz gospodarka z udziałem algorytmów są wielkim wyzwaniem rozwojowym kolejnych lat. Strategia cyfrowa UE wskazuje, że najważniejsze obszary w transformacji cyfrowej to: technologia, która działa na rzecz ludzi, w szczególności przez inwestowanie w umiejętności cyfrowe społeczeństwa oraz ochrona przed cyberzagrożeniami; sprawiedliwa i konkurencyjna gospodarka cyfrowa, to jest m.in. zapewnienie dostępu do wysokiej jakości danych przy jednoczesnym zapewnieniu ochrony danych osobowych i danych wrażliwych; otwarte, demokratyczne i zrównoważone społeczeństwo, to jest m.in. wykorzystanie technologii, aby pomóc Europie w osiągnięciu neutralności klimatycznej do 2050 r. Istotną barierą dla cyfryzacji w sektorze rybactwa może być brak dostatecznej wiedzy u osób zajmujących się rybołówstwem i akwakulturą, dotyczącej praktycznego zastosowania rozwiązań cyfrowych w ramach prowadzonej działalności. Program Fundusze Europejskie dla Rybactwa będzie wspierał działania z zakresu badań i rozwoju (B+R) mające na celu poszukiwanie nowych rozwiązań technologicznych, ukierunkowane na zacieśnianie współpracy podmiotów sektora rybackiego z branżowymi podmiotami systemu szkolnictwa wyższego i nauki, jak również upowszechnienie rozwiązań cyfrowych oraz wzmocnienie popytu na kompetencje cyfrowe wśród przedsiębiorców oraz wsparcie rozbudowy baz danych i zwiększenie wykorzystania nowych technologii w procesie pozyskiwania, gromadzenia i wykorzystania danych środowiskowych.

W 2015 r. Polska stała się sygnatariuszem Rezolucji Organizacji Narodów Zjednoczonych przyjmującej dokument znany jako Agenda 2030 (Przekształćmy nasz świat: Agenda 2030 na rzecz zrównoważonego rozwoju). Cele Agendy 2030 są realizowane przez Strategię na rzecz Odpowiedzialnego Rozwoju (SOR) oraz strategię sektorowe, w tym Strategię Zrównoważonego Rozwoju Wsi, Rolnictwa i Rybactwa 2030 (SZRWRiR). Program Fundusze Europejskie dla Rybactwa jest spójny z krajowymi dokumentami strategicznymi, w tym z SOR i SZRWRiR i wykazuje komplementarność z krajowymi dokumentami strategicznymi takimi jak Polityka Energetyczna Polski do 2040, Polityka Ekologiczna Państwa 2030, Strategia Rozwoju Kapitału Ludzkiego 2030, Strategia Rozwoju Kapitału Społecznego 2030 oraz Krajowa Strategia Rozwoju Regionalnego 2030.

Środki finansowe programu Fundusze Europejskie dla Rybactwa są skierowane do podmiotów działających w sektorze rybołówstwa morskiego i śródlądowego, akwakultury, przetwórstwa i wprowadzania do obrotu produktów rybołówstwa i akwakultury, podmiotów odpowiedzialnych za kontrolę i egzekwowanie przepisów WPRyb oraz zbieranie danych rybackich, Rybackich Lokalnych Grup Działania (RLGD), podmiotów odpowiedzialnych za monitoring i nadzór obszarów morskich, a także podmiotów pełniących funkcje straży przybrzeżnej. Przystępując do prac nad nową perspektywą finansową UE 2021–2027, **instytucja zarządzająca odbyła szereg spotkań z interesariuszami programu w celu określenia potrzeb i oczekiwań środowiska wobec nowego programu.** Określając główne priorytety na lata 2021–2027, uwzględniono uwarunkowania funkcjonowania poszczególnych sektorów polskiej gospodarki morskiej i rybackiej, uwarunkowania regionalne, w tym drastyczne ograniczenia możliwości wykonywania działalności komercyjnej przez polskich rybaków morskich wynikające przede wszystkim z liczebności i kondycji żywych zasobów Morza Bałtyckiego. Wzięto pod uwagę również uwarunkowania wynikające z wystąpienia pandemii COVID-19 i skutków społeczno-gospodarczych wynikających z ograniczeń w zakresie prowadzenia działalności gospodarczej czy funkcjonowania określonych instytucji i zakładów pracy.

Wystąpienie pandemii COVID-19 stało się bezprecedensową sytuacją kryzysową w skali kraju o wciąż trudnych do przewidzenia konsekwencjach i kierunkach rozwoju. Na etapie opracowywania programu uwzględniono wstępną ocenę wpływu pandemii na kondycję sektora, zakładając że w dalszym okresie skutki kryzysu społeczno-ekonomicznego mogą się nasilić. Dlatego podjęto decyzję, aby kierunki wsparcia programu były określone w sposób maksymalnie elastyczny, umożliwiający jego swobodne zmiany. W szczególności wzięto pod uwagę, iż sektor rybołówstwa i akwakultury ucierpiał szczególnie z powodu zakłóceń rynku, które wynikały ze znaczącego spadku popytu wywołanego epidemią COVID-19. Zamknięcie miejsc sprzedaży, rynków, punktów zbytu i sieci dystrybucji spowodowało znaczny spadek cen i wielkości sprzedaży, co z kolei spowodowało zachwianie płynności finansowej i aktywności gospodarczej, szczególnie w przypadku małych i średnich przedsiębiorstw (MŚP) i podmiotów o niewielkiej rentowności, niedysponujących wolnymi zasobami finansowymi. Spadek popytu i cen w połączeniu z wrażliwym oraz złożonym charakterem łańcucha dostaw sprawił, że działalność flot rybackich i producentów żywności pochodzenia morskiego przyniosła straty. W związku z tym rybacy zostali zmuszeni do pozostania w portach, a hodowcy z sektora akwakultury do dokonania odrzutów lub zniszczenia swoich produktów. Znacznie osłabił też eksport w wyniku zamknięcia granic i wynikających z tego utrudnień transportowych. Wprowadzone obostrzenia w zakresie edukacji oraz dostępu do służby zdrowia znacząco pogorszyły warunki życia na obszarach zależnych od rybactwa, powodując odpływ pracowników z branży przetwórstwa. Sytuacja kryzysowa podmiotów działających w sektorze rybactwa pogłębiona została w okresie 2021–2022 wzrostem kosztów prowadzenia działalności wynikającym m.in. ze wzrostu cen energii, paliw, płac czy pasz. Odnotowano również znaczące utrudnienie w realizacji działań inwestycyjnych wynikające m.in. z wydłużenia czasu realizacji zamówień przez wykonawców (problemy z dostępnością materiałów, siły roboczej) oraz wydłużeniem czasu oczekiwania na urządzenia, maszyny i środki transportu.

Równie istotny wpływ na sytuację sektora rybactwa mają skutki kryzysu dorszowego i ograniczenia możliwości prowadzenia działalności połowowej na Morzu Bałtyckim. Kryzys ten wpłynął bezpośrednio na sytuację ekonomiczną armatorów statków rybackich, przetwórców oraz zatrudnionych przez nich pracowników oraz członków ich rodzin. Wprowadzenie od 2019 r. drastycznej redukcji kwot połowowych dorsza spowodowało ograniczenie połowów komercyjnych, zamknięcie połowów rekreacyjnych oraz zapasć działalności przetwórczej bazującej na dorszu. Natomiast wystąpienie pandemii COVID-19 uniemożliwiło wdrożenie efektywnych mechanizmów pomocy strukturalnej w sytuacji braku możliwości prowadzenia działalności. Od 2022 r. wprowadzone zostało ograniczenie możliwości wykorzystywania kwoty połowowej łososia i prowadzenia ukierunkowanych połowów ryb tego gatunku, co spowodowało dalsze pogorszenie sytuacji ekonomicznej armatorów statków rybackich, członków załóg tych statków oraz ich rodzin.

Kolejnym czynnikiem branym pod uwagę w procesie programowania jest skala oraz zakres potrzeb strukturalnych i inwestycyjnych, a także niezbędnych działań umożliwiających sprawne i efektywne funkcjonowanie poszczególnych gałęzi sektora rybactwa. **Na podstawie przeprowadzonej analizy SWOT określono wspólne cele dla programu Fundusze Europejskie dla Rybactwa, których realizacja będzie następować za pomocą działań zaprojektowanych dla poszczególnych priorytetów:**

- podniesienie rentowności gospodarstw rybackich i innych podmiotów funkcjonujących w sektorze rybactwa m.in. przez wdrażanie innowacji, dywersyfikację działalności i różnicowanie dochodów, inwestycje produkcyjne i pozaprodukcyjne (w poprawę infrastruktury w portach i miejscach wylądunku i infrastruktury dojazdowej oraz związane z modernizacją gospodarstw rybackich w obszarze gospodarki śródlądowej), skracanie łańcucha dostaw i wzmocnienie sieci dystrybucji, budowanie silnych marek i utrzymanie pozycji lidera UE w produkcji ryb, dywersyfikację źródeł surowca i asortymentu produktów czy pobudzanie przedsiębiorczości;
- zapewnienie wymiany pokoleniowej m.in. przez promowanie kształcenia w zawodach związanych z branżą rybacką, kształcenia w zawodzie ichtiologa oraz zatrudnienia w przetwórstwie; zachęty ekonomiczne do rozpoczęcia pracy lub pozostania w zawodzie dla ludzi młodych; zwiększenie dopasowania programów nauczania do potrzeb sektora oraz zacieśnianie współpracy między jednostkami systemu oświaty kształcącymi w zawodach z branży rybackiej i spożywczej związanej z przetwórstwem ryb a pracodawcami;
- zapewnienie bioróżnorodności ekosystemów wodnych m.in. przez prowadzenie gospodarki zarybieniowej, zapobieganie eutrofizacji, monitoring obszarów chronionych, wsparcie chowu i hodowli gatunków ryb, których populacje naturalne są zagrożone lub wymagają odtworzenia, rekompensaty za straty spowodowane przez gatunki chronione czy popularyzację wiedzy w zakresie ochrony środowiska;
- przeciwdziałanie zmianom klimatu i zmniejszenie emisji CO₂ m.in. przez wymianę silników i inwestycje w zakresie energooszczędności i dywersyfikacji źródeł energii, zwiększenie zastosowania odnawialnych źródeł energii, promowanie modelu gospodarki neutralnej środowiskowo i o obiegu zamkniętym, racjonalizowanie gospodarki wodą i odpadami, promowanie korzystania z materiałów biodegradowalnych i pochodzących z recyklingu;
- budowanie modelu działalności (gospodarki) odpornej na zagrożenia m.in. przez zapewnienie mechanizmu interwencyjnego na wypadek wystąpienia siły wyższej i incydentów środowiskowych, takie jak. powodzi, suszy czy incydentów związanych ze zdrowiem publicznym, a także poprawę bezpieczeństwa i warunków pracy, cyfryzację i rozwój e-handlu czy likwidację obszarów wykluczenia;
- budowanie zdolności opartej na wiedzy m.in. przez promowanie nowych metod zarządzania i organizacji produkcji, wsparcie współpracy w ramach B+R, promowanie zrzeszeń, promowanie budowania sieci partnerstw oraz udziału w krajowych i zagranicznych seminariach i warsztatach, wsparcie współpracy międzyinstytucjonalnej i wymiany wiedzy, poprawę współpracy między przedstawicielami sektora rybactwa a branżowymi podmiotami systemu szkolnictwa wyższego i nauki na rzecz realizacji potrzeb badawczych (np. w zakresie badania oddziaływania rybołówstwa i akwakultury na ekosystemy), szkolenia dla użytkowników wód w zakresie celów zrównoważonego rozwoju, zapisów dyrektyw ptasiej i siedliskowej (w tym zasad funkcjonowania sieci obszarów Natura 2000), dyrektywy w sprawie strategii morskiej, jak i strategii na rzecz tworzyw sztucznych w gospodarce o obiegu zamkniętym, a także popularyzację wiedzy wśród społeczeństwa z zakresu potencjału rozwojowego niebieskiej gospodarki, ochrony środowiska, segregacji odpadów, czystości i jakości wody oraz powietrza;
- budowanie potencjału rozwojowego przez zacieśnianie więzi kulturowych m.in. przez promowanie dziedzictwa regionalnego (w tym unikatowych produktów regionalnych wytwarzanych tradycyjnymi metodami), popularyzację wiedzy na temat tradycji rybackich, znaczenia przyrody oraz dbałości o klimat, rozwój turystyki i szeroko rozumianą promocję sektora i terenów rybackich;
- zapewnienie sprawnego systemu instytucjonalnego w zakresie kontroli i egzekwowania przepisów WPRyb oraz poprawa efektywności działań kontrolnych m.in. przez zakup statków i środków technicznych niezbędnych do prawidłowego wykonywania zadań inspekcyjnych, szkolenia dla pracowników instytucji zaangażowanych w proces kontroli, budowę i rozbudowę cyfrowych baz danych czy modernizację systemu służącego do przeprowadzania analizy ryzyka na potrzeby kontroli;
- poprawa efektywności systemu zbierania danych rybackich m.in. przez zakup środków technicznych służących do zbierania danych i monitoringu, budowę i rozbudowę cyfrowych baz danych, poprawę współpracy między przedstawicielami sektora rybactwa a branżowymi instytutami badawczymi w zakresie pozyskiwania danych rybackich i badań monitoringowych ekosystemów wodnych oraz realizację potrzeb badawczych na przykład z zakresu badań na temat wielkości populacji, siedlisk oraz składu gatunkowego zasobów ryb, zmapowania obszarów, w których siedliska ryb mogą być odtworzone, zmapowania i inwentaryzacji terenów przeznaczonych pod rozwój akwakultury, badań z zakresu oddziaływania rybołówstwa na środowisko morskie, bezpieczeństwa, czystości mórz i oceanów czy badań dna morskiego i zalegających na nim materiałów niebezpiecznych.

Wystąpienie w 2020 r. pandemii COVID-19 spowodowało opóźnienia w przygotowaniu ram legislacyjnych dla wdrażania perspektywy finansowej UE 2021–2027 oraz znaczące spowolnienie wdrażania środków z perspektywy finansowej UE 2014–2020, która w przypadku EFMR została również uruchomiona z opóźnieniem. Powyższe spowodowało sytuację, w której początek perspektywy finansowej UE 2021–2027 był obciążony szeregiem zdarzeń i incydentów o charakterze kryzysowym. Z jednej strony zaistniałe opóźnienia we wdrażaniu perspektywy finansowej UE 2014–2020 spowodowały ukierunkowanie wysiłków na osiągnięcie ram wykonania PO RYBY 2014–2020, z drugiej zaś opóźnienia w opracowaniu ram legislacyjnych dla perspektywy finansowej UE 2021–2027 spowodowały

skrócenie czasu na przygotowanie dokumentów programowych na nowy okres programowania. Dodatkową trudnością była konieczność rewizji uwarunkowań i założeń strategicznych dotyczących wsparcia sektora rybactwa z uwagi na zaistniałe sytuacje kryzysowe spowodowane wzrostem dynamiki zmian klimatycznych, skutkami społeczno-gospodarczymi wystąpienia pandemii COVID-19, skutkami kryzysu żywych zasobów w Morzu Bałtyckim czy inwazją Federacji Rosyjskiej na Ukrainę.

Opracowany przez instytucję zarządzającą katalog działań możliwie szeroko uwzględniła zidentyfikowane na podstawie analizy SWOT potrzeby i został zaprojektowany w duchu oczekiwanego wzrostu i korzyści dla poszczególnych podmiotów, całego sektora oraz społeczności terenów zależnych od rybactwa. Jednocześnie mając na uwadze uwarunkowania wynikające zarówno z ram prawnych, jak i dynamicznie zmieniających się uwarunkowań wykonywania rybactwa w Polsce i regionie Morza Bałtyckiego instytucja zarządzająca zaprojektowała kilka działań, których wdrożenie będzie wymagało wcześniejszego spełnienia określonych warunków. Mając na uwadze brak zrównowżenia poszczególnych segmentów polskiej floty bałtyckiej wykazany w Raporcie flotowym za 2021 r., uruchomienie dofinansowania w priorytecie 1 dla operacji z zakresu pierwszego nabycia statku (zaplanowanych w ramach działania Kapitał ludzki), wymiany lub modernizacji silników (zaplanowanych w ramach działania Zwiększenie efektywności energetycznej i zmniejszenie emisji CO₂) czy zwiększenia pojemności brutto statku rybackiego w celu poprawy bezpieczeństwa (zaplanowanych w ramach działania Poprawa bezpieczeństwa i warunków pracy), będzie możliwe po wcześniejszym osiągnięciu takiego zrównowżenia dla danego segmentu, którego dotyczyć miałyby pomoc. Jako instrument mający doprowadzić do osiągnięcia równowagi w poszczególnych segmentach floty, instytucja zarządzająca zaplanowała działanie Trwałe zaprzestanie działalności połowowej. Szerokie uruchomienie dofinansowania na złomowanie statków rybackich powinno doprowadzić do znaczącej redukcji nierentownej floty. Jednocześnie mając na uwadze, iż skorzystanie przez potencjalnych beneficjentów z dofinansowania jest całkowicie dobrowolne, skutki wdrażania tego działania będą możliwe do oszacowania w kolejnych latach wdrażania programu. Uruchomienie działań warunkowanych zrównowżeniem floty, uzależnione będzie od efektów przeprowadzonej restrukturyzacji floty. Uwzględniając trudną sytuację podmiotów działających w sektorze rybactwa i przetwórstwa produktów rybołówstwa i akwakultury oraz związane z tym realne zagrożenie dla trwałości tradycji rybackich na terenach nadmorskich, położono duży nacisk na to, aby zapewnić wszechstronne wsparcie tych podmiotów w ramach wszystkich priorytetów. Dlatego wsparcie w ramach priorytetu 3, zaprojektowano tak, aby stanowiło ono uzupełnienie wsparcia udzielanego w ramach priorytetów 1 i 2. Czerpiąc doświadczenie z sytuacji związanej z wystąpieniem pandemii i koniecznością szybkiego uruchomienia działań pomocowych, instytucja zarządzająca zaprojektowała w priorytecie 1 i 2 działania Mechanizm interwencyjny. Jest to instrument zaprojektowany z myślą o uruchomieniu go w przypadku wystąpienia wyjątkowych zdarzeń, powodujących znaczące zakłócenia na rynkach, jak miało to miejsce np. w przypadku wprowadzenia środków szczególnych w związku z wybuchem wojny w Ukrainie.

Projektując **system instytucjonalny dla programu Fundusze Europejskie dla Rybactwa**, instytucja zarządzająca wzięła pod uwagę doświadczenia wynikające z wcześniejszych okresów programowania. Rolę wiodącą w systemie zarządzania i kontroli programu odgrywa instytucja zarządzająca. Ponośi ona odpowiedzialność za skuteczne i efektywne wdrażanie programu oraz za przestrzeganie i stosowanie odpowiednich regulacji i zasad dotyczących jego implementacji. Regułą jest, że instytucja zarządzająca część swoich kompetencji przekazuje instytucji pośredniczącej. W tym jednak zakresie kontroluje ona sposób i skuteczność realizacji przekazanych zadań w ramach kontroli systemowej. Szczegółowe informacje na temat systemu instytucjonalnego oraz zdolności administracyjnych obejmuje dokument – Opis funkcji i procedur programu.

Tabela 1A		
Cel Polityki (CP)	Priorytet (P)	Analiza SWOT
CP 2	P 1	<p>Mocne strony [max. 10 000 znaków]</p> <p>RYBOŁÓWSTWO MORSKIE</p> <p>1. Flota i kapitał ludzki:</p> <ul style="list-style-type: none"> – doświadczona kadra rybacka, – istotny potencjał segmentu łodziowego rybołówstwa przybrzeżnego jako źródła zatrudnienia na terenach przybrzeżnych, – duży potencjał edukacyjny rodzinnych gospodarstw rybackich funkcjonujących w ramach segmentu łodziowego rybołówstwa przybrzeżnego pozwalający na przyuczanie do zawodu rybaka, – duży potencjał gospodarstw rybackich, w tym w szczególności z segmentu łodziowego rybołówstwa przybrzeżnego, dla rozwoju turystyki i regionu, – stosunkowo małoinwazyjny wpływ segmentu łodziowego rybołówstwa przybrzeżnego na stan zasobów i środowiska morskiego, – duże doświadczenie w zakresie metod i technik połowowych, dostosowanych do lokalnej specyfiki obszaru połowowego, szczególnie w zakresie floty przybrzeżnej, – duże doświadczenie i poziom wiedzy rybaków z segmentu łodziowego rybołówstwa przybrzeżnego w zakresie ochrony żywych zasobów morza, – wysoka skłonność rybaków do podejmowania wyzwań związanych ze stosowaniem alternatywnych narzędzi i technik połowu, w tym do współpracy z branżowymi podmiotami systemu szkolnictwa wyższego i nauki oraz wdrażania innowacji, które zmniejszają oddziaływanie rybołówstwa na środowisko, – wysoka skłonność armatorów z segmentu łodziowego rybołówstwa przybrzeżnego do podejmowania dodatkowej działalności np. z zakresu turystyki przybrzeżnej, monitoringu obszarów chronionych, zbierania utraconych narzędzi połowowych i odpadów morskich, – dobrze funkcjonujące organizacje i zrzeszenia rybaków, – duże zaangażowanie przedstawicieli segmentu łodziowego rybołówstwa przybrzeżnego w międzynarodowych spotkaniach dotyczących wykonywania rybołówstwa (np. w ramach Bałtyckiej Rady Doradczej – BSAC), – funkcjonowanie zespołu doradczego przy ministrze właściwym do spraw rybołówstwa jako forum dialogu ze środowiskiem rybackim, – zróżnicowana struktura floty obejmująca zarówno łodzie połowiące w strefie przybrzeżnej, kutry jak i jednostki przystosowane do połowów dalekomorskich, – wielozadaniowa flota kutrowa przystosowana do prowadzenia zróżnicowanej działalności połowowej, – znaczna część floty zmodernizowana pod kątem bezpieczeństwa na pokładzie, – flota kutrowa wyposażona w nowoczesne technologie w zakresie raportowania i pozycjonowania, takie jak: dzienniki elektroniczne, system monitorowania statków (VMS) czy system automatycznej identyfikacji statków (AIS), – część floty kutrowej zmodernizowana pod kątem poprawy wydajności energetycznej i stateczności (gruszki dziobowe, stery strumieniowe) oraz dostosowana do prowadzenia połowów pelagicznych i wykorzystania zbiorników RSW. <p>2. Infrastruktura w portach, przystaniach i miejscach wylądunku:</p> <ul style="list-style-type: none"> – nowoczesna infrastruktura do wylądunku, sortowania, magazynowania i dystrybucji produktów rybołówstwa w części portów i przystani rybackich, – część przystani rybackich zmodernizowana pod kątem dostępności infrastruktury usprawniającej rozładunek jednostek segmentu łodziowego rybołówstwa przybrzeżnego, – część przystani rybackich dostosowana do sprzedaży bezpośredniej przez rybaków segmentu łodziowego rybołówstwa przybrzeżnego zapewniającej wysoką jakość produktu, – urządzenia do odbioru i utylizacji wód zaolejonych w portach – zmodernizowane i rozbudowane zaplecze socjalno-biurowe w części portów i przystani rybackich oraz miejsc wylądunku, – wysokie standardy usług w większości portów, – dobry dostęp części portów i przystani rybackich od strony morza i lądu.

3. System kontroli i egzekwowania przepisów WPRyb:

- wysoko wykwalifikowana kadra administracji rybackiej odpowiedzialna za kontrolę rybołówstwa,
- duże doświadczenie organów administracji rybackiej wynikające ze współpracy z Europejską Agencją Kontroli Rybołówstwa (EFCA) oraz udziału służb inspekcyjnych w międzynarodowych misjach kontrolnych,
- duży odsetek nowoczesnych środków kontroli niezbędnych do prawidłowego wykonywania zadań inspekcyjnych (środki transportu drogowego, środki komunikacji bezprzewodowej, laptopy, smartfony, drony, urządzenia pomiarowe do sprawdzania narzędzi połowowych),
- sprawnie funkcjonujący i prawnie uregulowany system monitoringu wprowadzania i wycofywania zdolności połowowej obejmujący również zdolność połowową w ramach segmentu łodziowego rybołówstwa przybrzeżnego,
- nowoczesne środki techniczne służące do monitorowania aktywności statków oraz rozbudowane i na bieżąco aktualizowane, cyfrowe bazy danych rybackich (VMS, system powiadomień SMS, system e-logbook, moduł do walidacji danych otrzymanych ze statków rybackich),
- duża liczba kontroli na miejscu pozwalająca na monitoring aktywności połowowej floty przybrzeżnej oraz podmiotów wykonujących rybołówstwo rekreacyjne w celu uzyskania jak najdokładniejszych danych połowowych,
- wprowadzenie scentralizowanego systemu kontroli rybołówstwa zarządzanego przez Głównego Inspektora Rybołówstwa Morskiego,
- rozbudowana struktura terenowa administracji rybackiej obejmująca 13 biur rozlokowanych wzdłuż całego wybrzeża,
- elektroniczny rejestr naruszeń przepisów WPRyb,
- funkcjonowanie międzyinstytucjonalnego zespołu do spraw analizy danych i określania ryzyka w kontroli rybołówstwa,
- doświadczenie administracji rybackiej we współpracy z innymi instytucjami zaangażowanymi w proces kontroli takimi jak Inspekcja Jakości Handlowej Artykułów Rolno-Spożywczych (IJHARS), Główny Inspektorat Weterynarii (GIW), Straż Graniczna, urzędy morskie, policja czy służby celne

4. Zbieranie danych rybackich:

- uregulowany prawnie i organizacyjnie system zbierania danych rybackich,
- jeden podmiot odpowiedzialny za zbieranie danych rybackich,
- doświadczona i wysoko wykwalifikowana kadra naukowa i badawcza, w tym w zakresie prowadzenia badań eksploatacyjnych i monitoringowych zasobów morskich i przybrzeżnych,
- wysoko wyspecjalizowane i dobrze wyposażone branżowe instytuty badawcze z wieloletnią tradycją i rozwiniętą bazą dydaktyczną,
- duży odsetek nowoczesnych środków technicznych służących do zbierania, raportowania i wymiany danych m.in. w zakresie Narodowego Programu Zbierania Danych Rybackich (statek badawczy z wyposażeniem, laptopy, mikroskopy, urządzenia do analizy wieku ryb, echosondy),
- rozbudowane i na bieżąco aktualizowane, cyfrowe bazy danych rybackich,
- wypracowane metodologie prowadzenia badań i usystematyzowany sposób zbierania danych (formularze statystyki publicznej),
- sieć współpracy włączającej podmioty segmentu łodziowego rybołówstwa przybrzeżnego w projekty prośrodowiskowe polegające na zbieraniu danych o środowisku morskim,
- dobrze rozwinięta współpraca międzynarodowa w zakresie koordynacji zbioru danych rybackich, standaryzacji metodyk zbioru danych z zastosowaniem narzędzi statystycznych,
- wysoka jakość realizacji Wieloletniego Programu Zbioru Danych Rybackich, potwierdzona oceną Komitetu Naukowo-Technicznego i Ekonomicznego do spraw Rybołówstwa (STECF) oraz KE,
- funkcjonowanie międzyresortowego zespołu do spraw szkód powodowanych przez ptaki i ssaki w rybołówstwie morskim i gospodarce rybackiej.

RYBOŁÓWSTWO ŚRÓDLĄDOWE

	<p>1. Kapitał ludzki:</p> <ul style="list-style-type: none"> – doświadczona i wykwalifikowana kadra zarządzająca i nadzorująca w podmiotach użytkujących obwody rybackie, – duży potencjał edukacyjny podmiotów prowadzących zawodowe połowy jeziorowe pozwalający na zdobycie praktyki w zawodzie rybaka, – duże doświadczenie w zakresie metod i technik połowowych dostosowanych do lokalnej specyfiki obwodu rybackiego, – funkcjonowanie organizacji i zrzeszeń rybaków śródlądowych, – funkcjonowanie zespołu doradczego przy ministrze właściwym do spraw rybołówstwa, jako forum dialogu ze środowiskiem rybackim. <p>2. Forma organizacji i infrastruktura:</p> <ul style="list-style-type: none"> – prowadzenie działalności w ramach ustanowionych obwodów rybackich, – jednolite zarządzanie produkcją w obwodzie rybackim (wielkość zarybień, liczba i czas odłowów, ochrona ryb, zasady sprzedaży zezwoleń wędkarskich), dzięki wyłanianiu w drodze konkursu tylko jednego podmiotu uprawnionego do połowów w każdym z obwodów rybackich, – zróżnicowane formy prowadzonej działalności uzależnione od specyfiki obwodu rybackiego, – produkcja zróżnicowana pod względem gatunkowym, – walory środowiskowe i duży potencjał gospodarstw rybackich i łowisk dla zachowania bioróżnorodności obszarów chronionych oraz rozwoju ekoturystyki i regionu, – duży odsetek środków technicznych umożliwiających bezpieczne i wydajne prowadzenie połowów, w tym narzędzi połowowych m.in. łodzi wiosłowych lub z napędem mechanicznym, – zorganizowany system wyładunku, sortowania, magazynowania i dystrybucji produktów rybołówstwa, – zmodernizowane i rozbudowane zaplecze socjalno-biurowe w wielu gospodarstwach rybackich, – część łowisk wyposażona w infrastrukturę turystyczno-wypoczynkową i zmodernizowana pod kątem infrastruktury dojazdowej. <p>3. System kontroli i egzekwowania:</p> <ul style="list-style-type: none"> – doświadczona i wysoko wykwalifikowana kadra Państwowej Straży Rybackiej oraz doświadczeni członkowie Społecznej Straży Rybackiej, – sprawna współpraca inspekcji rybackiej z instytucjami zaangażowanymi w proces kontroli (np. urzędy marszałkowskie, dyrektorzy regionalnych zarządów gospodarki wodnej, Społeczna Straż Rybacka, GIW, IJHARS, policja, państwowe służby ochrony środowiska), – duży odsetek nowoczesnych środków kontroli niezbędnych do prawidłowego wykonywania zadań inspekcyjnych (nawigacja, samochody terenowe, łodzie inspekcyjne, termowizory, noktowizory, drony, krótkofalówki), – rozbudowana sieć biur terenowych w ramach struktury instytucji zaangażowanych w proces kontroli, – istnienie systemu identyfikowalności produktów rybołówstwa w całym łańcuchu dostaw. <p>4. Zbieranie danych rybackich:</p> <ul style="list-style-type: none"> – uregulowany prawnie i organizacyjnie system zbierania danych rybackich, – jeden podmiot odpowiedzialny za zbieranie danych rybackich, – doświadczona i wysoko wykwalifikowana kadra naukowa i badawcza, – wysoko wyspecjalizowany i dobrze wyposażony branżowy instytut badawczy z wieloletnią tradycją i rozwiniętą bazą dydaktyczną, – duży odsetek nowoczesnych środków technicznych służących do zbierania, raportowania i wymiany danych, – wypracowane metodologie prowadzenia badań i usystematyzowany sposób zbierania danych (formularze statystyki publicznej), – funkcjonowanie międzyresortowego zespołu do spraw szkód powodowanych przez ptaki i ssaki w rybołówstwie morskim i gospodarce rybackiej. <p>Słabe strony [max. 10 000 znaków]</p>
--	---

RYBOŁÓWSTWO MORSKIE

1. Flota i kapitał ludzki:

- wysoki stopień trudności zawodu rybaka wynikający m.in. ze zmiennych warunków atmosferycznych i dużego nakładu pracy fizycznej,
- niska i ciągle malejąca zastępowalność pokoleniowa oraz trudność w znalezieniu chętnych do pracy w zawodzie,
- słaba pozycja rynkowa rybaka w łańcuchu dostaw, szczególnie w segmencie łodziowego rybołówstwa przybrzeżnego,
- niski stopień stosowania alternatywnych narzędzi i technik połowu, które zmniejszyłyby oddziaływanie rybołówstwa na środowisko,
- ograniczona możliwość mechanizacji i modernizacji stanowiska pracy na statku rybackim, szczególnie w przypadku segmentu łodziowego rybołówstwa przybrzeżnego,
- zaawansowany wiek statków rybackich oraz mała liczba nowoczesnych i nowowytbudowanych jednostek,
- część floty wymagająca inwestycji pod kątem poprawy bezpieczeństwa pracy i technologii połowu,
- część floty wymagająca inwestycji pod kątem zapewnienia zagospodarowania i przechowywania niechcianych połowów,
- duży odsetek jednostek posiadających energochłonne silniki starszej generacji,
- struktura floty zdominowana przez segment łodziowego rybołówstwa przybrzeżnego,
- ograniczona możliwość prowadzenia działalności połowowej przez segment łodziowego rybołówstwa przybrzeżnego wynikająca z ustanawianych okresowych środków ochrony w strefie przybrzeżnej,
- konkurencja między rybołówstwem łodziowym i kutrowym prowadząca do konfliktów w dostępie do zasobów,
- straty w stawnych narzędziach połowowych floty przybrzeżnej spowodowane działalnością połowową prowadzoną narzędziami ciągnionymi,
- niezrównoważona zdolność połowowa floty w stosunku do dostępnych uprawnień do połowu,
- wysoka kosztocłonność działalności połowowej ograniczająca możliwość inwestowania, szczególnie w segmencie łodziowego rybołówstwa przybrzeżnego,
- ograniczona możliwość zabezpieczania przez armatorów środków rezerwowych na wypadek wystąpienia nieprzewidzianych zdarzeń i przerwy w prowadzeniu działalności gospodarczej, w szczególności w segmencie łodziowego rybołówstwa przybrzeżnego.

2. Infrastruktura w portach, przystaniach i miejscach wylądunku:

- wysoki stopień wyeksploatowania infrastruktury i urządzeń w części portów i przystani rybackich,
- brak urządzeń do wyciągania łodzi na plażę w części przystani rybackich ,
- nieodpowiedni stan infrastruktury do sortowania, magazynowania i dystrybucji produktów rybołówstwa w części portów i przystani rybackich,
- niski stopień automatyzacji procesów wylądunku w przystaniach i miejscach wylądunku,
- brak wystarczającej liczby urządzeń do odbioru i utylizacji niechcianych połowów i odpadów morskich,
- brak zaplecza socjalno-biurowego, niewystarczająca jakość usług portowych oraz utrudniony dostęp od strony morza i lądu w części portów i przystani rybackich,
- brak monitoringu zapewniającego bezpieczeństwo w części przystani rybackich,
- brak terenów, które mogłyby być wykorzystane pod inwestycje wspierające obsługę rybołówstwa (magazyny, warsztaty, sieciarnie).

3. System kontroli i egzekwowania przepisów WPRyb:

- zbyt mała liczba statków kontrolnych niezbędnych do prawidłowego wykonywania zadań inspekcyjnych,
- wciąż istniejące braki w zakresie nowoczesnych środków kontroli, w tym bezzałogowych systemów kontroli (dronów) oraz zbyt wolny proces wymiany wyeksploatowanych środków kontroli,
- zbyt wolny proces rozbudowy i unowocześniania rozwiązań teleinformatycznych służących do kontroli i monitorowania floty rybackiej,

- brak efektywnych narzędzi do monitorowania i egzekwowania realizacji obowiązków w zakresie wykazywania danych na temat niechcianych połowów, a także realizacji obowiązku wyładunkowego,
- wciąż występujące różnice proceduralne w pracy poszczególnych ośrodków terenowych i biur zamiejscowych Głównego Inspektoratu Rybołówstwa Morskiego.

4. Zbieranie danych rybackich:

- brak wystarczającego zaufania i współpracy między rybakami a środowiskiem naukowym i administracją rybacką w zakresie pozyskiwania danych,
- wciąż istniejące braki w zakresie środków technicznych służących do zbierania danych i monitoringu obszarów morskich, w tym niewystarczająca liczba i wyposażenie statków badawczych,
- niski wskaźnik odpowiedzi respondentów w badaniach statystycznych,
- niewystarczający zakres monitoringu oddziaływania rybołówstwa jako jednej z presji na środowisko morskie, zwłaszcza w odniesieniu do rybołówstwa przybrzeżnego,
- brak efektywnych narzędzi do egzekwowania realizacji obowiązków sprawozdawczych z zakresu realizacji obowiązku wyładunkowego oraz raportowania przyłowy gatunków chronionych ptaków i ssaków,
- brak skutecznej metodologii pozwalającej określić wielkość strat w połowach powodowanych przez ptaki i ssaki morskie,
- wysoka kosztocłonność badań w stosunku do środków przeznaczanych na badania i rozwój.

RYBOŁÓWSTWO ŚRÓDLĄDOWE

1. Kapitał ludzki:

- wysoki stopień trudności zawodu rybaka wynikający m.in. ze zmiennych warunków atmosferycznych i dużego nakładu pracy fizycznej,
- deprecjonowanie ekonomicznej pozycji rybaka jako producenta w łańcuchu dostaw,
- niska i ciągle malejąca zastępowalność pokoleniowa oraz trudność w znalezieniu chętnych do pracy w zawodzie,
- niskie zainteresowanie kandydatów na studia i do szkół średnich kształceniem w zakresie rybactwa, wynikające z braku rozpoznawalności zawodów rybaka oraz ichtiologa, odpowiedzialnych za rybackie zarządzanie środowiskiem wód śródlądowych,
- pogarszająca się współpraca między rybakami a branżowymi podmiotami systemu szkolnictwa wyższego i nauki,
- brak współpracy kadry zarządzającej obwodami rybackimi z uczelniami w zakresie kształtowania programów studiów ukierunkowanych na rybackie zarządzanie środowiskiem wód śródlądowych,
- ograniczona możliwość zabezpieczania środków rezerwowych na wypadek wystąpienia nieprzewidzianych zdarzeń i przerwy w prowadzeniu działalności gospodarczej.

2. Forma organizacji i infrastruktura:

- wysoki stopień wyeksploatowania infrastruktury i środków technicznych służących do prowadzenia połowów,
- ograniczona możliwość mechanizacji i modernizacji stanowiska pracy wynikająca ze specyfiki prowadzenia odłowów w rybołówstwie śródlądowym, w tym ograniczeń w stosowaniu narzędzi wyjąłwiających środowisko czy używaniu silników w strefach ciszy,
- wysokie koszty amortyzacji i utrzymania przedsiębiorstwa w stosunku do ceny produktu powodujące niskie przychody i brak możliwości inwestowania,
- wciąż duża liczba miejsc wyładunku wymagająca inwestycji w zakresie poprawy infrastruktury do wyładunku, sortowania, magazynowania i dystrybucji produktów rybołówstwa,
- część miejsc wyładunku wciąż wymagająca inwestycji w zakresie zapewnienia zaplecza socjalno-biurowego i poprawy infrastruktury dojazdowej,
- wciąż znaczna część łowisk rekreacyjnych trudno dostępna i niewyposażona w infrastrukturę turystyczno-wypoczynkową,
- stosowanie podejścia ilościowego, a nie jakościowego oraz brak jednolitych zasad produkcji materiału zarybieniowego na potrzeby rzek i jezior.

3. System kontroli i egzekwowania:

- zbyt małe zasoby kadrowe Państwowej Straży Rybackiej i mała atrakcyjność zawodu strażnika ze względu na niskie płace,
- brak nowoczesnych, opartych na wiedzy metod kontroli jakości zarybień,
- wciąż istniejące braki w zakresie nowoczesnych środków kontroli (nawigacja, samochody terenowe, łodzie inspekcyjne, termowizory, noktowizory, drony, krótkofalówki),
- brak bezzałogowych systemów kontroli,
- spory kompetencyjne między Państwową Straż Rybacką i Społeczną Straż Rybacką.

4. Zbieranie danych rybackich:

- brak wystarczającej współpracy między rybakami a środowiskiem naukowym i administracją rybacką w zakresie pozyskiwania danych,
- wciąż istniejące braki w zakresie nowoczesnych środków technicznych niezbędnych do monitoringu i zbierania danych z zakresu rybołówstwa śródlądowego,
- brak kompleksowych danych na temat wielkości populacji oraz składu gatunkowego zasobów ryb słodkowodnych występujących w kraju, w tym w ujęciu zlewniowym,
- brak kompleksowych danych na temat siedlisk ryb oraz zmapowania obszarów, w których siedliska mogą być odtworzone,
- brak ustandaryzowanych i zintegrowanych danych pozyskiwanych z różnych badań,
- wysoka kosztochłonność opracowywania i weryfikacji badań w stosunku do środków przeznaczanych na badania i rozwój.

Możliwości [max. 10 000 znaków]

RYBOŁÓWSTWO MORSKIE**1. Społeczno-kulturowe:**

- zawód rybaka silnie osadzony w tradycji i kulturze społeczności nadbrzeżnych,
- rosnący trend do prowadzenia zdrowego trybu życia i postrzegania ryb jako zdrowej żywności,
- rosnące wymagania konsumentów w zakresie jakości produktów i ich pochodzenia ze zrównoważonego rybołówstwa oraz wyrobów produkowanych w tradycyjny sposób przez gospodarstwa rybołówstwa przybrzeżnego,
- potencjał rozwojowy wynikający z problemu zabezpieczenia w żywność w związku ze wzrostem liczby ludności na świecie,
- rozwój przemysłu czasu wolnego i potencjał rozwojowy wynikający z zainteresowania społeczeństwa formami aktywnego wypoczynku, w tym w gospodarstwach agroturystycznych i prowadzonych przez rybaków przybrzeżnych,
- potencjał rozwojowy wynikający ze zwiększonego popytu na usługi z zakresu turystyki przybrzeżnej o podwyższonym standardzie,
- migracje zarobkowe z krajów słabiej rozwiniętych lub o niestabilnych gospodarkach,
- rosnąca świadomość w społeczeństwie odnośnie do potrzeb i zachowań na rzecz ochrony środowiska.

2. Technologia:

- wysoki potencjał innowacyjny branżowych podmiotów systemu szkolnictwa wyższego i nauki stwarzający możliwość obniżenia kosztów produkcji,
- rozwój technologii hybrydowych w produkcji silników o niskiej emisyjności i energochłonności,
- rozwój technologii umożliwiających modernizację poszycia jednostek segmentu łodziowego rybołówstwa przybrzeżnego,
- potencjał rozwoju badań nad prototypami statków elektrycznych o mniejszej obsadzie i lepszej żeglowności,
- rozwój technologii autonomicznego transportu bezzałogowego,
- rosnący popyt na energię i potencjał rozwojowy w kierunku wykorzystania gospodarki o obiegu zamkniętym i odnawialnych źródeł energii,
- potencjał rozwojowy wynikający z wykorzystania technologii cyfrowych i automatyzacji pracy,

- możliwość obniżenia kosztów pracy organów administracji rybackiej i branżowych podmiotów systemu szkolnictwa wyższego i nauki wynikająca z rozwoju systemu pracy zdalnej,
- duża liczba i doświadczenie zakładów stoczniowych przeprowadzających remonty i modernizacje jednostek,
- poprawa bezpieczeństwa żeglugi dzięki dostępności elektronicznych systemów nawigacji i nowoczesnej infrastruktury portowej.

3. Prawo i administracja:

- doskonalenie krajowych ram prawnych regulujących wykonywanie rybołówstwa morskiego, w tym wprowadzenie zakazu używania narzędzi ciągnionych w pasie 6 Mm,
- zniesienie krajowych limitów zdolności połowowej ze względu na obszar połowów umożliwiające modernizację jednostek segmentu łodziowego rybołówstwa przybrzeżnego połowiących na morskich wodach wewnętrznych oraz powodujące zwiększenie ich zdolności połowowej,
- ujednocnianie na poziomie UE systemu prawa w zakresie kontroli i egzekwowania WPRyb oraz zbierania danych rybackich,
- opracowywanie i realizacja krajowych programów kontroli na Morzu Bałtyckim obejmujących również segment łodziowego rybołówstwa przybrzeżnego oraz obszary, na których prowadzi działalność połowową,
- wdrażanie krajowych środków ochrony obejmujących obszary, na których połowią jednostki segmentu łodziowego rybołówstwa przybrzeżnego,
- wdrażanie programu zarybiania polskich obszarów morskich populacjami ryb wędrownych zagrożonych ze względu na utrudnione warunki rozrodu (troć, łosoś),
- wzrost zobowiązań na poziomie UE i krajowym na rzecz ochrony środowiska, bioróżnorodności, zmniejszenia emisyjności, bezpieczeństwa żywnościowego czy gospodarki o obiegu zamkniętym w ramach strategii objętych Europejskim Zielonym Ładem,
- doskonalenie ram prawnych w zakresie zrównoważonego rozwoju obszarów chronionych oraz działalności sektorów związanych z gromadzeniem danych, eksploracją i eksploatacją zasobów morskich (dyrektywa ptasia i dyrektywa siedliskowa, sieć obszarów Natura 2000, dyrektywa w sprawie zbioru danych rybackich, dyrektywa ramowa w sprawie strategii morskiej, europejska strategia na rzecz tworzyw sztucznych w gospodarce o obiegu zamkniętym),
- istnienie krajowego Programu ochrony wód morskich, służącego realizacji celów ramowej dyrektywy w sprawie strategii morskiej – zawierającego katalog działań ograniczających presję na ekosystemy morskie i poprawiających ich bioróżnorodność,
- istnienie WPRyb wprowadzającej jednolite reguły dla wszystkich państw członkowskich UE,
- stosowanie uproszczeń w procesie aplikowania o dofinansowanie dla armatorów segmentu łodziowego rybołówstwa przybrzeżnego,
- długoletnie doświadczenie we wdrażaniu funduszy europejskich na poziomie krajowym,
- zwiększenie nakładów na sektor badań i rozwoju.

4. Środowisko:

- położenie geograficzne umożliwiające dostęp do różnego rodzaju wód morskich,
- położenie geograficzne charakteryzujące się znacznym gradientem zasolenia (szybkim wzrostem zasolenia wraz z głębokością), które umożliwia występowanie i eksploatację zarówno gatunków charakterystycznych dla wód słonych, a także tych tolerujących niższe zasolenie,
- specyficzne warunki geograficzne i środowiskowe Morza Bałtyckiego, jako zlewiska dużej liczby rzek, pozwalające na wzrost różnorodności gatunkowej flory i fauny morskiej i nadbrzeżnej, w tym rozwój gatunków ryb dwuśrodowiskowych,
- charakterystyka fizyko-chemiczna środowiska zatokowych i zalewowych części Morza Bałtyckiego, pozwalająca na rozwój gatunków roślin i zwierząt stanowiących źródło pokarmu dla gatunków cennych handlowo.

RYBOŁÓWSTWO ŚRÓDLĄDOWE

1. Społeczno-kulturowe:

	<ul style="list-style-type: none"> - zawód rybaka silnie osadzony w tradycji i kulturze społeczności obszarów zależnych od rybactwa, - istnienie jednostek systemu oświaty prowadzących kształcenie w zawodach z branży rybackiej w zakresie rybołówstwa śródlądowego oraz uczelni prowadzących kształcenie na kierunkach związanych z rybactwem, - rosnący trend do prowadzenia zdrowego trybu życia i postrzegania ryb jako zdrowej żywności, - rosnące wymagania konsumentów w zakresie jakości produktów i ich pochodzenia ze zrównoważonego rybołówstwa oraz wyrobów wyprodukowanych z poszanowaniem zasobów środowiskowych, - potencjał rozwojowy wynikający z problemu zabezpieczenia w żywność w związku ze wzrostem liczby ludności na świecie, - rozwój przemysłu czasu wolnego i potencjał rozwojowy wynikający z zainteresowania społeczeństwa formami aktywnego wypoczynku, - silnie zakorzeniona tradycja wędkarstwa, - migracje zarobkowe z krajów słabiej rozwiniętych lub o niestabilnych gospodarkach. <p>2. Technologia:</p> <ul style="list-style-type: none"> - wysoki potencjał innowacyjny branżowych podmiotów systemu szkolnictwa wyższego i nauki, stwarzający możliwość obniżenia kosztów produkcji, - istnienie wyspecjalizowanych obiektów akwakultury produkujących materiał zarybieniowy na potrzeby rzek i jezior, - rozwój nowoczesnych technologii w zakresie rozrodu ryb i zarybiania, - rosnący popyt na energię i potencjał rozwojowy w kierunku wykorzystania gospodarki o obiegu zamkniętym i odnawialnych źródeł energii, - potencjał rozwojowy wynikający z wykorzystania technologii cyfrowych i automatyzacji pracy. <p>3. Prawo i administracja:</p> <ul style="list-style-type: none"> - doskonalenie krajowych ram prawnych regulujących wykonywanie rybołówstwa śródlądowego, - uprawnienie do prowadzenia gospodarki rybackiej na powierzchniowych wodach płynących wymagające umowy ze Skarbem Państwa, gwarantującej równe traktowanie obu stron umowy (Skarb Państwa nie ma nadmiernej pozycji władczej), - wzrost zobowiązań na poziomie unijnym i krajowym na rzecz ochrony środowiska, bioróżnorodności, zmniejszenia emisyjności, bezpieczeństwa żywnościowego czy gospodarki o obiegu zamkniętym w ramach strategii objętych Europejskim Zielonym Ładem, - opracowanie przez KE regionalnej analizy dla basenu Morza Bałtyckiego identyfikującej najważniejsze wyzwania i wskazującej propozycje działań zaradczych służących osiągnięciu celów WPRyb, - istnienie systemu zarybiania wód śródlądowych przez podmioty uprawnione do rybactwa oraz branżowe instytuty badawcze, - istnienie WPRyb wprowadzającej jednolite reguły dla wszystkich państw członkowskich UE, - długoletnie doświadczenie we wdrażaniu funduszy europejskich na poziomie krajowym, - zwiększenie nakładów na sektor badań i rozwoju. <p>4. Środowisko:</p> <ul style="list-style-type: none"> - położenie geograficzne i charakterystyka hydrologiczna zapewniająca dostęp do różnego rodzaju powierzchniowych wód płynących i zbiorników wodnych, - położenie geograficzne zapewniające mniejszą podatność na zmiany klimatu i umożliwiające kontynuowanie prowadzenia rybactwa śródlądowego, - wysoka naturalna produktywność wód powierzchniowych umożliwiające pozyskiwanie znaczących ilości niezagrożonych populacji ryb w sposób nienaruszający równowagi biologicznej, - możliwy wzrost różnorodności zespołów ichtiofauny zwiększający atrakcyjność połowów wędkarskich i zróżnicowanie asortymentu cennych gatunków ryb jeśli uda się przywrócić gatunki, takich jak sielawa, sieja, łosoś, troć, węgorz oraz jesiotr (perspektywa wieloletnia),
--	---

<ul style="list-style-type: none"> – obecny stan środowiska wymagający nadal aktywnego zarządzania jego zasobami, co jest związane z posiadaniem specjalistycznej wiedzy i stanowi szansę na wzrost zapotrzebowania na ichtiologów.
<p>Zagrożenia [max 10 000 znaków]</p>
<p>RYBOŁÓWSTWO MORSKIE</p> <p>1. Społeczno-kulturowe:</p> <ul style="list-style-type: none"> – starzenie się społeczeństwa oraz brak wymiany pokoleniowej, w tym na obszarach zależnych od rybactwa, – rosnące ambicje zarobkowe społeczeństwa i malejące zainteresowanie pracą fizyczną w trudnych warunkach nie zrekompensowana dochodami, w tym pracą w zawodzie rybaka, – mała rozpoznawalność lokalnych gatunków ryb i tradycji ich przetwarzania, – użytkowanie wód przybrzeżnych ograniczone potrzebami innych sektorów gospodarki, które mogą mieć negatywny wpływ na stan środowiska i żywych zasobów wód, – ograniczone możliwości żeglugi wynikające z dużej liczby podmiotów operujących na wodach przybrzeżnych, – ograniczona czasem, kosztami finansowymi i społecznymi możliwość szybkiego zminimalizowania wpływu działalności człowieka i funkcjonowania przemysłu na środowisko, w tym nadmierny spływ do morza substancji biogennej, odpadów (w dużej mierze z tworzyw sztucznych) i substancji niebezpiecznych, – przywiązanie konsumentów do używania materiałów niebiodegradowalnych i opakowań jednorazowych powodujące zwiększenie ilości odpadów, – wzrost natężenia występowania chorób o charakterze epidemicznym uniemożliwiającego promowanie kultury i produktów regionalnych, w tym pochodzących z rybołówstwa przybrzeżnego. <p>2. Technologia:</p> <ul style="list-style-type: none"> – ograniczone możliwości wprowadzenia zaawansowanej cyfryzacji i automatyzacji na stanowisku pracy rybaka, szczególnie w segmencie łodziowego rybołówstwa przybrzeżnego, – ograniczone technicznie i technologicznie możliwości wykorzystania gospodarki o obiegu zamkniętym i odnawialnych źródeł energii na statkach rybackich, – ograniczone technicznie i technologicznie możliwości w zakresie modernizacji starych jednostek i przystosowania ich do nowych technologii, szczególnie w segmencie łodziowego rybołówstwa przybrzeżnego, – zmiana charakteru wielu portów i przystani z rybackich na turystyczne skutkująca ograniczeniem dostępu do nabrzeży i marginalizacją rybołówstwa na atrakcyjnych terenach portowych, – szybki i ekspansywny rozwój działalności podmiotów niebieskiej gospodarki ograniczający działalność połowową na terenach przybrzeżnych, – ograniczone możliwości przejścia na gospodarkę neutralną klimatycznie i środowiskowo wynikające ze specyfiki działalności rybackiej. <p>3. Prawo i administracja:</p> <ul style="list-style-type: none"> – koncesyjny system przyznawania kwot połowowych na poziomie UE i krajowym, – oparcie systemu zarządzania zasobami na Zalewie Wiślanym o umowę trójstronną z Federacją Rosyjską, – niezakończony proces legislacyjny na poziomie UE w zakresie przepisów regulujących wykonywanie obowiązków kontrolnych, – dynamiczne zmiany podejścia strategicznego WPRyB w odniesieniu do basenu Morza Bałtyckiego i jego zasobów utrudniające długookresowe planowanie, – wzrost liczby użytkowników obszarów morskich i konfliktów interesów między nimi, – ograniczona możliwość stosowania w strefie przybrzeżnej alternatywnych narzędzi połowowych zapobiegających szkodom wyrządzanym przez ptaki i ssaki morskie, – brak możliwości ubiegania się przez rybaków o preferencyjne warunki ubezpieczenia społecznego,

- pogłębiająca się niepewność uwarunkowań prawnych wynikająca z rokrocznie wprowadzonych ograniczeń połowowych, skutkująca utrudnieniami w prowadzeniu działalności gospodarczej,
- wynikający z przepisów krajowych brak możliwości przechodzenia przez armatorów i właścicieli statków rybackich na wcześniejsze emerytury ze względu na uciążliwość warunków pracy, ,
- ograniczenia w zakresie budowy i modernizacji statków rybackich wynikające z limitów zdolności połowowej,
- wzrost kosztów działalności wynikający z nowych zobowiązań unijnych i krajowych na rzecz bezpieczeństwa i jakości produktów oraz wymogów dotyczących bezpieczeństwa i higieny pracy,
- niejednolita struktura własnościowa portów i różne podmioty zarządzające,
- zmieniające się regulacje i uwarunkowania w zakresie kontroli wymagające stałego poszerzania wiedzy pracowników odpowiedzialnych za inspekcję,
- brak krajowych mechanizmów prawnych pozwalających na reinwestowanie dochodów z tytułu kar finansowych nakładanych na rybaków w związku z naruszeniem przepisów o WPRyb, które trafiają do budżetu państwa, w ochronę zasobów lub gospodarkę rybacką,
- skomplikowane procedury finansowania działań z zakresu zbierania danych rybackich.

4. Środowisko:

- eutrofizacja Morza Bałtyckiego związana ze zmniejszeniem częstotliwości wlewów z Morza Północnego i skutkująca znacznym udziałem obszarów przydennych o obniżonej zawartości tlenu lub jego całkowitym braku oraz pojawianiem się zakwitów potencjalnie toksycznych organizmów planktonowych,
- występowanie zlodowaceń w strefie przybrzeżnej powodujące ograniczenia możliwości poławiania floty przybrzeżnej w okresie zimowym,
- ocieplenie i zmiany klimatu powodujące pogorszenie parametrów jakości i ilości wody oraz wzrost temperatury wód znacznie powyżej średniej globalnej,
- wzrost liczby niekorzystnych i gwałtownych zjawisk atmosferycznych utrudniających wykonywanie zawodu rybaka,
- wzrost zagrożenia zdrowia publicznego wynikający z natężenia występowania chorób o charakterze epidemicznym,
- zmienność liczebności i kondycji atrakcyjnych ekonomicznie stad w Morzu Bałtyckim i brak ich substytucyjności gatunkowej (niska różnorodność gatunkowa),
- wzrastająca liczba gatunków inwazyjnych,
- wzrost zanieczyszczenia środowiska morskiego (w tym odpadami z tworzyw sztucznych), utrata bioróżnorodności oraz zwiększenie zagrożenia wystąpienia chorób powodujących osłabienie liczebności i kondycji stad w Morzu Bałtyckim, w szczególności w strefie przybrzeżnej,
- duży stopień zanieczyszczenia dna Morza Bałtyckiego pozostałościami militarnymi (amunicja i broń chemiczna) i przemysłowymi,
- rosnąca populacja gatunków rybożernych i gatunków chronionych powodujących straty w połowach.

RYBOŁÓWSTWO ŚRÓDLĄDOWE

1. Społeczno-kulturowe:

- starzenie się społeczeństwa, w tym na obszarach zależnych od rybactwa,
- rosnące ambicje zarobkowe społeczeństwa i malejące zainteresowanie pracą fizyczną w trudnych warunkach nie zrekompensowaną dochodami, w tym pracą w zawodzie rybaka,
- migracje ludzi młodych do dużych ośrodków miejskich powodujące brak wymiany pokoleniowej w rybołówstwie,
- przywiązanie konsumentów do używania opakowań jednorazowych powodujące zwiększenie ilości odpadów,
- kłusownictwo,
- niedopasowanie oferty szkoleniowej i programowej placówek edukacyjnych do potrzeb sektora rybactwa śródlądowego,
- niski ogólny poziom wiedzy w społeczeństwie na temat funkcjonowania gospodarstw rybackich oraz niska rozpoznawalność gatunków ryb poławianych w rybołówstwie śródlądowym,

		<ul style="list-style-type: none"> – zmniejszenie udziału zawodowych połowów jeziorowych na rzecz połowów rekreacyjnych. <p>2. Technologia:</p> <ul style="list-style-type: none"> – ograniczone możliwości wprowadzenia zaawansowanej cyfryzacji i automatyzacji na stanowisku pracy rybaka wynikające ze specyfiki prowadzenia działalności opartej na metodach tradycyjnych, – ograniczone możliwości wykorzystania gospodarki o obiegu zamkniętym i odnawialnych źródeł energii wynikające z niedostosowania rozwiązań technologicznych do specyfiki działalności, – ograniczona możliwość przejścia na gospodarkę neutralną klimatycznie i środowiskowo wynikająca ze specyfiki prowadzenia działalności, – ograniczone możliwości w zakresie modernizacji narzędzi połowowych, w tym łodzi, i przystosowania ich do nowych technologii wynikające z braku odpowiednich rozwiązań technologicznych, – zaniedbania infrastrukturalne w zakresie utrzymania urządzeń wodnych oraz zły stan obiektów hydrotechnicznych. <p>3. Prawo i administracja:</p> <ul style="list-style-type: none"> – brak jednolitej wykładni przepisów na poziomie UE w zakresie wykonywania rybołówstwa śródlądowego wynikający z różnorodności modeli prowadzenia gospodarki rybackiej w poszczególnych państwach członkowskich UE, – kontynuacja wdrożenia istniejących zobowiązań w ramach środków ochrony wynikających z dyrektywy ptasiej i dyrektywy siedliskowej oraz sieci obszarów Natura 2000, – brak prawnej możliwości lokalnego, czasowego ograniczania ochrony niektórych gatunków zwierząt, w sytuacji nadmiernego wzrostu ich populacji na danym terenie, – wzrost zobowiązań unijnych i krajowych na rzecz bezpieczeństwa i jakości produktów oraz wymogów dotyczących bezpieczeństwa i higieny pracy, – rybackie korzystanie z wód ograniczone potrzebami innych sektorów gospodarki, powodujące np. możliwość zaburzenia ciągłości dróg migracji ryb, zwłaszcza gatunków dwuśrodowiskowych, – zrównanie zasad wsparcia komercyjnego rybołówstwa śródlądowego w ramach EFMRA z zasadami obowiązującymi w części dotyczącej rybołówstwa morskiego, – niepewność uwarunkowań prawnych związanych z prowadzeniem działalności gospodarczej wynikająca m.in. ze zmian w prawie wodnym czy obostrzeń związanych z zagrożeniem zdrowia publicznego, – brak mechanizmu stosowania środków interwencyjnych w przypadku wystąpienia siły wyższej, – niedostateczna organizacja i finansowanie krajowych instrumentów wsparcia sektora rybołówstwa, – brak krajowych mechanizmów prawnych pozwalających na reinwestowanie dochodów z tytułu kar finansowych nakładanych na użytkowników wód (np. wędkarzy) w związku z naruszeniem przepisów o rybactwie śródlądowym (które trafiają do budżetu państwa) w ochronę zasobów i gospodarkę rybacką. <p>4. Środowisko:</p> <ul style="list-style-type: none"> – ocieplenie i zmiany klimatu powodujące m.in. pogorszenie parametrów jakości i ilości wody, – wzrost liczby niekorzystnych i gwałtownych zjawisk atmosferycznych utrudniających wykonywanie zawodu rybaka, – eutrofizacja wód śródlądowych, – brak ciągłości ekosystemów w wodach powierzchniowych, – degradacja i wzrost zanieczyszczenia środowiska wodnego oraz utrata bioróżnorodności, – rosnąca populacja gatunków rybożernych i gatunków chronionych powodujących straty w zasobach, – przenoszenie chorób ryb przez organizmy mające styczność z wodami powierzchniowymi, – wzrost zagrożenia zdrowia publicznego wynikający z natężenia występowania chorób o charakterze epidemicznym.
--	--	---

Identyfikacja potrzeb na podstawie analizy SWOT oraz z uwzględnieniem elementów określonych w art. 8 ust. 5 rozporządzenia w sprawie EFMRA [max. 10 000 znaków]

RYBOŁÓWSTWO MORSKIE

1. Flota i kapitał ludzki:

- zapewnienie systemu rekompensat za trwałe zaprzestanie działalności połowowej w segmentach nie zrównoważonych,
- wymiana lub modernizacja starych, wyeksploatowanych i energochłonnych jednostek rybackich, w tym w szczególności należących do segmentu floty przybrzeżnej, w celu poprawy bezpieczeństwa żeglugi, warunków pracy na pokładzie, technik połowu oraz jakości produktów rybołówstwa,
- przeciwdziałanie skutkom zmian klimatu i zmniejszenie emisji CO₂ w ramach prowadzenia działalności rybackiej, w tym wymiana i modernizacja silników oraz inwestycje w zakresie energooszczędności i dywersyfikacji źródeł energii przez zastosowanie odnawialnych źródeł energii,
- modernizacja łodzi rybackich mająca na celu przystosowanie segmentu floty przybrzeżnej do połowów na bardziej oddalonych łowiskach, w tym wymiana silników,
- inwestycje na statkach w zakresie zagospodarowania i przechowywania niechcianych połowów,
- wymiana narzędzi połowowych, w tym wprowadzenie alternatywnych, innowacyjnych, wykonanych z materiałów pochodzących z recyklingu oraz bardziej selektywnych narzędzi i technik połowu, w tym w szczególności w segmencie łodziowego rybołówstwa przybrzeżnego,
- odbudowa bioróżnorodności środowiska morskiego przez m.in. ograniczenie oddziaływania rybołówstwa na gatunki i ich naturalne siedliska, restytucję cennych gatunków ryb, w tym przez prowadzenie zarybiania, w szczególności w morskich obszarach chronionych i w ich najbliższym sąsiedztwie,
- zapewnienie mechanizmu interwencyjnego na wypadek wystąpienia przestoju w prowadzeniu działalności gospodarczej wynikającego z wystąpienia siły wyższej, katastrofy ekologicznej czy wprowadzenia nadzwyczajnych środków ochronnych, w tym rekompensaty za tymczasowe zaprzestanie działalności połowowej,
- zapewnienie systemu rekompensat za straty w połowach i narzędziach połowowych spowodowane przez chronione gatunki rybożerne takie jak kormoran i foka,
- wypracowanie odpowiednich zachęt ekonomicznych pozwalających na rozpoczęcie pracy lub pozostanie w zawodzie ludzi młodych oraz promowanie zawodu rybaka, w szczególności w segmencie łodziowego rybołówstwa przybrzeżnego,
- wsparcie organizacji zrzeszających rybaków w zakresie udziału w konferencjach krajowych, międzynarodowych oraz posiedzeniach zespołów doradczych o tematyce związanej ze zrównoważonym rybołówstwem,
- zapewnienie szkoleń dla rybaków w zakresie wpływu rybołówstwa na środowisko morskie, stosowania dobrej praktyki rybackiej na prawidłowe szacowanie i zarządzanie zasobami ryb, ochrony żywych zasobów, przepisów WPRyb, szkodliwości połowów nielegalnych, nieraportowanych i nieuregulowanych (połowy NNN), stosowania przepisów dotyczących obszarów Natura 2000, wdrażania nowych metod zarządzania i organizacji produkcji oraz stosowania alternatywnych narzędzi i technik połowu ograniczających przyłów ptaków i ssaków morskich,
- budowanie zdolności przez wykorzystanie badań i innowacji do przechodzenia na gospodarkę neutralną środowiskowo, szkolenia oraz włączenie rybaków z segmentu łodziowego rybołówstwa przybrzeżnego w projekty związane z usuwaniem z morza utraconych narzędzi połowowych i odpadów morskich, monitoringu obszarów chronionych oraz możliwości wykorzystywania w połowach narzędzi pochodzących z recyklingu,
- podniesienie rentowności gospodarstw rybackich przez dywersyfikację działalności rybackiej i różnicowanie dochodów, w tym w szczególności w segmencie łodziowego rybołówstwa przybrzeżnego,
- poprawa pozycji rynkowej rybaków z segmentu łodziowego rybołówstwa przybrzeżnego przez zapewnienie zorganizowanych punktów sprzedaży w przystaniach rybackich,
- wsparcie przekwalifikowania podmiotów działających w nie zrównoważonych segmentach floty, w tym w szczególności w segmencie łodziowego rybołówstwa przybrzeżnego, przez programy rozwojowe mające na celu przejście na inne formy gospodarowania.

2. Infrastruktura w portach, przystaniach i miejscach wylądunku:

- modernizacja i zakup środków technicznych służących do prowadzenia monitoringu zdarzeń w portach i przystaniach rybackich (ruch statków, wylądunek, transport),
- inwestycje w przystaniach rybackich w zakresie zapewnienia urządzeń do wyciągania łodzi na brzeg i infrastruktury umożliwiającej wejście do przystani w okresie zimowym i sztormowym,
- inwestycje w zakresie poprawy infrastruktury do wylądunku, sortowania, magazynowania i dystrybucji produktów rybołówstwa,
- inwestycje w zakresie instalacji i modernizacji urządzeń do odbioru i utylizacji niechcianych połowów,
- inwestycje w zakresie budowy, rozbudowy lub modernizacji zaplecza socjalno-biurowego, poprawy infrastruktury usług portowych i bezpieczeństwa żeglugi,
- inwestycje w celu poprawy dostępu do portu od strony morza i lądu,
- inwestycje w portach rybackich, przystaniach i miejscach wylądunku w obiekty i sprzęt do odbioru i unieszkodliwiania odpadów morskich,
- inwestycje w portach, przystaniach i miejscach wylądunku w urządzenia umożliwiające odbiór wód zanieczyszczonych,
- nowelizacja prawa w zakresie stworzenia jednolitych warunków rybackiego korzystania z usług portowych.

3. System kontroli i egzekwowania przepisów WPRyb:

- digitalizacja dokumentów uprawniających do połowów (wprowadzenie cyfrowych nośników informacji),
- zakup urządzeń i oprogramowania wykorzystywanych w kontroli rybołówstwa, takich jak REM, CCTV, VMS, ERS, w tym dostosowanie ich do istniejących przepisów oraz zmieniających się uwarunkowań,
- zapewnienie systemu szkoleń dla pracowników inspekcji rybackiej w zakresie przeprowadzania kontroli wykonywania rybołówstwa,
- rozbudowa systemu weryfikacji mocy silnika,
- zapewnienie wydzielonej przestrzeni operacyjnej do monitorowania floty rybackiej wyposażonej w odpowiedni sprzęt do obrazowania informacji dla operatorów,
- zakup sprzętu do prowadzenia wideokonferencji zapewniającego wysoką jakość przesyłanych informacji, jak również bezpieczeństwo danych,
- rozwój systemu służącego do przeprowadzania analizy ryzyka i typowania jednostek do kontroli,
- zakup środków technicznych dla pracowników zajmujących się zdalnym monitorowaniem floty rybackiej,
- zakup statków i środków kontroli niezbędnych do prawidłowego wykonywania zadań inspekcyjnych, w tym urządzeń do kontroli sprzętu zainstalowanego na jednostkach rybackich.

4. Zbieranie danych rybackich:

- zakup środków technicznych służących do zbierania danych i monitoringu obszarów morskich, w tym modernizacja serwerowni Centrum Monitorowania Rybołówstwa w Gdyni (CMR) oraz rozwój i modernizacja systemu e-logbook i ERS,
- przeprowadzanie audytów mających na celu zminimalizowanie możliwości błędnego raportowania połowów przez statki rybackie nieposiadające VMS,
- modernizacja statków naukowo-badawczych mających za zadanie zbieranie danych dotyczących stanu zasobów ryb,
- modernizacja elektronicznego systemu umożliwiająca analizowanie dużych ilości danych,
- poprawa współpracy między rybakami a branżowymi instytucjami badawczymi i administracją w zakresie pozyskiwania danych rybackich i badań środowiska morskiego,
- monitorowanie wielkości strat powodowanych przez gatunki rybożerne i chronione oraz opracowanie metodologii określania wysokości rekompensat za te straty,
- konieczność przeprowadzenia badań z zakresu wzajemnego oddziaływania między rybołówstwem a gatunkami niecelowymi, wpływu rybołówstwa na ekosystem, w tym przyłowu ptaków i ssaków morskich,
- potrzeba uproszczenia procedur finansowania programów zbierania danych rybackich oraz procedur rozliczania kosztów ponoszonych na realizację tych programów,

- wdrożenie narzędzi do egzekwowania realizacji obowiązków sprawozdawczych z zakresu realizacji obowiązku wyładunkowego oraz raportowania przyłowy gatunków chronionych ptaków i ssaków.

RYBOŁÓWSTWO ŚRÓDLĄDOWE

1. Kapitał ludzki:

- promowanie zawodu rybaka i ichtiologa oraz stosowanie zachęt ekonomicznych pozwalających na rozpoczęcie pracy lub pozostanie w zawodzie ludzi młodych,
- przeprowadzenie szkoleń rybaków i ichtiologów w zakresie ochrony żywych zasobów, stosowania przepisów dotyczących obszarów Natura 2000, dyrektywy ptasiej i dyrektywy siedliskowej, wdrażania nowych metod zarządzania i organizacji produkcji oraz stosowania innowacyjnych narzędzi i technik połowu ograniczających negatywny oraz zwiększających pozytywny wpływ rybołówstwa na środowisko,
- większe dopasowanie programów studiów do realnych potrzeb rybactwa śródlądowego,
- budowanie zdolności przez wykorzystanie badań i innowacji do przechodzenia na gospodarkę neutralną środowiskowo, zwiększenie wykorzystania narzędzi pochodzących z recyklingu oraz urządzeń wykonanych z materiałów o niskim wpływie na środowisko,
- wsparcie organizacji zrzeszających rybaków w zakresie udziału w konferencjach krajowych, międzynarodowych oraz posiedzeniach zespołów doradczych o tematyce związanej ze zrównoważonym rybołówstwem,
- podniesienie rentowności działalności rybackiej przez dywersyfikację i różnicowanie dochodów podmiotów prowadzących gospodarkę rybacką,
- zapewnienie mechanizmu interwencyjnego na wypadek wystąpienia przestoju w prowadzeniu działalności gospodarczej wynikającego z wystąpienia siły wyższej (np. powodzi i suszy) czy katastrofy ekologicznej, w tym rekompensat za tymczasowe zaprzestanie działalności,
- system rekompensat za straty w zasobach spowodowane przez gatunki rybożerne i chronione.

2. Forma organizacji i infrastruktura:

- inwestycje w zakresie poprawy infrastruktury do wyładunku, sortowania, magazynowania i dystrybucji produktów rybołówstwa,
- inwestycje w miejscach wyładunku i przystaniach w zakresie budowy, rozbudowy lub modernizacji zaplecza socjalno-biurowego, poprawy bezpieczeństwa żeglugi i infrastruktury dojazdowej,
- budowa, wymiana lub modernizacja łodzi i innych narzędzi służących do wykonywania rybołówstwa na wodach śródlądowych, w szczególności pod kątem poprawy bezpieczeństwa pracy i technologii połowu,
- przeciwdziałanie skutkom zmian klimatu i zmniejszenie emisji CO₂ w ramach prowadzenia działalności rybackiej, w tym wymiana silników i inwestycje w zakresie energooszczędności i dywersyfikacji źródeł energii przez zastosowanie odnawialnych źródeł energii,
- zmniejszenie negatywnego wpływu rybołówstwa na środowisko i dążenie do gospodarki neutralnej klimatycznie przez inwestycje w zakresie racjonalizowania gospodarki wodą i poprawę jej jakości,
- zapobieganie zjawisku eutrofizacji przez m.in. prowadzenie ukierunkowanej gospodarki zarybieniowej i programów eksperymentalnego zarybiania oraz odbudowę bioróżnorodności środowiska przez m.in. wspieranie naturalnego tarła gatunków w ramach odtwarzania warunków środowiska jak najbardziej zbliżonych do wymagań gatunków ryb naturalnie tam występujących (np. odtwarzanie tarlisk ryb łososiowatych), a także ograniczanie oddziaływania rybołówstwa i gospodarki rybackiej na ochronę gatunków i ich naturalnych siedlisk, w szczególności w obszarach chronionych i w ich najbliższym sąsiedztwie,
- ujednoczenie zasad wsparcia komercyjnego rybołówstwa śródlądowego i akwakultury, ze względu na podobieństwa w sposobie prowadzenia gospodarki rybackiej,
- wzmocnienie współpracy krajowych organów administracji mających wpływ na prowadzenie działalności w zakresie prowadzenia gospodarki rybackiej,
- wprowadzenie jednolitych zasad produkcji materiału zarybieniowego na potrzeby rzek i jezior.

	<p>3. System kontroli i egzekwowania:</p> <ul style="list-style-type: none"> – zapewnienie środków finansowych na wsparcie jednostek kontrolno-administracyjnych, – zwiększenie zasobów kadrowych i system szkoleń dla Państwowej Straży Rybackiej i Społecznej Straży Rybackiej, mający na celu m.in. zacieśnianie współpracy i wymianę doświadczeń, – zwiększenie efektywności kontroli jakości zarybień przez wdrożenie nowoczesnych i opartych na wiedzy metod, – zaostrożenie przepisów antyklusowniczych, które obecnie uznają kłusownictwo za zdarzenie o niskiej szkodliwości społecznej, – zakup środków technicznych niezbędnych do prawidłowego wykonywania obowiązków inspekcyjnych, w tym wprowadzenia bezzałogowych systemów monitorowania. <p>4. Zbieranie danych rybackich:</p> <ul style="list-style-type: none"> – zapewnienie środków finansowych na wzmocnienie potencjału instytutu badawczego zajmującego się branżą rybołówstwa śródlądowego, – monitorowanie wielkości strat powodowanych przez gatunki rybożerne i chronione oraz opracowanie metodologii określania wysokości rekompensat za te straty, – zakup środków technicznych służących do monitoringu i zbierania danych z zakresu rybołówstwa śródlądowego, – konieczność ustandaryzowania i zintegrowania pozyskiwanych danych oraz budowa cyfrowej bazy danych rybackich umożliwiającej bieżące aktualizowanie tych danych oraz zdalny dostęp do tych danych, – poprawa współpracy między rybakami a branżowymi instytutami badawczymi i administracją w zakresie pozyskiwania danych rybackich, – konieczność przeprowadzenia badań z zakresu wzajemnego oddziaływania gospodarki rybackiej na ekosystem, – przeprowadzenie badań na temat wielkości populacji, siedlisk oraz składu gatunkowego zasobów ryb słodkowodnych występujących w kraju, – przeprowadzenie zmapowania obszarów, w których mogą być odtworzone siedliska ryb.
--	--

Uzasadnienie [max. 20 000 znaków]

Zapewnienie wymiany pokoleniowej

Mała rozpoznawalność zawodów rybaka i ichtiologa oraz trudne warunki pracy związane z dużym nakładem pracy fizycznej w zmiennych warunkach atmosferycznych, powodują **sukcesywny spadek zainteresowania ludzi młodych wykonywaniem zawodu rybaka**.⁹ Trudność w znalezieniu chętnych do pracy w rybactwie potęguje niska dochodowość wynikająca ze słabej pozycji rynkowej rybaka w łańcuchu dostaw. Utrzymanie tego stanu, przy obserwowanym trendzie starzenia się społeczeństwa będzie powodować brak wymiany pokoleniowej i zanikanie zawodu.

Struktura polskiej floty jest zdominowana przez jednostki segmentu łodziowego rybołówstwa przybrzeżnego¹⁰, które charakteryzują się ograniczoną możliwością mechanizacji i modernizacji stanowiska pracy, w związku z czym **wciąż istotnym elementem rybołówstwa łodziowego jest praca fizyczna**. Podobna sytuacja występuje w gospodarstwach rybołówstwa śródlądowego, w których odłowy są wykonywane w większości przypadków przy wykorzystaniu tradycyjnych technik.

⁹ Wg danych Morskiego Instytutu Rybackiego Państwowego Instytutu Badawczego w Gdyni (MIR-BIP) opracowanych na podstawie złożonych formularzy statystycznych RRW-19 w 2014 r. na statkach rybackich były zatrudnione 592 osoby w wieku do 40 lat, natomiast w 2019 r. ta liczba wynosiła już tylko 276. Największy spadek liczby zatrudnionych na statkach rybackich w Polsce w latach 2014–2019 dotyczył grupy wiekowej 30–34 lata i wyniósł 71%. Najliczniejsza grupa pracujących przy połowach morskich posiadała wykształcenie zasadnicze zawodowe (ok. 49%), natomiast następną pod względem wielkości grupą pracujących były osoby posiadające wykształcenie średnie (35%).

¹⁰ Na koniec 2020 r. liczba statków rybackich o długości całkowitej poniżej 12 m wynosiła 662, co stanowiło 81% polskiej floty bałtyckiej.

Dotychczasowa restrukturyzacja sektora rybnactwa była nakierowana głównie na modernizację infrastrukturalną i technologiczną. Działania te przynoszą dobre efekty i należy je kontynuować.¹¹ Jednocześnie, obserwując zmiany w strukturze wiekowej i przygotowaniu zawodowym osób pracujących w sektorze, należy rozszerzyć katalog działań o instrumenty mogące odwrócić niekorzystny trend. Szczególnie istotne jest zatem promowanie zawodów rybaka i ichtiologa oraz stosowanie zachęt ekonomicznych pozwalających na rozpoczęcie pracy lub pozostanie w zawodzie ludzi młodych.¹² Istotnym instrumentem wsparcia dla zapewnienia wymiany pokoleniowej jest doskonalenie systemu kształcenia zawodowego¹³, upowszechnianie kształcenia w zawodach z branży rybackiej i zacieśnienie współpracy między jednostkami systemu oświaty prowadzącymi kształcenie w zawodach z branży rybackiej a osobami czynnie pracującymi w rybołówstwie w celu lepszego dopasowania programów nauczania oraz oferty szkoleń do potrzeb sektora.¹⁴

Operacje przyczyniające się do realizacji powyższych potrzeb będą wdrażane w ramach działań zaprojektowanych w celu szczegółowym 1.1 i 3.1.

Odbudowa bioróżnorodności ekosystemów wodnych

Dotychczasowa polityka wzrostu opartej na urbanizacji, uprzemysłowieniu, intensyfikacji rolnictwa oraz wykorzystaniu materiałów niebiodegradowalnych znacząco przyczyniła się do zanieczyszczenia środowiska oraz **utraty bioróżnorodności wód morskich i śródlądowych**.¹⁵ Bioróżnorodność Morza Bałtyckiego jest kształtowana przede wszystkim przez czynniki naturalne¹⁶, coraz częściej jednak równie istotne stają się czynniki zewnętrzne związane z działalnością człowieka i jego presją na ekosystem, czego widocznym skutkiem jest **spadek liczebności i kondycji stad, dla których brak jest substytucyjności gatunkowej**.¹⁷ Utrzymanie tej tendencji będzie powodować dalsze pogarszanie różnorodności biologicznej ekosystemów wodnych, co przyczyni się do pogłębiania niezrównoważenia zdolności połowowej floty¹⁸ w stosunku do dostępnych zasobów oraz nierentowności działalności połowowej¹⁹ stanowiącej istotę zawodu rybaka²⁰. W tym kontekście konieczne jest dostosowanie wielkości floty przez złomowanie części floty i zmniejszenie liczby czynnych jednostek.²¹

¹¹ Działania takie będą zgodne również z celem szczegółowym 2 SZRWRiR „Poprawa jakości życia, infrastruktury i stanu środowiska”, w ramach którego wskazano jako jeden z kierunków interwencji „Rozwój liniowej infrastruktury technicznej”, obejmujący m.in. rozwój lub modernizację infrastruktury niezbędnej do prowadzenia działalności gospodarczej.

¹² Działania takie będą zgodne również z celem szczegółowym 3 SZRWRiR „Rozwój przedsiębiorczości, pozarolniczych miejsc pracy i aktywnego społeczeństwa”, w ramach którego wskazano jako jeden z kierunków interwencji „Rozwój przedsiębiorczości i nowych miejsc pracy”, obejmujący m.in. rozwój przedsiębiorczości w kierunku rozwoju lokalnych rynków pracy w małych miastach oraz zwiększania dywersyfikacji działalności gospodarczej na obszarach zależnych od rybnactwa.

¹³ Wg danych Zespołu Szkół w Sierakowie kształcącego w zawodzie technik rybnactwa śródlądowego liczba absolwentów na tym kierunku w 2019 r. wyniosła 8 osób, a w 2021 r. – 7 osób.

¹⁴ Potrzeby w zakresie podniesienia poziomu kompetencji i kwalifikacji obywateli oraz w zakresie wzrostu i poprawy wykorzystania potencjału kapitału ludzkiego na rynku pracy - zostały podkreślone również w Strategii Rozwoju Kapitału Ludzkiego 2030.

¹⁵ Zgodnie z danymi zawartymi w *Całościowej ocenie stanu środowiska Morza Bałtyckiego HELCOM HOLAS II* (<https://helcom.fi/baltic-sea-trends/holistic-assessments/>), co roku do wód Morza Bałtyckiego trafia ok. 826 000 ton azotu oraz 30 900 ton fosforu. Powoduje to, że 97% morskich obszarów jest obecnie ocenianych przez HELCOM jako obszary z nadmierną eutrofizacją. Jednocześnie, zanieczyszczenie trudno biodegradowalnym plastikiem wód morskich to ok. 70% wszystkich odpadów znajdujących w Morzu Bałtyckim.

¹⁶ Częstotliwość wlewów z Morza Północnego, zawartość tlenu w obszarach przydennych czy wartość zasolenia.

¹⁷ Porównując dane Międzynarodowej Rady Badań Morza (ICES) dotyczące cennych stad bałtyckich z lat 2015–2021, zauważa się spadek biomasy dorsza wschodniego o 53%, śledzia zachodniego o 23%, a śledzia centralnego o 43%, przy wzroście biomasy stada szprotka o 43%.

¹⁸ Zgodnie z danymi zawartymi w raporcie flotowym za 2015 r. zrównoważenie wykazywały 3 segmenty floty bałtyckiej na ogółem 7 segmentów. Zrównoważone były następujące segmenty: statki o długości całkowitej Lc < 10 m poławiające netami i innymi narzędziami biernymi, trawlerzy pelagiczne Lc 18–24 m oraz trawlerzy pelagiczne Lc 24–40 m. Natomiast raport flotowy za 2020 r. wskazuje, że wszystkie segmenty polskiej floty były niezrównoważone.

¹⁹ W 2021 r. w porównaniu z 2015 r. narodowe kwoty połowowe dorsza wschodniego spadły o 99%, dorsza zachodniego o 75%, śledzia zachodniego o 93%, a śledzia centralnego o 40%.

²⁰ Zgodnie z danymi z Sektorowego Programu Operacyjnego „Rybołówstwo i przetwórstwo ryb 2004–2006” w 1999 r. polska flota bałtycka liczyła 1459 jednostek, natomiast w 2020 r. ta liczba zmalała do 821 jednostek.

²¹ Na etapie programowania polska flota rybacka nie wykazuje zrównoważenia między możliwościami połowowymi a posiadaną zdolnością połowową. Taki stan pogłębia pomniejszanie kwot połowowych oraz wprowadzanie ukierunkowanych zakazów połowów gatunków limitowanych, jak również zmniejszanie się zasobów ryb. Aby zapobiec

Ograniczona możliwość natychmiastowego przejścia na gospodarkę neutralną klimatycznie i środowiskowo oraz zminimalizowania do zera wpływu działalności człowieka na środowisko, zwiększa wagę działań na rzecz zachowania i ochrony ekosystemów wodnych.²² Narzędziem przeciwdziałania nadmiernej presji gospodarki na środowisko jest ustanawianie morskich obszarów Natura 2000.²³ Wypracowanie efektywnych metod ochrony wymaga uzyskania niełatwego konsensusu z użytkownikami wód. Dlatego szczególnie ważne jest zapewnienie wsparcia finansowego na wprowadzanie rozwiązań obniżających presję rybołówstwa na środowisko, np. przez wdrożenie bardziej przyjaznych technik i narzędzi połowowych czy utworzenie stref wolnych od rybołówstwa, co wpłynie na zmniejszenie oddziaływania rybołówstwa na dno morskie i gatunki chronione. Równie ważnym aspektem jest wspieranie działań zidentyfikowanych w PAF²⁴ oraz podnoszenie świadomości ekologicznej użytkowników wód m.in. przez włączenie ich w szersze projekty badawcze i monitoringowe ukierunkowane na ochronę przyrody morskiej.

Operacje przyczyniające się do realizacji powyższych potrzeb będą wdrażane w ramach działań zaprojektowanych w celu szczegółowym 1.1, 1.3, 1.6 i 4.1.

Przeciwdziałanie zmianom klimatu i zmniejszenie emisji CO₂

Mimo podejmowanych w ostatnich latach działań modernizacyjnych **działalność gospodarstw rybackich wciąż charakteryzuje się wysoką emisyjnością**. Wyeksploatowany i zaawansowany wiek infrastruktury wykorzystywanej w produkcji rybackiej, w tym wysoko energochłonne silniki statków²⁵, wpływają na **utrzymanie wysokiej emisji CO₂ do atmosfery, wzmocnienie efektu globalnego ocieplenia oraz pogarszanie parametrów jakości i ilości wody**.²⁶ Utrzymanie obecnego stanu technologicznego infrastruktury może przyczynić się do pogłębiania kryzysu żywych zasobów wód, a przez konieczność sprostania coraz wyższym wymogom polityki klimatycznej może to spowodować wzrost kosztów prowadzonej działalności w rybactwie.

Wobec wyzwań zawartych w Europejskim Zielonym Ładzie, związanych z koniecznością natychmiastowej redukcji emisji CO₂ i osiągnięcia do 2050 r. zerowego poziomu emisji gazów cieplarnianych netto²⁷, priorytetowego znaczenia nabiera kompleksowe wsparcie niskoemisyjnej działalności rybackiej realizowanej przez segment łodziowego rybołówstwa przybrzeżnego czy gospodarstwa rybackie prowadzące działalność metodami tradycyjnymi. Równie istotne jest dalsze promowanie energooszczędnych rozwiązań technologicznych, rozwiązań opartych na odnawialnych źródłach

dalszemu pogłębianiu się tej sytuacji należy wprowadzić mechanizm trwałego zaprzestania działalności połowowej w segmentach, które najbardziej odczuły zmiany zachodzące w prawie jak i środowisku naturalnym. W celu uruchomienia efektywnego programu złowienia statków rybackich, Polska przygotowuje program restrukturyzacji floty, czego zakładanym efektem będzie poprawa sytuacji ekonomicznej w poszczególnych segmentach i umożliwienie pozostałym czynnym jednostkom skorzystania z działań inwestycyjnych, w tym m.in. w wymiany silników.

²² Działania takie będą zgodne również z celem szczegółowym 2 SZRWRiR „Poprawa jakości życia, infrastruktury i stanu środowiska”, w ramach którego wskazano jako jeden z kierunków interwencji „Zrównoważone gospodarowanie i ochrona zasobów środowiska”, obejmujący m.in. upowszechnianie prośrodowiskowych metod produkcji rybackiej oraz gospodarowanie odpadami pochodzącymi z rybactwa, a także wspieranie inwestycji sprzyjających ochronie środowiska w gospodarstwach rybackich. W kierunku interwencji „Adaptacja do zmian klimatu i przeciwdziałanie tym zmianom” wskazano na potrzebę ochrony i odbudowy morskiej różnorodności biologicznej i ekosystemów morskich oraz przyczyniania się do odbudowy populacji cennych gatunków. Potrzeba zrównoważonego gospodarowania zasobami środowiska została podkreślona również w Polityce Ekologicznej Państwa 2030 (cel szczegółowy 2 „Środowisko i gospodarka”).

²³ Wielkość Morskich Obszarów Chronionych Natura 2000 w Polsce wynosi 6495 km², co stanowi ponad 17% pokrycia Polskich Obszarów Morskich o łącznej powierzchni ok. 37 tys. km²; żaden z Morskich Obszarów Chronionych Natura 2000 nie posiada jeszcze planów ochrony wdrożonych do krajowego porządku prawnego (więcej na ten temat w uzasadnieniu dla priorytetu 4).

²⁴ Priorytetowe Ramy Działań dla sieci obszarów Natura 2000 w Polsce na lata 2021–2027 zostały przekazane do KE w dniu 9 kwietnia 2021 r.

²⁵ Średni wiek silników zamontowanych na statkach rybackich w podziale na segmenty floty wg długości całkowitej (Lc) wynosi: dla Lc < 12 m 17 lat, dla Lc 12–15 m 15 lat, dla Lc 15–25,5 m 20 lat, dla Lc > 25,5 m 32 lat (dane dla 85% polskiej floty bałtyckiej).

²⁶ Zgodnie z danymi zawartymi w *Całościowej ocenie stanu środowiska Morza Bałtyckiego HELCOM HOLAS II* w okresie ostatnich 100 lat obserwuje się istotny spadek zasięgu lodu na Morzu Bałtyckim w okresie zimowym, co jest widoczne zwłaszcza po 2000 r. Spada też średni okres utrzymywania się pokrywy lodowej na Morzu Bałtyckim. Zmiany klimatyczne mają wpływ także na wieloletnie trendy w zasoleniu i temperaturze wody zarówno przydennej, jak i powierzchniowej, jak również obserwuje się spadek częstotliwości wlewów zimnej, dobrze natlenionej wody z Morza Północnego, co powoduje powiększenie się stref beztlenowych na Morzu Bałtyckim.

²⁷ Komunikat Komisji do Parlamentu Europejskiego, Rady Europejskiej, Rady, Komitetu Ekonomiczno-Społecznego i Komitetu Regionów – Europejski Zielony Ład; COM(2019) 640 final.

energii czy przyczyniających się do racjonalnego gospodarowania wodą i poprawy jej jakości.²⁸ Jednocześnie, wobec związania możliwości objęcia wsparciem wymiany silników z osiągnięciem zrównoważenia nakładu połowowego, wdrożenie takiego działania będzie możliwe po skutecznym przeprowadzeniu restrukturyzacji floty.

Operacje przyczyniające się do realizacji powyższych potrzeb będą wdrażane w ramach działań zaprojektowanych w celu szczegółowym 1.1 i 1.2.

Zwiększenie rentowności gospodarstw rybackich

Wysoka kosztocłonność działalności²⁹ przy jednoczesnej słabej pozycji rynkowej rybaka w łańcuchu dostaw³⁰ wpływa na niską dochodowość działalności w sektorze rybackim³¹. W przypadku rybołówstwa morskiego dotyczy to szczególnie segmentu łodziowego rybołówstwa przybrzeżnego, który stanowi 81% floty. Koncesyjny system przyznawania kwot połowowych³² oraz **pogłębiający się problem dostępności zasobów w strefie przybrzeżnej** powoduje brak możliwości zwiększenia dochodów przez zwiększenie wielkości produkcji. Obniżone dochody powodują coraz większe trudności w pokrywaniu kosztów utrzymania i amortyzacji łodzi³³ oraz narzędzi połowowych, a także ograniczają możliwości inwestycyjne gospodarstw rybackich.

Podobny problem dotyczy gospodarstw rybackich prowadzących działalność na wodach śródlądowych, gdzie mimo działań inwestycyjnych, wciąż pozostaje niezaspokojonych wiele potrzeb w zakresie poprawy infrastruktury i środków technicznych służących do produkcji, sortowania, magazynowania i dystrybucji ryb. Przyczyną tej sytuacji jest wysoka kosztocłonność takich działań, ograniczone możliwości inwestycyjne podmiotów prowadzących działalność w rybołówstwie śródlądowym oraz długi okres zwrotu z inwestycji. Brak działań inwestycyjnych będzie powodować **utrata jakości produktu na etapie odłowu, sortowania i dystrybucji**, a w konsekwencji spadek dochodowości i dalsze osłabienie pozycji rybaka w łańcuchu dostaw. Utrzymanie starych, kosztocłonnych i wysoko emisyjnych rozwiązań technologicznych obniża możliwość podnoszenia jakości produktu, dlatego w celu zwiększania konkurencyjności polskich rybaków istotne jest wsparcie działań inwestycyjnych w obrębie zarówno gospodarstw rybackich, jak i miejsc

²⁸ Działania takie będą zgodne również z celem szczegółowym 2 SZRWRiR „Poprawa jakości życia, infrastruktury i stanu środowiska”, w ramach którego wskazano jako jeden z kierunków interwencji „Adaptacja do zmian klimatu i przeciwdziałanie tym zmianom” obejmujący m.in. zmniejszenie negatywnego oddziaływania rybactwa na środowisko (wymiana silników, inwestycje poprawiające efektywność energetyczną statków rybackich) oraz promowanie przechodzenia na gospodarkę niskoemisyjną (wsparcie dla gospodarstw rybackich na działania w zakresie instalacji urządzeń umożliwiających wykorzystanie OZE). Potrzeba zwiększenia udziału OZE w końcowym zużyciu energii brutto została podkreślona również w Polityce Energetycznej Polski do 2040 (cel szczegółowy 6 „Rozwój odnawialnych źródeł energii”). Działania te wpisują się również w Politykę Ekologiczną Państwa 2030, gdzie podkreślono potrzebę łagodzenia zmian klimatu i adaptacji do nich (cel szczegółowy 3 „Środowisko i klimat”).

²⁹ Zgodnie z wyliczeniami opracowanymi na potrzeby wypłaty rekompensat w okresie pandemii COVID-19 koszty stałe dla gospodarstwa zajmującego się komercyjnym rybołówstwem morskim obejmują opłaty portowe, składki ZUS i inne opłaty ponoszone w związku z zatrudnieniem własnym oraz pracowników w zależności od ich liczby oraz kwalifikacji, utraconą część zysków wynikającą z braku połowów, koszty ubezpieczenia oraz koszty dodatkowe m.in. za oleje, smary lub paliwo. Koszty te w zależności od długości statku wynoszą od 740 do 4050 zł. Natomiast zgodnie z opracowaniem Instytutu Rybactwa Śródlądowego w Olsztynie (IRŚ) obejmującym 8 podmiotów gospodarczych operujących na 18,8% areału jezior użytkowanych rybacko w Polsce koszty stałe w 2020 r. stanowiły 87,7% kosztów całkowitych i obejmowały: wynagrodzenia osobowe i bezosobowe, składki i inne świadczenia (ZUS, PFRON, itp.), materiał zarybieniowy wprowadzony do jezior (zakupiony i wyprodukowany, przybliżony rozkład 50%/50%), zakup materiałów i energii, czynsz za rybackie użytkowanie, amortyzację, zakup usług obcych oraz podatki i opłaty (podatki rolne, leśny, od nieruchomości, od środków transportu) i wynosiły średnio 1 056 011 zł na gospodarstwo.

³⁰ Wg danych Głównego Urzędu Statystycznego (GUS) w 2019 r. w porównaniu do 2018 r., ceny detaliczne ryb i ich przetworów wzrosły o 3,9%, ceny detaliczne ryb świeżych i chłodzonych wzrosły o 3,0% (wzrost cen dotyczył przede wszystkim świeżych dzwonków lub filetów z łososia o 1,4% oraz filetów ze śledzi o 1,1%), natomiast wskaźnik zmian cen zbytu ryb i przetworów rybnych zwiększył się tylko o 2,1% (największy wzrost cen dotyczył świeżych filetów z dorszy o 13,1%, mrożonych filetów z mintajów o 10,2% oraz mrożonych filetów z morszczuków o 4,4%, spadły natomiast ceny produktów śledziowych: filetów o 0,9% i niepatroszonych śledzi solonych o 4,3%).

³¹ W 2019 r. połowy floty bałtyckiej wyniosły 146 tys. ton o szacunkowej wartości około 189 mln zł. Stanowi to spadek wielkości i wartości w stosunku do 2018 r. odpowiednio o 6% i 9%. W największym stopniu spadek dotyczył dorszy, których sprzedaż spadła o 12 mln zł (-34%), oraz śledzi, których wartość wyładunków zmniejszyła się kolejny rok z rzędu (w 2019 r. o 10 mln zł).

³² W 2021 r. w porównaniu z 2015 r., narodowe kwoty połowowe dorsza wschodniego spadły o 99%, dorsza zachodniego o 75%, śledzia zachodniego o 93%, śledzia centralnego o 40%. W nieznacznym stopniu spadek był rekompensowany wzrostem cen, przykładowo dla lat 2018 i 2019 średnia cena pierwszej sprzedaży śledzi wzrosła o 4%.

³³ Średni wiek statków rybackich w podziale na segmenty wg długości całkowitej (Lc) wynosi Lc < 12 m – 30 lat, Lc 12–15 m – 27 lat, Lc 15–25,5 m – 56 lat oraz Lc > 25,5 m – 39 lat.

wyładunku³⁴, mających na celu obniżenie kosztów podstawowej działalności rybackiej, rozszerzenie działalności³⁵ oraz podnoszenie³⁶ i utrzymanie jakości produktu.³⁷

Operacje przyczyniające się do realizacji powyższych potrzeb będą wdrażane w ramach działań zaprojektowanych w celu szczegółowym 1.1, 1.3, 1.6 i 3.1.

Budowanie zdolności opartej na wiedzy

Rybołówstwo w Polsce jest wykonywane głównie w oparciu o tradycyjne metody i techniki połowu. Chociaż nie jest znany całkowity zakres i skala negatywnego wpływu rybołówstwa na środowisko³⁸, to należy zakładać, że przypadkowy przyłów ryb niewymiarowych, ptaków i ssaków czy wpływ narzędzi ciągnionych na stan siedlisk i dna morskiego mogą powodować pogorszenie stanu środowiska i bioróżnorodności ekosystemów wodnych. W tej sytuacji opinie i zalecenia formułowane przez środowisko naukowe, skutkujące obostrzeniami dla użytkowników wód i ograniczeniem działalności podmiotów wykonujących rybołówstwo, coraz częściej przyczyniają się do antagonizowania tych dwóch środowisk i **osłabiania współpracy między rybakami a środowiskiem naukowym**.³⁹ Problemem jest również niski stopień dopasowania badań prowadzonych przez instytuty badawcze do realnych potrzeb gospodarstw rybackich oraz ograniczone możliwości wykorzystania nowoczesnych rozwiązań technologicznych lub modernizacji i cyfryzacji stanowiska pracy bez znacznego zwiększenia kosztów działalności. Sytuacja ta powoduje, że **poziom wdrożenia i wykorzystania innowacji w rybołówstwie wciąż pozostaje niski**.⁴⁰

Wyzwania stawiane przez Europejski Zielony Ład powodują, że rozwój sektora rybackiego nie może odbywać się wyłącznie na poziomie inwestycji infrastrukturalnych. Musi im towarzyszyć rozwój oparty na badaniach i wiedzy, służący nie tylko zwiększeniu produktywności, ale na przemodelowaniu procesu produkcji w kierunku zmniejszenia jego negatywnego oddziaływania na środowisko, a w dalszej konsekwencji osiągnięciu jego neutralności środowiskowej. Będzie to możliwe do osiągnięcia tylko przy pełnej współpracy środowiska naukowego z podmiotami czynnie wykonującymi rybołówstwo. Dlatego **szczególnie istotne jest promowanie działań na rzecz poprawy współpracy między rybakami a naukowcami** oraz opracowywania nowych metod zarządzania i organizacji produkcji oraz

³⁴ O dużym zapotrzebowaniu na działania inwestycyjne świadczy liczba wniosków o dofinansowanie złożonych w ramach perspektywy finansowej UE 2014–2020 (złożono wnioski na kwotę ponad 522 mln zł stanowiącą 364% alokacji). Realizacja większości tych wniosków została uniemożliwiona wystąpieniem pandemii COVID-19.

³⁵ Zgodnie z opracowaniem *Działalność podmiotów rybackich i wędkarskich w 2019 r. – Uwarunkowania gospodarcze, ekonomiczne, prawne i środowiskowe* przygotowanym przez IRŚ i Związek Producentów Ryb, udział przychodów z działalności pozaprodukcyjnej (np. obrót rybami, usługi turystyczne, gastronomiczne, portowe, produkcja kawioru) wynosił dla gospodarstw jeziorowych 38,4%, a dla gospodarstw stawowo-jeziorowych 53,2% i wzrósł w porównaniu do 2018 r., co pozwoliło na utrzymanie rentowności średnio na poziomie 12,36%.

³⁶ W ramach perspektywy finansowej UE 2014–2020 umożliwiono wdrażanie działania jakim było podniesienie wartości złowionych ryb. Działanie to przyczyniło się w dużej mierze do poprawy sytuacji finansowej rybaków ze względu na liczne modernizacje statków oraz zakup urządzeń do schładzania i przetwarzania złowionych ryb. Mając na uwadze zmniejszające się zasoby ryb, w szczególności w strefie przybrzeżnej, nacisk należy położyć na kontynuowanie działań zmierzających do zwiększenia jakości oferowanych produktów rybołówstwa.

³⁷ Działania takie będą zgodne również z celem szczegółowym 3 SZRWRiR „Rozwój przedsiębiorczości, pozarolniczych miejsc pracy i aktywnego społeczeństwa”, w ramach którego wskazano jako jeden z kierunków interwencji „Rozwój przedsiębiorczości i nowych miejsc pracy” obejmujący m.in. rozwój przedsiębiorczości w kierunku rozwoju lokalnych rynków pracy w małych miastach oraz zwiększania dywersyfikacji działalności gospodarczej na obszarach zależnych od rybactwa, celem szczegółowym 2 „Poprawa jakości życia, infrastruktury i stanu środowiska”, w ramach którego wskazano jako jeden z kierunków interwencji „Rozwój liniowej infrastruktury technicznej” obejmujący m.in. rozwój lub modernizację infrastruktury niezbędnej do prowadzenia działalności gospodarczej oraz celem szczegółowym 1 „Zwiększenie opłacalności produkcji rolnej i rybackiej”, w ramach którego wskazano jako jeden z kierunków interwencji „Rozwój innowacji, cyfryzacji i przemysłu 4.0. w sektorze rolno-spożywczym” obejmujący m.in. modernizację w rybactwie wykorzystującą możliwość adaptowania najnowszych technologii, w tym m.in. w zakresie automatyzacji, cyfryzacji, hodowli i rozwoju biogospodarki.

³⁸ Szacuje się, że średnio tylko 1 dorsz na 4 ginie w wyniku ukierunkowanej działalności połowowej, natomiast pozostałe 3 dorsze giną w wyniku innej działalności połowowej czy uwarunkowań środowiskowych.

³⁹ Zgodnie ze „Sprawozdaniem z realizacji Narodowego Programu Zbioru Danych Rybackich za rok 2020”, w ramach gromadzenia danych społeczno-ekonomicznych od armatorów statków, odsetek uzyskanych odpowiedzi wynosił 50,63%.

⁴⁰ W celu zwiększenia adekwatności projektów innowacji w perspektywie finansowej UE 2014–2020 został powołany Zespół do spraw innowacji, w którego skład zostali powołani przedstawiciele MIR-PIB, IRŚ oraz Zachodniopomorski Uniwersytet Technologiczny w Szczecinie (ZUT). Zespół dokonał oceny innowacyjności i adekwatności 59 projektów spełniających warunki formalne, z czego do realizacji wybrano 15, które zostały uznane za najbardziej innowacyjne i najlepiej wpisujące się w potrzeby sektora rybołówstwa.

innowacji⁴¹, a także promowanie zrzeszeń jako płaszczyzn wymiany wiedzy i dobrych praktyk oraz zachęcanie rybaków do udziału w szkoleniach⁴², seminariach i warsztatach.⁴³

Operacje przyczyniające się do realizacji powyższych potrzeb będą wdrażane w ramach działań zaprojektowanych w celu szczegółowym 1.1, 1.4, 1.6, 3.1 i 4.1.

Budowanie modelu działalności (gospodarki) odpornej na zagrożenia

Wykonywanie rybołówstwa, zarówno na wodach morskich, jak i śródlądowych jest uzależnione od uwarunkowań środowiskowych obejmujących takie aspekty, jak dostępność i jakość wody, kondycja i liczebność stad czy częstotliwość występowania niekorzystnych zjawisk atmosferycznych. **Obserwowana wraz ze zmianami klimatu duża dynamika tych uwarunkowań zwiększa niepewność ekonomiczną prowadzonej działalności.**⁴⁴ Jednocześnie ograniczona możliwość (szczególnie w przypadku segmentu łodziowego rybołówstwa przybrzeżnego) zabezpieczania środków rezerwowych na wypadek wystąpienia nieprzewidzianych zdarzeń i przerwy w prowadzeniu działalności gospodarczej, w przypadku wystąpienia takich przerw, może prowadzić do utraty płynności finansowej i zamknięcia działalności.⁴⁵

Mając na uwadze wzrost liczby czynników mogących powodować przerwy w połowach, w tym m.in. związanych ze zdrowiem publicznym, stanem żywych zasobów wód czy zagrożeniem wynikającym z zalegania na dnie Morza Bałtyckiego pozostałości militarnych i przemysłowych oraz czerpiąc z doświadczeń wystąpienia nagłego ograniczenia działalności w związku z pandemią COVID-19⁴⁶, **istotne jest zapewnienie mechanizmu interwencyjnego na wypadek wystąpienia przerw w połowach.**⁴⁷ Mechanizm ten byłby uruchamiany w przypadku wystąpienia strat wynikających z

⁴¹ W 2018 r. MIR-PIB rozpoczął realizację projektu innowacyjnego: GRASS (Interreg) – analizy uwarunkowań hodowli makroalg w Morzu Bałtyckim, a w 2020 r. projektu PIKE – (ARiMR) eksperymentalne zarybienia szczupakiem wyhodowanym w RAS jako metoda zarządzania kryzysem rybołówstwa przybrzeżnego, które w sytuacji związanej z obecnym kryzysem zasobów stad komercyjnych stanowią mogą alternatywę dla dalszego rozwoju rybołówstwa morskiego.

⁴² W perspektywie finansowej UE 2014–2020 uczelnie oraz branżowe instytuty badawcze posiadały w swojej ofercie programy rozwojowe dla rybaków. W związku z wystąpieniem pandemii COVID-19 zrezygnowano z ich dalszej realizacji, więc nadal istnieje potrzeba ich ponownego uruchomienia.

⁴³ Działania takie będą zgodne również z celem szczegółowym 1 SZRWRiR „Zwiększenie opłacalności produkcji rolnej i rybackiej”, w ramach którego wskazano następujące kierunki interwencji: „Nowe modele organizacji produkcji i rynków, krótkie łańcuchy rynkowe i uczciwa konkurencja” obejmujący m.in. wzmacnianie pozycji małych i średniej wielkości podmiotów o dominującym ilościowo udziale w sektorze rolno-spożywczym przez promowanie ich trwałej współpracy w formie grup, organizacji, spółdzielni i zrzeszeń oraz „Rozwój innowacji, cyfryzacji i przemysłu 4.0. w sektorze rolno-spożywczym” obejmujący m.in. modernizację w rybactwie wykorzystującą możliwość adaptowania najnowszych technologii, w tym m.in. w zakresie automatyzacji, cyfryzacji, hodowli i rozwoju biogospodarki, a także transfer wiedzy z sektora nauki w zakresie innowacyjnych rozwiązań na rzecz ograniczenia negatywnego wpływu sektora rybackiego na środowisko, poprawy stanu środowiska i żywych zasobów wód. Potrzeba podniesienia poziomu kompetencji oraz kwalifikacji obywateli (w tym cyfrowych) zostały podkreślone również w Strategii Rozwoju Kapitału Ludzkiego 2030.

⁴⁴ Porównując dane ICES zawarte w *Doradztwie na rok 2022*, dotyczące cennych stad bałtyckich z lat 2015–2021, zauważalny jest spadek biomasy dorsza wschodniego o 53%, śledzia zachodniego o 23% czy śledzia centralnego o 43%, przy jednoczesnym wzroście biomasy stada szprota o 43%. W efekcie tych zmian, w porównaniu z 2015 r., obniżone zostały kwoty połowowe dla dorsza wschodniego o 99%, dorsza zachodniego o 75%, śledzia zachodniego o 93% i śledzia centralnego o 40% oraz w niewielkim stopniu zwiększono kwotę połowową dla szprota o 3%.

⁴⁵ Sektor rybołówstwa i akwakultury jest trwale związany ze stanem środowiska i wszelkie niekorzystne zmiany w zakresie klimatu, bioróżnorodności czy stanu zasobów wody dotyczą ten sektor w sposób bezpośredni, zagrażając jego trwałości. Pandemia COVID-19 ukazała jak szczególnie są obecnie uwarunkowania funkcjonowania sektora rybactwa w regionie Morza Bałtyckiego, doświadczanego najpierw sukcesywnym spadkiem kondycji stad aż do całkowitego kryzysu dorszowego, który niemal załamał sektor połowów morskich i przetwórstwa, a następnie lockdownem. Wprowadzone w związku z COVID-19 działania szczególne, oparte na rekompensatach udowadniają, że w sytuacji kryzysowej jest to jedyny sposób szybkiej i realnej pomocy, gdyż o ile środki inwestycyjne są niezwykle ważne dla transformacji sektora, to mogą one okazać się bezcelowe w przypadku upadku działalności podstawowej. Aktualnie wykonywanie podstawowej działalności w zakresie rybołówstwa morskiego jest coraz bardziej zagrożone, gdy tymczasem Europejski Zielony Ład wskazuje na kluczową rolę rybaków (obok rolników) w procesie zielonej transformacji.

⁴⁶ W przypadku rybołówstwa śródlądowego, produkcja ryb w ramach zawodowych połowów jeziorowych w latach 2017–2019 wyniosła średnio 2,12 tys. ton. Szacuje się, że ograniczenie działalności wywołane pandemią w 2020 r., spowodowały spadek odłowów do 1,9 tys. ton.

⁴⁷ Działania takie będą zgodne również z celem szczegółowym 1 SZRWRiR „Zwiększenie opłacalności produkcji rolnej i rybackiej”, w ramach którego wskazano jako jeden z kierunków interwencji „Zarządzanie ryzykiem w sektorze rolno-

wystąpienia siły wyższej, takiej jak powodzi czy suszy, wystąpienia chorób ryb, katastrofy ekologicznej czy wprowadzenia nadzwyczajnych środków ochronnych. Równocześnie w celu zwiększenia odporności na zagrożenia należy w dalszym ciągu promować wśród podmiotów prowadzących gospodarkę rybacką dywersyfikowanie działalności podstawowej i wprowadzenie dodatkowych źródeł dochodu.

Operacje przyczyniające się do realizacji powyższych potrzeb będą wdrażane w ramach działań zaprojektowanych w celu szczegółowym 1.1, 1.3 i 3.1.

Wzmocnienie systemu kontroli i egzekwowania

Wzrost zobowiązań na rzecz ochrony środowiska oraz zrównoważonego wykonywania rybołówstwa i akwakultury (obejmujący m.in. konieczność realizacji obowiązku wyładunkowego, kontrolę wyładunków, weryfikację mocy silnika czy identyfikowalność)⁴⁸ powoduje konieczność zapewnienia efektywnego systemu kontroli i egzekwowania przepisów regulujących działanie sektora rybołówstwa i branż z nim powiązanych. **Zbyt małe zasoby kadrowe, niedostateczna liczba środków technicznych, w tym w szczególności statków inspekcyjnych czy brak nowoczesnych metod kontroli opartych na wiedzy utrudniają prawidłowe wykonywanie obowiązków inspekcyjnych.** Problem ten dotyczy w sposób szczególny rybołówstwa morskiego, gdzie z powodu słabej kondycji i liczebności stad bałtyckich oraz ograniczania kwot połowowych zwiększa się ryzyko wystąpienia incydentów związanych z naruszeniem przepisów WPRyb.⁴⁹

W Polsce podmiotami wdrażającymi system kontroli, inspekcji i egzekwowania są Główny Inspektor Rybołówstwa Morskiego, Państwowa Straż Rybacka oraz minister właściwy do spraw rybołówstwa.

Do kluczowych zadań Głównego Inspektora Rybołówstwa Morskiego należy nadzór nad przestrzeganiem przepisów o rybołówstwie morskim oraz przepisów o organizacji rynku rybnego. Główny Inspektor Rybołówstwa Morskiego przy realizacji swoich zadań współdziała z innymi organami i jednostkami administracyjnymi.⁵⁰ Kontrolą są objęte podmioty wykonujące rybołówstwo morskie, w tym kapitanowie, armatorzy i właściciele statków rybackich, a także inne podmioty funkcjonujące na rynku rybnym zajmujące się skupem, magazynowaniem czy dystrybucją produktów rybołówstwa i akwakultury.

W strukturę Głównego Inspektoratu Rybołówstwa Morskiego wchodzi siedziba w Słupsku, ośrodki zamiejscowe w Gdyni i Szczecinie oraz 14 biur terenowych.⁵¹ W instytucji jest zatrudnionych 46 inspektorów zaangażowanych w kontrolę zarówno na lądzie, jak i na morzu.⁵² Główny Inspektorat Rybołówstwa Morskiego dysponuje 7 statkami patrolowymi i

spożywczy” obejmujący m.in. opracowanie i wdrożenie systemów pomocy dla gospodarstw dotkniętych niekorzystnymi zjawiskami atmosferycznym lub okolicznościami nadzwyczajnymi uniemożliwiającymi lub utrudniającymi działalność rybacką oraz celem szczegółowym 2 „Zrównoważone gospodarowanie i ochrona zasobów środowiska”, obejmującym m.in. realizację działań służących zrównoważonemu gospodarowaniu gatunkami zwierząt powodujących szkody w rybactwie.

⁴⁸ W trakcie sporządzania analizy SWOT trwają prace nad zmianą rozporządzenia ustanawiającego wspólnotowy system kontroli, w wyniku których państwa członkowskie UE będą zobowiązane do wprowadzenia nowych technologii, urządzeń i rozwiązań elektronicznych w zakresie kontroli rybołówstwa morskiego, w szczególności stosowania przez małe statki rybackie systemów elektronicznego śledzenia ruchu oraz elektronicznego raportowania działalności połowowej, instalowania na niektórych statkach urządzeń do pomiaru mocy silnika czy instalowania na określonych statkach kamer CCTV (w celu zapewnienia realizacji obowiązku wyładunkowego). Wdrożenie tego rodzaju inwestycji przyczyni się do wzmocnienia systemu kontroli rybołówstwa na morzu i lądzie, w tym do lepszej realizacji obowiązku wyładunku, zapewnienia prawidłowego ważenia produktów rybołówstwa, a także weryfikacji mocy silnika, tak by zminimalizować ryzyko nieprzestrzegania przepisów.

⁴⁹ W 2020 r. wykryto 75 naruszeń przepisów o rybołówstwie morskim.

⁵⁰ Główny Inspektor Rybołówstwa Morskiego współpracuje z organami i jednostkami organizacyjnymi Inspekcji Jakości Handlowej Artykułów Rolno-Spożywczych, Krajowej Administracji Skarbowej, Inspekcji Handlowej, Inspekcji Weterynaryjnej, Państwowej Inspekcji Sanitarnej, Państwowej Straży Rybackiej, Społecznej Straży Rybackiej, Straży Granicznej, Inspekcji Transportu Drogowego, Policji oraz ze strażami gminnymi, wojewódzkimi inspektoratami ochrony środowiska, podmiotami zarządzającymi portami i przystaniami morskimi oraz z terenowymi organami administracji morskiej z uwzględnieniem właściwości i kompetencji tych organów i jednostek organizacyjnych.

⁵¹ Rozmieszczenie ośrodków terenowych Głównego Inspektoratu Rybołówstwa Morskiego: 5 ośrodków na obszarze wybrzeża zachodniego (podobszar ICES 24/25), 4 ośrodki na obszarze wybrzeża środkowego (podobszar ICES 25) oraz 5 ośrodków na obszarze wybrzeża wschodniego (podobszar ICES 26).

⁵² Rozmieszczenie inspektorów: 14 inspektorów na obszarze wybrzeża zachodniego (podobszar ICES 24/25), 14 inspektorów na obszarze wybrzeża środkowego (podobszar ICES 25) oraz 18 inspektorów na obszarze wybrzeża wschodniego (podobszar ICES 26).

21 samochodami⁵³ oraz dodatkowo w ramach działań inspekcyjnych okresowo wykorzystywane są jednostki pływające Straży Granicznej oraz statek Navigator czarterowany od Akademii Morskiej w Szczecinie. Posiadane środki kontrolne,⁵⁴ z uwagi na dynamicznie zmieniające się przepisy UE wprowadzające nowe techniki i technologie w kontroli wykonywania rybołówstwa, **wymagają stałej konserwacji, modernizacji, wymiany i uzupełniania w celu dostosowania do aktualnych potrzeb i wymogów technologicznych.**

Państwowa Straż Rybacka realizuje zadania związane z kontrolą przestrzegania przepisów w zakresie zasad i warunków ochrony, chowu, hodowli i połowu ryb w powierzchniowych wodach śródlądowych, w wodach znajdujących się w urządzeniach wodnych oraz w obiektach przeznaczonych do chowu lub hodowli ryb, w tym w szczególności zadania związane ze zwalczaniem kłusownictwa oraz połowem ryb metodami niezgodnymi z ustalonymi przepisami. Państwowa Straż Rybacka wykonuje również kontrole pochodzenia, ilości, masy i gatunków odłowionych, przetwarzanych lub wprowadzanych do obrotu ryb i innych organizmów wodnych.

W ramach struktury Państwowej Straży Rybackiej istnieje 16 wyodrębnionych jednostek, działających na obszarze poszczególnych województw. Wszystkie komendy wojewódzkie Państwowej Straży Rybackiej zatrudniają łącznie około 312 strażników. Komendy wojewódzkie zasadniczo zlokalizowane są w miastach wojewódzkich, poza komendami w województwie łódzkim i podlaskim, które są zlokalizowane odpowiednio w Sieradzu i Suwałkach. Państwowa Straż Rybacka łącznie dysponuje 110 samochodami, 135 jednostkami pływającymi oraz innymi środkami technicznymi niezbędnymi do prowadzenia działań inspekcyjnych, w tym urządzeniami termowizyjnymi i noktowizorami.⁵⁵

Organem odpowiedzialnym za koordynowanie działalności kontrolnej wszystkich krajowych organów kontroli jest minister właściwy do spraw rybołówstwa, którego zadania są realizowane za pośrednictwem pracowników urzędu powołanego do jego obsługi, czyli Ministerstwa Rolnictwa i Rozwoju Wsi (MRiRW), a w szczególności Departamentu Rybołówstwa. W strukturze departamentu została wyodrębniona zamiejscowa komórka organizacyjna CMR, która dysponuje infrastrukturą serwerową na potrzeby administrowanych systemów informatycznych, takich jak: Vessel Monitoring System, vCatch, ERS oraz System powiadomień SMS. Serwerownia wymaga stałej modernizacji ze względu na zwiększające się potrzeby systemowe i konieczność dostosowywania do zmieniających się przepisów UE.

Rozwój nowoczesnych technologii oraz możliwość wystąpienia zagrożeń związanych zarówno z naruszaniem przepisów WPRyb, jak i zagrożeń dla bezpieczeństwa morskiego, wymuszają konieczność wyposażenia służb inspekcyjnych w sprzęt pozwalający na reagowanie na ww. incydenty w czasie rzeczywistym. Istotne jest zatem **zapewnienie odpowiedniej liczby nowoczesnych, bezpiecznych i sprawnych środków kontrolnych, technologii cyfrowych nowej generacji oraz odpowiednich szkoleń**⁵⁶ w celu niedopuszczania do powstawania nierówności między możliwościami działania służb inspekcyjnych a działalnością kłusowniczą.

Operacje przyczyniające się do realizacji powyższych potrzeb będą wdrażane w ramach działań zaprojektowanych w celu szczegółowym 1.4 i 4.1.

Zapewnienie systemu zbierania danych rybackich

Ocieplenie i zmiany klimatu skutkujące m.in. pogorszeniem stanu stad bałtyckich oraz zasobów słodkowodnych powodują potrzebę intensyfikacji badań i monitoringu środowiska wodnego wykonywanych przy użyciu najnowszych technologii i sprzętu. **Brak kompleksowych danych na temat siedlisk, wielkości populacji i składu gatunkowego zasobów ryb oraz brak zmapowania obszarów, w których siedliska mogą być odtworzone,** powoduje znaczące utrudnienia w podejmowaniu działań na rzecz ochrony i odbudowy bioróżnorodności ekosystemów wodnych.⁵⁷

⁵³ Rozmieszczenie środków kontrolnych: 2 statki patrolowe i 5 samochodów na obszarze wybrzeża zachodniego (podobszar ICES 24/25), 2 statki patrolowe i 7 samochodów na obszarze wybrzeża środkowego (podobszar ICES 25) oraz 2 statki patrolowe i 9 samochodów na obszarze wybrzeża wschodniego (podobszar ICES 26).

⁵⁴ Inspektorzy dysponują również m.in. telefonami komórkowymi z dostępem do V-Catch, telefonami satelitarnymi, krótkofalówkami oraz urządzeniami pomiarowymi typu Omega.

⁵⁵ W skład wyposażenia Państwowej Straży Rybackiej w 2021 r. wchodziło 90 samochodów terenowych, 13 samochodów osobowych, 7 samochodów dostawczych, 124 łodzi motorowych, 10 pontonów, 1 kajak, 4 motocykle, 7 quadów, 2 drony, 44 urządzenia termowizyjne oraz 50 sztuk urządzeń noktowizyjnych. Inspektorzy dysponują także 161 telefonami komórkowymi, 41 laptopami i 8 tabletami.

⁵⁶ Działania takie będą zgodne również z celem szczegółowym 1 SZRWRiR „Zwiększenie opłacalności produkcji rolnej i rybackiej”, w ramach którego wskazano jako jeden z kierunków interwencji „Rozwój innowacji, cyfryzacji i przemysłu 4.0. w sektorze rolno-spożywczym” obejmujący m.in. zwiększenie wykorzystania technologii cyfrowych w ramach kontroli i egzekwowania przepisów WPRyb.

⁵⁷ Działania z zakresu monitoringu i zbierania danych będą zgodne z celem szczegółowym 2 SZRWRiR „Poprawa jakości życia, infrastruktury i stanu środowiska”, w ramach którego wskazano jako jeden z kierunków interwencji „Adaptacja do

Działania w zakresie zbierania danych biologicznych, technicznych, środowiskowych i społeczno-ekonomicznych dotyczących rybołówstwa komercyjnego i rekreacyjnego są realizowane w ramach Wieloletniego Programu Zbierania Danych Rybackich przez Morski Instytut Rybacki - Państwowy Instytut Badawczy w Gdyni (MIR-PIB).⁵⁸ Działania prowadzone w celu zbioru danych biologicznych, technicznych i środowiskowych obejmują badania aktywności połowowej i wielkości wyładunków prowadzonych zarówno przez jednostki dalekomorskie, jak i jednostki komercyjne i rekreacyjne połowiąjące na Morzu Bałtyckim, rejsy badawcze oraz monitorowanie przypadkowych przyłówów waleni.⁵⁹

Program zbierania danych rybackich jest realizowany przez wykwalifikowaną kadrę naukową i inżyniersko-techniczną MIR-PIB z wykorzystaniem specjalistycznego zaplecza technicznego, w tym statku badawczego R/V Baltica. Dane dotyczące rybackiego środowiska są zbierane i opracowywane przez kadrę naukową Instytutu Rybackiego Śródlądowego w Olsztynie (IRS). Dane są gromadzone na krajowych serwerach baz danych, które wymagają stałej konserwacji i modernizacji, w celu umożliwienia transmisji danych w wymaganym formacie i na wymaganym poziomie agregacji do zewnętrznych baz danych (m.in. Regionalnych Baz Danych, bazy danych Międzynarodowej Rady Badań Morza, bazy danych UE).

Efektywność gromadzenia danych zależy w znaczący sposób od poziomu włączenia jak największego grona partnerów, w tym zarówno instytutów badawczych, jak i podmiotów wykonujących działalność rybacką. W tym zakresie wciąż obserwowany jest wysoki poziom **braku zaufania i współpracy między rybakami a środowiskiem naukowym i administracją w zakresie pozyskiwania danych**, wynikający m.in. z niechęci podmiotów do ujawniania danych dotyczących ekonomiki działalności i obawy o wykorzystanie tych danych w celach fiskalnych. Konieczne jest zatem **zapewnienie odpowiedniej liczby nowoczesnych środków technicznych oraz technologii cyfrowych nowej generacji służących realizacji programu zbierania danych**, w tym umożliwiających prowadzenie analizy obejmującej badania terenowe i monitoring w czasie rzeczywistym czy zmierzających do ustandaryzowania i zintegrowania pozyskiwanych danych. Ponadto, w celu zwiększenia efektywności programów zbierania danych szczególnie istotnym jest promowanie działań ukierunkowanych na zwiększenie zaangażowania rybaków w badania np. w zakresie stanu środowiska morskiego, oddziaływania gospodarki rybackiej na ekosystemy, przyłowu chronionych gatunków ptaków i ssaków czy strat powodowanych przez gatunki rybożerne i chronione.

Operacje przyczyniające się do realizacji powyższych potrzeb będą wdrażane w ramach działań zaprojektowanych w celu szczegółowym 1.4 i 4.1.

CP 2	P 2	Mocne strony [max. 10 000 znaków]
		AKWAKULTURA
		1. Kapitał ludzki:
		– doświadczone i wysoko wykwalifikowana kadra zarządzająca obiektami chowu i hodowli ryb,
		– wielowiekowa tradycja i duże doświadczenie w zakresie metod i technik prowadzenia chowu i hodowli ryb, w szczególności w zakresie karpiarstwa i pstrągostwa,

zmian klimatu i przeciwdziałanie tym zmianom” obejmujący m.in. wsparcie dla programów diagnostycznych pozwalających wyprzedzająco określić przyczyny zachodzących procesów i zaprojektować odpowiednie narzędzia reagowania na trudne do przewidzenia zjawiska wpływające na wielkość i jakość produkcji.

⁵⁸ Rozporządzenie MRiRW z dnia 10 czerwca 2015 r. w sprawie wskazania instytutu realizującego programy zbierania danych niezbędnych do realizacji wspólnej polityki rybołówstwa Unii Europejskiej (Dz. U. poz. 883).

⁵⁹ Działania prowadzone w celu gromadzenia danych społeczno-ekonomicznych, dotyczących podmiotów wykonujących rybołówstwo komercyjne są prowadzone na podstawie danych z rejestrów administracyjnych (dzienniki połowowe, deklaracje wyładunkowe, dokumenty pierwszej sprzedaży oraz Rejestr Statków Rybackich) i formularzy statystycznych wypełnianych raz w roku przez armatorów statków rybackich. W zakresie rybołówstwa rekreacyjnego zbieranie danych obejmuje dane pozyskane w trakcie rejsów na jednostkach prowadzących taką działalność oraz informacji i danych dotyczących liczby rejsów i uczestników tych rejsów uzyskanych z kapitanatów portów i przystani rybackich. W przypadku akwakultury zbiorem danych objęte są ośrodki hodowlane i gospodarstwa rybackie, które zajmują się wylęgiem i podchowem narybku łososi atlantyckich, natomiast w przypadku przetwórstwa rybnego (przedsiębiorstwa objęte PKD 10.20.Z Przetwarzanie i konserwowanie ryb, skorupiaków i mięczaków) – zakłady, które znajdują się na liście zakładów zatwierdzonych przez Głównego Lekarza Weterynarii do handlu wewnątrz wspólnoty oraz są uprawnione do prowadzenia sprzedaży bezpośredniej. W przypadku akwakultury i przetwórstwa źródeł danych są formularze statystyczne. W każdym przypadku zakres zbieranych danych jest dostosowywany na bieżąco do wymogów UE.

		<ul style="list-style-type: none"> - gospodarstwa chowu i hodowli ekstensywnej są źródłem zatrudnienia, w szczególności na terenach wiejskich, - duży potencjał edukacyjny gospodarstw chowu i hodowli ryb pozwalający na zdobycie praktyki zawodowej, - rosnąca skłonność do wdrażania innowacji technicznych i technologicznych służących rozwojowi gospodarstw chowu i hodowli ryb, w tym do poszerzania zakresu produkcji o nowe gatunki ryb, - funkcjonowanie organizacji i zrzeszeń producentów ryb słodkowodnych i dwuśrodowiskowych, - funkcjonowanie zespołu doradczego przy ministrze właściwym do spraw rybołówstwa jako forum dialogu ze środowiskiem rybackim, - istnienie kodeksu dobrych praktyk w chowie i hodowli ryb, - wysoka zdolność do podejmowania krajowej i międzynarodowej współpracy branżowej, naukowej i badawczej, w tym z organizacjami proekologicznymi. <p>2. Infrastruktura:</p> <ul style="list-style-type: none"> - zróżnicowane rodzaje gospodarstw chowu i hodowli ryb (produkcja ekstensywna, intensywna, produkcja w obiektach o zamkniętym obiegu wody, działalność wylęgarniczo-podchowalnicza czy mieszana wszystkich typów), - rosnące zróżnicowanie produkcji pod względem gatunkowym, - istnienie wyspecjalizowanych obiektów akwakultury produkujących materiał zarybieniowy na potrzeby rzek i jezior (akwakultura zachowawcza), - duży odsetek obiektów wyposażonych w nowoczesną infrastrukturę i środki techniczne w zakresie produkcji, sortowania, magazynowania i dystrybucji, spełniające wymogi dotyczące bezpieczeństwa i higieny pracy oraz jakości produktu, - część gospodarstw zmodernizowana pod kątem wdrożenia nowoczesnych technologii, w tym o zamkniętym obiegu wody (RAS), uniezależniona od zasobów wód powierzchniowych czy wykorzystująca odnawialne źródła energii, - know-how w zakresie wykorzystania nowoczesnych technologii w produkcji wylęgarniczo-podchowalniczej, nowatorskich hodowli w obiektach RAS z wykorzystaniem wód termalnych czy rodzimej produkcji kawioru, - duży odsetek obiektów ze zmodernizowaną infrastrukturą socjalno-biurową, - walory środowiskowe i retencyjne gospodarki rybackiej i duży potencjał usług ekosystemowych obiektów stawowych dla tworzenia obszarów chronionych i zachowania w nich bioróżnorodności. <p>3. Kontrola i egzekwowanie przepisów WPRyb:</p> <ul style="list-style-type: none"> - doświadczona i wysoko wykwalifikowana kadra instytucji zaangażowanych w proces kontroli obiektów chowu i hodowli ryb, w tym GIW, Państwowej Straży Rybackiej, Państwowego Gospodarstwa Wody Polskie, państwowej służby ochrony środowiska, policji, Państwowej Straży Pożarnej, jednostek samorządu terytorialnego, - duży odsetek nowoczesnych środków kontroli niezbędnych do prawidłowego wykonywania zadań inspekcyjnych (nawigacja, samochody terenowe, łodzie inspekcyjne, termowizory, noktowizory, drony, krótkofalówki), - sprawna współpraca i rozbudowana struktura terenowa instytucji zaangażowanych w proces kontroli obiektów chowu i hodowli ryb, - istnienie systemu identyfikowalności produktów akwakultury w całym łańcuchu dostaw. <p>4. Zbieranie danych rybackich:</p> <ul style="list-style-type: none"> - uregulowany prawnie i organizacyjnie system zbierania danych rybackich, - jeden podmiot odpowiedzialny za zbieranie danych rybackich, - doświadczona i wysoko wykwalifikowana kadra naukowa i badawcza, - wysoko wyspecjalizowane i dobrze wyposażone branżowe instytuty badawcze z wieloletnią tradycją i rozwiniętą bazą dydaktyczną, - nowoczesne środki techniczne służące do zbierania, raportowania i wymiany danych, - wypracowane metodologie prowadzenia badań i usystematyzowany sposób zbierania danych (formularze statystyki publicznej), - funkcjonowanie międzyresortowego zespołu do spraw szkód powodowanych przez ptaki i ssaki w rybołówstwie morskim i gospodarce rybackiej.
--	--	---

PRZETWÓRSTWO I RYNEK

1. Kapitał ludzki:

- doświadczona i wysoko wykwalifikowana kadra kierownicza i średniego szczebla zakładów przetwórczych,
- duża wiedza o lokalnych zasobach surowca rybnego i znajomość produktów regionalnych,
- duży potencjał edukacyjny rodzinnych zakładów przetwórczych pozwalający na zdobycie praktyki w zawodzie,
- funkcjonowanie ośrodków szkoleniowych w zakresie przetwórstwa rybnego, bezpieczeństwa i higieny pracy oraz certyfikacji jakości,
- dobrze funkcjonujące organizacje producentów i zrzeszenia przetwórców,
- mała liczba dużych podmiotów działających w sektorze przetwórstwa ryb ułatwiająca diagnozowanie ewentualnych problemów i powodująca większą zdolność do kompromisów w kontaktach z administracją rybacką,
- duża liczba podmiotów MŚP, charakteryzujących się elastycznością produktową,
- funkcjonowanie zespołu doradczego przy ministrze właściwym do spraw rybołówstwa jako forum dialogu ze środowiskiem rybackim,
- wysoka zdolność do podejmowania krajowej i międzynarodowej współpracy branżowej, naukowej i badawczej, w tym z organizacjami proekologicznymi,
- rosnące zainteresowanie innowacjami technicznymi i technologicznymi,
- duży potencjał zakładów przetwórczych jako źródła zatrudnienia.

2. Przetwórstwo – infrastruktura przedsiębiorstw:

- światowy poziom funkcjonowania wysoko wyspecjalizowanych zakładów przetwórczych stosujących najnowsze technologie zapewniające nie tylko jakość produktów, ale również ich bezpieczeństwo zdrowotne,
- wysokie zdolności produkcyjne przedsiębiorstw przetwórczych i ich wykorzystanie,
- zautomatyzowane linie produkcyjne przystosowane do przetwarzania zarówno ryb morskich, jak i słodkowodnych,
- część zakładów posiada linie technologiczne pozwalające na wykorzystywanie produktów ubocznych przetwórstwa, rybołówstwa i akwakultury,
- część zakładów posiada nowoczesną i zgodną ze standardami UE infrastrukturę do magazynowania surowca, nowoczesne środki transportu i zapewnioną infrastrukturę dojazdową,
- część zakładów spełnia wysokie standardy w zakresie higieny i jakości produktu,
- część zakładów posiada zmodernizowane i rozbudowane zaplecze socjalno-biurowe zapewniające wysokie standardy bezpieczeństwa i higieny pracy,
- część przedsiębiorstw posiada rozbudowaną strukturę pozwalającą na niezależnienie produkcji od dostaw surowca i usług zewnętrznych,
- część zakładów wykorzystuje odnawialne źródła energii oraz niskoemisyjne i energooszczędne technologie,
- część zakładów posiada doświadczenie w zakresie badań marketingowych, badań preferencji konsumenckich oraz odpowiednie zaplecze techniczne i know-how do przygotowywania badania i wdrażania nowych produktów,
- wiele przedsiębiorstw jest certyfikowanych pod względem wykorzystywania ryb ze stad zrównoważonych.

3. Rynek produktów rybołówstwa i akwakultury:

- wysoka i dobrze dopasowana do rynku jakość wytwarzanych produktów i rozpoznawalne marki na rynkach krajowych i międzynarodowych,
- szeroki asortyment certyfikowanych produktów tradycyjnych i regionalnych,
- szeroki asortyment produktów ekologicznych, produktów o właściwościach prozdrowotnych oraz produktów funkcjonalnych o specjalnym przeznaczeniu żywieniowym,
- szeroki asortyment dań rybnych gotowych do spożycia oraz przeznaczonych do przygotowania w domu,
- rozbudowany system identyfikowalności produktów pochodzących ze zrównoważonego rybołówstwa i akwakultury dostarczający niezbędnych informacji o pochodzeniu surowca i miejscu jego przetworzenia,

<ul style="list-style-type: none"> - ugruntowane mechanizmy funkcjonowania lokalnych rynków polskich produktów rybołówstwa i akwakultury na obszarach tradycyjnie postrzeganych za rybackie, - duże doświadczenie w organizacji targów, seminariów oraz prowadzeniu wielokanałowych kampanii marketingowych produktów rybołówstwa i akwakultury, - doświadczenie w prowadzeniu wielokanałowych kampanii społecznych promujących spożycie ryb jako zdrowej żywności czy zwiększenie udziału produktów rybnych w diecie, - międzynarodowa konkurencyjność cenowa i jakościowa polskich produktów rybnych, - Polska jest trzecim co do wielkości przetwórcą ryb w UE, - pozycja lidera w ilości przetwarzanego łososia, pstrąga, śledzia, dorsza i makreli oraz produkcji kawioru z jesiotra, - funkcjonowanie organizacji międzybranżowej wzmacniającej organizację krajowego rynku rybnego. <p>4. System kontroli i egzekwowania oraz zbieranie danych rybackich:</p> <ul style="list-style-type: none"> - uregulowany prawnie i organizacyjnie system zbierania danych rybackich, - doświadczona i wysoko wykwalifikowana kadra instytucji zaangażowanych w proces kontroli przetwórstwa oraz rynku produktów rybołówstwa i akwakultury (GIW, IJHARS, Sanepid, Główny Inspektorat Rybołówstwa Morskiego), - duży odsetek nowoczesnych środków kontroli niezbędnych do prawidłowego wykonywania zadań inspekcyjnych, w tym środków transportu drogowego i komputerów, - sprawna współpraca podmiotów zaangażowanych w proces kontroli, - system identyfikowalności produktów rybołówstwa w całym łańcuchu dostaw oparty o elektroniczne zintegrowane systemy śledzenia poszczególnych partii produktów pozwalające na płynny przepływ informacji o surowcu i wyrobach gotowych, - jeden podmiot odpowiedzialny za zbieranie danych w zakresie przetwórstwa produktów rybołówstwa i akwakultury, - doświadczona i wysoko wykwalifikowana kadra naukowa i badawcza, - system zbierania danych socjo-ekonomicznych umocowany w programie statystyki publicznej i wieloletnia baza danych z informacjami o podmiotach działających w branży, - wysoko wyspecjalizowane i dobrze wyposażone branżowe instytuty badawcze, - sprawdzone środki techniczne służące do zbierania, raportowania i wymiany danych, - wieloletnie doświadczenie w zbieraniu danych i prowadzeniu badań w zakresie rynku oraz przetwórstwa produktów rybołówstwa i akwakultury, - wysoki wskaźnik odpowiedzi respondentów w badaniach statystycznych z zakresu przetwórstwa produktów rybołówstwa i akwakultury.
--

Słabe strony [max. 10 000 znaków]

AKWAKULTURA

1. Kapitał ludzki:

- wysoki stopień trudności zawodu rybaka wynikający m.in. ze zmiennych warunków atmosferycznych i dużego nakładu pracy fizycznej,
- system szkoleń nie jest dopasowany do aktualnych potrzeb w zakresie chowu i hodowli ryb,
- starzejąca się kadra zarządcza i brak zastępowalności pokoleniowej, w tym zastępowalności właścicieli obiektów chowu i hodowli ryb,
- przywiązanie do tradycyjnych metod zarządzania i organizacji produkcji oraz niechęć części środowiska rybackiego do podejmowania wyzwań związanych ze stosowaniem innowacyjnych narzędzi i technik,
- niskie zainteresowanie kandydatów na studia i do szkół średnich kształceniem w zakresie chowu i hodowli ryb,
- ograniczona możliwość zabezpieczania środków rezerwowych na wypadek wystąpienia nieprzewidzianych zdarzeń i przerwy w prowadzeniu działalności gospodarczej.

2. Infrastruktura:

- część obiektów chowu i hodowli wykazuje braki inwestycyjne w zakresie infrastruktury i środków technicznych służących do produkcji, sortowania, magazynowania i dystrybucji, a także poprawy w zakresie bezpieczeństwa i higieny pracy oraz jakości produktu,

- część obiektów chowu i hodowli ryb wykazuje braki inwestycyjne w zakresie utworzenia oraz modernizacji infrastruktury związanej ze sprzedażą bezpośrednią ryby świeżej, wstępnie obrobionej i przetworzonej,
- część obiektów chowu i hodowli ryb wykazuje braki inwestycyjne w zakresie zastosowania produkcji o obiegu zamkniętym, zmniejszenia emisyjności, zastosowania odnawialnych źródeł energii czy efektywnej gospodarki odpadami,
- ograniczona możliwość mechanizacji i polepszenia warunków pracy w przypadku akwakultury karpiowej prowadzonej w sposób ekstensywny,
- większość obiektów uzależniona od poboru powierzchniowych wód płynących do zasilania gospodarstwa,
- wysokie koszty amortyzacji i utrzymania obiektu chowu i hodowli ryb w stosunku do ceny produktu powodujące niskie przychody i ograniczoną możliwość inwestowania środków własnych, szczególnie w odniesieniu do gospodarstw prowadzących działalność w sposób tradycyjny i niezdywersyfikowany,
- długi okres zwrotu z inwestycji,
- część obiektów wykazuje braki inwestycyjne w zakresie modernizacji infrastruktury socjalno-biurowej.

3. Kontrola i egzekwowanie przepisów WPRyb:

- zbyt małe zasoby kadrowe instytucji zaangażowanych w proces kontroli obiektów i gospodarstw chowu i hodowli ryb,
- wciąż istniejące braki w zakresie nowoczesnych środków kontroli (nawigacja, samochody terenowe, łodzie inspekcyjne, termowizory, noktowizory, drony, krótkofalówki),
- zbyt małe wykorzystanie przez służby inspekcyjne nowoczesnych rozwiązań teleinformatycznych,
- brak cyfrowych baz danych aktualizowanych na podstawie wyników kontroli obiektów chowu i hodowli ryb,
- brak efektywnych narzędzi do egzekwowania realizacji obowiązków w zakresie utylizacji zakażonego materiału.

4. Zbieranie danych rybackich:

- brak wystarczającej współpracy między środowiskiem naukowym a rybakami w zakresie pozyskiwania danych,
- niewystarczające środki finansowe i zasoby kadrowe w zakresie zbierania danych i monitoringu, szczególnie w obszarze badań socjoekonomicznych,
- niski poziom wykorzystania technologii cyfrowych w procesie pozyskiwania danych,
- brak jednolitej metodologii pozwalającej określić wielkość strat powodowanych przez ptaki i ssaki rybożerne,
- brak kompleksowych danych w zakresie zmapowania i charakterystyki terenów przeznaczonych pod rozwój akwakultury,
- wysoka kosztochłonność badań,
- brak centralnej bazy danych dotyczących ilości pobieranej i zwracanej wody w ramach działalności gospodarstw chowu i hodowli ryb.

PRZETWÓRSTWO I RYNEK

1. Kapitał ludzki:

- sezonowość zatrudnienia,
- niska atrakcyjność pracy przy liniach produkcyjnych w zakładach przetwórstwa rybnego wynikająca m.in. z warunków i uciążliwości pracy fizycznej,
- brak wykwalifikowanych pracowników produkcyjnych powodujący dużą rotację na tych stanowiskach i podnoszący koszty funkcjonowania przedsiębiorstw,
- niewielkie możliwości rozwoju kapitału ludzkiego ze względu na ukierunkowanie przedsiębiorstw na konkurencyjność cenową produktów,
- niska skłonność do rozszerzania bazy surowcowej i asortymentowej o nowe gatunki ryb,
- niewielka liczba ośrodków wsparcia wiedzy w zakresie technologii produkcji, projektowania i rozwoju produktów rybołówstwa oraz zapotrzebowania rynku,
- niechęć części kadry zarządczej do podejmowania współpracy z branżowymi podmiotami systemu szkolnictwa wyższego i nauki w zakresie opracowania oraz wdrażania innowacji,
- brak integracji działań organizacji zrzeszających przetwórców,

	<ul style="list-style-type: none"> - ograniczona możliwość zabezpieczania środków rezerwowych na wypadek wystąpienia nieprzewidzianych zdarzeń i przerwy w prowadzeniu działalności gospodarczej. <p>2. Przetwórstwo – infrastruktura przedsiębiorstw:</p> <ul style="list-style-type: none"> - niewykorzystany w pełni potencjał produkcyjny części zakładów przetwórczych i duże uzależnienie od dostaw surowca oraz okresów połowowych, - ograniczona ekonomicznie możliwość mechanizacji niektórych procesów obróbki surowca, - ograniczone możliwości dużych przedsiębiorstw w zakresie elastycznego reagowania na potrzeby rynku czy istotne zmiany w systemie dostaw, - część przedsiębiorstw wymaga nakładów inwestycyjnych w zakresie zmniejszenia energochłonności, w tym zastosowania odnawialnych źródeł energii, zmniejszenia zużycia wody w procesach produkcyjnych czy zagospodarowania odpadów (pozostałości z wcześniejszych procesów technologicznych), - część przedsiębiorstw posiada ograniczoną bazę produktową, - niska skłonność do inwestowania w zakresie badań i rozwoju oraz marketingu. <p>3. Rynek produktów rybołówstwa i akwakultury:</p> <ul style="list-style-type: none"> - relatywnie wysoka cena produktów rybołówstwa i akwakultury na rynku krajowym i importowanie tańszych produktów w sezonie największej sprzedaży, - istnienie dużej gamy produktów o obniżonej jakości, zaniżonej zawartości ryby czy sporządzonych z zamienników surowcowych, - słabo rozwinięte łańcuchy dostaw krajowych ryb świeżych skutkujące niską podażą ryb słodkowodnych poddanych wstępnej obróbce, - mała znajomość wśród konsumentów różnorodności gatunkowej ryb (np. ryb małowalnych), - utrudniony dostęp do świeżych produktów polskiego rybołówstwa i akwakultury na obszarach nieuznanych za tradycyjnie rybackie, - mała liczba inicjatyw e-handlu zapewniających kompleksową organizację procesu dostaw krajowych ryb świeżych, - przywiązanie do tradycyjnych form sprzedaży ryb żywych w akwakulturze, - niewystarczająco starannie dobrane warunki sprzedaży w sieciach detalicznych niejednokrotnie wpływające na skrócenie terminu przydatności lub pogorszenie parametrów jakości produktów rybołówstwa i akwakultury, - przeznaczenie znacznej ilości wartościowych ryb morskich (szprot) na cele niekonsumpcyjne (mączki, pasze, karmy), - uzależnienie rynku od importowanego surowca, - duża część krajowej produkcji nie posiada polskiej marki, - niski potencjał marketingowy polskich producentów (firmy zagraniczne skupują półprodukt z Polski i sprzedają drożej pod swoją marką – branding), - niewystarczający poziom promocji krajowych produktów rybołówstwa i akwakultury, - zbyt mała częstotliwość kampanii społecznych promujących spożycie ryb jako zdrowej żywności czy zwiększenie udziału produktów rybnych w diecie, - niewystarczający poziom promocji produktów rybołówstwa i akwakultury poza tradycyjnymi sezonami zwiększonej konsumpcji, - brak konsolidacji rynków zbytu w zakresie produktów akwakultury, - utrudniony dostęp do odbiorców hurtowych w przystaniach związanych z rybołówstwem przybrzeżnym. <p>4. System kontroli i egzekwowania oraz zbieranie danych rybackich:</p> <ul style="list-style-type: none"> - istniejące braki w zakresie nowoczesnych środków kontroli, - niewystarczający zakres i obszar badań z zakresu rynku produktów rybołówstwa i akwakultury (wielkość rynku, analiza popytu), - niewystarczający poziom współpracy przetwórców ze środowiskiem naukowym w zakresie realizacji potrzeb badawczych, - brak elektronicznego systemu zbierania danych w zakresie branży przetwórstwa rybnego w ramach programu badań statystycznych statystyki publicznej, - brak kontroli skali zagospodarowania poławianych ryb krajowych na cele niekonsumpcyjne,
--	---

- wysoka kosztocłonność badań w stosunku do środków przeznaczanych na badania i rozwój.

Możliwości [max. 10 000 znaków]

AKWAKULTURA

1. Społeczno-kulturowe:

- istnienie jednostek systemu oświaty oraz uczelni prowadzących kształcenie przygotowujące do pracy w gospodarstwach chowu i hodowli ryb,
- zawód rybaka i hodowcy ryb silnie osadzony w tradycji i kulturze społeczności obszarów zależnych od rybactwa,
- rosnący trend do prowadzenia zdrowego trybu życia i postrzegania ryb jako zdrowej żywności,
- wzrost zapotrzebowania na produkty regionalne, produkowane lokalnie, tradycyjnymi metodami,
- rosnące wymagania konsumentów w zakresie jakości produktów, w tym pochodzących ze zrównoważonej akwakultury lub chowu ekologicznego oraz wyprodukowanych z poszanowaniem zasobów środowiskowych,
- rozwój przemysłu czasu wolnego i potencjał rozwojowy wynikający z zainteresowania społeczeństwa formami aktywnego wypoczynku,
- potencjał rozwojowy wynikający z problemu zabezpieczenia w żywność w związku ze wzrostem liczby ludności na świecie,
- migracje zarobkowe z krajów słabiej rozwiniętych lub o niestabilnych gospodarkach.

2. Technologia:

- wysoki potencjał innowacyjny branżowych podmiotów systemu szkolnictwa wyższego i nauki stwarzający możliwość obniżenia kosztów produkcji, w tym przez usługi doradcze z zakresu marketingu, ekonomii i biznesu,
- rosnący popyt na energię i rozwój technologii w zakresie wykorzystywania odnawialnych źródeł energii i prowadzenia gospodarek o obiegu zamkniętym,
- potencjał rozwojowy wynikający z wykorzystania technologii cyfrowych i automatyzacji pracy,
- wzrost krajowego zapotrzebowania na produkty akwakultury wynikający z ograniczenia połowów ryb morskich,
- wzrost konkurencyjności polskich produktów rybołówstwa,
- istnienie zaawansowanych rozwiązań technologicznych w zakresie produkcji ryb, w tym produkcji i podchowu narybku,
- istnienie technologii prowadzenia produkcji akwakultury niezależnej od wód powierzchniowych (zaawansowane obiekty RAS),
- możliwość adaptacji rozwiązań technologicznych z innych gałęzi gospodarki w celu budowy zrównoważonych i zasobooszczędnych obiektów chowu i hodowli ryb.

3. Prawo i administracja:

- doskonalenie krajowych ram prawnych regulujących prowadzenie działalności w zakresie chowu i hodowli ryb,
- wdrażanie Planu strategicznego rozwoju chowu i hodowli ryb w Polsce,
- wymiana doświadczeń i współpraca międzynarodowa w zakresie prowadzenia akwakultury słodkowodnej na forum grupy Friends of Freshwater Fish forum CopaCogeca Fish Group czy The Federation of European Aquaculture Producers,
- wzrost zobowiązań na poziomie unijnym i krajowym na rzecz ochrony środowiska, bioróżnorodności, zmniejszenia emisyjności, bezpieczeństwa żywnościowego czy gospodarki o obiegu zamkniętym w ramach strategii objętych Europejskim Zielonym Ładem,
- opracowanie przez KE regionalnej analizy dla basenu Morza Bałtyckiego, identyfikującej najważniejsze wyzwania i wskazującej propozycje działań zaradczych służących osiągnięciu celów WPRyb,
- istnienie systemu zarybiania wód śródlądowych przez podmioty uprawnione do rybactwa oraz branżowe instytuty badawcze,

- istnienie WPRyB wprowadzającej jednolite reguły dla wszystkich państw członkowskich UE,
 - długoletnie doświadczenie we wdrażaniu funduszy europejskich na poziomie krajowym,
 - zwiększenie nakładów na sektor badań i rozwoju.
- 4. Środowisko:**
- charakterystyka hydrologiczna zapewniająca dostęp do różnego rodzaju powierzchniowych wód płynących i zbiorników wodnych,
 - położenie geograficzne i ukształtowanie terenu zapewniające warunki dla rozwoju akwakultury,
 - charakterystyka fizyko-chemiczna środowiska wodnego pozwalająca na rozwój gatunków roślin i zwierząt stanowiących źródło pokarmu dla ryb,
 - objęcie części obszarów akwakultury ochroną z uwagi na występujące tam rzadkie gatunki roślin i zwierząt,
 - polepszająca się jakość wód powierzchniowych,
 - pozytywny wpływ stawów karpowych na ekosystemy i bioróżnorodność i poprawę jakości wody pobranej.

PRZETWÓRSTWO I RYNEK

1. Społeczno-kulturowe:

- działalność zakładów przetwórczych jako lokalnego rynku zatrudnienia jest istotnym elementem funkcjonowania społeczności obszarów zależnych od rybactwa,
- rosnący trend do prowadzenia zdrowego trybu życia i postrzegania ryb jako zdrowej żywności,
- zwiększenie zapotrzebowania na produkty gotowe do spożycia („ready to eat”),
- wzrost zapotrzebowania na produkty regionalne, produkowane lokalnie, tradycyjnymi metodami,
- rosnące wymagania konsumentów w zakresie jakości produktów i ich pochodzenia ze zrównoważonego rybołówstwa lub chowu ekologicznego oraz wyrobów produkowanych z poszanowaniem zasobów środowiskowych,
- wydłużenie sezonów konsumpcji produktów akwakultury wynikające ze zmiany nawyków zakupowych,
- migracje zarobkowe z krajów słabiej rozwiniętych lub o niestabilnych gospodarkach.

2. Rynek produktów rybołówstwa i akwakultury:

- potencjał rozwojowy wynikający z problemu zabezpieczenia w żywność w związku ze wzrostem liczby ludności na świecie,
- potencjał rozwojowy wynikający z lepszego zagospodarowania poławianych ryb na cele konsumpcyjne,
- potencjał rozwojowy wynikający z możliwości wprowadzenia nowego asortymentu produktów z wykorzystaniem surowca pochodzącego z akwakultury,
- potencjał rozwoju rynku wewnętrznego wynikający z niskiego spożycia produktów rybołówstwa i akwakultury,
- możliwość ekspansji na nowe lub rozwijające się rynki,
- przynależność do wspólnego rynku UE zapewniającego swobodę przepływu towarów i usług,
- nowe porozumienia handlowe na poziomie UE z państwami trzecimi,
- rozwój morskiego transportu autonomicznego i poprawa lądowej infrastruktury transportowej (sieć dróg i autostrad, nowoczesne środki transportu),
- globalny trend rozwoju e-handlu,
- rosnące zainteresowanie produktami rybołówstwa i akwakultury w sektorze hotelarskim i gastronomicznym (sektor HoReCa).

3. Technologia:

- rozwój innowacyjnych technologii ukierunkowanych na obniżanie kosztów produkcji,
- rozwój technologii ukierunkowanych na wzrost wartości dodanej produktów,
- rozwój technologii związanych z e-handlem,

	<ul style="list-style-type: none"> – rozwój technologii autonomicznego transportu bezzałogowego oraz wysoko zautomatyzowanych systemów magazynowania, – rosnący popyt na energię i potencjał rozwojowy w kierunku wykorzystania w sektorze przetwórstwa gospodarki o obiegu zamkniętym i odnawialnych źródeł energii, – potencjał rozwojowy wynikający z wykorzystania technologii cyfrowych i automatyzacji pracy, – istnienie zaawansowanych technologii produkcji w sektorze rolno-spożywczym umożliwiających do zaimplementowania w przetwórstwie produktów rybołówstwa i akwakultury. <p>4. Prawo i administracja:</p> <ul style="list-style-type: none"> – doskonalenie krajowych ram prawnych regulujących przetwarzanie produktów rybołówstwa i akwakultury, – istnienie WPRyb wprowadzającej jednolite reguły dla wszystkich państw członkowskich UE, – ujednolicanie na poziomie UE systemu prawa regulującego funkcjonowanie rynku produktów rybołówstwa i akwakultury, – ujednolicanie na poziomie UE systemu prawa w zakresie kontroli i egzekwowania WPRyb oraz systemu identyfikowalności produktów rybołówstwa i akwakultury, – wzrost zobowiązań na poziomie unijnym i krajowym na rzecz ochrony środowiska, bioróżnorodności, zmniejszenia emisyjności, bezpieczeństwa żywnościowego czy gospodarki o obiegu zamkniętym w ramach Europejskiego Zielonego Ładu oraz strategii z nim powiązanych – Strategii na rzecz bioróżnorodności 2030 oraz Strategii „od pola do stołu” na rzecz sprawiedliwego, zdrowego i przyjaznego dla środowiska systemu żywnościowego, – opracowanie przez KE regionalnej analizy dla basenu Morza Bałtyckiego, identyfikującej najważniejsze wyzwania i wskazującej propozycje działań zaradczych służących osiągnięciu celów WPRyb, – wprowadzenie jednolitych procedur w ramach scentralizowanego organu terenowej administracji rybackiej, – długoletnie doświadczenie we wdrażaniu funduszy europejskich na poziomie krajowym, – wdrażanie systemów certyfikacji i przepisów w zakresie jakości produkcji oraz duża liczba podmiotów szkolących w zakresie certyfikacji jakości, – zwiększenie nakładów na sektor badań i rozwoju.
	<p>Zagrożenia [max. 10 000 znaków]</p>
	<p>AKWAKULTURA</p> <p>1. Społeczno-kulturowe:</p> <ul style="list-style-type: none"> – starzenie się społeczeństwa, w tym na obszarach zależnych od rybactwa, – migracje ludzi młodych do dużych ośrodków miejskich powodujące brak wymiany pokoleniowej w chowie i hodowli ryb, – spadek atrakcyjności zawodu hodowcy ryb wynikający z niekorzystnej relacji nakładu pracy do osiągniętego zysku, w szczególności w zakresie akwakultury karpiovej, – deprecjonowanie w łańcuchu dostaw ekonomicznej pozycji hodowcy ryb jako producenta przejawiające się jego nierówną pozycją negocjacyjną w relacji do odbiorców hurtowych, – wzorce konsumpcji ryb wynikające z tradycji oraz popularyzacja nowych trendów żywieniowych wykluczających produkty pochodzenia zwierzęcego, – ograniczona znajomość produktów i przetworów pochodzących z akwakultury wśród konsumentów, – wzrost wymagań w zakresie humanitarnego traktowania zwierząt i sprzeciw wobec tradycyjnych form sprzedaży ryb żywych, – przywiązanie konsumentów do używania materiałów niebiodegradowalnych i opakowań jednorazowych powodujące zwiększenie ilości odpadów. <p>2. Technologia:</p> <ul style="list-style-type: none"> – ograniczone możliwości wprowadzenia zaawansowanej cyfryzacji i automatyzacji na stanowiskach pracy w gospodarstwach chowu i hodowli ryb karpiowatych,

- występowanie na rynku substytutów oraz importowanych produktów o niższej cenie lub jakości,
- niewystarczające powiązanie badań naukowych z potrzebami gospodarstw chowu i hodowli ryb, w szczególności w zakresie badań nad wyselekcjonowaniem linii hodowlanych o pożądanym cechach produkcyjnych i odporności na choroby, usprawnienia procesów produkcyjno-technologicznych, nawożenia stawów czy bonitacji,
- wzrost tendencji do automatyzacji procesu produkcji mogący powodować pogorszenie postrzegania produktów rybołówstwa jako żywności funkcjonalnej,
- zaniedbania infrastrukturalne w zakresie utrzymania urządzeń wodnych oraz zły stan obiektów hydrotechnicznych.

3. Prawo i administracja:

- kontynuacja wdrożenia istniejących zobowiązań w ramach środków ochrony wynikających z dyrektywy ptasiej i dyrektywy siedliskowej oraz sieci obszarów Natura 2000,
- niestabilność kosztów bezpośrednich, w tym możliwość wzrostu opłat za pobór lub zrzuć wód czy cen energii,
- konieczność posiadania pozwolenia wodnoprawnego w celu prowadzenia działalności w zakresie chowu i hodowli ryb,
- bariery organizacyjno-prawne utrudniające procesy inwestycyjne w akwakulturze, wynikające z rozproszenia kompetencji między różne organy administracji, a tym samym wydłużenia okresu kompletowania niezbędnych dokumentów,
- różnice proceduralne w zakresie wydawania pozwoleń wodnoprawnych przez różne zarządy zlewni Państwowego Gospodarstwa Wodnego Wody Polskie,
- niepewność uwarunkowań prawnych związanych z prowadzeniem działalności gospodarczej,
- wprowadzanie ograniczeń prawnych związanych z korzystaniem z zasobów wód podziemnych i śródlądowych bez uwzględniania aspektu zwrotnego poboru wód przez gospodarstwa chowu i hodowli ryb,
- brak mechanizmu stosowania środków interwencyjnych w przypadku wystąpienia siły wyższej,
- brak krajowych programów w zakresie profilaktyki chorób ryb,
- wzrost zobowiązań unijnych i krajowych na rzecz bezpieczeństwa i jakości produktów oraz wymogów dotyczących bezpieczeństwa i higieny pracy,
- brak standaryzacji metod szacowania szkód w rybołówstwie.

4. Środowisko:

- ocieplenie i zmiany klimatu powodujące m.in. pogorszenie parametrów jakości i ilości wody,
- wzrost liczby niekorzystnych i gwałtownych zjawisk atmosferycznych powodujących szkody w gospodarstwach hodowlanych,
- możliwa degradacja i wzrost zanieczyszczenia środowiska wodnego oraz utrata bioróżnorodności, w tym zwiększająca się liczba gatunków ryb, których populacje naturalne są zagrożone,
- rosnąca populacja gatunków rybożernych i chronionych powodujących straty w zasobach,
- przenoszenie chorób ryb przez organizmy mające styczność z wodą,
- możliwość negatywnego oddziaływania gospodarstw chowu i hodowli na środowisko naturalne, przez ryzyko ucieczki gatunków obcych do środowiska, pobór wody czy emisję biogenów z hodowli ryb do wód,
- wzrost zagrożenia zdrowia publicznego wynikający z natężenia występowania chorób o charakterze epidemicznym.

PRZETWÓRSTWO I RYNEK

1. Społeczno-kulturowe:

- starzenie się społeczeństwa, w tym na obszarach zależnych od rybactwa,
- rosnące ambicje zarobkowe i malejące zainteresowanie mało atrakcyjną pod względem warunków pracy i wynagrodzenia, pracą w przetwórstwie,
- mała dostępność kompleksowych programów szkoleniowych dostosowanych do potrzeb przedsiębiorców,

		<ul style="list-style-type: none"> - wzorce konsumpcji ryb wynikające z tradycji oraz popularyzacja nowych trendów żywieniowych wykluczających produkty pochodzenia zwierzęcego, - niska świadomość żywieniowa konsumentów oraz brak wiedzy na temat znaczenia ryb w diecie człowieka czy jakości produktów rybnych, - wzrost zagrożenia zdrowia publicznego wynikający z natężenia występowania chorób o charakterze epidemicznym, - niski poziom wiedzy konsumentów w zakresie przygotowania dań z ryb świeżych, - niska świadomość konsumentów na temat produktów rybołówstwa i akwakultury opartych na gatunkach mniej znanych na rynku krajowym, - przywiązanie konsumentów do używania materiałów niebiodegradowalnych i opakowań jednorazowych powodujące zwiększenie ilości odpadów. <p>2. Rynek produktów rybołówstwa i akwakultury:</p> <ul style="list-style-type: none"> - uzależnienie rynku od żywych zasobów naturalnych, których stan i kondycja zależą od czynników środowiskowych, co może powodować fluktuacje cen surowca na rynku międzynarodowym, - uzależnienie rynku produktów akwakultury od towarów stosunkowo drogiej, mało konkurencyjnych z rynkiem bieżących potrzeb żywnościowych konsumentów, co powoduje, że rynek ten jest niezwykle wrażliwy na trendy rynkowe, - ryzyko walutowe oraz wahania kursów walut utrudniające handel międzynarodowy, - trudności z dostępem do nowych rynków państw trzecich wynikające z dużej konkurencyjności, - rosnące ceny ryb w stosunku do alternatywnych źródeł białka, - mechanizm konkurencyjności cenowej w handlu międzynarodowym i zagrożenie wejściem na rynek tanich produktów spoza UE, - porozumienia handlowe na poziomie UE zaburzające konkurencyjność jakościową na rynku UE, - słabo rozwinięta krajowa sieć dystrybucji produktów rybnych, - wejście na rynek lokalny wielkopowierzchniowych sklepów dyskontowych powodujące zanikanie sklepów z żywnością produkowaną lokalnie. <p>3. Technologia:</p> <ul style="list-style-type: none"> - niewystarczające powiązanie badań naukowych z potrzebami sektora przetwórstwa, - wysoka pracochłonność procesów produkcyjnych, - wzrost tendencji do pełnej automatyzacji procesu produkcji mogący powodować spadek jakości produktu, - wysokie koszty modernizacji i przekwalifikowania linii produkcyjnych wynikające z konieczności wdrażania nowych wymogów w zakresie bezpieczeństwa i jakości produkcji, ochrony środowiska oraz utrzymania konkurencyjności produkcji, - niewystarczająco rozwinięte technologie w zakresie poprawy ekonomiki wykorzystania wody i energii, - małe zróżnicowanie linii produkcyjnych uzależnionych od dostępności określonego gatunku surowca krajowego. <p>4. Prawo i administracja:</p> <ul style="list-style-type: none"> - koncesyjny system przyznawania kwot połowowych na poziomie UE ograniczający dostawy surowca pochodzącego z krajowych połowów, - niepewność uwarunkowań prawnych związanych z prowadzeniem działalności gospodarczej, - wzrost zobowiązań unijnych i krajowych na rzecz bezpieczeństwa i jakości produktów oraz wymogów dotyczących bezpieczeństwa i higieny pracy, - rozbieżność kompetencji w zakresie regulowania przetwórstwa produktów rybołówstwa i akwakultury między kilkoma organami – MRiRW, GIJHARS, GIW, Główny Inspektor Sanitarny (GIS), - brak mechanizmów interwencyjnych w przypadku wystąpienia siły wyższej, - niestabilność kosztów bezpośrednich, w tym możliwość wzrostu opłat za pobór wody i energii, - zbyt szerokie definiowanie nazw produktów pozwalające na sprzedaż produktów, których skład nie jest desygnetem nazwy (nazwa handlowa umieszczana na froncie opakowania
--	--	---

różni się od nazwy właściwej, umieszczonej np. na odwrocie opakowania, co utrudnia konsumentowi podjęcie świadomej decyzji zakupowej),

- zbyt szczegółowe wymogi dotyczące etykietowania produktów przetwórstwa powodujące nieczytelność informacji.

Identyfikacja potrzeb na podstawie analizy SWOT oraz z uwzględnieniem elementów określonych w art. 8 ust. 5 rozporządzenia w sprawie EFMRA [max. 10 000 znaków]

AKWAKULTURA

1. Kapitał ludzki:

- promowanie zawodu hodowcy ryb i zawodów pokrewnych związanych z hodowlą ryb oraz stosowanie zachęt ekonomicznych pozwalających na rozpoczęcie pracy lub pozostanie w zawodzie ludzi młodych, którzy uzyskali wykształcenie w tych zawodach,
- zacieśnienie współpracy między hodowcami a światem nauki i szkolnictwa na potrzeby innowacji i rozwiązań praktycznych,
- przeprowadzenie szkoleń w zakresie stosowania przepisów WPRyB, przepisów dotyczących obszarów Natura 2000, dyrektywy ptasiej i dyrektywy siedliskowej, wdrażania nowych metod zarządzania i organizacji produkcji oraz wprowadzania innowacyjnych narzędzi oraz technik chowu i hodowli ryb,
- budowanie zdolności przez wykorzystanie badań i innowacji do przechodzenia na gospodarkę neutralną środowiskowo, zwiększenie wykorzystania materiałów pochodzących z recyklingu oraz urządzeń o niskim wpływie na środowisko,
- wsparcie organizacji zrzeszających hodowców ryb w zakresie udziału w konferencjach krajowych, międzynarodowych oraz posiedzeniach zespołów doradczych o tematyce związanej ze zrównoważoną akwakulturą,
- podniesienie rentowności działalności związanej z chowem i hodowlą ryb przez skracanie łańcucha dostaw, dywersyfikację oraz różnicowanie dochodów gospodarstw chowu i hodowli,
- zapewnienie mechanizmu interwencyjnego na wypadek wystąpienia strat w prowadzeniu działalności gospodarczej wynikającego z wystąpienia siły wyższej (np. powódź, susza), wystąpienia chorób zwierząt czy katastrofy ekologicznej,
- system rekompensat za straty w produkcji spowodowane przez gatunki rybożerne i chronione, takie jak kormoran, czapla, wydra,
- system dopłat lub rekompensat na rzecz prowadzenia tradycyjnych i przyjaznych środowisku metod chowu i hodowli, w tym realizacji działań i zabiegów przyczyniających się do utrzymania bioróżnorodności,
- promowanie spożycia ryb słodkowodnych pochodzących z rodzimych gospodarstw jako zdrowej żywności oraz spożycia produktów wytwarzanych metodami tradycyjnymi,
- zapewnienie wsparcia dla hodowców w zakresie dostosowania metod dystrybucji i sprzedaży ryb do wymogów rynku, np. ze względu na ograniczenie detalicznej sprzedaży ryb żywych.

2. Infrastruktura:

- inwestycje w zakresie poprawy infrastruktury do odłowu, sortowania, magazynowania i dystrybucji produktów akwakultury,
- inwestycje w zakresie budowy, rozbudowy i modernizacji punktów sprzedaży bezpośredniej, zakładów MLO (produkcja marginalna, lokalna i ograniczona) i przetwórci w gospodarstwach chowu i hodowli ryb,
- inwestycje w zakresie budowy i modernizacji zaplecza socjalno-biurowego, poprawy bezpieczeństwa i higieny pracy oraz infrastruktury dojazdowej,
- ekonomiczna wycena pozaprodukcyjnych walorów akwakultury niskointensywnej,
- propagowanie w społeczeństwie wiedzy o korzyściach ogólnospołecznych, wynikających z wielofunkcyjności akwakultury niskointensywnej,
- przeciwdziałanie skutkom zmian klimatu i zmniejszenie emisji CO₂ w ramach prowadzenia chowu i hodowli ryb, w tym inwestycje w zakresie energooszczędności i dywersyfikacji źródeł energii m.in. przez zastosowanie odnawialnych źródeł energii,
- dążenie do gospodarki neutralnej klimatycznie przez wprowadzanie modelu gospodarki o obiegu zamkniętym,
- inwestycje w zakresie gospodarki odpadami z obiektów chowu i hodowli ryb,

- inwestycje w zakresie racjonalizowania gospodarki wodą i poprawy jej jakości,
- inwestycje w zakresie wdrażania innowacyjnych metod chowu i hodowli ryb, poprawy jakości produktów akwakultury oraz rozwijania chowu i hodowli perspektywicznych gatunków ryb oraz gatunków ryb, których populacje naturalne są zagrożone lub wymagają odtworzenia,
- zacieśnienie współpracy między branżowymi instytutami badawczymi a hodowcami ryb w celu ukierunkowania badań naukowych na potrzeby sektora akwakultury, np. w obszarze badań nad wyselekcjonowaniem linii hodowlanych o pożądanych cechach produkcyjnych i odporności na choroby, usprawnieniem procesów produkcyjno-technologicznych, nawożeniem stawów czy bonitacją,
- nowelizacja prawa w celu stworzenia warunków sprzyjających rozwojowi akwakultury (np. niższe opłaty za pobór wody, usunięcie problemów z definicją wód odprowadzanych ze zbiorników produkcyjnych, wydawanie pozwoleń wodnoprawnych),
- wzmocnienie planowania przestrzennego i polityki wodnej ze szczególnym uwzględnieniem planów zagospodarowania przestrzennego terenów akwakultury i jej otoczenia,
- wzmocnienie współpracy krajowych organów administracji mających wpływ na prowadzenie działalności w zakresie chowu i hodowli ryb,
- opracowanie i wdrożenie krajowych programów w zakresie profilaktyki chorób ryb,
- wsparcie przekwalifikowania obiektów akwakultury dotkniętych brakami wody na inne formy gospodarowania.

3. Kontrola i egzekwowanie przepisów WPRyb:

- zwiększenie zasobów kadrowych i system szkoleń instytucji zaangażowanych w proces budowania zrównoważonego rozwoju akwakultury, a także kontroli obiektów i gospodarstw chowu i hodowli ryb,
- zakup środków technicznych niezbędnych do prawidłowego wykonywania obowiązków kontrolnych,
- zakup urządzeń i oprogramowania w zakresie wykorzystania nowoczesnych rozwiązań teleinformatycznych czy bezzałogowych statków powietrznych (dronów),
- budowa cyfrowej bazy danych aktualizowanej na podstawie wyników kontroli obiektów chowu i hodowli ryb.

4. Zbieranie danych rybackich:

- zapewnienie środków finansowych na wzmocnienie potencjału instytutu badawczego zajmującego się chowem i hodowlą ryb,
- zakup środków technicznych, tym technologii cyfrowych, służących do monitoringu i zbierania danych z zakresu chowu i hodowli ryb,
- zwiększanie efektywności stosowanych narzędzi do monitorowania i egzekwowania realizacji obowiązków sprawozdawczych z zakresu statystyki publicznej,
- opracowanie jednolitej metodologii szacowania szkód w chowie i hodowli ryb,
- prowadzenie badań z zakresu oddziaływania gospodarstw chowu i hodowli ryb na ekosystem,
- monitorowanie wielkości strat powodowanych przez gatunki rybożerne i chronione oraz opracowanie metodologii określania wysokości rekompensat za te straty,
- budowa centralnej bazy danych dotyczących ilości pobieranej i zwracanej wody w ramach działalności gospodarstw chowu i hodowli ryb,
- poprawa współpracy między hodowcami a branżowymi instytutami badawczymi i administracją w zakresie pozyskiwania danych rybackich,
- przeprowadzenie badań z zakresu zmapowania i inwentaryzacji terenów przeznaczonych pod rozwój akwakultury.

PRZETWÓRSTWO I RYNEK

1. Kapitał ludzki:

- zapewnienie oferty szkoleniowej w zakresie technologii przetwarzania oraz nowoczesnych metod zarządzania i organizacji produkcji oraz certyfikacji jakości produkcji,
- promowanie zatrudnienia w przetwórstwie oraz stosowanie zachęt ekonomicznych pozwalających na rozpoczęcie pracy lub pozostanie w zawodzie i w regionie, w szczególności ludzi młodych,

- promowanie zrzeczeń w ramach organizacji producenckich oraz organizacji międzybranżowych w celu skrócenia łańcucha dostaw, obniżenia kosztów promocji czy zastosowania efektu ekonomii skali,
- wsparcie organizacji zrzeszających przetwórców w zakresie udziału w konferencjach krajowych, międzynarodowych oraz posiedzeniach sektorowych zespołów doradczych,
- zacieśnienie współpracy między branżą przetwórczą a branżowymi podmiotami systemu szkolnictwa wyższego i nauki m.in. w zakresie opracowania i wdrażania innowacji,
- zapewnienie mechanizmu interwencyjnego na wypadek wystąpienia przestoju w prowadzeniu działalności gospodarczej wynikającego z wystąpienia siły wyższej, katastrofy ekologicznej czy przerwania dostaw surowca spowodowanych wprowadzeniem nadzwyczajnych środków ochronnych w rybołówstwie morskim,
- popularyzacja produktów rybołówstwa i akwakultury oraz systematyczne podnoszenie świadomości żywieniowej konsumentów w zakresie znaczenia ryb w diecie człowieka czy jakości produktów rybołówstwa i akwakultury.

2. Przetwórstwo – infrastruktura przedsiębiorstw:

- przygotowanie i wdrażanie planów produkcji i obrotu,
- przeciwdziałanie skutkom zmian klimatu i zmniejszenie emisji CO₂ przez inwestycje w zakresie poprawy ekonomiki wykorzystania energii, zmniejszenia energochłonności czy zastosowania odnawialnych źródeł energii,
- wykorzystanie potencjału sektora badań i nauki w celu wprowadzenia gospodarki zasobooszczędnej i neutralnej środowiskowo,
- zmniejszenie negatywnego oddziaływania zakładów przetwórstwa na środowisko i dążenie do prowadzenia gospodarki neutralnej klimatycznie przez inwestycje w racjonalizację gospodarki wodą i poprawę jej jakości,
- zwiększenie wykorzystania i zastosowania materiałów pochodzących z recyklingu oraz urządzeń o niskim wpływie na środowisko,
- inwestycje w zakresie dywersyfikacji asortymentu produktów w celu pełniejszego wykorzystania potencjału produkcyjnego sektora,
- wdrożenie i wykorzystanie opracowanych technologii do przetwarzania produktów akwakultury,
- zacieśnienie współpracy między branżą przetwórczą a branżowymi podmiotami systemu szkolnictwa wyższego i nauki w celu ukierunkowania badań na potrzeby sektora, w tym na poprawę ekonomiki wykorzystania wody i energii,
- zapewnienie systemu finansowego wspierającego inwestycje w zakresie wdrażania wymogów dotyczących bezpieczeństwa i jakości produkcji.

3. Rynek produktów rybołówstwa i akwakultury:

- zmniejszenie udziału w rynku surowców importowanych przez lepsze wykorzystanie dostępnych zasobów krajowych,
- budowanie silnych marek przez odpowiednie nakłady na promocję, w tym ukierunkowane na osiągnięcie i utrzymanie pozycji lidera UE w produkcji ryb pochodzących z intensywnej akwakultury śródlądowej,
- inwestycje w rozwój sieci dystrybucji produktów polskiego rybołówstwa i akwakultury na obszarach nieuznanych za tradycyjnie rybackie, w tym rozwój e-handlu,
- zwiększenie nakładów na promocję krajowych produktów przetwórstwa na rynku krajowym i zagranicznym, w tym ryb słodkowodnych poddanych obróbce wstępnej oraz wyrobów gotowych do spożycia,
- zwiększenie częstotliwości kampanii społecznych promujących spożycie ryb jako zdrowej żywności oraz zapewnienie ich synchronizacji z sezonami konsumpcji,
- promowanie korzystania z materiałów biodegradowalnych i ograniczenie wykorzystania opakowań jednorazowych w handlu produktami rybołówstwa i akwakultury w celu zmniejszenia produkcji odpadów,
- wprowadzenie preferencyjnych warunków ubezpieczeń handlowych niwelujących ryzyka kursowe czy rekompensujące straty spowodowane wystąpieniem siły wyższej,
- zapewnienie mechanizmu interwencyjnego na wypadek wystąpienia przestoju w funkcjonowaniu rynku wynikającego z wystąpienia siły wyższej,
- wprowadzenie ustandaryzowanego systemu znakowania produktów przetwórstwa zapewniającego czytelność przekazywanych informacji.

		<p>4. System kontroli i egzekwowania oraz zbieranie danych rybackich:</p> <ul style="list-style-type: none"> – zakup środków technicznych niezbędnych do prawidłowego wykonywania obowiązków kontrolnych, – poprawa współpracy między zakładami przetwórstwa a branżowymi instytutami badawczymi i administracją w zakresie pozyskiwania danych i realizacji potrzeb badawczych, – wykorzystanie technologii cyfrowych w procesie przetwarzania i udostępniania danych, wymiany wiedzy oraz rozwoju produktów i ekonomizacji działań, – konieczność przeprowadzenia badań z zakresu rynku produktów rybołówstwa i akwakultury (wielkość rynku, analiza popytu, preferencje klientów), – zacieśnienie współpracy między ośrodkami badawczymi i organami zaangażowanymi w kontrolę branży przetwórstwa produktów rybołówstwa i akwakultury.
--	--	---

Uzasadnienie [max. 20 000 znaków]

Zapewnienie wymiany pokoleniowej

Nowoczesne rozwiązania technologiczne pozwalają na zwiększenie automatyzacji i cyfryzacji procesu produkcyjnego w zakładach przetwórczych i obiektach intensywnego chowu i hodowli ryb, jednak mimo to wciąż istotnym czynnikiem produkcji pozostaje praca fizyczna. **Rosnące ambicje zarobkowe wśród ludzi młodych i malejące zainteresowanie pracą niewymagającą wysokich kwalifikacji** powodują, że zatrudnienie w zakładach przetwórczych jest oceniane jako nieatrakcyjne.⁶⁰ Podobna sytuacja dotyczy pracowników sezonowych zatrudnianych w obiektach niskointensywnego chowu i hodowli ryb.⁶¹ Trudność w znalezieniu chętnych do pracy w obiektach chowu i hodowli ryb⁶² czy przy liniach produkcyjnych potęguje niska dochodowość wynikająca z niekorzystnej relacji nakładu pracy do osiągniętego zysku.

Spadek zainteresowania ludzi młodych pracą fizyczną przyczynia się do dużej rotacji pracowników w przetwórstwie i powoduje **narastający problem zastępowalności pokoleniowej**⁶³, w szczególności sygnalizowany przez podmioty akwakultury karpiovej. Utrzymanie tego stanu będzie powodować zanik zawodu hodowcy oraz niewykorzystanie potencjału surowcowego akwakultury dla zapewnienia bezpieczeństwa żywnościowego, a w przypadku przetwórstwa spowoduje wzrost kosztów funkcjonowania przedsiębiorstw i spadek ich możliwości inwestycyjnych.

W związku z powyższym szczególnie istotna jest promocja zatrudnienia oraz stosowanie zachęt ekonomicznych pozwalających na rozpoczęcie pracy lub pozostanie w zawodzie, w szczególności ludzi młodych. Istotnym instrumentem wsparcia dla zapewnienia wymiany pokoleniowej jest doskonalenie systemu kształcenia⁶⁴, upowszechnianie kształcenia

⁶⁰ Wg danych GUS za 2018 r., przeciętne miesięczne wynagrodzenie brutto w grupie zawodowej „Rolnicy, ogrodnicy, leśnicy i rybacy” wyniosło 3400,07 zł brutto (dotyczy to podmiotów zatrudniających przynajmniej 10 osób). Wskazane zarobki stanowią ok. 68% przeciętnego wynagrodzenia w gospodarce narodowej (5003,78 zł).

⁶¹ Zgodnie z danymi za 2019 r. przekazywanymi w ramach badań statystyki publicznej najwyższe zatrudnienie generują gospodarstwa niskointensywne (karpiove). Wynika to nie tylko z dużej liczby takich gospodarstw, lecz także z ich specyfiki – wymagającej dużego nakładu pracy fizycznej (szczególnie w okresie sezonowego spiętrzenia prac odławowych czy przy grudniowej sprzedaży ryb). W gospodarstwach niskointensywnych pracownicy zatrudnieni bezpośrednio przy produkcji na stałe stanowili 51,7% ogółu zatrudnionych, natomiast pracownicy sezonowi aż 41,5%. W gospodarstwach o profilu intensywnym (pstrągowych) bezpośrednio przy produkcji na stałe pracowało 78,3% ogółu zatrudnionych, a sezonowo zatrudnionych było tylko 9%.

⁶² Zgodnie z danymi przekazywanymi w ramach badań statystyki publicznej zatrudnienie w zakładach przetwórczych i gospodarstwach akwakultury zmniejsza się. W przypadku akwakultury w 2019 r. wyniosło 6171 EPC, co oznacza spadek w stosunku do roku poprzedniego (6254 EPC), natomiast w przypadku zakładów przetwórczych zatrudnienie wyniosło 18 673 EPC i również odnotowało spadek w stosunku do roku poprzedniego (20 972 EPC).

⁶³ Zgodnie z danymi przekazywanymi w ramach badań statystyki publicznej, w 2019 r. w zakładach przetwórstwa rybnego zatrudnieni w wieku do 39 lat stanowili 43,2%, w wieku 40–59 stanowili 50,35%, a w wieku powyżej 60 roku życia stanowili 6,45%. Oznacza to, iż udział pracowników z grupy wiekowej 15–39 lat zmalał w stosunku do lat 2018 i 2014 odpowiednio o 1,68% i 6,12%. Udział pracowników z grupy wiekowej 40–59 zwiększył się w odniesieniu do lat 2018 i 2014 odpowiednio o 0,32% i 2,97%, a pracowników powyżej 60 roku życia zwiększył się odpowiednio o 1,36% i 3,15%.

⁶⁴ W 2020 r. kształcenie na potrzeby rybactwa prowadziła jedna jednostka systemu oświaty (szkoła ponadpodstawowa) i trzy uczelnie.. Wg danych Zespołu Szkół w Sierakowie, kształcącego w zawodzie technik rybactwa śródlądowego, liczba

w zawodach z branży rybackiej oraz zacieśnienie współpracy ośrodków badawczych z osobami czynnie pracującymi w rybołówstwie i lepsze dopasowanie programów nauczania i programów studiów oraz oferty szkoleń do potrzeb gospodarstw rybackich.⁶⁵

Operacje przyczyniające się do realizacji powyższych potrzeb będą wdrażane w ramach działań zaprojektowanych w celu szczegółowym 2.1, 2.2 i 3.1.

Odbudowa bioróżnorodności ekosystemów wodnych

Gospodarstwa akwakultury prowadzone metodami tradycyjnymi pełnią istotną rolę środowiskową – przez swój wkład w poprawę jakości zasobów wodnych, retencję⁶⁶, a także zachowanie walorów przyrodniczych i siedliskowych terenów, na których się znajdują.⁶⁷ Warunkiem prowadzenia działalności w zakresie akwakultury jest stały dostęp do powierzchniowych wód płynących. Mając na uwadze postępujące zmiany klimatyczne i zwiększenie częstotliwości gwałtownych zjawisk atmosferycznych należy zakładać, iż zasoby te będą się kurczyć, co w przypadku akwakultury może doprowadzić do dalszego spadku liczby gospodarstw⁶⁸.

W związku z tym, szczególnie istotne jest poszukiwanie rozwiązań w zakresie zwiększenia racjonalnego wykorzystania naturalnych zasobów wodnych m.in. przez wykorzystanie gospodarki o obiegu zamkniętym oraz ochronę i odbudowę ekosystemów wodnych. W tym celu należy promować zacieśnianie współpracy między sektorem nauki a hodowcami ryb, tak aby dopasować badania do aktualnych potrzeb sektora rybactwa. Szczególnie istotne jest poszukiwanie nowych rozwiązań w obszarze linii hodowlanych o pożądanych cechach produkcyjnych i odporności na choroby oraz gatunków perspektywicznych, których populacje naturalne są zagrożone lub wymagają odtworzenia czy technologii związanych z nawożeniem stawów i bonitacją.⁶⁹

Operacje przyczyniające się do realizacji powyższych potrzeb będą wdrażane w ramach działań zaprojektowanych w celu szczegółowym 2.1.

Przeciwdziałanie zmianom klimatu i zmniejszenie emisji CO₂

absolwentów na tym kierunku w 2019 r. wyniosła 8 osób, a w 2021 r. – 7 osób. W przypadku Uniwersytetu Warmińsko-Mazurskiego w Olsztynie w 2019 r. kierunek rybactwo na studiach pierwszego stopnia ukończyło 5 osób, a studia drugiego stopnia 20 osób, natomiast w 2020 r. było to już tylko odpowiednio 1 i 4 osoby. W przypadku Zachodniopomorskiego Uniwersytetu Technologicznego, w 2019 r. kierunek rybactwo na studiach pierwszego stopnia nie odnotował absolwentów, a studia drugiego stopnia ukończyło 7 osób, natomiast w 2020 r. studia pierwszego stopnia ukończyło 5 osób a na studiach drugiego stopnia nie było absolwentów. Kierunek technologia żywności o specjalizacji związanej z przetwórstwem ryb w 2019 r. ukończyło 9 osób, a w 2020 r. 8 osób.

⁶⁵ Działania takie będą zgodne również z celem szczegółowym 3 SZRWRiR „Rozwój przedsiębiorczości, pozarolniczych miejsc pracy i aktywnego społeczeństwa”, w ramach którego wskazano jako jeden z kierunków interwencji „Rozwój przedsiębiorczości i nowych miejsc pracy” obejmujący m.in. rozwój przedsiębiorczości w kierunku rozwoju lokalnych rynków pracy w małych miastach oraz zwiększania dywersyfikacji działalności gospodarczej na obszarach zależnych od rybactwa. Potrzeba podniesienia poziomu kompetencji oraz kwalifikacji obywateli oraz potrzeba wzrostu i poprawy wykorzystania potencjału kapitału ludzkiego na rynku pracy zostały podkreślone również w Strategii Rozwoju Kapitału Ludzkiego 2030.

⁶⁶ Zgodnie z danymi przekazywanymi w ramach badań statystyki publicznej za 2019 r. powierzchnia użytkowana stawów wyniosła 53 800 ha. Szacując głębokość zalewu na 1 m, ich pojemność retencyjna wynosiła ok. 583 mln m³ wody. Wartość tę należy powiększyć o około połowę ze względu na pojemność retencyjną dna stawowego, w związku z tym szacunkowa kubatura gromadzonej rocznie wody wynosiła ok. 875 mln m³ (to jest blisko dwukrotną objętość największego zbiornika retencyjnego w kraju jakim jest Jezioro Solińskie). Pojemność ta mogłaby być znacznie zwiększona po dokonaniu remontów grobli stawowych, co umożliwiłoby podniesienie średniego poziomu piętrzenia wody w stawach do 1,2 m, a tym samym pojemność stawów zwiększyłaby się o 20%.

⁶⁷ Zgodnie z danymi Głównego Urzędu Geodezji i Kartografii, w 2019 r., powierzchnia ewidencyjna stawów ziemnych (powierzchnia stawów rybnych wykazana w ewidencji gruntów i budynków jako powierzchnia gruntów pod stawami) wynosiła 84 701 ha.

⁶⁸ Wg danych przekazywanych w ramach badań statystyki publicznej w latach 2015–2019 odnotowano spadek liczby podmiotów z 1169 do 1095 (74 podmioty).

⁶⁹ Działania takie będą zgodne również z celem szczegółowym 1 SZRWRiR „Zwiększenie opłacalności produkcji rolnej i rybackiej”, w ramach którego wskazano jako jeden z kierunków interwencji „Rozwój innowacji, cyfryzacji i przemysłu 4.0. w sektorze rolno-spożywczym” obejmujący m.in. modernizację w rybactwie wykorzystującą możliwość adaptowania najnowszych technologii, w tym m.in. w zakresie automatyzacji, cyfryzacji, hodowli i rozwoju biogospodarki, a także transfer wiedzy z sektora nauki w zakresie innowacyjnych rozwiązań na rzecz ograniczenia negatywnego wpływu sektora rybackiego na środowisko, poprawy stanu środowiska i żywych zasobów wód.

Zmiany klimatyczne oraz nadmierna eksploatacja zasobów naturalnych i wysoka emisja gazów cieplarnianych w ramach stosowanych rozwiązań technologicznych przy rosnącym, globalnym popycie na energię powodują konieczność poszukania i wykorzystania alternatywnych źródeł energii. W tym kontekście problemem jest **niedostosowanie wielu obiektów chowu i hodowli ryb oraz zakładów przetwórczych do nowych wyzwań związanych ze zmniejszeniem energochłonności, zastosowaniem odnawialnych źródeł energii⁷⁰, zmniejszeniem zużycia wody w procesach produkcyjnych czy zagospodarowaniem pozostałości z wcześniejszych procesów technologicznych**. Brak działań w tym zakresie spowoduje zaprzepaszczenie szansy na zmniejszenie negatywnego oddziaływania zakładów przetwórstwa oraz gospodarstw akwakultury na środowisko oraz osiągnięcia przez nie neutralności klimatycznej i środowiskowej.

W związku z powyższym należy promować rozwiązania przyczyniające się do zmniejszenia emisji CO₂, inwestycje na rzecz przeciwdziałania skutkom zmian klimatu oraz zwiększyć wykorzystanie potencjału sektora B+R w celu wprowadzenia gospodarki zasobooszczędnej i neutralnej środowiskowo.⁷¹ Należy poszukiwać możliwości wykorzystania urządzeń o niskim wpływie na środowisko oraz zmniejszenia wykorzystania materiałów niebiodegradowalnych w procesie produkcji i dystrybucji, a także promować przejście na gospodarkę o obiegu zamkniętym i wspierać inwestycje w zakresie gospodarki odpadami oraz racjonalizowania gospodarki wodą i poprawy jej jakości, w tym zmniejszające emisję biogenów z gospodarstw chowu i hodowli ryb do wód lub zwiększające wychwytywanie tych biogenów w zlewni.⁷²

Operacje przyczyniające się do realizacji powyższych potrzeb będą wdrażane w ramach działań zaprojektowanych w celu szczegółowym 2.1, 2.2 i 3.1.

Zwiększenie rentowności gospodarstw akwakultury i zakładów przetwórczych

Ograniczony dostęp do surowca pochodzącego z połowów krajowych oraz **przeznaczenie znacznej ilości wartościowych ryb morskich na cele niekonsumpcyjne** (stosowane jako pasza, wykorzystywane do produkcji mączki rybnej) powodują, iż rynek coraz bardziej staje się uzależniony od droższego surowca importowanego⁷³, szczególnie w sezonach największej sprzedaży⁷⁴. Jednocześnie **niekorzystna relacja nakładu pracy do osiągniętego zysku oraz słaba**

⁷⁰ W perspektywie finansowej UE 2014–2020 operacje związane z podnoszeniem efektywności energetycznej w akwakulturze cieszyły się dużym zainteresowaniem beneficjentów. Jednocześnie, problemem pozostaje polityka operatorów energetycznych ustalająca cenę odsprzedaży nadwyżek wyprodukowanej energii oraz określająca ilość energii możliwej do odzyskania w okresach, w których instalacja nie będzie generowała prądu, co może zniechęcać potencjalnych inwestorów.

⁷¹ Działania takie będą zgodne również z celem szczegółowym 2 SZRWRiR „Poprawa jakości życia, infrastruktury i stanu środowiska”, w ramach którego wskazano jako jeden z kierunków interwencji „Adaptacja do zmian klimatu i przeciwdziałanie tym zmianom” obejmujący m.in. zmniejszenie negatywnego oddziaływania rybactwa na środowisko oraz promowanie przechodzenia na gospodarkę niskoemisyjną (wsparcie dla gospodarstw rybackich na działania w zakresie instalacji urządzeń umożliwiających wykorzystanie odnawialnych źródeł energii). Potrzeba zwiększenia udziału odnawialnych źródeł energii w końcowym zużyciu energii brutto została podkreślona również w Polityce Energetycznej Polski do 2040 (cel szczegółowy 6 „Rozwój odnawialnych źródeł energii”). Działania te wpisują się również w Politykę Ekologiczną Państwa 2030, gdzie podkreślono potrzebę zrównoważonego gospodarowania zasobami środowiska i wspieranie wdrażania ekoinnowacji (cel szczegółowy 2 „Środowisko i gospodarka”).

⁷² Działania takie będą zgodne również z: celem szczegółowym 2 SZRWRiR „Poprawa jakości życia, infrastruktury i stanu środowiska”, w ramach którego wskazano jako jeden z kierunków interwencji „Zrównoważone gospodarowanie i ochrona zasobów środowiska” obejmujący m.in. programy racjonalnego korzystania z zasobów wodnych na potrzeby rybactwa, a także wspieranie inwestycji sprzyjających ochronie środowiska w gospodarstwach rybackich.

⁷³ Zgodnie z danymi z „Rynku Ryb” nr 31 /2020, w 2018 r. zaimportowano 198,1 tys. ton ryb żywych, świeżych lub mrożonych, a w 2020 r. ta wartość wzrosła do 228 tys. ton. Zgodnie z danymi z EUMOFA (European Market Observatory for Fisheries and Aquaculture Products), w 2010 r. średnia cena importowanych dorszy była wyższa od ceny dorszy pochodzących z połowów krajowych o 20%, a w 2018 r. różnica ta wyniosła już 150%, natomiast w przypadku ryb pelagicznych (śledź i szprot) cena surowca importowanego w 2018 r. była prawie trzykrotnie wyższa niż krajowego.

⁷⁴ Największe spożycie ryb odnotowuje się w trzymiesięcznym okresie obejmującym święta Bożego Narodzenia (0,83 kg/os) oraz okres Wielkiego Postu i Świąt Wielkanocnych (0,57 kg/os), kiedy to konsumuje się ok. 45% rocznego spożycia ryb.

pozycja ekonomiczna hodowcy ryb w łańcuchu dostaw⁷⁵ powodują niską dochodowość gospodarstw akwakultury.⁷⁶ Problem ten wynika m.in. z braku konsolidacji rynków zbytu produktów akwakultury i przyczynia się do sytuacji, w której krajowe łańcuchy dostaw ryb świeżych pozostają wciąż słabo rozwinięte.

Ograniczone możliwości inwestycyjne gospodarstw akwakultury i długi okres zwrotu z inwestycji powodują, że mimo podejmowanych działań inwestycyjnych wciąż **część obiektów chowu i hodowli wykazuje braki inwestycyjne w zakresie infrastruktury służącej do produkcji, sortowania, magazynowania i dystrybucji oraz w zakresie poprawy bezpieczeństwa i higieny pracy**. Utrzymanie takiego stanu doprowadzi do utraty szansy na utrzymanie wysokiej jakości produktów akwakultury na etapie odłowu, sortowania i dystrybucji oraz na wykorzystanie potencjału produkcyjnego akwakultury, jako źródła surowca dla przetwórstwa. Konsekwencją tego może być utrata szansy na wzrost poziomu spożycia produktów rybnych w Polsce, które w ostatnich latach mieściło się w przedziale 12,5-13,1 kg na osobę rocznie.⁷⁷

Mając na uwadze potencjał wynikający z szybkiego rozwoju technologicznego, w tym automatyzacji i cyfryzacji procesów produkcyjnych, mogący przyczynić się do istotnego zwiększenia konkurencyjności polskich przedsiębiorstw,⁷⁸ konieczne jest wsparcie działań inwestycyjnych w zakresie infrastruktury produkcyjnej, skracania łańcucha dostaw i rozwoju sieci dystrybucji produktów rybołówstwa i akwakultury.⁷⁹

Operacje przyczyniające się do realizacji powyższych potrzeb będą wdrażane w ramach działań zaprojektowanych w celu szczegółowym 2.1 i 2.2.

Budowanie zdolności opartej na wiedzy

Przywiązanie do tradycyjnych metod organizacji produkcji oraz niechęć części środowiska rybackiego do podejmowania wyzwań związanych ze stosowaniem innowacyjnych narzędzi i technik wynika m.in. z niskiego stopnia dostosowania przedmiotu badań do rzeczywistych potrzeb sektora akwakultury.⁸⁰ W sytuacji coraz częstszych problemów z zapewnieniem ciągłości dostaw surowca dla przetwórstwa szczególnie ważne jest poszukiwanie nowych rozwiązań technologicznych dla hodowli innych gatunków ryb, niż tradycyjnie hodowanych w Polsce karpi i pstrągów, w tym badań nad wyselekcjonowaniem linii hodowlanych o pożądanych cechach produkcyjnych i odporności na

⁷⁵ Wg danych GUS w 2019 r., w porównaniu do 2018 r., ceny detaliczne ryb i ich przetworów wzrosły o 3,9%, ceny detaliczne ryb świeżych i chłodzonych wzrosły o 3% (wzrost cen dotyczył przede wszystkim świeżych pstrągów o 4,3% do 24,75 zł/kg, ale wzrosły również ceny innych gatunków, w tym świeżych, niepatroszonych karpi o 0,9% do 15,58 zł/kg). W analogicznym okresie wskaźnik zmian cen zbytu ryb i przetworów rybnych zwiększył się tylko o 2,1% (przy czym cena zbytu niepatroszonych, świeżych pstrągów wzrosła o 5,7% do 14,74 zł/kg, ale równocześnie cena żywych karpi spadła o 5,4% do 12,23 zł/kg).

⁷⁶ Zgodnie z danymi z „Rynku Ryb” nr 31 /2021, porównując dane z lat 2011 i 2019 ceny detaliczne karpi wzrosły o 1,39 zł/kg, a pstrągów o 4,19 zł/kg, natomiast ceny zbytu karpi w analogicznym okresie wzrosły o 1,18 zł/kg, a pstrągów o 2,44 zł/kg.

⁷⁷ „Rynek Ryb” stan i perspektywy nr 31/2021, Instytut Ekonomiki Rolnictwa i Gospodarki Żywnościowej Państwowego Instytut Badawczy.

⁷⁸ Wg danych opublikowanych w „Rynku Ryb” nr 31/2020 kondycja przedsiębiorstw przetwórczych uległa pogorszeniu (w 2018 r. udział firm rentownych wynosił 74,7% wszystkich przetwórców, a w 2020 r. już tylko 62,8%, wskaźnik ROE (wskaźnik rentowności kapitałów własnych) wynosił odpowiednio 14,24% i -2,85%, koszty finansowe przedsiębiorstw wzrosły z 1,86% kosztów ogólnych do 2,32%). Spadła również stopa inwestowania, jako relacja wydatków inwestycyjnych do amortyzacji z 1,27 do 0,8.

⁷⁹ Działania takie będą zgodne również z celem szczegółowym 1 SZRWIR „Zwiększenie opłacalności produkcji rolnej i rybackiej”, w ramach którego wskazano kierunki interwencji „Nowe modele organizacji produkcji i rynków, krótkie łańcuchy rynkowe i uczciwa konkurencja” obejmujący m.in. wzmacnianie pozycji przetargowej najsłabszych podmiotów sektora rybackiego, „Rozwój innowacji, cyfryzacji i przemysłu 4.0. w sektorze rolno-spożywczym” obejmujący m.in. transfer wiedzy z sektora nauki w zakresie innowacyjnych rozwiązań na rzecz ograniczenia negatywnego wpływu sektora rybackiego na środowisko, poprawy stanu środowiska i żywych zasobów wód oraz „Poszerzanie i rozwój rynków zbytu na produkty i surowce sektora rolno-spożywczego (w tym biogospodarka)” obejmujący m.in. zwiększenie wykorzystania odnawialnych zasobów biologicznych, na rzecz produkcji nowych produktów, kreując nowe łańcuchy wartości, co powinno zapewnić także producentom podstawowej biomasy – rybakom – udział w nowych łańcuchach wartości i zwiększenie ich dochodów.

⁸⁰ Doświadczenia wynikające z realizacji operacji innowacyjnych w perspektywie finansowej UE 2014–2020 wskazują na konieczność dokonania zmian proceduralnych w celu zwiększenia efektywności udzielanego wsparcia. Realizacja tego typu operacji przez konsorcja instytucji badawczych i podmiotów branżowych nie przyniosła spodziewanych efektów, z uwagi na małe dopasowanie przedmiotu innowacji do realnych potrzeb sektora. Konieczne jest zatem dokonanie zmiany, w wyniku której beneficjentem operacji zostaną przedsiębiorstwa akwakultury, a jej realizacja odbywać się będzie we współpracy z branżowym instytutem badawczym.

choroby.⁸¹ Nieco odmienna sytuacja dotyczy sektora przetwórstwa, w przypadku którego poziom innowacyjności zależy w większej mierze od wewnętrznej organizacji przedsiębiorstwa.⁸²

Mając na uwadze konieczność zapewnienia konkurencyjności polskiej akwakultury i zakładów przetwórczych oraz zobowiązania wynikające z Europejskiego Zielonego Ładu w zakresie nowoczesnej, zasobooszczędnej, niskoemisyjnej i neutralnej środowiskowo gospodarki oraz przeciwdziałania zmianom klimatu, ważne jest promowanie współpracy między hodowcami a światem nauki w celu budowania zdolności i większego zrównoważenia prowadzonej działalności przez wykorzystanie badań i innowacji⁸³, w tym zwiększenie udziału wykorzystania materiałów pochodzących z recyklingu, środków biodegradowalnych czy produktów opakowaniowych o zamkniętym cyklu życia.⁸⁴

Jednocześnie, mając na uwadze **niewielką liczbę ośrodków wsparcia wiedzy⁸⁵ w zakresie technologii produkcji, projektowania i rozwoju produktów rybołówstwa oraz brak ośrodków wymiany wiedzy o potrzebach rynku**, a co za tym idzie małą dostępność kompleksowych programów szkoleniowych, dostosowanych do potrzeb przedsiębiorców⁸⁶, istotne jest również zapewnienie szerokiej oferty szkoleniowej w zakresie technologii przetwarzania, nowoczesnych metod zarządzania i organizacji produkcji, certyfikacji jakości produkcji oraz wsparcie zrzeseń jako płaszczyzn wymiany wiedzy i dobrych praktyk, a także wsparcie udziału przedsiębiorców w krajowych i zagranicznych szkoleniach, seminariach i warsztatach.

Niewystarczający poziom promocji produktów rybnych, a co za tym idzie niska świadomość konsumentów na temat produktów rybnych powodują, że udział produktów rybnych w diecie Polaków jest na poziomie znacznie niższym niż średnia UE.⁸⁷ Brak zmiany przyzwyczajeń żywieniowych konsumentów będzie skutkowało utratą możliwości wykorzystania na szeroką skalę produktów rybołówstwa jako cennego źródła zdrowej żywności w rozwiązywaniu globalnego problemu zabezpieczenia w żywność. W tym kontekście ważne są badania preferencji konsumentów oraz promocja spożycia i prozdrowotnych walorów ryb, w celu zwiększenia możliwości szerszego wykorzystania produktów rybołówstwa jako alternatywy dla produktów rolnictwa.

Operacje przyczyniające się do realizacji powyższych potrzeb będą wdrażane w ramach działań zaprojektowanych w celu szczegółowym 2.1, 2.2 i 3.1.

⁸¹ Działania takie będą zgodne również z celem szczegółowym 1 SZRWRiR „Zwiększenie opłacalności produkcji rolnej i rybackiej”, w ramach którego jako jeden z kierunków interwencji wskazano „Rozwój innowacji, cyfryzacji i przemysłu 4.0. w sektorze rolno-spożywcym” obejmujący m.in. modernizację w rybołówstwie wykorzystującą możliwość adaptowania najnowszych technologii, w tym m.in. w zakresie automatyzacji, cyfryzacji, hodowli i rozwoju biogospodarki.

⁸² Jak wynika z doświadczenia duże przedsiębiorstwa są zorientowane na efekty skali i innowacje mogą być postrzegane jako zakłócenia dotychczasowej produkcji. Ponadto firmy przetwórcze nie mają odpowiedniej liczby personelu przygotowanego do prowadzenia takich projektów (firmy nie mają kadr i czasu na to, aby inicjować działania innowacyjne lub wręcz nie posiadają działu B+R).

⁸³ Przykładowo od 2016 r. MIR-PIB rozpoczął następujące projekty badawcze w zakresie innowacji: Prohealth (NCBiR) – modyfikacje technologii produkcji konserw z ryb pelagicznych w celu zwiększenia walorów prozdrowotnych i wartości tych produktów, SeaQual (NCBiR) – innowacyjne mrożenie skierowane na eliminację zagrożeń pasożytami w mięsie ryb bałtyckich, InnoAquaTech (Interreg) – innowacyjne techniki hodowli krewetek systemach RAS w regionie Morza Bałtyckiego, Małocenne (ARiMR) – rozwój technologii zagospodarowania/przetwarzania ryb małowartościowych (leszcz, krąp, płoć) w Polsce, BE-Rural (Horyzont2020) – gospodarka cyrkularna i wykorzystanie ryb i produktów rybnych (produkcja rzemieślnicza) w budowaniu i wzmacnianiu strategii regionalnych obszarów wiejskich. Z uzyskanych informacji wynika, że tylko jeden z zakładów przetwórczych wykorzystał badania z projektu ProHealth związane z parowaniem i częściowo je wdrożył do produkcji konserw, podobnie w przypadku badania SeaQual, gdzie proces mrożenia ryb opracowany w ramach projektu został wdrożony tylko przez jedną firmę.

⁸⁴ Działania takie będą zgodne również z celem szczegółowym 1 SZRWRiR „Zwiększenie opłacalności produkcji rolnej i rybackiej”, w ramach którego wskazano kierunki interwencji „Rozwój innowacji, cyfryzacji i przemysłu 4.0. w sektorze rolno-spożywcym” obejmujący m.in. transfer wiedzy z sektora nauki w zakresie innowacyjnych rozwiązań na rzecz ograniczenia negatywnego wpływu sektora rybackiego na środowisko, poprawy stanu środowiska i żywych zasobów wód oraz „Poszerzanie i rozwój rynków zbytu na produkty i surowce sektora rolno-spożywczego (w tym biogospodarka)” obejmujący m.in. zwiększenie wykorzystania odnawialnych zasobów biologicznych, na rzecz produkcji nowych produktów, kreując nowe łańcuchy wartości, co powinno zapewnić także producentom podstawowej biomasy – rybakom – udział w nowych łańcuchach wartości i zwiększenie ich dochodów.

⁸⁵ Głównymi ośrodkami, zajmującymi się tematyką rybołówstwa w Polsce pozostają MIR-PIB w Gdyni, IRŚ w Olsztynie, ZUT w Szczecinie oraz Uniwersytet Warmińsko-Mazurski w Olsztynie.

⁸⁶ MIR-PIB przeprowadził w 2017 r. 1 szkolenie, w 2018 r. 1 szkolenie, a w 2019 r. 2 szkolenia; IRŚ przeprowadził w 2018 r. 38 szkoleń, w 2019 r. 37 szkoleń, a 2020 r. 18 szkoleń.

⁸⁷ W latach 2010–2019 poziom spożycia ryb w Polsce mieścił się w przedziale 12,5–13 kg/os rocznie (*Rocznik Statystyczny Rolnictwa*. Warszawa 2020). Natomiast średnie spożycie ryb w UE w latach 2015–2017 mieściło się w przedziale 24–24,9 kg/os rocznie (Raport The UE Fish Market, 2018, 2019).

Budowanie modelu działalności (gospodarki) odpornej na zagrożenia

Prowadzenie działalności w zakresie chowu i hodowli ryb jest uzależnione od uwarunkowań środowiskowych, takich jak dostępność i jakość wody, częstotliwość występowania niekorzystnych zjawisk atmosferycznych czy obecność gatunków rybożernych⁸⁸. Obserwowana wraz ze zmianami klimatu duża dynamika tych uwarunkowań zwiększa niepewność ekonomiczną prowadzonej działalności. Jednocześnie **wysoka kosztochłonność działalności, nie daje możliwości zabezpieczenia środków rezerwowych na wypadek wystąpienia nieprzewidzianych zdarzeń i przerw w prowadzeniu działalności gospodarczej.**

Podobna sytuacja występuje w przetwórstwie ryb, które jest uzależnione od płynności dostaw surowca.⁸⁹ Obserwowana wraz ze zmianami klimatu i postępującą degradacją środowiska i utrata bioróżnorodności ekosystemów wodnych zwiększa niepewność ekonomiczną zakładów przetwórczych. Wysoka kosztochłonność działalności nie daje możliwości zabezpieczenia środków rezerwowych na wypadek przerw w dostawach surowca czy spadku popytu.

Mając na uwadze fakt, że wzrost liczby czynników mogących powodować czasowe zaprzestanie produkcji, a tym samym utratę płynności finansowej, należy zapewnić mechanizm interwencyjny na wypadek wystąpienia przerw w prowadzeniu działalności.⁹⁰ Mechanizm ten byłby uruchamiany w przypadku wystąpienia strat wynikających z wystąpienia siły wyższej, to jest powodzi czy suszy, wystąpienia chorób ryb, katastrofy ekologicznej czy wprowadzenia nadzwyczajnych środków ochronnych powodujących przerwę w dostawach surowca.

Równocześnie, w celu zwiększenia odporności na zagrożenia podmiotów prowadzących działalność w zakresie akwakultury, przetwórstwa oraz wprowadzania do obrotu produktów rybołówstwa i akwakultury, należy w dalszym ciągu promować dywersyfikowanie działalności podstawowej i wprowadzenie dodatkowych źródeł dochodu, w tym przez zwiększenie bazy produktowej, zwiększenie wykorzystania w procesie produkcyjnym technologii cyfrowych, rozwijanie sieci e-handlu oraz promowanie działań mających na celu zwiększenie w produkcji udziału surowca krajowego.

Operacje przyczyniające się do realizacji powyższych potrzeb będą wdrażane w ramach działań zaprojektowanych w celu szczegółowym 2.1, 2.2 i 3.1.

CP 5	P 3	Mocne strony [max. 10 000 znaków]
		1. Obszary zależne od rybactwa: <ul style="list-style-type: none">– charakterystyka geograficzno-przyrodnicza kraju umożliwiająca prowadzenie zróżnicowanej działalności rybackiej przez dostęp do różnego rodzaju wód,– walory przyrodniczo-krajobrazowe oraz rozpoznawalne produkty lokalne wytwarzane tradycyjnymi metodami stanowiące podstawę dla rozwoju nowych inicjatyw gospodarczych,– zmapowanie obszaru Polski pod kątem intensywności zależności od rybactwa w oparciu o podział geograficzno-przyrodniczy Polski, dostępność naturalnych zasobów wód oraz wskaźniki ekonomiczne dotyczące sektora rybołówstwa,– istnienie i działalność RLGD na obszarach zależnych od rybactwa,– występowanie wód powierzchniowych na obszarach zależnych od rybactwa stanowiących potencjał rozwojowy na tych obszarach dla szeroko rozumianej niebieskiej gospodarki,

⁸⁸ Zgodnie z danymi zawartymi w opracowaniu *Straty spowodowane przez ptaki rybożerne i karmożerne w 2020 r. na stawach należących do spółki Stawy Milickie SA objętych ochroną jako Rezerwat Stawy Milickie* w odniesieniu do największego polskiego gospodarstwa Stawy Milickie (powierzchnia ok. 6 tys. ha) straty w hodowli szacuje się na poziomie 250 182 kg ryb i 4,11% zadawanej paszy (964 930 ton).

⁸⁹ Obserwowany w 2020 r. i 2021 r. spadek narodowych kwot połowowych odpowiednio do wielkości w przypadku dorsza wschodniego – 529 t i 159 t, dorsza zachodniego – 444 t i 467 t, śledzia zachodniego – 410 t i 205 t, śledzia centralnego – 38 215 t i 24 304 t powoduje znaczące ograniczenie dostaw surowca pochodzącego z krajowych połowów bałtyckich.

⁹⁰ Działania takie będą zgodne również z celem szczegółowym 1 SZRWRiR „Zwiększenie opłacalności produkcji rolnej i rybackiej”, w ramach którego wskazano jako jeden z kierunków interwencji „Zarządzanie ryzykiem w sektorze rolno-spożywcym” obejmujący m.in. opracowanie i wdrożenie systemów pomocy dla gospodarstw dotkniętych niekorzystnymi zjawiskami atmosferycznym lub okolicznościami nadzwyczajnymi uniemożliwiającymi lub utrudniającymi działalność rybacką oraz celem szczegółowym 2 „Zrównoważone gospodarowanie i ochrona zasobów środowiska” obejmującym m.in. realizację działań służących zrównoważonemu gospodarowaniu gatunkami zwierząt powodujących szkody w rybactwie.

	<ul style="list-style-type: none"> – istnienie planów zagospodarowania przestrzennego polskich obszarów morskich wspomagających rozwój społeczno-gospodarczy terenów nadmorskich oraz planowanie w zakresie rozwoju niebieskiej gospodarki, – doświadczenie w kształtowaniu rozwoju lokalnego koncentrującego się wokół działalności rybackiej oraz walorów przyrodniczych i krajobrazowych obszarów zależnych od rybactwa, – duży potencjał akwakultury w regulowaniu retencji i gospodarki wodnej, – rozwinięta infrastruktura turystyczna i rekreacyjna, – dobrze rozwinięty sektor przetwórstwa produktów rybołówstwa i akwakultury, – istnienie trwałej infrastruktury związanej z gospodarką morską, wodną i rybacką. <p>2. Społeczność obszarów zależnych od rybactwa:</p> <ul style="list-style-type: none"> – długa tradycja hodowli i połowów ryb w Polsce, w tym na śródlądowych obszarach zależnych od rybactwa, oraz silnie zakorzeniona i ugruntowana pozycja zawodu rybaka, – wysoka świadomość lokalnych społeczności w zakresie możliwości uzyskania wsparcia na działalność wpisującą się z lokalne strategie rozwoju, np. w zakresie dywersyfikacji działalności rybackiej, – doświadczenie rybaków i przedsiębiorców w pozyskiwaniu funduszy europejskich, – doświadczenie w samorządności, organizacji i realizacji inicjatyw lokalnych, – dobry dostęp do ośrodków szkolących lub placówek szkoleniowych na obszarach zależnych od rybactwa w ilości przybliżonej do średniej krajowej, – stopa bezrobocia na obszarach zależnych od rybactwa na poziomie średniej krajowej, to jest 3,3%, – mocno zakorzeniona tradycja rybacka i morska oraz związana z nimi specyficzna i unikalna kultura i dziedzictwo. <p>3. RLGD:</p> <ul style="list-style-type: none"> – doświadczenie w budowaniu współpracy między przedstawicielami sektora publicznego, prywatnego oraz organizacjami pozarządowymi, – forma organizacyjna RLGD (stowarzyszenie) umożliwiająca szybsze podejmowanie działań, nieobarczone uciążliwymi procedurami administracyjnymi, np. akcje promocyjne, animowanie lokalnej społeczności, propagowanie wiedzy, – doświadczenie w tworzeniu, realizacji i promocji lokalnych strategii rozwoju z wykorzystaniem walorów regionu, – wysoka zdolność organizacyjna ukierunkowana na realizację wspólnych celów, – doświadczenie wynikające z uczestnictwa w krajowych i międzynarodowych seminariach, szkoleniach i spotkaniach w zakresie wdrażania rozwoju lokalnego kierowanego przez społeczność, – doświadczenie w reprezentowaniu potrzeb związanych z rozwojem obszarów zależnych od rybactwa wobec innych podmiotów uczestniczących we wdrażaniu funduszy europejskich.
	<p>Słabe strony [max. 10 000 znaków]</p>
	<p>1. Obszary zależne od rybactwa:</p> <ul style="list-style-type: none"> – niejednorodność powierzchniowa, demograficzna oraz urbanizacyjna obszarów zależnych od rybactwa w skali kraju, – zasięg terytorialny RLGD nie pokrywa się w pełni z obszarami zależnymi od rybactwa (istnienie obszarów wykluczonych), – duże rozdrobnienie RLGD, – rozwój obszarów zależnych od rybactwa jest ograniczony potrzebami innych podmiotów, – trudności we wdrożeniu holistycznego podejścia w zarządzaniu strefą przybrzeżną, – postępująca urbanizacja obszarów wiejskich, degradacja środowiska naturalnego oraz realizacja inwestycji uciążliwych dla środowiska i obniżających atrakcyjność biznesową oraz turystyczną obszarów zależnych od rybactwa, – niski stopień wykorzystania niebieskiej energii w polityce energetycznej obszarów zależnych od rybactwa, – uzależnienie dynamiki rozwoju lokalnego od uwarunkowań środowiskowych oraz wysoka podatność na negatywne skutki ocieplenia i zmiany klimatu, takie jak wzrost liczby

	<p>gwałtownych zjawisk atmosferycznych, pogorszenie jakości i ilości wody czy eutrofizacja i utrata bioróżnorodności zbiorników wodnych,</p> <ul style="list-style-type: none"> - niedostateczne wykorzystanie dróg wodnych na obszarach rybackich. <p>2. Społeczność obszarów zależnych od rybactwa:</p> <ul style="list-style-type: none"> - niewystarczający poziom współpracy z organizacjami społecznymi i naukowymi, - niska skłonność do dywersyfikacji prowadzonej działalności gospodarczej wynikająca z wielopokoleniowego charakteru prowadzonej działalności rybackiej, - spadek atrakcyjności zawodu rybaka i malejący udział rybołówstwa i zawodów powiązanych w lokalnych gospodarkach, - starzenie się rybaków i częsty brak następstwa pokoleniowego, - zanik komercyjnej działalności rybackiej na terenach nadbrzeżnych na rzecz połowów rekreacyjnych i turystyki, - istnienie obszarów, na których społeczność wykazuje niewystarczającą skłonność do zrzeszania się oraz współpracy, w szczególności między producentami a podmiotami zajmującymi się dystrybucją produktów rybactwa na poziomie lokalnym, - niski poziom świadomości ekologicznej, potrzeb w zakresie ochrony środowiska oraz przechodzenia na gospodarkę neutralną klimatycznie, - niska znajomość lokalnych inicjatyw i celów rozwojowych strategii lokalnych wśród mieszkańców, w tym działań promujących znaczenie gospodarki rybackiej (retencja, niskoemisyjna produkcja, walory przyrodnicze), - niski poziom świadomości na temat potencjału niebieskiej gospodarki dla rozwoju lokalnego oraz możliwości jego wykorzystania w określaniu celów lokalnych strategii rozwoju, - mała liczba ośrodków edukacyjnych kształcących w zakresie przygotowania do zawodu rybaka, - dostęp gospodarstw domowych do Internetu na obszarach wiejskich i na terenach o średnim stopniu zurbanizowania jest o ponad 10 % mniejszy niż na terenach miejskich (wynoszących 91 %). <p>3. RLGD:</p> <ul style="list-style-type: none"> - działanie na styku wpływów lokalnych interesariuszy mogące powodować konflikty interesów, - część RLGD nie posiada odpowiedniej liczby członków posiadających niezbędne kwalifikacje do merytorycznej oceny wniosków o dofinansowanie, - w części RLGD brak dodatkowych inicjatyw doradczych skierowanych do potencjalnych beneficjentów wykraczających poza realizację obowiązków informacyjnych wynikających z umowy ramowej, - w części RLGD nieefektywne wykorzystanie środków przeznaczonych na koszty funkcjonowania RLGD w stosunku do wdrażanych strategii, - nieuwzględnianie w większości lokalnych strategiach rozwoju mechanizmów stosowania lokalnych środków interwencyjnych w przypadku wystąpienia siły wyższej (np. projektów grantowych).
	<p>Możliwości [max. 10 000 znaków]</p>
	<p>1. Społeczno-kulturowe:</p> <ul style="list-style-type: none"> - duży potencjał tradycji rybackiej dla rozwoju regionu (potrawy regionalne, twórczość ludowa), - wzrost zainteresowania filozofią „slow” (slow food, slow life) oraz rosnący trend do prowadzenia zdrowego trybu życia i postrzeganie ryb jako zdrowej żywności, - rosnące wymagania konsumentów w zakresie jakości produktów i ich pochodzenia ze zrównoważonego rybołówstwa lub chowu ekologicznego, - rosnące zainteresowanie konsumentów produktami regionalnymi ukierunkowanymi na charakterystyczne surowce i sposoby przetwarzania, - rozwój przemysłu czasu wolnego i potencjał rozwojowy wynikający z zainteresowania społeczeństwa formami aktywnego wypoczynku, - poprawa komunikacji społecznej w wyniku rozwoju technologii (portale społecznościowe, blogi), - rosnące zapotrzebowanie na budowanie więzi z regionem i tradycją (patriotyzm lokalny, zapewnienie miejsca dla lokalnego dziedzictwa w przestrzeni publicznej).

2. Otoczenie gospodarcze:

- rosnący popyt na alternatywne źródła energii i potencjał rozwojowy w kierunku wykorzystania gospodarki o obiegu zamkniętym, odnawialnych źródeł energii, w tym niebieskiej energii,
- poprawa sytuacji materialnej rodzin i zwiększenie konsumpcji (szansa na wzrost spożycia produktów rybołówstwa i akwakultury),
- potencjał dla rozwoju niebieskiej gospodarki wynikający z obecności biznesu i funkcjonowania sieci partnerstw w regionie,
- potencjał rozwojowy wynikający z istnienia nowoczesnej infrastruktury transportowej (sieć dróg i autostrad, nowoczesne środki transportu),
- regionalne i krajowe programy wsparcia, w tym z wykorzystaniem środków z funduszy europejskich,
- rozwój technologii cyfrowych oraz rozbudowa sieci i infrastruktury dostępu do Internetu szerokopasmowego,
- rozwój usług cyfrowych (e-handel, tele-medycyna, e-learning),
- rozwój współpracy na poziomie krajowym i międzynarodowym w zakresie promocji regionu (miasta/gminy partnerskie, targi branżowe).

3. Prawo i administracja:

- doskonalenie krajowych ram prawnych regulujących funkcjonowanie RLGD,
- funkcjonowanie międzynarodowej sieci doradztwa (FARNET) w ramach wdrażania instrumentu Rozwój lokalny kierowany przez społeczność (RLKS),
- rozwój współpracy regionalnej między państwami regionu Morza Bałtyckiego oraz na poziomie krajowym między województwami,
- ułatwienie przepływu osób, dóbr, usług, kapitału wynikające z przynależności do UE,
- długoletnie doświadczenie we wdrażaniu funduszy europejskich na poziomie krajowym,
- wzrost zobowiązań na rzecz ochrony środowiska na poziomie globalnym, unijnym i krajowym,
- opracowanie przez KE regionalnej analizy dla basenu Morza Bałtyckiego identyfikującej najważniejsze wyzwania i wskazującej propozycje działań zaradczych służących osiągnięciu celów WPRyb,
- wzrost zobowiązań na rzecz rozwoju niebieskiej gospodarki na poziomie unijnym oraz na rzecz wzmocnienia jej komplementarności z celami lokalnych strategii rozwoju,
- istnienie wydzielonych obszarów chronionych (siedliskowych, ptasich, Natura 2000),
- programy społeczne powodujące wzrost dochodu polskich rodzin.

Zagrożenia [max. 10 000 znaków]**1. Społeczno-kulturowe:**

- starzenie się społeczeństwa, w tym na obszarach zależnych od rybactwa,
- migracje ludzi młodych do dużych ośrodków miejskich,
- wzrost urbanizacji,
- duża popularność konsumpcyjnego i indywidualistycznego modelu życia osłabiającego więzi społeczne,
- utrzymujący się prymat ceny nad jakością w dokonywaniu wyborów konsumenckich,
- wzrost zagrożenia zdrowia publicznego wynikający z natężenia występowania chorób o charakterze epidemicznym.

2. Otoczenie gospodarcze:

- istnienie obszarów wykluczonych pod względem infrastruktury dojazdowej, dostępu do Internetu czy usług cyfrowych,
- zróżnicowany poziom przedsiębiorczości w regionach,
- duże zróżnicowanie dochodów mieszkańców i wydatków na konsumpcję w zależności od regionu,
- uzależnienie rentowności prowadzenia działalności gospodarczej od kosztów eksploatacyjnych i danin lokalnych,
- brak planowania długookresowego i trend do ciągłej redukcji kosztów,

- niska skłonność do podejmowania inicjatyw innowacyjnych w zakresie wykorzystania gospodarki o obiegu zamkniętym i odnawialnych źródeł energii oraz budowania niebieskiej gospodarki,
- sezonowość dochodów związanych z obsługą ruchu turystycznego oraz z działalności rybackiej,
- mało atrakcyjne warunki i niski prestiż pracy w sektorze rybackim,
- zaniedbania infrastrukturalne w zakresie melioracji oraz zły stan obiektów hydrotechnicznych,
- dewastacja środowiska naturalnego i utrata walorów regionu przez postępującą urbanizację,
- globalizacja i produkcja masowa wypierająca unikatowe produkty regionalne i tradycyjne.

3. Prawo i administracja:

- brak jednolitej definicji obszaru zależnego od rybactwa,
- instytucje pośredniczące i część RLGD wykazuje niską efektywność w zakresie wdrażania lokalnych strategii rozwoju,
- skomplikowane i ulegające zmianom procedury zamówień publicznych,
- niepewność uwarunkowań prawnych związanych z prowadzeniem działalności gospodarczej,
- koncesyjny system przyznawania kwot połowowych dla Morza Bałtyckiego na poziomie UE mogący skutkować doraźnym ograniczeniem możliwości prowadzenia działalności polegającej na połowach rekreacyjnych,
- nieefektywny system kar za zanieczyszczenie środowiska,
- brak zintegrowanych programów dotyczących czystości i jakości powietrza,
- wysokie koszty poboru i zrzutu wód, wzrost cen paliw i energii wykorzystywanych w działalności rybackiej,
- brak elastyczności instytucji pośredniczących w podejściu do zmiany lokalnych strategii rozwoju i dostosowania dokumentu do zmieniającej się rzeczywistości.

Identyfikacja potrzeb na podstawie analizy SWOT oraz z uwzględnieniem elementów określonych w art. 8 ust. 5 rozporządzenia w sprawie EFMRA [max. 10 000 znaków]

1. Obszary zależne od rybactwa:

- odbudowanie potencjału obszarów zależnych od rybactwa i dywersyfikacja działalności w kierunku nowych i innowacyjnych źródeł dochodu,
- likwidacja obszarów wykluczenia i wyrównywanie szans między poszczególnymi obszarami zależnymi od rybactwa,
- poprawa efektywności funkcjonowania RLGD i obsługi beneficjentów przez większe wsparcie na szczeblu regionalnym i krajowym oraz konsolidację i utworzenie mniejszej liczby RLGD,
- wprowadzenie parytetu środowiskowego dla inwestycji realizujących lokalne strategie rozwoju, w tym dla wykorzystania materiałów pochodzących z recyklingu, materiałów o niskim wpływie na środowisko lub neutralnych środowiskowo w realizowanych inwestycjach,
- promowanie inicjatyw innowacyjnych w zakresie wykorzystania gospodarki o obiegu zamkniętym i odnawialnych źródeł energii,
- promowanie inwestycji innowacyjnych przyczyniających się do usuwania odpadów z tworzyw sztucznych z ekosystemów wodnych i ich recyklingu,
- promowanie inicjatyw innowacyjnych w zakresie budowania niebieskiej gospodarki,
- promowanie przyjaznych dla środowiska inwestycji infrastrukturalnych przyczyniających się do poprawy gospodarki wodnej (melioracja, obiekty hydrotechniczne).

2. Społeczność obszarów zależnych od rybactwa:

- pobudzenie społeczności obszarów rybackich do podejmowania inicjatyw gospodarczych i zachęcenia ich do przedsiębiorczości, w tym zrównoważonej akwakultury i innych dziedzin błękitnego wzrostu,
- wzmacnianie rozwoju lokalnego w regionach zależnych od rybactwa wpływającego na zrównoważony rozwój niebieskiej gospodarki,

		<ul style="list-style-type: none"> – zwiększenie i popularyzacja wiedzy na temat potrzeb w zakresie ochrony środowiska, segregacji odpadów, czystości i jakości wody oraz powietrza, gospodarki o obiegu zamkniętym, a także wykorzystania niebieskiej energii, – wzmocnienie współpracy z organizacjami społecznymi i naukowymi, – zapewnienie szkoleń i doradztwa zawodowego w zakresie zakładania i prowadzenia własnej działalności gospodarczej, w tym w zakresie zawodu rybaka i zawodów pomocniczych oraz zawodów sektora niebieskiej gospodarki, – promowanie zawodu rybaka i zawodów sektora niebieskiej gospodarki oraz stosowanie zachęt ekonomicznych pozwalających na rozpoczęcie pracy lub pozostanie w zawodzie ludzi młodych, – wsparcie i promowanie edukacji regionalnej oraz roli rybaka w zachowaniu walorów przyrodniczych obszarów zależnych od rybactwa, – wykorzystanie atutów środowiska, zacieśnianie więzi kulturowych i promowanie dziedzictwa regionalnego, w tym unikatowych produktów regionalnych wytwarzanych tradycyjnymi metodami, – promowanie współpracy, w szczególności między producentami a podmiotami zajmującymi się dystrybucją produktów rybactwa na poziomie lokalnym, – popularyzacja wiedzy wśród mieszkańców na temat lokalnych inicjatyw, celów rozwojowych lokalnych strategii, a także zrealizowanych inwestycji, – popularyzacja wiedzy w zakresie potencjału rozwojowego niebieskiej gospodarki. <p>3. RLGD:</p> <ul style="list-style-type: none"> – uproszczenie procedur ogłaszania naborów, oceny wniosków, realizacji i rozliczania projektów, – wsparcie organizacji zrzeszających w zakresie udziału w konferencjach krajowych, międzynarodowych oraz posiedzeniach sektorowych zespołów doradczych, – zapewnienie szkoleń z zakresu obsługi wdrażania programów operacyjnych finansowanych ze środków UE, – zintensyfikowanie działań informacyjno-doradczych skierowanych do potencjalnych beneficjentów, – ułatwianie sektorowi rybackiemu udziału w miejscowym zarządzaniu, – szkolenia z zakresu umiejętności kształtowania polityki, określania celów strategicznych, zarządzania procesami i umiejętności włączania partnerów, w tym projektowania mechanizmów interwencyjnych na wypadek zjawisk powodowanych wystąpieniem siły wyższej czy katastrofy ekologicznej.
--	--	---

Uzasadnienie [max. 20 000 znaków]

Obszary zależne od rybactwa

RLGD są stosunkowo nowym narzędziem wdrażania w Polsce środków przeznaczonych na wspieranie rozwoju lokalnego. Tworzone w początkowym okresie Lokalne Grupy Rybackie, przekształcone następnie w RLGD, nie zawsze powstawały na terenach o najwyższym współczynniku rybackości⁹¹, w związku z czym ich zasięg terytorialny nie pokrywa się w pełni z obszarami zależnymi od rybactwa⁹², tworząc obszary wykluczenia. Z doświadczeń wcześniejszych okresów programowania wynika, że koncepcja skierowania pomocy do dużej liczby małych grup nie sprawdziła się, z uwagi na wysoką kosztocłonność takiego rozwiązania. **Mimo przeprowadzonej w perspektywie finansowej UE 2014–2020 redukcji i konsolidacji grup w ramach RLGD nadal mamy do czynienia z ich dużym rozdrobnieniem.**

⁹¹ Zgodnie z opracowaniem *Analiza obszaru rybackiego i obszaru akwakultury w ramach Europejskiego Funduszu Morskiego i Rybackiego 2014–2020 dla poszczególnych województw Polski*, dla każdego z 16 województw został określony wskaźnik rybackości. Jego wartość została ustalona zgodnie z metodologią opracowaną przez IRŚ. Mimo dużego zróżnicowania wartości dla poszczególnych województw, każde z nich posiada wskaźnik dodatni.

⁹² W perspektywie finansowej UE 2007–2013 funkcjonowało 48 Lokalnych Grup Rybackich (działających na obszarze 70,5 tys. km², o liczbie ludności ok. 3,5 mln, co stanowiło 22,56% powierzchni kraju i 9,37% ludności Polski). W perspektywie finansowej UE 2014–2020 Lokalne Grupy Działania zostały przekształcone w RLGD i liczba ich wynosiła 36 (objęły one zasięgiem 605 gmin, o liczbie ludności ok. 3,1 mln, co stanowiło 18,44% powierzchni kraju i 8,26% ludności Polski). W obu ww. perspektywach, w każdym z 16 województw funkcjonowała przynajmniej jedna LGD albo RLGD.

Utrzymanie tego stanu może skutkować zmniejszoną efektywnością działań podejmowanych przez grupy, dlatego należy dążyć do większego dopasowania rozmieszczenia terytorialnego grup. Dalsza konsolidacja RLGD i poprawa ich rozmieszczenia przyczynią się do zmniejszenia obszarów wykluczenia i wyrównania szans między poszczególnymi obszarami zależnymi od rybactwa.

Postępująca urbanizacja obszarów wiejskich, degradacja środowiska naturalnego oraz realizacja inwestycji uciążliwych dla środowiska i obniżających atrakcyjność biznesową oraz turystyczną obszarów zależnych od rybactwa⁹³ wynikają m.in. z ekspansywności działalności człowieka, zwiększonego uprzemysłowienia czy niskiego stopnia wykorzystywania gospodarki o obiegu zamkniętym i neutralnej klimatycznie oraz surowców biodegradowalnych. Brak zmian w tym zakresie będzie powodować narastanie negatywnego wpływu działalności człowieka na środowisko, a tym samym pogłębianie się zjawiska utraty różnorodności biologicznej ekosystemów. Dlatego w ramach projektów realizujących lokalne strategie rozwoju powinny być promowane inwestycje prośrodowiskowe, przyczyniające się do zmniejszenia emisji CO₂, racjonalizujące gospodarowanie wodą, zwiększające wykorzystanie materiałów pochodzących z recyklingu, materiałów o niskim wpływie lub neutralnych środowiskowo oraz inwestycje innowacyjne, np. przyczyniające się do usuwania i recyklingu odpadów z tworzyw sztucznych zanieczyszczających ekosystemy wodne.

Niski stopień wykorzystania niebieskiej energii w polityce energetycznej⁹⁴ stanowi poważny problem. Niejednokrotnie wynika on z niskiego poziomu wiedzy w społeczeństwie na temat możliwości uzyskania samowystarczalności energetycznej oraz możliwości obniżenia emisyjności.⁹⁵ Utrzymanie tego stanu będzie skutkowało zaprzepaszczeniem możliwości efektywnego zapobiegania dalszym zmianom klimatu (skutkujących wzrostem liczby gwałtownych zjawisk atmosferycznych, pogarszaniem jakości i ilości wody czy utratą bioróżnorodności zbiorników wodnych), przez zwiększenie zastosowania niebieskiej energii. Dlatego, w ramach projektów realizujących lokalne strategie rozwoju promowane powinny być inwestycje ukierunkowane na zwiększające zastosowanie odnawialnych źródeł energii oraz przechodzenie na model gospodarowania w obiegu zamkniętym. Jednocześnie, z uwagi na skalę **istniejących zaniechań infrastrukturalnych w zakresie melioracji**⁹⁶ **oraz związane z tym ryzyka wystąpienia incydentów środowiskowych** (powódź, lokalne podtopienia i susze), należy promować przyjazne dla środowiska inwestycje infrastrukturalne, przyczyniające się do poprawy gospodarki wodnej (melioracja i obiekty hydrotechniczne).

Operacje przyczyniające się do realizacji powyższych potrzeb będą wdrażane w ramach działań zaprojektowanych w celu szczegółowym 3.1.

Spoleczność obszarów zależnych od rybactwa

Niewystarczający poziom współpracy części RLGD z organizacjami społecznymi i naukowymi wynika m.in. z niechęci do wdrażania innowacyjnych rozwiązań oraz niedostrzegania potencjału tych organizacji jako wsparcia przy określaniu potrzeb rozwojowych dla danego terenu i społeczności, które trafnie zdiagnozowane powinny przekładać się na skuteczną lokalną strategię rozwoju. Jednocześnie obserwowane istnienie obszarów, na których społeczność wykazuje niską skłonność do zrzeszania się⁹⁷, wynika m.in. z braku świadomości na temat potencjalnych korzyści płynących z faktu współpracy na danym terenie jako czynnika wzmacniającego pozycję na rynku zarówno dla gospodarstwa rybackiego, jak i podmiotów z nim współpracujących, takich jak gastronomia. Brak działań zaradczych może utrwalić niechęć do współpracy, pozyskiwania i wymiany informacji, czerpania z doświadczeń innych branż, np. w zakresie

⁹³ Zgodnie z danymi z *Rocznika Statystycznego Rolnictwa z 2020 r.* powierzchnia użytków rolnych w 2005 r. wynosiła 15,9 mln ha, a w 2019 r. 14,7 mln ha. W analogicznym okresie zalesienie użytków rolnych spadło z 12,9 tys. ha do 1,2 tys. ha, natomiast udział wartości dodanej rolnictwa, leśnictwa, łowiectwa i rybactwa spadł z 3,3% do 2,7%.

⁹⁴ Zgodnie z danymi GUS w 2004 r. udział energii ze źródeł odnawialnych w końcowym zużyciu energii brutto wyniósł 6,9%, natomiast w 2018 r. wzrósł tylko do 11,2% (największy przyrost produkcji energii odnawialnej dotyczył energii wiatrowej, słonecznej, fotowoltaicznej, biogazu, biopaliw ciekłych i energii odnawialnej z odpadów komunalnych).

⁹⁵ Jak wskazują wyniki *Badania świadomości zachowań ekologicznych mieszkańców Polski* zleconego przez Ministerstwo Klimatu (raport z badania wykonanego w listopadzie 2020 r.), aż 77% respondentów nie skorzystało z jakiegokolwiek programu rządowego służącego poprawie jakości środowiska, jednocześnie tylko 47% respondentów, którzy opowiadają się za redukcją gazów cieplarnianych uważa, że są one szkodliwe dla środowiska, natomiast 31% respondentów wyraża niechęć do redukcji gazów cieplarnianych, wskazując, iż w Polsce w porównaniu do innych państw – emisja gazów nie jest duża. Natomiast w ramach innego badania zleconego przez Ministerstwo Klimatu *Jednotematyczne badanie świadomości zachowań ekologicznych mieszkańców Polski. Energia wiatrowa – lądowa i morska*, ponad 30% respondentów wyraziło opinię, że farmy wiatrowe mają negatywny wpływ na środowisko.

⁹⁶ Do 1 stycznia 2018 r. za utrzymanie systemów melioracji były odpowiedzialne spółki wodne, które jak pokazują badania w niewystarczający sposób konserwowały system melioracji. Zgodnie z badaniem Najwyższej Izby Kontroli z 2012 r. *Gospodarowanie rolniczymi zasobami wodnymi* spośród poddanych oględzinom 14 obiektów melioracji wodnych, aż 8 nie było prawidłowo konserwowanych.

⁹⁷ W zakresie rybactwa morskiego na 822 podmioty działające w sektorze tylko połowa jest zrzeszona w grupach producenckich, natomiast w sektorze akwakultury zrzeszonych jest ok. 23% podmiotów.

wdrażania innowacyjnych rozwiązań mogących przyczynić się do zwiększenia konkurencyjności i rozwoju obszaru zależnego od rybactwa. Zauważalna jest gotowość i otwartość RLGD do wymiany wiedzy i doświadczeń z prowadzonej działalności.⁹⁸ Dlatego, w celu budowania zdolności opartej na wiedzy, należy wykorzystać tę otwartość i promować jak najszerszy dostęp członków grup do wydarzeń o charakterze szkoleniowym i warsztatowym, forów wymiany wiedzy, a przez to umożliwić budowanie współpracy społeczności zależnych od rybactwa z organizacjami społecznymi i naukowymi.⁹⁹

Niska chęć do dywersyfikacji działalności gospodarczej związanej z rybactwem¹⁰⁰ wynika m.in. z braku wiedzy co do możliwości skorzystania z pomocy finansowej przeznaczonej na ten cel w ramach lokalnych strategii rozwoju. W wielu przypadkach konieczność poniesienia dodatkowych nakładów na dywersyfikację działalności podstawowej jest postrzegana przez potencjalnych beneficjentów jako ryzykowna, ze względu na niepewność zwrotu z inwestycji. Mając na uwadze obserwowany problem z rentownością podstawowej działalności rybackiej prowadzonej na terenach przybrzeżnych¹⁰¹, brak podjęcia działań zaradczych może spowodować w perspektywie długofalowej zanik takiej działalności, a co za tym idzie kultury rybackiej, która definiuje istnienie terenów zależnych od rybactwa. Aby temu przeciwdziałać należy promować rozwiązania oparte na dywersyfikacji działalności w oparciu o potencjał rozwojowy wynikający z dziedzictwa regionalnego, a przez to zapewnić różnicowanie dochodów gospodarstw rybackich, przy jednoczesnym zapewnieniu wsparcia w postaci szkoleń i doradztwa zawodowego w zakresie zakładania i prowadzenia własnej działalności gospodarczej, w tym w zakresie zawodu rybaka i zawodów pomocniczych oraz zawodów sektora niebieskiej gospodarki.¹⁰²

Niski poziom świadomości na temat potencjału niebieskiej gospodarki dla rozwoju lokalnego oraz możliwości jego wykorzystania przy określaniu celów lokalnych strategii rozwoju wynika m.in. z braku rozpowszechnienia i wejścia do języka polskiego, w formie rozpoznawalnej i zrozumiałej przez ogół społeczeństwa, terminu „niebieska gospodarka”. Sytuację tę potęguje fakt, że w perspektywie finansowej UE 2014–2020 były realizowane w ramach lokalnych strategii rozwoju – działania wpisujące się w pojęcie niebieskiej gospodarki, ale nie były definiowane tym terminem. Z uwagi na skalę potrzeb inwestycyjnych poszczególnych RLGD, innych niż związanych z niebieską gospodarką, działania te nie stanowiły jednak znaczącego odsetka.¹⁰³ Utrzymanie tego stanu spowoduje niewykorzystanie potencjału niebieskiej

⁹⁸ Przedstawiciele RLGD uczestniczą m.in. w spotkaniach organizowanych raz na pół roku przez FARNET Support Unit (od 1 stycznia 2022 r. FAMENET).

⁹⁹ Działania takie będą zgodne również z celem szczegółowym 1 SZRWRiR „Zwiększenie opłacalności produkcji rolnej i rybackiej”, w ramach którego wskazano jako jeden z kierunków interwencji „Nowe modele organizacji produkcji i rynków, krótkie łańcuchy rynkowe i uczciwa konkurencja” obejmujący m.in. wzmacnianie pozycji małych i średniej wielkości podmiotów (zarówno gospodarstw rolnych czy rybackich, jak i małych firm przetwórczych) o dominującym ilościowo udziale w sektorze rolno-spożywczym przez promowanie ich trwałej współpracy w formie, grup, organizacji, spółdzielni i zrzeszeń.

¹⁰⁰ Trend taki można było zaobserwować w perspektywie finansowej UE 2014–2020, w ramach której dofinansowane projekty związane z podejmowaniem i rozwojem nowych działalności gospodarczych, stanowiły niespełna 15% wszystkich projektów realizowanych w ramach działań obejmujących realizację lokalnej strategii rozwoju.

¹⁰¹ W 2019 r. połowy floty bałtyckiej wyniosły 146 tys. ton o szacunkowej wartości około 189 mln zł. Stanowi to spadek wielkości i wartości w stosunku do 2018 r. odpowiednio o 6% i 9%. W największym stopniu spadek dotyczył dorszy, których sprzedaż spadła o 12 mln zł (–34%), oraz śledzi, których wartość wyładunków zmniejszyła się kolejny rok z rzędu (w 2019 r. o 10 mln zł). Zgodnie z wyliczeniami opracowanymi na potrzeby wypłaty rekompensat w okresie pandemii COVID-19 koszty stałe dla gospodarstwa zajmującego się komercyjnym rybołówstwem morskim obejmują opłaty portowe, składki ZUS i inne opłaty ponoszone w związku z zatrudnieniem własnym oraz pracowników, w zależności od ich liczby oraz kwalifikacji, część utraconych zysków wynikających z braku połowów, koszty ubezpieczenia, koszty dodatkowe, m.in. za oleje, smary, paliwo. Koszty te w zależności od długości statku wynoszą od 740 do 4050 zł. Jednocześnie wg danych GUS w 2019 r. w porównaniu do 2018 r. ceny detaliczne ryb i ich przetworów wzrosły o 3,9%, ceny detaliczne ryb świeżych i chłodzonych wzrosły o 3% (wzrost cen dotyczył przede wszystkim świeżych dzwonków lub filetów z łososia o 1,4% i filetów ze śledzi o 1,1%), natomiast wskaźnik zmian cen zbytu ryb i przetworów rybnych zwiększył się tylko o 2,1% (największy wzrost cen dotyczył świeżych filetów z dorszy o 13,1%, mrożonych filetów z mintajów o 10,2% oraz mrożonych filetów z morszczuków o 4,4%; spadły natomiast ceny produktów śledziowych – filetów o 0,9% i niepatroszonych śledzi solonych o 4,3%).

¹⁰² Działania takie będą zgodne również z celem szczegółowym 3 SZRWRiR „Rozwój przedsiębiorczości, pozarolniczych miejsc pracy i aktywnego społeczeństwa”, w ramach którego wskazano jako jeden z kierunków interwencji „Rozwój przedsiębiorczości i nowych miejsc pracy” obejmujący m.in. rozwój przedsiębiorczości w kierunku rozwoju lokalnych rynków pracy w małych miastach oraz zwiększania dywersyfikacji działalności gospodarczej na obszarach zależnych od rybactwa. Potrzeba podniesienia poziomu kompetencji oraz kwalifikacji obywateli oraz potrzeba wzrostu i poprawy wykorzystania potencjału kapitału ludzkiego na rynku pracy zostały podkreślone również w Strategii Rozwoju Kapitału Ludzkiego 2030.

¹⁰³ W ramach operacji *Podjęcie działań na rzecz ograniczenia negatywnych skutków zmian klimatycznych, tworzenie i rozwijanie instalacji odnawialnych źródeł energii* podpisano 35 umów na kwotę 4 760 268 zł.

gospodarki w celu zwiększenia efektywności wykorzystania zasobów naturalnych oraz pobudzania bardziej zrównoważonego rozwoju obszarów zależnych od rybactwa. Jednocześnie częstym problemem jest zbyt wolno rosnący poziom zaangażowania społeczeństwa w sprawy lokalne, a co za tym idzie **niewystarczająca znajomość lokalnych inicjatyw i celów rozwojowych strategii lokalnych wśród mieszkańców**.¹⁰⁴ Utrzymanie tego stanu może powodować malejący poziom dopasowania wybieranych projektów do potrzeb lokalnej społeczności. Dlatego szczególnie istotne jest kontynuowanie działań popularyzujących wiedzę wśród mieszkańców na temat lokalnych inicjatyw, celów rozwojowych lokalnych strategii, a także na temat zrealizowanych inwestycji.¹⁰⁵ Działania te powinny być możliwie szeroko powiązane z promocją tematyki związanej z ochroną środowiska, segregacji odpadów, czystości i jakości wody oraz powietrza, potencjału rozwojowego niebieskiej gospodarki, opartej o czyste technologie, energię odnawialną i zapewniającą długofalową stabilność ekonomiczną i społeczną, przy jednoczesnym poszanowaniu możliwości środowiskowych.¹⁰⁶

Operacje przyczyniające się do realizacji powyższych potrzeb będą wdrażane w ramach działań zaprojektowanych w celu szczegółowym 3.1.

RLGD

Jednym z problemów obecnie funkcjonujących RLGD jest brak wystarczającej liczby szkoleń dla ich członków, co skutkuje **niewystarczającym poziomem znajomości celów rozwojowych wdrażanych strategii lokalnych**. Brak podjęcia działań zaradczych wpłynie na nieskuteczne funkcjonowanie RLGD i może doprowadzić do wydatkowania środków na operacje, które nie będą przyczyniały się do realizacji celów lokalnej strategii rozwoju. Dlatego należy promować tworzenie jak najszerzej bazy szkoleniowej z zakresu obsługi wdrażania rybackich lokalnych strategii rozwoju, tak aby projekt wybierane w ich ramach były jak najbardziej dopasowane do specyfiki obszarów zależnych od rybactwa.

Z doświadczeń ostatnich lat wynika, iż coraz częściej mamy do czynienia z występowaniem sytuacji kryzysowych, wywołanych m.in. niespodziewanymi zjawiskami środowiskowymi (powódzie, susze).¹⁰⁷ Jednocześnie obecna sytuacja związana z wystąpieniem pandemii COVID-19 uwiadamia, iż stopień **uwzględniania w lokalnych strategiach rozwoju mechanizmu stosowania środków interwencyjnych można uznać za niewystarczający**.¹⁰⁸ Strategie muszą przewidywać możliwość elastycznego reagowania w sytuacjach kryzysowych, a także mieć jasne procedury pozwalające na ich modyfikację. Projektując lokalną strategię rozwoju obszaru rybackiego, która ma stanowić przemyślany plan działań na rzecz polepszenia sytuacji, nie można pominąć pomysłów (uzgodnionych z różnymi partnerami takimi jak sztaby kryzysowe działające w gminach, przedstawiciele organizacji pozarządowych, lokalni przedsiębiorcy), na wypadek wystąpienia nieprzewidzianych rozmaitych sytuacji kryzysowych. RLGD mają doświadczenie, działają szybko, elastycznie, bez balastu administracyjnego, posiadają też szeroki wachlarz partnerów do współpracy, co zwiększa tempo i skuteczność ich działań. Brak podjęcia działań zaradczych utrudni koordynację i zmniejszy efektywność działań podejmowanych w celu niwelowania skutków wystąpienia nieprzewidzianych zjawisk, a przez to wydłuży proces likwidacji szkód, które wystąpiły z uwagi na siłę wyższą. Dlatego należy promować tworzenie jak najszerzej bazy szkoleniowej z zakresu umiejętności kształtowania polityki, określania celów strategicznych, zarządzania procesami i umiejętności włączania partnerów, w tym projektowania mechanizmów interwencyjnych na wypadek zjawisk powodowanych wystąpieniem siły wyższej czy katastrofy ekologicznej.

¹⁰⁴ Większość RLGD prowadzi jedynie wymagane prawnie obowiązki dotyczące informowanie lokalnych społeczności o swoich działaniach (strona internetowa, banery), nie wykazują one jednak szerszych inicjatyw dążących do zwiększenia zasięgu dostępu do informacji na temat swojej działalności.

¹⁰⁵ Działania takie będą zgodne również z celem szczegółowym 2 SZRWRiR „Poprawa jakości życia, infrastruktury i stanu środowiska”, w ramach którego wskazano jako jeden z kierunków interwencji „Zrównoważone gospodarowanie i ochrona zasobów środowiska” obejmujący m.in. upowszechnianie wiedzy na temat metod ochrony środowiska w rolnictwie oraz na obszarach wiejskich i rybackich, np. przez doskonalenie i rozwijanie systemu doradztwa i promocję dobrych praktyk rolniczych.

¹⁰⁶ Działania takie będą zgodne również z celem szczegółowym 2 SZRWRiR „Poprawa jakości życia, infrastruktury i stanu środowiska”, w ramach którego wskazano jako jeden z kierunków interwencji „Adaptacja do zmian klimatu i przeciwdziałanie tym zmianom” obejmujący m.in. zmniejszenie negatywnego oddziaływania rybactwa na środowisko oraz promowanie przechodzenia na gospodarkę niskoemisyjną (wsparcie dla gospodarstw rybackich na działania w zakresie instalacji urządzeń umożliwiających wykorzystanie odnawialnych źródeł energii). Potrzeba zwiększenia udziału odnawialnych źródeł energii w końcowym zużyciu energii brutto została również podkreślona w Polityce Energetycznej Polski do 2040 (cel szczegółowy 6 „Rozwój odnawialnych źródeł energii”).

¹⁰⁷ Według statystyk AQUASTAT w 2017 r. Polska należała do krajów europejskich z najniższymi odnawialnymi zasobami wodnymi. Skutki suszy zaistniałej w 2019 r. odczuło 15 z 16 województw.

¹⁰⁸ W perspektywie finansowej UE 2014–2020 zabrakło możliwości elastycznego dostosowywania treści strategii do zmieniających się warunków zewnętrznych powstałych m.in. w wyniku wystąpienia siły wyższej.

Niska jakość składanych wniosków o dofinansowanie¹⁰⁹ wskazuje na możliwość **niewystarczającego wywiązywania się RLGD z obowiązków informacyjno-doradczych w stosunku do potencjalnych beneficjentów**. Wynikać to może zarówno z braku inicjatywy w zakresie pozyskiwania wiedzy po stronie wnioskodawców, jak również z braku inicjatywy informacyjnej po stronie RLGD. Dotychczasowe doświadczenia wskazują na często nieefektywne wykorzystanie środków przeznaczonych na koszty funkcjonowania RLGD w stosunku do budżetu na wdrażanie strategii.¹¹⁰ Dodatkowo zaobserwowano stosunkowo mniejsze zainteresowanie działaniami w ramach współpracy, z których obowiązki informacyjno-doradcze mogłyby być podjęte. Jednocześnie należy podkreślić, iż w związku z kryzysem spowodowanym wybuchem epidemii COVID-19, obowiązki informacyjne nie mogły być realizowane w pierwotnym założeniu. Brak podjęcia działań zaradczych może skutkować ciągłym wydłużeniem procesu rozpatrywania składanych wniosków o dofinansowanie, a w najgorszej sytuacji zniechęceniem potencjalnych beneficjentów do występowania o pomoc finansową. Dlatego należy zapewnić odpowiedni poziom działań informacyjno-doradczych skierowanych do potencjalnych beneficjentów.

Bazując na dotychczasowych doświadczeniach, nie planuje się powoływania ogólnopolskiej sieci rybackich lokalnych grup działania, jednakże wsparciem powinny zostać objęte działania mające na celu organizację konferencji i spotkań RLGD z instytucjami zaangażowanymi we wdrażanie programu zarówno na szczeblu krajowym, jak i międzynarodowym. Wsparciem zostanie objęta również współpraca z regionalnymi, oddolnymi sieciami RLGD.

Operacje przyczyniające się do realizacji powyższych potrzeb będą wdrażane w ramach działań zaprojektowanych w celu szczegółowym 3.1.

CP 2	P 4	<p>Mocne strony [max. 10 000 znaków]</p> <p>WIEDZA O MORZU</p> <p>1. Kapitał ludzki:</p> <ul style="list-style-type: none"> – doświadczona i wysoko wykwalifikowana kadra naukowa i badawcza, – wysoka jakość osiągniętych wyników badań naukowych w dziedzinie badań morskich, – doświadczenie w prowadzeniu badań oraz prac rozpoznawczych i eksploatacyjnych zasobów oraz ekosystemów morskich i przybrzeżnych, przyczyniające się do poprawy i utrzymania w dłuższej perspektywie dobrego stanu środowiska Morza Bałtyckiego, – doświadczenie w angażowaniu podmiotów wykonujących rybołówstwo w proces zbierania danych, – doświadczenie we współpracy z organizacjami pozarządowymi działającymi w obszarze ochrony środowiska, – istnienie wielu różnorodnych organizacji i instytucji pozarządowych prowadzących działalność naukową i popularyzatorską w dziedzinach związanych z wiedzą o morzu i badaniami morza, – doświadczenie w popularyzowaniu wiedzy z zakresu aspektów środowiskowych wśród społeczności rybackiej i użytkowników wód, <p>rosnący poziom wiedzy na temat celów zrównoważonego rozwoju, zapisów dyrektywy ptasiej i dyrektywy siedliskowej (w tym zasad funkcjonowania sieci obszarów Natura 2000), dyrektywy w sprawie strategii morskiej, jak i strategii na rzecz tworzyw sztucznych w gospodarce o obiegu zamkniętym.</p> <p>2. Infrastruktura:</p> <ul style="list-style-type: none"> – ośrodki naukowe z wieloletnią tradycją i rozwiniętą bazą naukowo-dydaktyczną, – wysoki potencjał innowacyjny zaplecza naukowo-badawczego, – środki techniczne niezbędne do prowadzenia badań i monitoringu obszarów morskich, w tym statki badawcze, – metodologie prowadzenia badań z zakresu środowiska morskiego wypracowane w ramach HELCOM i międzynarodowych projektów badawczych, – zbiory wieloletnich danych na temat stanu i zmian środowiska naturalnego Morza Bałtyckiego,
------	-----	---

¹⁰⁹ Świadczy o tym liczbach poprawnie złożonych wniosków o dofinansowanie w perspektywie finansowej UE 2014–2020 – na 3362 złożone wnioski (wg stanu na 30.04.2021 r.) liczba wniosków odrzuconych wyniosła aż 859 co stanowi 25%.

¹¹⁰ W perspektywie finansowej UE 2014–2020 doprowadziło to w połowie okresu wdrożenia do aneksowania umów na realizację lokalnych strategii rozwoju, poprzez zwiększenie limitu na koszty bieżące i aktywizację z pierwotnych 10% wysokości środków na strategię do 15%.

- krajowy system wymiany informacji morskiej w celu wymiany danych istotnych dla bezpieczeństwa morskiego, ochrony statków i obiektów portowych, ochrony środowiska morskiego, efektywności ruchu statków i transportu morskiego (SafeSeaNet),
- funkcjonowanie europejskiej sieci informacji obserwacji środowiska morskiego (platforma EMODnet),
- funkcjonowanie w ramach HELCOM platformy Basemaps pozwalającej na standaryzowaną wymianę danych dotyczących morskiego planowania przestrzennego między krajami bałtyckimi.

3. Współpraca międzynarodowa:

- wieloletnie doświadczenie we współpracy międzynarodowej koordynowanej na poziomie regionalnym Morza Bałtyckiego, Północnego Atlantyku wraz z przyległymi morzami oraz UE,
- doświadczenie we współpracy z instytucjami i podmiotami międzynarodowymi działającymi w obszarze ochrony środowiska morskiego,
- doświadczenie wynikające z prowadzenia krajowego sekretariatu HELCOM koordynującego sprawy związane z członkostwem Polski w Konwencji o ochronie Morza Bałtyckiego (Konwencja Helsińska),
- duża liczba platform umożliwiających współpracę w regionie Morza Bałtyckiego (CBSS – Rada Państw Morza Bałtyckiego, EUSBSR – Strategia UE dla regionu Morza Bałtyckiego),
- udział w międzynarodowych projektach badawczych (wymiana wiedzy i doświadczeń), w tym w badaniach dotyczących stanu i zmian środowiska morskiego, pozwalających na prognozowanie konsekwencji środowiskowych zmian klimatycznych,
- wymiana wiedzy i doświadczeń w ramach opracowywania i wdrażania planów zagospodarowania przestrzennego obszarów morskich, corocznych spotkań dotyczących morskiego planowania przestrzennego, a także w ramach projektów międzynarodowych (np. Baltic Scope, Pan Baltic Scope),
- współpraca w ramach europejskiej sieci informacji obserwacji środowiska morskiego (platforma EMODnet), w tym prowadzenie działań ukierunkowanych na pozyskanie, harmonizację i udostępnienie informacji w celu stworzenia ogólnodostępnych zbiorów danych dotyczących m.in. basenu Morza Bałtyckiego.

NADZÓR MORSKI I WSPÓŁPRACA STRAŻY PRZYBRZEŻNYCH

1. Kapitał ludzki:

- doświadczona i wysoko wykwalifikowana kadra służb związanych z nadzorem morskim oraz wykonująca zadania straży przybrzeżnej (urzędy morskie, Morska Służba Poszukiwania i Ratownictwa, Straż Graniczna, Krajowa Administracja Skarbowa, inspekcja ochrony środowiska, Marynarka Wojenna RP, Ministerstwo Obrony Narodowej),
- doświadczona i wysoko wykwalifikowana kadra administracji rybackiej odpowiedzialnej za kontrolę rybołówstwa (Główny Inspektorat Rybołówstwa Morskiego, CMR),
- funkcjonowanie ośrodków szkolących w zakresie ratownictwa morskiego i bezpieczeństwa żeglugi,
- doświadczenie przedstawicieli służb związanych z nadzorem morskim wynikające z udziału w szkoleniach organizowanych przez Europejską Agencję Bezpieczeństwa Morskiego,
- doświadczenie we współpracy poszczególnych organów m.in w ramach porozumień międzyinstytucjonalnych,
- funkcjonowanie Morskiego Ratowniczego Centrum Koordynacyjnego i duże doświadczenie we współpracy z centrami koordynacji akcji ratowniczych na całym świecie oraz zdolność do przejmowania koordynacji akcji ratowniczych na wodach innego państwa,
- funkcjonowanie Rady Morskiej Służby Poszukiwania i Ratownictwa jako forum do omawiania kwestii dotyczących współpracy podmiotów realizujących zadania straży przybrzeżnej,
- funkcjonowanie krajowego forum funkcji straży przybrzeżnej, jako płaszczyzny wymiany informacji ze spotkań organizowanych w ramach Europejskiego Forum Straży Przybrzeżnej – European Coast Guard Functions Forum (ECGFF).

	<p>2. Infrastruktura:</p> <ul style="list-style-type: none"> – nowoczesne środki techniczne w zakresie kontroli rybołówstwa (VMS, ERS oraz system powiadomień SMS), – istnienie rozbudowanych systemów radiolokacyjnych (VTS), – funkcjonowanie systemu zarządzania ruchem statków (VTMS), – funkcjonowanie systemu AIS, – funkcjonowanie systemu identyfikacji i śledzenia dalekiego zasięgu (LRIT), – funkcjonowanie serwisu Zintegrowanych Usług Nadzoru Morskiego (Integrated Maritime Service – IMS) dostarczanego przez Europejską Agencję Bezpieczeństwa Morskiego, – funkcjonowanie satelitarnego systemu nadzoru morskiego w ramach serwisu COPERNICUS dostarczanego przez Europejską Agencję Bezpieczeństwa Morskiego, – funkcjonowanie krajowego i unijnego systemu wymiany informacji morskiej w celu wymiany danych istotnych dla bezpieczeństwa morskiego, ochrony statków i obiektów portowych, ochrony środowiska morskiego oraz efektywności ruchu statków i transportu morskiego (SafeSeaNet), – wzrost dostępności wiarygodnych danych oraz rozwój branży morskiej wynikający z istnienia CISE, – środki techniczne niezbędne do prawidłowego funkcjonowania służb wykonujących zadania straży przybrzeżnej, w tym systemy wykorzystywane w ramach nadzoru nad ruchem morskim, radiowe systemy łączności morskiej, statki i pojazdy. <p>3. Współpraca międzynarodowa:</p> <ul style="list-style-type: none"> – współpraca regionalna w zakresie kontroli rybołówstwa na zasadach bilateralnych, doraźnych kwestii kontrolnych i wspólnych planów kontrolnych, – współpraca na poziomie UE w ramach spotkań grup eksperckich (m.in. Grupy Ekspertów Państw Członkowskich do spraw Zintegrowanej Polityki Morskiej, Grup Eksperskich do spraw SafeSeaNet, LRIT, COPERNICUS, IMS), – udział w międzynarodowych ćwiczeniach z zakresu reagowania kryzysowego w układzie militarnym i cywilnym oraz z zakresu reagowania na zagrożenia terrorystyczne w obszarach morskich, – duże doświadczenie, możliwość optymalizacji wykorzystania zasobów technicznych, szkoleń, wizyt oraz wymiany kadr wynikające ze współpracy z EMSA, EFCA, FRONTEX oraz w ramach ECGFF, – duże doświadczenie organów administracji rybackiej w zakresie współpracy w ramach EFCA, – aktywność przedstawicieli krajowych instytucji i służb realizujących zadania z zakresu bezpieczeństwa morskiego w ramach spotkań eksperckich w IMO, EMSA, HELCOM i innych, – doświadczenie we współpracy ze służbami z innych krajów w ramach międzynarodowych akcji ratowniczych, w ramach realizacji zadań służby państwowej związanych z bezpieczeństwem żeglugi.
	<p>Slabe strony [max. 10 000 znaków]</p>
	<p>WIEDZA O MORZU</p> <p>1. Kapitał ludzki:</p> <ul style="list-style-type: none"> – niewystarczające powiązanie badań naukowych z realnymi potrzebami w zakresie poszerzania wiedzy o morzu, w tym w zakresie bezpieczeństwa oraz czystości mórz, ochrony i odnowy ekosystemów morskich oraz zrównoważonego zarządzania nimi, – brak mechanizmów transferu wiedzy do przemysłu i niski poziom komercjalizacji morskich badań naukowych, – brak zaufania i niewystarczająca współpraca między rybakami a środowiskiem naukowym, administracją i organizacjami pozarządowymi działającymi w obszarze ochrony środowiska w zakresie ochrony i badań na temat środowiska morskiego, – brak zadowalającego poziomu wiedzy oraz świadomości w zakresie aspektów środowiskowych wśród podmiotów wykonujących rybołówstwo i innych użytkowników wód, – brak zadowalającego poziomu wiedzy oraz planowania działań związanych z zatopionymi w morzu materiałami niebezpiecznymi,

- niewystarczająca współpraca między administracją a branżowymi podmiotami systemu szkolnictwa wyższego i nauki w zakresie opracowywania metod oceny i prowadzenia badań morza i środowiska morskiego,
- brak zaufania i niewystarczająca współpraca między instytucjami publicznymi a organizacjami pozarządowymi w dziedzinie badań morza,
- niski poziom zaangażowania podmiotów krajowych, w tym ośrodków naukowych, w projekty międzynarodowe z zakresu współpracy w regionie Morza Bałtyckiego (np. w ramach strategii UE dla regionu Morza Bałtyckiego),
- wciąż niewystarczający poziom wiedzy na temat celów zrównoważonego rozwoju, zapisów dyrektywy ptasiej i dyrektywy siedliskowej (w tym zasad funkcjonowania sieci obszarów Natura 2000), dyrektywy w sprawie strategii morskiej, jak i strategii na rzecz tworzyw sztucznych w gospodarce o obiegu zamkniętym,
- brak wsparcia eksperckiego dla administracji z zakresu monitorowania i oceny stanu środowiska wód morskich,
- niewystarczająca współpraca w zakresie wypracowania wspólnych standardów wymiany danych dotyczących planowania i monitoringu w obszarze morskiego planowania przestrzennego wśród państw basenu Morza Bałtyckiego,
- niewystarczający poziom wiedzy na temat systemów gromadzenia i udostępniania danych z zakresu stanu środowiska morskiego.

2. Infrastruktura:

- niezakończone prace nad opracowaniem i wdrożeniem planów ochrony dla obszarów Natura 2000 na obszarach morskich,
- trudności we wdrożeniu holistycznego podejścia w zarządzaniu strefą przybrzeżną, w szczególności ze względu na potrzebę uwzględniania coraz większej liczby danych, które są rozproszone i nie posiadają ustandaryzowanej struktury,
- niewystarczający dostęp do danych dotyczących planowania przestrzennego na obszarach morskich, w szczególności na potrzeby inwestorów,
- braki w środkach technicznych w zakresie zbierania danych i monitoringu obszarów morskich, w tym niewystarczająca liczba i ograniczone wyposażenie statków badawczych,
- niewystarczający zakres i obszar badań oraz danych z zakresu mapowania siedlisk podmorskich,
- brak gotowych rozwiązań technologicznych do prowadzenia działań związanych z usuwaniem zatopionych w morzu materiałów niebezpiecznych,
- niewystarczający zakres państwowego monitoringu środowiska (PMS) ograniczonego jedynie do oceny stanu środowiska morskiego,
- niewystarczający zakres i obszar badań z zakresu oddziaływania rybołówstwa jako jednej z presji na środowisko morskie (oddziaływanie stawnych narzędzi na gatunki przyławiane oraz narzędzi ciągnionych na stan siedlisk i dno morskie, a także wpływ działalności rybackiej na zatopione w morzu materiały niebezpieczne).

3. Współpraca międzynarodowa:

- niewystarczająca efektywność oddziaływania organizacji regionalnych na politykę państw członkowskich UE (BALTFISH i HELCOM),
- trudności w wypracowaniu wspólnych standardów i spójnych planów w zakresie morskiego planowania przestrzennego wśród państw basenu Morza Bałtyckiego wynikające ze zróżnicowanych stanów prawnych oraz postępow w pracach nad planami,
- niewystarczająca aktywność przedstawicieli państw Morza Bałtyckiego w pracach na forum organizacji regionalnych (HELCOM) w kwestiach związanych z wypracowywaniem metody oceny i prowadzenia badań środowiska morskiego.

NADZÓR MORSKI I WSPÓŁPRACA STRAŻY PRZYBRZEŻNYCH

1. Kapitał ludzki:

- brak doświadczenia i niedostateczna wiedza w zakresie funkcjonowania wspólnego mechanizmu wymiany informacji (CISE),
- brak szkoleń z zakresu integracji systemów monitoringu i nadzoru morskiego, analizy ruchu statków z wykorzystaniem narzędzi typu GIS oraz szkoleń technicznych umożliwiających identyfikację i likwidację problemów technicznych w działaniu terminali satelitarnych VMS,

- brak szkoleń i doświadczenia z zakresu analizy danych AIS,
- spory kompetencyjne i trudności w nawiązaniu współpracy między przedstawicielami nauki, administracji i organizacji sektora gospodarki morskiej w zakresie integracji systemów nadzoru morskiego,
- odpływ ekspertów do sektora prywatnego i brak wsparcia eksperckiego dla administracji oraz problemy z pozyskiwaniem nowych, odpowiednio wykwalifikowanych kadr dla służb pełniących funkcje straży przybrzeżnej i w zakresie nadzoru morskiego, a także niski poziom zaufania społecznego do niektórych organów wykonujących funkcje straży przybrzeżnej,
- spory kompetencyjne wynikające ze zbieżności niektórych właściwości, funkcji i zadań poszczególnych służb pełniących funkcje straży przybrzeżnej,
- dysponowanie różnymi uprawnieniami i środkami przymusu przez poszczególne służby pełniące funkcje straży przybrzeżnej,
- niewystarczająca liczba szkoleń służb lądowych utrudniająca zaangażowanie w realizację funkcji straży przybrzeżnej na morzu.

2. Infrastruktura:

- brak platformy współpracy oraz dialogu umożliwiających wymianę informacji między wszystkimi krajowymi organami oraz instytucjami realizującymi zadania związane z nadzorem morskim,
- zróżnicowanie i niekompatybilność istniejących systemów nadzoru i monitoringu morskiego (cywilnych i wojskowych) oraz niekompatybilność systemów gromadzenia, przetwarzania i przesyłania danych utrudniająca wymianę informacji,
- brak ustandaryzowanych danych morskich,
- zbyt mało nowoczesnych rozwiązań teleinformatycznych służących do kontroli i monitorowania floty rybackiej,
- niewystarczające środki techniczne (urządzenia i oprogramowanie) wykorzystywane w systemach nadzoru, monitoringu morskiego i gromadzenia danych morskich,
- niewystarczające systemy zabezpieczeń informatycznych w instytucjach gromadzących dane morskie,
- niewystarczające środki techniczne niezbędne do prawidłowego funkcjonowania służb wykonujących zadania straży przybrzeżnej, w tym brak narzędzi umożliwiających monitorowanie ruchu jednostek pływających na obszarze wykraczającym poza zasięg infrastruktury brzegowej,
- niewystarczający przepływ i jakość informacji wymienianych między poszczególnymi służbami oraz brak określonych procedur i modelu współpracy,
- brak jednolitego systemu łączności dla służb i straży realizujących zadania straży przybrzeżnej.

3. Współpraca międzynarodowa:

- mała liczba inspektorów zaangażowanych we wspólne kampanie inspekcyjne z zakresu rybołówstwa na poziomie międzynarodowym, w tym biorących udział w wymianach na zagraniczne statki kontrolne i do zagranicznych portów,
- ograniczenie liczby wymian polskich inspektorów rybołówstwa do zagranicznych portów i na statki kontrolne w ramach wspólnych kampanii kontrolnych (JDP),
- niewystarczający udział krajowych ekspertów reprezentujących instytucje realizujące zadania z zakresu nadzoru i monitoringu morskiego w spotkaniach na poziomie międzynarodowym,
- niewystarczający przepływ informacji na temat ustaleń z międzynarodowych spotkań dotyczących monitoringu i nadzoru morskiego,
- mała liczba osób zaangażowanych we współpracę w ramach ECGFF,
- mała liczba osób zaangażowanych we współpracę w ramach EFCA,
- odpływ ekspertów do sektora prywatnego oraz problemy z pozyskiwaniem nowych, odpowiednio wykwalifikowanych kadr służb realizujących zadania straży przybrzeżnej,
- duże obciążenie podmiotów pełniących funkcje straży przybrzeżnej zadaniami statutowymi utrudniającymi tym podmiotom zaangażowanie w rozwój współpracy międzynarodowej.

Możliwości [max. 10 000 znaków]

WIEDZA O MORZU

	<p>1. Społeczno-ekonomiczne:</p> <ul style="list-style-type: none"> - promowanie zrównoważonego podejścia do eksploracji i eksploatacji zasobów morskich, - intensyfikacja działań informacyjnych w zakresie problematyki ochrony środowiska morskiego, - zwiększenie społecznego zainteresowania problematyką czystości mórz i oceanów oraz skalą zagrożeń wywołanych działalnością człowieka, - wzrost popytu na wiarygodne dane morskie oraz zwiększanie poziomu wiedzy na temat korzyści związanych z gromadzeniem i udostępnianiem danych morskich dla rozwoju społeczno-gospodarczego, - uruchomienie w uczelniach nowych kierunków, których program studiów obejmuje tematykę związaną z badaniami morskimi, - wzrost dostępności wiarygodnych danych morskich dla sektora biznesu powodujący zwiększenie gospodarczego wykorzystania obszarów morskich i skutkujący rozwojem branży morskiej, - spadek kosztów dostępu do informacji oraz łatwiejszy dostęp do danych dla użytkowników końcowych (udostępnianie danych przez ośrodki badawcze do opinii publicznej, brak konieczności powielania badań), - poprawa koordynacji oraz ujednoczenie metodologii oceny i podejmowania działań w zakresie ochrony środowiska morskiego. <p>2. Prawo i administracja:</p> <ul style="list-style-type: none"> - doskonalenie ram prawnych w zakresie zrównoważonego rozwoju obszarów chronionych oraz działalności sektorów związanych z gromadzeniem danych, eksploracją i eksploatacją zasobów morskich w zgodzie w Europejskim Zielonym Ładem (dyrektywa ptasia i dyrektywa siedliskowa, obszar Natura 2000, dyrektywa w sprawie zbioru danych rybackich, dyrektywa ramowa w sprawie strategii morskiej, europejska strategia bioróżnorodności do 2030 r., europejska strategia na rzecz tworzyw sztucznych w gospodarce o obiegu zamkniętym), - doskonalenie ram prawnych regulujących planowanie przestrzenne obszarów morskich, - funkcjonowanie administracji odpowiedzialnej za monitoring i wyznaczanie obszarów chronionych, - wzrost zobowiązań na poziomie unijnym i krajowym na rzecz ochrony środowiska, bioróżnorodności, zmniejszenia emisyjności, bezpieczeństwa żywnościowego czy gospodarki o obiegu zamkniętym w ramach strategii objętych Europejskim Zielonym Ładem, - opracowanie przez KE regionalnej analizy dla basenu Morza Bałtyckiego, identyfikującej najważniejsze wyzwania i wskazującej propozycje działań zaradczych służących osiągnięciu celów WPRyb, - opracowanie i wdrożenie sposobów reagowania na istniejące i przyszłe zagrożenia, w tym opracowanie i aktualizacja dokumentów o charakterze planistycznym, dokonanie oceny i określenie katalogu działań służących osiągnięciu dobrego stanu środowiska morskiego w ramach wdrażania europejskiej strategii morskiej, - funkcjonowanie programów i strategii w zakresie ochrony i odbudowy różnorodności biologicznej mórz i obszarów przybrzeżnych oraz ekosystemów morskich i przybrzeżnych, ochrony gatunków i siedlisk morskich, zapobiegania spadkowi naturalnej różnorodności biologicznej, a także zachowania równowagi funkcjonowania różnorodnych składników biologicznych w akwenach. <p>3. Środowisko:</p> <ul style="list-style-type: none"> - stosunkowo długa i zróżnicowana linia brzegowa pozwalająca na dostęp do różnego rodzaju wód morskich, - położenie geograficzne charakteryzujące się znacznym gradientem zasolenia (szybkim wzrostem zasolenia wraz z głębokością), które umożliwia występowanie i eksploatację zarówno gatunków charakterystycznych dla wód słonych, jak i tych tolerujących niższe zasolenie, - specyficzne warunki środowiskowe Morza Bałtyckiego pozwalające na badania w zakresie różnorodności gatunkowej flory i fauny morskiej i nadbrzeżnej,
--	--

- charakterystyka fizyko-chemiczna środowiska zatokowych części Morza Bałtyckiego pozwalająca na rozwój gatunków roślin i zwierząt, w tym powstawania unikatowych form biologicznych np. łąk morskich,
- występowanie cennych i unikatowych obszarów siedliskowych dla flory i fauny morskiej i przybrzeżnej.

NADZÓR MORSKI I WSPÓŁPRACA STRAŻY PRZYBRZEŻNYCH

1. Społeczno-ekonomiczne:

- poprawa bezpieczeństwa na morzu wynikająca z stosowania technologii AIS i PLB (indywidualne nadajniki radiolokacyjne) usprawniających nadzór nad ruchem morskim i zwiększających skuteczność działań ratowniczych na morzu,
- zwiększenie źródeł danych dotyczących aktualnej sytuacji na obszarach morskich wynikające ze zwiększonej liczby użytkowników wód,
- promowanie zintegrowanego podejścia do zbierania i udostępniania danych,
- wzrost liczby dużych projektów infrastrukturalnych na Morzu Bałtyckim, które mogą zostać wykorzystane do instalacji dodatkowych urządzeń nadzoru i monitoringu ruchu statków,
- wzrost znaczenia kontroli i nadzoru morskiego z uwagi na intensyfikację wykorzystania obszarów morskich,
- uruchomienie w uczelniach nowych kierunków, których program studiów obejmuje tematykę związaną z nadzorem i monitoringiem morskim,
- członkostwo w NATO i UE stwarzające możliwość udziału w szkoleniach i rozwój współpracy międzynarodowej,
- rozwój technologii cyfrowych i transmisji danych.

2. Prawo i administracja:

- doskonalenie norm prawnych w zakresie bezpieczeństwa na morzu, kontroli, warunków wykonywania żeglugi oraz norm prawnych regulujących poszczególne aspekty związane z wykonywaniem zadań własnych przez poszczególne organy administracji w ramach pełnienia funkcji straży przybrzeżnej,
- promowanie w regionie zintegrowanego podejścia do interpretacji przepisów dotyczących kontroli rybołówstwa,
- opracowanie przez KE dokumentu określającego wspólny mechanizm wymiany informacji CISE, zwiększającego przepływ i jakość informacji wymienianych między poszczególnymi służbami,
- utworzenie organu koordynującego wdrażanie wytycznych z zakresu nadzoru obszarów morskich na poziomie UE,
- rozszerzenie zakresu regulacji dotyczących wyposażenia określonych typów statków w urządzenia AIS,
- zwiększenie przepływu informacji i jakości danych wymienianych z innymi państwami członkowskimi UE,
- wzrost zobowiązań unijnych i krajowych na rzecz współpracy regionalnej w zakresie bezpieczeństwa,
- wysokie standardy jakościowe dla posiadanych środków obrony i ochrony,
- wdrażanie Krajowego Planu Zwalczania Zagrożeń i Zanieczyszczeń Morskich.

3. Technologia:

- dynamiczny rozwój przemysłu cyfrowego, w tym w zakresie gromadzenia i przesyłania danych oraz nadzoru i monitoringu morskiego,
- rozwój technologii w zakresie budowy i wykorzystania bezzałogowych statków powietrznych (dronów),
- potencjał rozwoju badań nad prototypami statków elektrycznych o lepszej żeglowności oraz autonomicznego transportu bezzałogowego,
- dynamiczny rozwój technologii związanych z poprawą cyberbezpieczeństwa w transporcie międzynarodowym,
- członkowsko w NATO i UE zwiększające potencjał obronny i sprzętowy,
- wysoki potencjał innowacyjny branżowych podmiotów systemu szkolnictwa wyższego i nauki w zakresie wprowadzania nowoczesnych technologii w zakresie monitoringu czy sprzętu ratowniczego.

Zagrożenia [max. 10 000 znaków]

WIEDZA O MORZU

1. Społeczno-ekonomiczne:

- niski poziom wiedzy w społeczeństwie na temat presji człowieka na środowisko morskie,
- sprzeczne interesy i brak wiarygodnych danych odnośnie do oddziaływania różnych użytkowników przestrzeni morskiej na środowisko,
- odpływ kadry naukowej do branż i sektorów dających lepsze możliwości rozwoju,
- niemożność lub trudności ustanowienia nowych obszarów chronionych w przypadku pozyskania danych o cennych gatunkach na danym obszarze np. na skutek konfliktu z planami zagospodarowania przestrzennego.

2. Prawo i administracja:

- rozbieżność kompetencji w zakresie monitoringu i gromadzenia danych dotyczących środowiska morskiego,
- brak ujednoliconego podejścia w zakresie opracowywania danych na temat oceny stanu wód morskich jako elementu realizacji europejskiej strategii morskiej,
- brak jednolitych standardów w zakresie opracowywania planów zagospodarowania przestrzennego obszarów morskich na poziomie UE,
- niewyjaśniona sytuacja oraz spory w zakresie rozwiązywania problemów zalegania materiałów niebezpiecznych na dnie Morza Bałtyckiego.

3. Środowisko:

- tempo obserwowanych zmian klimatycznych oraz wzrost liczby niekorzystnych i gwałtownych zjawisk atmosferycznych utrudniających prowadzenie badań i prognozowania ich rozwoju wpływu na stan środowiska,
- zmiany klimatyczne i oddziaływanie człowieka na środowisko, w tym nadmierny wpływ do morza substancji biogennych i zanieczyszczeń różnego pochodzenia,
- degradacja środowiska, w tym siedlisk, spadek różnorodności biologicznej i eutrofizacja Morza Bałtyckiego,
- duży stopień zanieczyszczenia dna Morza Bałtyckiego pozostałościami militarnymi (amunicja i broń chemiczna) oraz przemysłowymi ograniczającymi możliwość prowadzenia działalności.

NADZÓR MORSKI I WSPÓŁPRACA STRAŻY PRZYBRZEŻNYCH

1. Społeczno-ekonomiczne:

- brak opracowań naukowych dotyczących możliwości integracji systemów nadzoru i monitoringu morskiego,
- niska świadomość dotycząca kwestii cyberbezpieczeństwa,
- wzrost liczby wypadków morskich oraz zagrożeń dla bezpieczeństwa morskiego i na morzu wynikający ze wzrostu liczby zdarzeń związanych z nielegalnym transportem migrantów,
- wzrost liczby incydentów i wypadków morskich o charakterze środowiskowym (np. rozlewy olejowe) wynikający ze zwiększenia ruchu statków operujących na Morzu Bałtyckim (żegluga towarowa i turystyczna),
- wzrost liczby incydentów na morzu związany z cyberatakami, powodujący straty dla armatorów, właścicieli ładunków, firm spedycyjnych czy portów,
- wzrost zagrożenia bezpieczeństwa spowodowany wzmożoną aktywnością Rosji w obszarze Morza Bałtyckiego,
- utrzymanie konfliktu wokół inwestycji w zakresie dużej infrastruktury na Morzu Bałtyckim m.in. budowy rurociągu NordStream i farm wiatrowych,
- niewyjaśniona sytuacja oraz spory w zakresie problemu zalegania broni i chemikaliów na dnie Morza Bałtyckiego,
- starzenie się społeczeństwa i brak wymiany pokoleniowej powodujący problemy z pozyskiwaniem nowych, odpowiednio wykwalifikowanych kadr,
- ograniczone nakłady na realizację zadań straży przybrzeżnej, w tym w zakresie szkoleń i zakupu środków technicznych.

2. Prawo i administracja:

- brak krajowych platform wymiany wiedzy między podmiotami zaangażowanymi w nadzór morski zarówno na poziomie operacyjnym jak i eksperckim,
- istnienie barier prawnych w międzysektorowym udostępnianiu informacji,
- niewystarczająca zgodność prowadzonych działań związanych z poprawą zdolności do wymiany informacji z odpowiednimi wymaganiami w zakresie ochrony danych,
- rozbieżność kompetencji między różnymi organami pełniącymi funkcje straży przybrzeżnej (urzędy morskie, Morska Służba Poszukiwania i Ratownictwa, Główny Inspektor Rybołówstwa Morskiego, Straż Graniczna, Krajowa Administracja Skarbowa),
- podległość pod różne resorty utrudniająca koordynację działań operacyjnych i rozwiązywanie kwestii problemowych,
- ograniczenia prawne w zakresie możliwości zakupu środków technicznych i szkoleń, utrudniające zaangażowanie służb lądowych w realizację funkcji straży przybrzeżnej na morzu,
- brak podstawy prawnej dla podejmowania kompleksowych inicjatyw w zakresie współpracy podmiotów realizujących funkcje straży przybrzeżnej,
- duże obciążenie podmiotów pełniących funkcje straży przybrzeżnej zadaniami statutowymi utrudniające ich zaangażowanie w rozwój współpracy.

3. Technologia:

- skracanie okresów amortyzacji posiadanego wyposażenia wynikające z dużej dynamiki zmian technologicznych w zakresie transmisji danych,
- brak kompatybilności nowych rozwiązań technologicznych z używanym obecnie sprzętem informatycznym,
- wzrastające zagrożenia w postaci cyberataków czy ekoterroryzmu,
- wzrost wykorzystania rozwoju bezzałogowego transportu powietrznego w zdarzeniach o charakterze kryminalnym, np. przemytniczym,
- ograniczenia technologiczne w zakresie monitorowania sytuacji nawodnej w czasie rzeczywistym.
- ograniczenia wyposażenia służb realizujących zadania straży przybrzeżnej wynikające z braku technologicznych możliwości odpowiedniego reagowania w sytuacjach zagrożenia.

Identyfikacja potrzeb na podstawie analizy SWOT oraz z uwzględnieniem elementów określonych w art. 8 ust. 5 rozporządzenia w sprawie EFMRA [max. 10 000 znaków]

WIEDZA O MORZU

1. Kapitał ludzki:

- budowanie lepszej współpracy między rybakami a środowiskiem naukowym i administracją w zakresie ochrony środowiska morskiego,
- zacieśnienie współpracy między branżowymi podmiotami systemu szkolnictwa wyższego i nauki a użytkownikami wód morskich w celu ukierunkowania badań naukowych na potrzeby poszerzania wiedzy o morzu, wiedzy w zakresie bezpieczeństwa, czystości mórz i oceanów oraz ochrony i zrównoważonego zarządzania nimi,
- zacieśnienie współpracy między instytucjami publicznymi a organizacjami pozarządowymi w celu zapewnienia kompleksowego podejścia w dziedzinie badań morza,
- zacieśnienie współpracy w zakresie wypracowania wspólnych standardów wymiany danych dotyczących planowania i monitoringu w obszarze morskiego planowania przestrzennego wśród państw basenu Morza Bałtyckiego,
- zwiększenie poziomu wiedzy na temat systemów gromadzenia i udostępniania danych z zakresu stanu środowiska morskiego,
- przeprowadzenie szkoleń wśród podmiotów wykonujących rybołówstwo i innych użytkowników wód w zakresie aspektów środowiskowych czy presji człowieka na środowisko morskie,
- popularyzacja wiedzy wśród społeczeństwa oraz szkolenia dla użytkowników wód morskich w zakresie celów zrównoważonego rozwoju, zapisów dyrektywy ptasiej i dyrektywy siedliskowej (w tym zasad funkcjonowania sieci obszarów Natura 2000), dyrektywy w sprawie strategii morskiej, jak i strategii na rzecz tworzyw sztucznych w gospodarce o obiegu zamkniętym,

- zapewnienie wsparcia eksperckiego z zakresu monitorowania i oceny stanu środowiska wód morskich dla administracji krajowej,
- poprawa współpracy oraz właściwa koordynacja działań między administracją a branżowymi podmiotami systemu szkolnictwa wyższego i nauki w zakresie monitoringu i badań środowiska morskiego,
- propagowanie wiedzy na temat konieczności eliminacji niekorzystnych działań człowieka, skutkujących zanieczyszczeniem środowiska morskiego, w tym kampanie promujące właściwe korzystanie z morskich zasobów,
- stworzenie sprawnie działającego rynku badań naukowych i wsparcie sektora prywatnego w zakresie finansowania B+R.

2. Infrastruktura:

- wspieranie przedsięwzięć związanych ze zrównoważonym wykorzystaniem przestrzeni morskiej, przez dążenie do wspólnego wykorzystywania infrastruktury na obszarach morskich przez większą liczbę użytkowników,
- konieczność zmian zakresu i metodologii badań wynikająca z rosnącego tempa zmian klimatycznych i oddziaływania gospodarki na środowisko,
- opracowanie i wdrożenie planów ochrony dla obszarów Natura 2000 na obszarach morskich,
- zakup środków technicznych niezbędnych do zbierania danych i monitoringu obszarów morskich,
- opracowanie i wdrożenie środków technicznych niezbędnych do prowadzenia działań związanych z usuwaniem zatopionych w morzu materiałów niebezpiecznych,
- przeprowadzenie badań służących zmapowaniu siedlisk podmorskich,
- przeprowadzenie badań z zakresu oddziaływania rybołówstwa, jako jednej z presji na środowisko morskie, w tym oddziaływania stawnych narzędzi na gatunki przyławiane oraz narzędzi ciągnionych na stan siedlisk, dno morskie i zalegające na nim materiały niebezpieczne,
- przeprowadzenie badań w celu sprawdzenia stopnia oddziaływania na środowisko morskie odsalania i elektrolizy wody morskiej w celu pozyskiwania wodoru,
- wsparcie opracowywania i aktualizacji dokumentów planistycznych stanowiących elementy strategii morskiej,
- zapewnienie szerokiego dostępu do bezpłatnych zbiorów danych morskich,
- poprawa dostępu do danych dotyczących morskiego planowania przestrzennego i zarządzania obszarami morskimi, ze szczególnym uwzględnieniem potrzeb inwestorów.

3. Współpraca międzynarodowa:

- wdrażanie zaleceń i wytycznych organizacji międzynarodowych (BALTFISH, HELCOM),
- intensyfikacja współpracy w ramach europejskiej sieci informacji obserwacji środowiska morskiego (platforma EMODnet) oraz bieżące zasilanie platformy ustandaryzowanymi danymi,
- wsparcie przedstawicieli krajowych instytucji zaangażowanych w kwestie związane z ochroną środowiska morskiego w zakresie ich udziału w pracach HELCOM,
- zacieśnienie współpracy regionalnej w zakresie neutralizacji zagrożeń związanych z zalegającymi w Morzu Bałtyckim materiałami niebezpiecznymi,
- zacieśnienie współpracy w zakresie wypracowania wspólnych standardów planowania i monitoringu w obszarze morskiego planowania przestrzennego wśród państw basenu Morza Bałtyckiego,
- opracowanie i wdrożenie planu oczyszczania dna Morza Bałtyckiego w celu zmniejszenia ryzyka wystąpienia katastrofy ekologicznej.

NADZÓR MORSKI I WSPÓŁPRACA STRAŻY PRZYBRZEŻNYCH

1. Kapitał ludzki:

- zapewnienie szkoleń z zakresu funkcjonowania wspólnego mechanizmu wymiany informacji (CISE) oraz wykorzystania systemów monitoringu i nadzoru morskiego,
- zapewnienie szkoleń dotyczących cyberbezpieczeństwa dla przedstawicieli służb i instytucji realizujących zadania związane z nadzorem i monitoringiem obszarów morskich,
- zapewnienie szkoleń z zakresu przeciwdziałania nielegalnemu transportowi migrantów i postępowania w trakcie zdarzeń związanych z nielegalnym transportem migrantów,

- zapewnienie szkoleń z zakresu przeciwdziałania zdarzeniom o charakterze przemytniczym i postępowania w trakcie zdarzeń o charakterze przemytniczym związanych z wykorzystywaniem bezzałogowych statków powietrznych,
- zapewnienie szkoleń z zakresu analizy ruchu statków z wykorzystaniem narzędzi typu GIS, analizy danych AIS oraz szkoleń technicznych umożliwiających identyfikację i likwidację problemów technicznych w działaniu terminali lokacyjnych VMS,
- zapewnienie szkoleń związanych ze sprawowaniem nadzoru nad eksploatacją polskich obszarów morskich i przestrzeganiem przez jednostki pływające przepisów obowiązujących na tych obszarach,
- zapewnienie wsparcia eksperckiego z zakresu monitoringu i nadzoru morskiego dla administracji,
- poprawa współpracy oraz właściwa koordynacja działań między administracją a branżowymi podmiotami systemu szkolnictwa wyższego i nauki w zakresie monitoringu i nadzoru morskiego,
- zwiększenie zasobów kadrowych oraz zapewnienie wspólnych szkoleń dla pracowników służb wykonujących zadania straży przybrzeżnej,
- zapewnienie szkoleń oraz wizyt studyjnych z zakresu bezpieczeństwa na morzu, wykorzystania systemów monitoringu i nadzoru morskiego, w tym bezzałogowych systemów kontroli czy kwestii cyberbezpieczeństwa.

2. Infrastruktura:

- opracowanie zasad współpracy i obiegu informacji między krajowymi podmiotami realizującymi zadania z zakresu monitoringu i nadzoru morskiego,
- opracowanie i wdrożenie sposobów reagowania na istniejące i przyszłe zagrożenia w celu zapewnienia lepszej orientacji sytuacyjnej na morzu i zwiększenia bezpieczeństwa,
- zaprojektowanie systemu umożliwiającego monitoring i nadzór nad ruchem statków w czasie rzeczywistym z wykorzystaniem istniejących systemów nadzoru i monitoringu morskiego w ramach zintegrowanej sieci,
- wprowadzenie ustandaryzowanego systemu zbierania, gromadzenia i przetwarzania danych morskich,
- zakup środków technicznych zapewniających bezpieczeństwo danych,
- zakup środków technicznych zapewniających odpowiednie moce obliczeniowe do otrzymywania i przetwarzania sygnału AIS,
- zakup nowych terminali lokacyjnych i zasilaczy,
- modernizacja serwerowni CMR,
- zakup i modernizacja środków technicznych niezbędnych do prawidłowego funkcjonowania służb wykonujących zadania straży przybrzeżnej, w tym jednostek pływających i pojazdów, systemów monitorowania ruchu morskiego i systemów łączności,
- zapewnienie wydzielonej przestrzeni operacyjnej do monitorowania floty rybackiej, wyposażonej w odpowiedni sprzęt do obrazowania informacji dla operatorów,
- zapewnienie środków technicznych pozwalających na monitorowanie i identyfikację zdarzeń oraz przesyłanie informacji o tych zdarzeniach w czasie rzeczywistym do służb inspekcyjnych w ramach obsługi systemu zdalnego monitorowania elektronicznego,
- zakup nowoczesnego sprzętu elektronicznego służącego do monitorowania ruchu statków i analizy danych,
- modernizacja Krajowego Systemu Bezpieczeństwa Morskiego i innych środków technicznych niezbędnych do prawidłowego funkcjonowania służb wykonujących zadania z zakresu nadzoru morskiego,
- usunięcie barier prawnych w międzysektorowym udostępnianiu informacji przez przeprowadzenie przeglądu i zmiany krajowego prawodawstwa sektorowego,
- konieczność zapewnienia zgodności prowadzonych działań związanych z poprawą zdolności do wymiany informacji z odpowiednimi wymaganiami w zakresie ochrony danych,
- budowanie zdolności przez zacieśnianie współpracy między użytkownikami wód, strażą przybrzeżną a dużymi podmiotami gospodarczymi,
- zapewnienie infrastruktury technicznej dla zwiększenia przepływu i poprawy jakości informacji wymienianych między poszczególnymi służbami.

3. Współpraca międzynarodowa:

	<ul style="list-style-type: none"> – zwiększenie liczby polskich inspektorów rybołówstwa biorących udział w wymianach na zagraniczne statki kontrolne i do zagranicznych portów w ramach JDP, – zwiększenie liczby wymian polskich inspektorów rybołówstwa na zagraniczne statki kontrolne i do zagranicznych portów w ramach JDP, – zwiększenie zasobów kadrowych zaangażowanych we współpracę w ramach ECGFF, – zwiększenie zasobów kadrowych zaangażowanych we współpracę w ramach EFCA, – zapewnienie wsparcia w zakresie udziału przedstawicieli krajowych instytucji zaangażowanych w nadzór morski w wizytach studyjnych, konferencjach i szkoleniach międzynarodowych o tematyce związanej z bezpieczeństwem morskim, – zapewnienie udziału przedstawicieli administracji i innych instytucji krajowych w spotkaniach grup eksperckich dotyczących nadzoru morskiego w celu właściwej wymiany informacji oraz dobrych praktyk między poszczególnymi państwami członkowskimi UE, – zapewnienie uczestnictwa przedstawicieli krajowych instytucji w międzynarodowych projektach, których celem jest m.in. wzmocnienie współpracy między służbami oraz wymiana informacji i dobrych praktyk.
--	--

Uzasadnienie [max. 20 000 znaków]

Zapewnienie wykwalifikowanej bazy kadrowej

Rozwój silnej gospodarki morskiej i pełne wykorzystanie potencjału Morza Bałtyckiego w sposób zrównoważony pod względem środowiskowym wymagają wiedzy i doświadczenia. Obecny poziom wiedzy wśród użytkowników wód morskich w zakresie aspektów środowiskowych, znajomości celów strategii i polityk unijnych w zakresie zrównoważonego rozwoju obszarów chronionych¹¹¹ czy wiedzy na temat ryzyka związanego z dużą ilością zatopionych w Morzu Bałtyckim materiałów niebezpiecznych¹¹² jest niezadowalający. Ta sytuacja wynika w dużej mierze z **niewystarczającej liczby i powiązania badań z realnymi potrzebami w zakresie wiedzy o morzu, w tym o bezpieczeństwie, czystości mórz, ochronie i odnowie ekosystemów morskich oraz zrównoważonym zarządzaniu nimi**.¹¹³ W celu zwiększenia efektywności prowadzonych badań morskich jest konieczna poprawa współpracy między administracją, biznesem a branżowymi podmiotami systemu szkolnictwa wyższego i nauki, zwiększenie poziomu komercjalizacji morskich badań naukowych oraz wdrożenie efektywnych mechanizmów transferu wiedzy do

¹¹¹ Europejski Zielony Ład, dyrektywa ptasia i dyrektywa siedliskowa, dyrektywa w sprawie strategii morskiej, strategia na rzecz tworzyw sztucznych w gospodarce o obiegu zamkniętym.

¹¹² Wg danych HELCOM po drugiej wojnie światowej zatopiono w Morzu Bałtyckim około 40 000 ton bojowych środków trujących. Nadal nie wiadomo dokładnie, gdzie oprócz określonych miejsc zrzutów mogą znajdować się materiały niebezpieczne w wodach Morza Bałtyckiego. Tematyką monitorowania problemu i opracowania zaleceń w sprawie zatopionej broni będzie się zajmował powołany w 2020 r. przez Prezesa Rady Ministrów Międzyresortowy Zespół do spraw zagrożeń wynikających z zalegających w obszarach morskich RP materiałów niebezpiecznych, którego głównym zadaniem będzie przeprowadzenie szczegółowych analiz, w tym analizy ekonomicznej i kosztów dotyczących przeciwdziałania zagrożeniom wynikającym z zalegania w obszarach morskich RP bojowych środków trujących i produktów ich rozpadu, broni konwencjonalnej oraz zalegającego we wrakach paliwa i substancji ropopochodnych oraz wypracowanie rekomendacji dla Rady Ministrów co do dalszych działań w tym zakresie.

¹¹³ Wielość norm, formatów i nomenklatury zbieranych danych wynika z faktu, iż każdy z podmiotów odpowiedzialnych za monitorowanie i nadzór na morzu zbiera ważne dla siebie informacje w sposób niezależny. Utrudnia to dostęp i wspólne korzystanie z raz pozyskanych informacji przez większą liczbę podmiotów. Rozproszenie i brak ustandaryzowania wymaga wdrożenia podejścia holistycznego w zbieraniu danych morskich, co w szczególności poprawi efektywność zarządzania strefą przybrzeżną.

przemysłu.^{114 115} Działania takie, poza umożliwieniem zdefiniowania priorytetów badawczych i poszerzenia zakresu wiedzy o morzu, przyczynią się również do zwiększenia poziomu innowacyjności sektorów związanych z morzem, w tym do rozwoju nowoczesnych technologii w niebieskiej gospodarce.¹¹⁶

Wyznaczanie obszarów Natura 2000 w przypadku środowiska morskiego przebiega znacznie wolniej niż na lądzie. **Nieukończono prace nad opracowaniem¹¹⁷ i wdrożeniem planów ochrony dla obszarów Natura 2000 na obszarach morskich** wynikają ze specyfiki obszarów morskich oraz braku kompleksowych informacji naukowych dotyczących rozmieszczenia siedlisk i gatunków morskich chronionych przez UE, zwłaszcza na poziomie szczegółowych danych koniecznych do celów identyfikacji obszarów i wprowadzenia właściwego zarządzania. Jeżeli nie zostaną zintensyfikowane prace w tym zakresie, presja i negatywne oddziaływanie na ekosystem morski będą rosły, szczególnie w aspekcie intensywniejszego wykorzystania Morza Bałtyckiego wynikającego m.in. ze wzrostu intensywności żeglugi oraz presji spowodowanej zmianami klimatycznymi.

Jednostki rybackie są uczestnikami ruchu morskiego i podlegają zasadom i przepisom regulującym bezpieczeństwo na morzu. **Nowoczesne technologie pozwalają na wykorzystanie na statkach urządzeń pozycjonujących umożliwiających lokalizację jednostek w czasie rzeczywistym.**¹¹⁸ Warunkiem ich wykorzystania w systemie nadzoru morskiego jest zapewnienie wykwalifikowanych kadr, dlatego ważnym jest zapewnienie szkoleń dla pracowników administracji zajmujących się monitorowaniem ruchu morskiego z zakresu analizy ruchu statków, a także szkoleń technicznych umożliwiających identyfikację i likwidację problemów technicznych w działaniu terminali satelitarnych czy analizy danych z systemów automatycznej identyfikacji.¹¹⁹

¹¹⁴ Brak skutecznych mechanizmów transferu wiedzy do przemysłu oraz niski poziom komercjalizacji morskich badań naukowych jest efektem skomplikowanych procedur, niechęci do ponoszenia przez przedsiębiorstwa nakładów finansowych na B+R, jak również małego doświadczenia we współpracy branżowych podmiotów systemu szkolnictwa wyższego i nauki z biznesem. Jak wynika z raportu dotyczącego stanu realizacji I priorytetu Programu Operacyjnego Innowacyjna Gospodarka – skłonność przedsiębiorców do nawiązywania współpracy z jednostkami naukowymi jest w Polsce niska. Dotyczy to szczególnie obszaru innowacyjności i działalności B+R. W latach 2007–2009 współpracę z uczelniami wyższymi zadeklarowało tylko 13,3% przedsiębiorstw przemysłowych i 6,3% przedsiębiorstw z sektora usług. Natomiast w przypadku jednostek badawczo-rozwojowych było to odpowiednio 10,7% i 3,5%. Innowacje wprowadzane w przedsiębiorstwach niezwykle rzadko pochodzą z krajowych jednostek naukowych. Większość przedsiębiorstw nie prowadzi współpracy z uczelniami i nie jest tym zainteresowana. Aż 72,4% środków przeznaczanych na finansowanie prac badawczo-rozwojowych w uczelniach pochodzi z budżetu państwa. Raport dotyczy konkurencyjności państw publikowany przez Światowe Forum Ekonomiczne zawiera ranking poziomu współpracy uczelni z przemysłem w zakresie działalności B+R, w którym Polska zajmuje 65 miejsce (na 134 możliwe).

¹¹⁵ Działania takie będą zgodne również z celem szczegółowym 2 SZRWRiR „Poprawa jakości życia, infrastruktury i stanu środowiska”, w ramach którego wskazano kierunki interwencji „Zrównoważone gospodarowanie i ochrona zasobów środowiska” obejmujące m.in. wsparcie badań naukowych w zakresie ochrony środowiska naturalnego na obszarach wiejskich i rybackich; oraz „Adaptacja do zmian klimatu i przeciwdziałanie tym zmianom” obejmujący m.in. wsparcie dla programów diagnostycznych pozwalających wyprzedzająco określić przyczyny zachodzących procesów i zaprojektować odpowiednie narzędzia reagowania na trudne do przewidzenia zjawiska wpływające na wielkość i jakość produkcji. Działania te wpisują się również w Politykę Ekologiczną Państwa 2030, gdzie podkreślono potrzebę rozwijania kompetencji (wiedzy, umiejętności i postaw) ekologicznych (cel horyzontalny „Środowisko i edukacja”).

¹¹⁶ W Polsce wciąż jest słabo rozwinięta współpraca sektora nauki z gospodarką, co wskazuje się jako jedną z głównych przyczyn niskiej innowacyjności polskiej gospodarki. Budowa gospodarki opartej na wiedzy wymaga znacznego udziału w PKB nakładów na finansowanie badań i rozwoju, infrastruktury, a także usług informatycznych.

¹¹⁷ Obecnie plany ochrony dla morskich obszarów Natura 2000 są w przygotowaniu. Plany ochrony dla obszarów Natura 2000 Zalew Wiślany Mierzeja Wiślana (PLH 280007 i PLB280010), są najbardziej zaawansowane. Zostały już przekazane do Ministerstwa Klimatu i Środowiska i czekają na finalne zatwierdzenie. Obszary Natura 2000 na Półwyspie Helskim i Zatoce Puckiej (PLH220032 i PLB220005) wymagają jeszcze uzupełnień i aktualizacji w SDF. Dla obszarów Ławica Słupska (PLC 990001) oraz Ostoja Słowińska (PLH 220023) i Przybrzeżne Wody Morza Bałtyckiego (PLB990002) stan prac jest już zaawansowany, przygotowano już szereg dokumentów w tym zakresie. Najmniej zaawansowane są prace w ramach obszarów na Zatoce Pomorskiej (PLH 990002 i PLB990003), oraz Wolin i Uznam (PLH320019). Rozpoczęto przygotowanie planu ochrony dla tych obszarów w Urzędzie Morskim w Szczecinie, jednakże niezbędne jest również ustalenie i podział zadań między wszystkimi zarządzającymi tymi obszarami.

¹¹⁸ Zgodnie z obowiązującymi przepisami, obowiązkiem posiadania VMS jest objęte 19,5% polskiej floty rybackiej (jednostki rybackie o długości całkowitej większej niż 12 m), a w przypadku systemu AIS – 15,3% (jednostki rybackie o długości całkowitej większej niż 15 m). Pozostała część polskiej floty rybackiej (81%) nieobjęta obowiązkiem posiadania takich systemów należy do segmentu łodziowego rybołówstwa przybrzeżnego i poławia w strefie przybrzeżnej (mimo to, 4 z nich posiada VMS, a 64 ma zainstalowany system AIS).

¹¹⁹ Działania takie będą zgodne również z celem szczegółowym 1 SZRWRiR „Zwiększenie opłacalności produkcji rolnej i rybackiej”, w ramach którego jako jeden z kierunków interwencji wskazano „Rozwój innowacji, cyfryzacji i przemysłu

Brak doświadczenia i niedostateczny poziom wiedzy w zakresie funkcjonowania wspólnego mechanizmu wymiany informacji (CISE) wśród pracowników administracji krajowej stanowią barierę w zapewnieniu bezpieczeństwa korzystania z mórz i granic morskich UE. CISE jest mechanizmem zmierzającym do wzmocnienia współpracy oraz wspierania wymiany istotnych informacji między organami zaangażowanymi w nadzór morski. W przypadku braku wiedzy w tym zakresie, jego istnienie oraz dalszy rozwój będą zagrożone. Dlatego szczególnie istotne jest zapewnienie możliwie szerokiej oferty szkoleniowej dla służb realizujących zadania związane z nadzorem i monitoringiem obszarów morskich z zakresu funkcjonowania CISE, cyberbezpieczeństwa czy związanych ze sprawowaniem nadzoru nad eksploatacją polskich obszarów morskich, co przełoży się na zwiększenie efektywności i szybkości reagowania oraz koordynacji operacji nadzoru na europejskim obszarze morskim.

Odpyły ekspertów do sektora prywatnego i problemy z pozyskiwaniem nowych, odpowiednio wykwalifikowanych kadr dla służb pełniących funkcje straży przybrzeżnej, a co za tym idzie zmniejszająca się możliwość zaangażowania służb lądowych w realizację funkcji straży przybrzeżnej na morzu, wynikają z m.in. niewystarczającej liczby szkoleń. Jednocześnie niski poziom zaufania społecznego do organów wykonujących funkcje straży przybrzeżnej skutkuje brakiem współpracy oraz wsparcia społeczności dla inicjatyw realizowanych przez straż przybrzeżną. W celu poprawy skuteczności funkcjonowania podmiotów realizujących funkcje straży przybrzeżnej należy zwiększyć liczbę szkoleń z zakresu bezpieczeństwa na morzu, kwestii cyberbezpieczeństwa, przeciwdziałania nielegalnemu transportowi migrantów i zdarzeniom o charakterze przemytniczym oraz postępowania w trakcie zdarzeń związanych z nielegalnym transportem migrantów i o charakterze przemytniczym czy wykorzystania systemów monitoringu i nadzoru morskiego. Jednocześnie należy promować wiedzę na temat działalności służb pełniących funkcje straży przybrzeżnej wśród społeczności terenów nadmorskich.

Wsparcie finansowe działań z obszaru wiedzy na temat stanu środowiska morskiego oraz polityki morskiej było po raz pierwszy udzielane w perspektywie finansowej UE 2014–2020. Wyniki ewaluacji śródkresowej PO RYBY 2014–2020 wykazały niską efektywność wdrażanych działań, o czym świadczyło niskie wykorzystanie alokacji. Z doświadczenia instytucji zarządzającej wynika, że głównym powodem tej sytuacji był brak wystarczającego potencjału administracyjnego podmiotów ubiegających się o pomoc finansową, o czym świadczyła niska jakość składanych wniosków o dofinansowanie. Wnioski z ewaluacji wskazały na konieczność zwiększenia różnorodności działań, jak również udziału projektów mających na celu poprawę innowacyjności sektora rybołówstwa i akwakultury, w tym transfer wiedzy. Uwzględniając wysoką kosztochłonność operacji, którymi najbardziej są zainteresowani potencjalni beneficjenci oraz alokację, która może być przeznaczona na realizację priorytetu czwartego w obecnym okresie programowania, nacisk w zakresie potrzeb w obszarze wiedzy o morzu oraz współpracy straży przybrzeżnych i nadzoru morskiego został położony głównie na projekty badawcze, szkoleniowe oraz wzmocniające współpracę oraz transfer wiedzy, a także na zakup i rozbudowę środków technicznych służących prowadzeniu badań, zbieraniu danych, wykonywaniu czynności kontrolnych (w tym nowoczesnych technologii cyfrowych) oraz wzmocniających potencjał branżowych instytutów badawczych i służb zaangażowanych w nadzór morski.

Operacje przyczyniające się do realizacji powyższych potrzeb będą wdrażane w ramach działań zaprojektowanych w celu szczegółowym 4.1.

Zapewnienie bazy sprzętowej

Efektywne zarządzanie obszarami morskimi wymaga prowadzenia skoordynowanych i wielokierunkowych badań morskich. **Niewystarczająca liczba nowoczesnych środków technicznych służących do zbierania danych i monitoringu obszarów morskich**, którymi dysponują ośrodki badawcze, wynika m.in. z szybkiego rozwoju technologicznego. Utrzymywanie tego stanu wpłynie na ograniczenie innowacyjności badań, obniżenie dostępności danych morskich i spadek ich wiarygodności. Podobny problem występuje w przypadku **pozyskiwania i udostępniania danych dotyczących morskiego planowania przestrzennego**, gdzie brak odpowiedniego mechanizmu wymiany danych utrudnia dostęp do tych danych. Brak działań w tym zakresie będzie komplikował dalsze wspieranie przedsięwzięć związanych ze zrównoważonym wykorzystaniem przestrzeni morskiej.

Zróżnicowanie i niekompatybilność istniejących systemów nadzoru i monitoringu morskiego (cywilnych i wojskowych)¹²⁰ utrudnia wymianę informacji i ustandaryzowanych danych między krajowymi organami oraz

4.0. w sektorze rolno-spożywczym”, obejmujący m.in. zwiększenie wykorzystania technologii cyfrowych w ramach kontroli i egzekwowania przepisów WPRyb (użycie dronów w kontroli rybołówstwa morskiego, wykorzystanie technik satelitarnych do obmiarów stawów hodowlanych).

¹²⁰ Obecnie w Polsce funkcjonują sektorowe systemy monitoringu i nadzoru morskiego, z których najważniejsze znaczenie mają systemy administracji morskiej (KSBM – Krajowy System Bezpieczeństwa Morskiego, VTS – Vessels Traffic Service), Straży Granicznej (ZSRN – Zautomatyzowany System Radarowego Nadzoru), Marynarki Wojennej i

instytucjami realizującymi zadania związane z nadzorem morskim.¹²¹ Brak systemu umożliwiającego monitoring i nadzór nad ruchem statków w czasie rzeczywistym w ramach zintegrowanej sieci czy brak ustandaryzowanego systemu zbierania, gromadzenia i przetwarzania danych morskich powodują realne utrudnienia w reagowaniu na zdarzenia i incydenty związane z bezpieczeństwem na morzu. Dynamiczny rozwój technologii nowej generacji stwarza wyzwania natury technicznej i konieczność zapewnienia odpowiednich środków technicznych wykorzystywanych w systemach nadzoru, monitoringu morskiego i gromadzenia danych morskich oraz opracowania i wdrożenia sposobów reagowania na istniejące i przyszłe zagrożenia.

Długoletnie zaniedbania inwestycyjne oraz rosnące tempo postępu technologicznego spowodowały, że środki techniczne służb i straży wykonujących zadania straży przybrzeżnej są niewystarczające do monitorowania ruchu jednostek pływających na obszarze wykraczającym poza zasięg infrastruktury brzegowej. Brak działań w tym zakresie będzie skutkował wzrostem zagrożeń dla bezpieczeństwa na obszarach nieobjętych monitoringiem ruchu jednostek pływających. Jednocześnie **brak jednolitego systemu łączności**, określonych procedur i modelu współpracy staje się realnym zagrożeniem dla możliwości **reagowania na zdarzenia i incydenty związane z bezpieczeństwem na morzu wymagającego wspólnego zaangażowania różnych służb**. Zasadne jest skoncentrowanie wysiłków na działaniach służących modernizacji dostępnego sprzętu i zapewnieniu skutecznej współpracy oraz budowaniu zdolności przez zacieśnianie współpracy między użytkownikami wód, strażą przybrzeżną a dużymi podmiotami gospodarczymi.

Operacje przyczyniające się do realizacji powyższych potrzeb będą wdrażane w ramach działań zaprojektowanych w celu szczegółowym 4.1 i 1.4.

Współpraca międzynarodowa i wymiana doświadczeń

W celu osiągnięcia dobrego stanu środowiska morskiego konieczna jest aktywna współpraca państw, szczególnie na poziomie regionalnym.¹²² W związku ze znacznym przyspieszeniem tempa zmian klimatycznych oraz środowiskowych obserwowanych również w przypadku regionu Morza Bałtyckiego, szczególnie istotne jest zintensyfikowanie współpracy w ramach europejskiej sieci informacji obserwacji środowiska morskiego (EMODnet), poszerzenia katalogu dostępnych

kontroli rybołówstwa. Istnieje szereg systemów obsługujących różne obszary strategiczne, wykraczających poza jeden sektor. Obejmują one np.: system SafeSeaNet zapewniający zintegrowane usługi morskie do celów monitorowania ruchu (orientacja sytuacyjna) oraz mający gwarantować wdrażanie przepisów UE; wspólny system łączności i informacji w sytuacjach nadzwyczajnych (CECIS) ułatwiający komunikację podczas incydentów na morzu i katastrof morskich; VMS czyli satelitarny system monitorowania, który dostarcza dane organom do spraw kontroli rybołówstwa na temat lokalizacji, kursu i prędkości statków; sieć nadzoru morskiego (MARSUR), która umożliwia wymianę usług i informacji operacyjnych dotyczących sytuacji na morzu, takich jak informacje o pozycji i trasie statków, dane identyfikacyjne oraz usługi prowadzenia rozmów lub przesyłania obrazów; europejski system nadzorowania granic (Eurosur) o uniwersalnym zastosowaniu służący zapobieganiu nielegalnej imigracji oraz przestępczości transgranicznej na granicach zewnętrznych UE; Europejską Agencję Zarządzania Współpracą Operacyjną na Zewnętrznych Granicach – Frontex, która wspiera, koordynuje i opracowuje strategię zarządzania granicami Europy; krajowe pojedyncze punkty kontaktowe, które są centralnymi krajowymi platformami wymiany danych do celów sprawozdawczości i udostępniania informacji związanych ze statkami i są połączone z unijnym systemem informacji morskich oraz systemem wymiany; Copernicus to nowa nazwa europejskiego programu monitorowania Ziemi GMES (Global Monitoring for Environment and Security), który swoim zakresem obejmuje wszystkie działania mające na celu zapewnienie nieprzerwanego dostarczania dokładnych i wiarygodnych danych oraz informacji dotyczących środowiska i rozwoju wydarzeń istotnych dla bezpieczeństwa osobom odpowiedzialnym za wyznaczanie kierunków polityki, wdrażanie i monitorowanie w instytucjach UE i państwach członkowskich UE.

¹²¹ Jednym z takich organów jest CMR, do zadań którego należy m.in. monitorowanie floty rybackiej przy pomocy VMS. Specyficzny dla VMS format danych utrudnia ich szerokie wykorzystanie w ramach zintegrowanego krajowego systemu nadzoru morskiego. W ramach służb krajowych dane z VMS są udostępniane Urzędowi Morskiemu w Gdyni i Straży Granicznej. Natomiast, z uwagi na wspólny system kontroli rybołówstwa ustanowiony na poziomie UE, z danych tych na bieżąco mogą korzystać służby kontrolne innych państw nadbałtyckich (Litwa, Łotwa, Estonia, Finlandia, Szwecja, Dania, Niemcy, Norwegia) oraz podmioty międzynarodowe zaangażowane w zarządzanie rybołówstwem (NAFO, NEAFC, SPRFMO, EFCA), co świadczy o dużym potencjale i użyteczności ustandaryzowanych systemów.

¹²² W przypadku Morza Bałtyckiego taka współpraca jest realizowana w ramach organizacji regionalnych takich jak BALTIFISH, HELCOM, w ramach których są wypracowywane metody prowadzenia i oceny badań środowiska morskiego. HELCOM jest organem wykonawczym Konwencji Helsińskiej o ochronie środowiska morskiego obszaru Morza Bałtyckiego i umożliwia współpracę wszystkich państw bałtyckich, również Rosji, przy działaniach z zakresu poprawy stanu środowiska Morza Bałtyckiego. Natomiast BALTIFISH jest regionalnym forum stanowiącym platformę do dyskusji na temat rybołówstwa na Morzu Bałtyckim. Jego głównym celem jest ścisła współpraca między administracjami rybackimi ośmiu państw członkowskich UE regionu Morza Bałtyckiego: Danią, Estonią, Finlandią, Litwą, Łotwą, Niemcami, Szwecją i Polską, a także naukowcami i organizacjami pozarządowymi w celu rozwijania zrównoważonego rybołówstwa w regionie Morza Bałtyckiego zgodnie z wymogami WPRyb.

danych, zacieśnienie współpracy regionalnej w zakresie neutralizacji zagrożeń związanych z zalegającymi w Bałtyku materiałami niebezpiecznymi i wdrożenie planu oczyszczania dna Morza Bałtyckiego oraz wsparcie instytucji zaangażowanych w kwestie związane z ochroną środowiska morskiego w zakresie udziału ich przedstawicieli na forach międzynarodowych.

Uzyskanie pełniejszego obrazu sytuacji na morzu, przyczyniającego się do wzrostu poziomu bezpieczeństwa morskiego i bezpieczeństwa na morzu wymaga rozwijania współpracy na szczeblu krajowym i międzynarodowym. **Mała liczba podmiotów zaangażowanych we współpracę w ramach ECGFF** nie sprzyja zacieśnianiu współpracy między użytkownikami wód morskich, strażą przybrzeżną a dużymi podmiotami gospodarczymi.¹²³ W sytuacji stałego odpływu ekspertów do sektora prywatnego coraz częściej problemem staje się zapewnienie odpowiedniej liczby wykwalifikowanych kadr dla instytucji realizujących zadania z zakresu nadzoru i monitoringu morskiego oraz służb realizujących zadania straży przybrzeżnej. Braki kadrowe oraz konieczność wykonywania wielu zadań statutowych powodują, że zaangażowanie we współpracę międzynarodową jest coraz mniejsze. Dlatego, w celu budowania doświadczenia i zdobywania wiedzy oraz podnoszenia kwalifikacji przez pracowników administracyjnych oraz zachęcania do podejmowania pracy przez ludzi młodych, należy zapewnić możliwość ich rozwoju przez udział w wizytach studyjnych, spotkaniach grup eksperckich, konferencjach i szkoleniach o tematyce związanej z bezpieczeństwem morskim.

Polska uczestniczy w organizowanej przez EFCA współpracy międzynarodowej inspektorów rybołówstwa morskiego mającej na celu monitorowanie jednolitego i skutecznego egzekwowania przepisów WPRyb. W ramach JDP są wykorzystywane unijne oraz krajowe środki kontroli i monitoringu działalności połowowej. W związku ze zmianami w organizacji krajowego systemu kontroli rybołówstwa **zmalala liczba polskich inspektorów rybołówstwa zaangażowanych we wspólne kampanie inspekcyjne oraz biorących udział w wymianach na zagraniczne statki kontrolne i do zagranicznych portów.**¹²⁴ Utrzymanie tej tendencji niekorzystnie wpłynie na podnoszenie kwalifikacji inspektorów oraz utratę możliwości zdobywania przez nich nowych doświadczeń, w tym w zakresie zastosowania nowoczesnych rozwiązań w zakresie monitorowania ruchu na morzu.

Operacje przyczyniające się do realizacji powyższych potrzeb będą wdrażane w ramach działań zaprojektowanych w celu szczegółowym 4.1 i 1.4.

¹²³ Jest to efektem m.in. wykonywania funkcji straży przybrzeżnej przez kilka podmiotów, co skutkuje dużym rozdrobnieniem kompetencji. W Polsce funkcje straży przybrzeżnej wykonują m.in. urzędy morskie, Straż Graniczna, Morska Służba Poszukiwania i Ratownictwa, administracja skarbową, Główny Inspektor Rybołówstwa Morskiego.

¹²⁴ W 2019 r. w ramach wspólnych kontroli na morzu udział polskich inspektorów wynosił 74 osobodni, natomiast w przypadku kontroli w porcie – 19 osobodni i był to kolejny rok, co do którego odnotowano spadek. Przykładowo w 2016 r. wartości te wynosiły odpowiednio 111 i 50 osobodni.

2. Priorytety

2.1. Priorytety inne niż pomoc techniczna

2.1.1. PRIORYTET 1 WSPIERANIE ZRÓWNOWAŻONEGO RYBOŁÓWSTWA ORAZ ODBUDOWY I OCHRONY ŻYWYCH ZASOBÓW WODNYCH

2.1.1.1. Cel szczegółowy 1.1 Wzmocnienie działalności połowowej zrównoważonej pod względem gospodarczym, społecznym i środowiskowym

2.1.1.1.1. Interwencja w ramach funduszu

Powiązane rodzaje działań

<i>Pole tekstowe [max. 8 000 znaków]</i>
<p>W ramach przedmiotowego celu szczegółowego zaprojektowano poniższe działania.</p> <ul style="list-style-type: none">• Kapitał ludzki – działanie to obejmuje operacje sprzyjające nabywaniu i doskonaleniu umiejętności zawodowych oraz wspiera wymianę pokoleniową w rybołówstwie morskim i śródlądowym. Operacje realizowane w ramach tego działania polegają na promowaniu zawodu rybaka m.in. przez udzielanie pomocy finansowej na zakup statku lub gospodarstwa przez młodego rybaka, wsparcie rozwoju systemu kształcenia i upowszechnianie kształcenia w zawodzie rybaka oraz w innych zawodach pokrewnych związanych z branżą rybacką w ramach systemu stypendialnego kierowanego do młodzieży oraz jednostek systemu oświaty i uczelni czy udzielanie pomocy na podnoszenie kwalifikacji zawodowych w ramach szkoleń, warsztatów i konferencji branżowych.• Innowacje – to działanie zaprojektowane w celu udzielenia wsparcia na opracowanie i wdrażanie rozwiązań innowacyjnych dla rybołówstwa, które po odpowiedniej ocenie wpływu na środowisko miałyby szanse na wprowadzenie do powszechnego użytku. Wsparciem w ramach tego działania mogą być objęte m.in. projekty przyczyniające się do zmniejszenia negatywnego albo wzmocnienia pozytywnego wpływu rybołówstwa morskiego lub śródlądowego na środowisko (np. przez minimalizowanie problemu przypadkowego połowu), zrównoważonego wykorzystania żywych zasobów wód, poprawy lub opracowania alternatywnych metod, technik lub technologii połowu (w tym narzędzi połowowych), poszukiwania metod chroniących połowy przed drapieżnikami czy zgodne z prawem tzw. zarybianie eksperymentalne dotyczące przede wszystkim kategorii zarybień, w których prowadzone są badania i wdrożenia służące poprawie efektywności zarybień i prowadzenia ich w zgodzie z zasadami bioróżnorodności i restytucji, a także zarybiania w ramach biomanipulacji w celu poprawy struktury ichtiofauny służącej ochronie środowiska i poprawie trofii wód, jak również zarybiania z wykorzystaniem znakowań i telemetrii, dzięki którym lepiej poznamy zachowania i wędrówki ryb, a także zapewnimy lepszą realizację operacji mających na celu udrażnianie rzek m.in. dla migracji tarłowych ryb dwuśrodowiskowych czy przywracanie naturalnej równowagi ekosystemów rzecznych (zarybianie eksperymentalne nie wywołujące negatywnego wpływu na ekosystemy wodne).• Dywersyfikacja działalności rybackiej – działanie to jest ukierunkowane na podniesienie rentowności gospodarstw rybackich (w tym w szczególności opartych na działalności segmentu łodziowego rybołówstwa przybrzeżnego), przez różnicowanie ich dochodów co pomoże wzmocnić słabą pozycję rynkową rybaków w łańcuchu dostaw. Operacje realizowane w ramach tego działania mogą polegać na otwarciu nowej działalności gospodarczej zarówno związanej, jak i niezwiązanej z rybołówstwem, w tym m.in. budowie smażalni i wędzarni, zakupie środków transportu, budowie bazy noclegowej czy budowie budynków do obróbki ryb.• Poprawa bezpieczeństwa i warunków pracy – to działanie obejmujące operacje, które przez unowocześnienie i modernizację statków rybackich przyczyniają się do poprawy bezpieczeństwa pracy oraz zmniejszenia negatywnych skutków działalności rybackiej na środowisko. W ramach tego działania mogą być realizowane m.in. operacje związane z zapewnieniem bezpiecznego przechowywania wód zęzowych na statku.• Inwestycje w portach – w zakres tego działania wchodzi operacje mające na celu poprawę infrastruktury w portach, przystaniach i miejscach wyładunku oraz poprawę dostępności do portów i ich usług. W ramach tego działania mogą być również wspierane m.in. operacje związane z zapewnieniem w portach odpowiednich urządzeń do odbioru utraconych narzędzi połowowych i odpadów morskich wyłowionych z morza czy operacje ukierunkowane na wykorzystanie niechcianych połowów.

W celu uzyskania większej elastyczności, działania zaprojektowano jako narzędzie kompleksowe, obejmujące różne typy operacji służących realizacji zakładanych celów. W działaniu Kapitał ludzki zaprojektowano zarówno wsparcie dla młodych rybaków rozpoczynających działalność, jak i system szkoleń i podnoszenia kwalifikacji zawodowych przez osoby już wykonujące zawód rybaka.

Co do zasady wsparcie w ramach CS 1.1 kierowane będzie do wszystkich podmiotów wskazanych jako grupy docelowe. Preferencyjne warunki wsparcia w ramach działań Kapitał ludzki i Dywersyfikacja działalności rybackiej, będą dotyczyć podmiotów działających w segmencie łodziowego rybołówstwa przybrzeżnego, dla których został przewidziany maksymalny poziom intensywności pomocy (do 100%), możliwość przeprowadzenia odrębnych naborów wniosków oraz stosowania zwiększonej wysokości pomocy, określonych w rozporządzeniu wykonawczym.

Realizowane przez beneficjentów działania w zakresie wsparcia kapitału ludzkiego, inwestycji, B+R czy działania o charakterze prośrodowiskowym – przyniosą zbiorową korzyść, przez wkład programu i funduszy europejskich w poprawę stanu środowiska i kondycji sektora rybackiego.

Realizacja działań zaprojektowanych w CS 1.1 przybliży Polskę do sprostania następującym wyzwaniom, które zostały zidentyfikowane w regionalnej analizie opracowanej przez KE dla basenu Morza Bałtyckiego:

- wdrażanie podejścia ekosystemowego do zarządzania rybołówstwem przez wspieranie innowacji i wykorzystania technik połowu o niskim wpływie (działania Innowacje),
- eliminacja odrzutów i jak najlepsze wykorzystanie niechcianych połowów przez poprawę selektywności narzędzi połowowych oraz dostosowanie infrastruktury portowej (działania Innowacje oraz Inwestycje w portach),
- zapewnienie warunków dla ekonomicznie opłacanego i konkurencyjnego sektora rybołówstwa przez inwestycje na statkach nie zwiększające zdolności połowowej, poprawę budowania zdolności między zainteresowanymi stronami oraz dywersyfikację dochodów rybaków (działania Innowacje, Kapitał ludzki oraz Dywersyfikacja działalności rybackiej),
- przyczynianie się do zapewnienia odpowiedniego poziomu życia osób uzależnionych od działalności połowowej przez wspieranie kapitału ludzkiego i umiejętności w sektorze rybołówstwa, poprawę zdrowia, bezpieczeństwa, higieny i warunków pracy, ułatwianie dialogu społecznego w sektorze rybołówstwa oraz zachęcanie młodych ludzi do pracy w rybołówstwie (działania Kapitał ludzki oraz Poprawa bezpieczeństwa i warunków pracy).

Ponadto, realizacja przez beneficjentów operacji w ramach działania Innowacje, w szczególności w przypadku projektów przyczyniających się do zmniejszenia negatywnego wpływu rybołówstwa na środowisko, będzie stanowić komplementarne wsparcie dla realizacji krajowego Programu ochrony wód morskich.

Działania w ramach celu szczegółowego 1.1 zostały zaprojektowane z myślą o konieczności realizacji celów Europejskiego Zielonego Ładu oraz strategii z nim powiązanych, w tym w szczególności Strategii „od pola do stołu” na rzecz sprawiedliwego, zdrowego i przyjaznego dla środowiska systemu żywnościowego oraz Strategii na rzecz bioróżnorodności 2030. W Europejskim Zielonym Ładzie wskazano, że zrównoważoność i dobrobyt obywateli powinny być traktowane jako priorytet, a podejmowane działania powinny zmierzać ku osiągnięciu jak największych korzyści w dziedzinie zdrowia i jakości życia, a także odporności i konkurencyjności gospodarek. Działania Kapitał ludzki, Dywersyfikacja działalności rybackiej, Poprawa bezpieczeństwa i warunków pracy oraz Inwestycje w portach – wspierając m.in. wzrost konkurencyjności i dochodowości podmiotów działających w sektorze rybołówstwa – zapewnią bezpośredni wkład w realizację powyższych założeń. W Europejskim Zielonym Ładzie podkreślono również wagę ochrony i restytucji naturalnych ekosystemów, zrównoważonego wykorzystywania zasobów, co wprost znajduje odniesienie w Strategii na rzecz bioróżnorodności 2030 i Strategii „od pola do stołu” na rzecz sprawiedliwego, zdrowego i przyjaznego dla środowiska systemu żywnościowego. Zgodnie z założeniami zawartymi w tych dokumentach konieczna jest m.in. ochrona i odbudowa bioróżnorodności ekosystemów morskich, osiągnięcie zerowego poziomu emisji zanieczyszczeń na rzecz nietoksycznego środowiska, a także pozyskiwanie zasobów w sposób zrównowagony. Wkład w realizację tych celów zapewnią działania Innowacje, Poprawa bezpieczeństwa i warunków pracy oraz Inwestycje w portach – m.in. przez poprawę selektywności narzędzi połowowych, zagospodarowanie niechcianych połowów czy zmniejszenie poziomu zanieczyszczenia Morza Bałtyckiego.

Główne grupy docelowe

Pole tekstowe [max. 1 000 znaków]

Wsparcie w ramach celu szczegółowego 1.1 jest skierowane m.in. do:

- właścicieli i armatorów statków rybackich oraz rybaków,

- uprawnionych do rybactwa władających obwodem rybackim na podstawie umowy zawartej z podmiotem wykonującym uprawnienia Skarbu Państwa w zakresie rybactwa śródlądowego,
- młodych rybaków podejmujących działalność w zawodzie,
- uczniów szkół ponadpodstawowych prowadzących kształcenie w zawodach z branży rybackiej i studentów uczelni prowadzących kształcenie na kierunkach związanych z rybactwem,
- jednostek systemu oświaty prowadzących kształcenie w zawodach z branży rybackiej i uczelni prowadzących kształcenie na kierunkach związanych z rybactwem,
- branżowych instytutów badawczych oraz instytutów naukowych Polskiej Akademii Nauk,
- podmiotów uprawnionych do zarybiania polskich obszarów morskich,
- organizacji rybackich, w tym organizacji rybackich, które zawarły umowę z branżowym instytutem badawczym lub czynnym pracownikiem naukowym,
- jednostek samorządu terytorialnego,
- zarządów portów i urzędów morskich.

Działania na rzecz zapewnienia równości, włączenia społecznego i niedyskryminacji

Pole tekstowe [max. 2 000 znaków]

Wsparcie udzielane w ramach przedmiotowego celu szczegółowego odbywa się z poszanowaniem zasad dotyczących równości, włączenia i niedyskryminacji ze względu na rasę, religię lub przekonania, niepełnosprawność, wiek, płeć lub orientację seksualną w rozumieniu prawa unijnego i krajowego. Instytucje wdrażające program są zobowiązane do stosowania wszystkich wymaganych zasad dostępności dla potencjalnych beneficjentów oraz zapewnienia im dostępu do finansowania z uwzględnieniem ich szczególnych potrzeb. Komitet Monitorujący zapewnia stosowanie zasad równości do wszystkich działań przez zatwierdzenie kryteriów wyboru.

Instytucje zaangażowane we wdrażanie programu dokładają staranności, badając na kolejnych etapach realizacji programu (programowanie, wdrażanie, monitorowanie, kontrola, informacja i promocja) czy te zasady nie zostały naruszone. Instytucją odpowiedzialną za badanie potencjalnych naruszeń zasad równości szans, włączenia i niedyskryminacji, w której kompetencji będzie rozpatrywanie skarg beneficjentów na działania instytucji zarządzającej, będzie Rzecznik Funduszy Europejskich do spraw EFMRA.

Program Fundusze Europejskie dla Rybactwa jest programem specyficznym, ukierunkowanym na wsparcie określonych sektorów, jakimi są rybactwo oraz gospodarka morska. Z tego też powodu pomoc finansowa jest skierowana do skonkretyzowanego typu beneficjentów – m.in. rybaków i hodowców ryb oraz ich rodzin, właścicieli i armatorów statków czy też organizacji rybackich. Dostęp do pomocy finansowej nie jest ograniczony w rozumieniu zasad równości, włączenia i niedyskryminacji.

Wskazanie konkretnych terytoriów objętych wsparciem, z uwzględnieniem planowanego wykorzystania narzędzi terytorialnych

Pole tekstowe [max. 2 000 znaków]

Działania w ramach przedmiotowego celu szczegółowego mogą być realizowane na obszarze całej Polski. W przypadku działań dotyczących rybołówstwa morskiego operacje są realizowane na terenie województw zachodniopomorskiego, pomorskiego lub warmińsko-mazurskiego oraz w polskich obszarach morskich. Realizacja operacji może oddziaływać na tereny sklasyfikowane jako obszary Natura 2000, obszary chronionego krajobrazu, parki krajobrazowe, rezerwy czy tereny objęte innymi formami ochrony przyrody, a także stan środowiska morskiego i obszarów przybrzeżnych.

Działania międzyregionalne, transgraniczne i transnarodowe

Pole tekstowe [max. 2 000 znaków]

Działania w ramach przedmiotowego celu szczegółowego nie są działaniami międzyregionalnymi, transgranicznymi i ponadnarodowymi realizowanymi z udziałem beneficjentów z innych państw członkowskich UE lub spoza UE. Co do zasady te działania są realizowane na terytorium Rzeczypospolitej Polskiej oraz w wyłącznej strefie ekonomicznej. Jednocześnie z uwagi na specyfikę wdrażanych operacji, których celem jest poprawa funkcjonowania sektora rybackiego i zmniejszenie jego negatywnego oddziaływania na środowisko, oraz transgraniczny charakter wyłącznej

strefy ekonomicznej (na obszarze której jest wykonywane polskie rybołówstwo) należy przyjąć, że skutki tych działań będą oddziaływać także na obszary poza granicami Polski. W ramach tego celu szczegółowego instytucja zarządzająca dopuszcza możliwość realizacji przedsięwzięć o charakterze międzynarodowym, wspierających wymianę wiedzy i doświadczeń – takich jak wspólne szkolenia, seminaria czy konferencje.

Planowane wykorzystanie instrumentów finansowych

<i>Pole tekstowe [max. 1 000 znaków]</i>
Wsparcie udzielane w ramach celu szczegółowego 1.1 nie obejmuje udzielania pomocy w formie instrumentów finansowych.
Instytucja zarządzająca podejmując powyższą decyzję uwzględniła inwestycyjny charakter działań wymagający nakładów własnych, aktualną kondycję finansową beneficjentów, okres zwrotu z inwestycji oraz brak zainteresowania beneficjentów pomocą w ramach dwóch programów finansowanych ze środków krajowych wdrażanych w latach 2015–2020, w których zastosowano instrumenty finansowe (w formie gwarancji i poręczenia spłaty kredytów oraz dopłat do oprocentowania kredytów). Istotnym czynnikiem przy podejmowaniu decyzji były również uwarunkowania wynikające z wystąpienia pandemii COVID-19 i jej oddziaływania na podmioty sektora rybackiego. Instytucja zarządzająca uznała zatem, że uruchamianie wsparcia w formie instrumentów zwrotnych w perspektywie finansowej UE 2021–2027 jest nieefektywne z uwagi na prawdopodobieństwo niewykorzystania środków finansowych.

2.1.1.1.2. Wskaźniki

Wskaźniki produktu				
ID	Wskaźnik	Jednostka miary	Cel pośredni (2024 r.)	Cel końcowy (2029 r.)
CO 01	liczba operacji	liczba	155	543

Wskaźniki rezultatu							
ID	Wskaźnik	Jednostka miary	Wartość bazowa lub wartość odniesienia	Rok odniesienia	Cel końcowy (2029 r.)	Źródło danych	Uwagi
CR 03	utworzone przedsiębiorstwa	liczba podmiotów	0	2021	50	sprawozdania roczne i końcowe beneficjenta	
CR 06	utworzone miejsca pracy	liczba osób	0	2021	190	sprawozdania roczne i końcowe beneficjenta	
CR 08	osoby czerpiące korzyści	liczba osób	0	2021	1080	sprawozdania roczne i końcowe beneficjenta	
CR 10	działania przyczyniające się do dobrego stanu środowiska, obejmujące odbudowę	liczba działań	0	2021	110	sprawozdania roczne i końcowe beneficjenta	

	przyrody, zachowanie, ochronę ekosystemów, różnorodności biologicznej, zdrowia i dobrostanu zwierząt						
CR 11	podmioty zwiększające zrównoważony rozwój	liczba podmiotów	0	2021	60	sprawozdania roczne i końcowe beneficjenta	
CR 14	wprowadzone innowacje	liczba nowych produktów, usług, procesów, modeli biznesowych lub metod	0	2021	6	sprawozdania roczne i końcowe beneficjenta	
CR 19	działania na rzecz poprawy zdolności zarządzania	liczba działań	0	2021	5	sprawozdania roczne i końcowe beneficjenta	

2.1.1.2. Cel szczegółowy 1.2 Zwiększenie efektywności energetycznej i zmniejszenie emisji CO₂ poprzez wymianę lub modernizację silników statków rybackich

2.1.1.2.1. Interwencja w ramach funduszu

Powiązane rodzaje działań

<p><i>Pole tekstowe [max. 8 000 znaków]</i></p> <p>W ramach przedmiotowego celu szczegółowego zaprojektowano poniższe działanie.</p> <ul style="list-style-type: none"> Zwiększenie efektywności energetycznej i zmniejszenie emisji CO₂ – działanie to obejmuje operacje związane z wymianą i modernizacją silników na statkach rybackich, których celem jest redukcja zużycia energii w trakcie działalności połowowej oraz zmniejszenie emisyjności komercyjnego rybołówstwa morskiego. <p>Realizacja tego działania przybliży Polskę do sprostania wyzwaniu – umożliwienie przystosowania do zmian klimatu i ich łagodzenia przez zmniejszenie śladu węglowego w rybołówstwie, które zostało zidentyfikowane w regionalnej analizie opracowanej przez KE dla basenu Morza Bałtyckiego.</p> <p>Działanie w ramach celu szczegółowego 1.2 zostało zaprojektowane z myślą o konieczności realizacji celów Europejskiego Zielonego Ładu oraz strategii z nim powiązanych, w tym w szczególności Strategii „od pola do stołu” na rzecz sprawiedliwego, zdrowego i przyjaznego dla środowiska systemu żywnościowego oraz Strategii na rzecz bioróżnorodności 2030. Jak wskazano w Europejskim Zielonym Ładzie, zanieczyszczenie jest głównym powodem utraty różnorodności biologicznej i ma szkodliwy wpływ na nasze zdrowie i środowisko, natomiast jednym ze sposobów zmniejszenia skali tego zjawiska jest inteligentna integracja odnawialnych źródeł energii, efektywności energetycznej i innych zrównoważonych rozwiązań we wszystkich sektorach, co pozwoli obniżyć emisyjność najniższym możliwym kosztem. Pomimo, że Strategia „od pola do stołu” na rzecz sprawiedliwego, zdrowego i przyjaznego dla środowiska systemu żywnościowego wskazuje na fakt, iż ryby i żywność pochodzenia morskiego powodują mniejszy ślad węglowy niż produkcja zwierzęca na lądzie, to i tak zachodzi konieczność dalszej redukcji zanieczyszczeń, również pochodzących z tego sektora, w celu osiągnięcia zerowego poziomu emisji. Działanie Zwiększenie efektywności energetycznej i zmniejszenie emisji CO₂ – wspierając wymianę i modernizację silników na statkach rybackich – zapewni bezpośredni wkład w realizację tego celu.</p>
--

Główne grupy docelowe

Pole tekstowe [max. 1 000 znaków]

Wsparcie w ramach celu szczegółowego 1.2 jest skierowane m.in. do: właścicieli i armatorów statków rybackich.

Działania na rzecz zapewnienia równości, włączenia społecznego i niedyskryminacji

Pole tekstowe [max. 2 000 znaków]

Wsparcie udzielane w ramach przedmiotowego celu szczegółowego odbywa się z poszanowaniem zasad dotyczących równości, włączenia i niedyskryminacji ze względu na rasę, religię lub przekonania, niepełnosprawność, wiek, płeć lub orientację seksualną w rozumieniu prawa unijnego i krajowego. Instytucje wdrażające program są zobowiązane do stosowania wszystkich wymaganych zasad dostępności dla potencjalnych beneficjentów oraz zapewnienia im dostępu do finansowania z uwzględnieniem ich szczególnych potrzeb. Komitet Monitorujący zapewnia stosowanie zasad równości do wszystkich działań przez zatwierdzenie kryteriów wyboru.

Instytucje zaangażowane we wdrażanie programu dokładają staranności, badając na kolejnych etapach realizacji programu (programowanie, wdrażanie, monitorowanie, kontrola, informacja i promocja) czy te zasady nie zostały naruszone. Instytucją odpowiedzialną za badanie potencjalnych naruszeń zasad równości szans, włączenia i niedyskryminacji, w której kompetencji będzie rozpatrywanie skarg beneficjentów na działania instytucji zarządzającej, będzie Rzecznik Funduszy Europejskich do spraw EFMRA.

Program Fundusze Europejskie dla Rybactwa jest programem specyficznym, ukierunkowanym na wsparcie określonych sektorów, jakimi są rybactwo oraz gospodarka morska. Z tego też powodu, pomoc finansowa jest skierowana do skonkretyzowanego typu beneficjentów to jest właścicieli i armatorów statków rybackich. Dostęp do pomocy nie jest ograniczony w rozumieniu zasad równości, włączenia i niedyskryminacji.

Wskazanie konkretnych terytoriów objętych wsparciem, z uwzględnieniem planowanego wykorzystania narzędzi terytorialnych

Pole tekstowe [max. 2 000 znaków]

Operacje w ramach przedmiotowego celu szczegółowego mogą być realizowane na obszarze całej Polski. Ponieważ działanie jest kierowane do podmiotów wykonujących działalność w zakresie rybołówstwa morskiego, operacje najczęściej realizowane są na terenie województw zachodniopomorskiego, pomorskiego lub warmińsko-mazurskiego. Uzyskana dzięki temu działaniu redukcja emisji CO₂ pozwala zakładać, iż realizacja operacji będzie pozytywnie oddziaływać na stan środowiska morskiego i terenów przybrzeżnych, w tym na tereny sklasyfikowane jako obszary Natura 2000, obszary chronionego krajobrazu, parki krajobrazowe, rezerваты czy tereny objęte innymi formami ochrony przyrody.

Działania międzyregionalne, transgraniczne i transnarodowe

Pole tekstowe [max. 2 000 znaków]

Działania w ramach przedmiotowego celu szczegółowego nie są działaniami międzyregionalnymi, transgranicznymi i ponadnarodowymi realizowanymi z udziałem beneficjentów z innych państw członkowskich UE lub spoza UE. Co do zasady te działania są realizowane na terytorium Rzeczypospolitej Polskiej. Jednocześnie z uwagi na specyfikę wdrażanych operacji, których celem jest poprawa funkcjonowania sektora rybackiego i zmniejszenie jego negatywnego oddziaływania na środowisko, oraz transgraniczny charakter wyłącznej strefy ekonomicznej (na obszarze której jest wykonywane polskie rybołówstwo) należy przyjąć, że skutki tych działań będą oddziaływać także na obszary poza granicami Polski.

Planowane wykorzystanie instrumentów finansowych

Pole tekstowe [max. 1 000 znaków]

Wsparcie udzielane w ramach celu szczegółowego 1.2 nie obejmuje udzielania pomocy w formie instrumentów finansowych.

Podejmując decyzję w tej sprawie na etapie programowania, instytucja zarządzająca wzięła pod uwagę w szczególności nieinwestycyjny charakter działań w tym celu szczegółowym, opinię przedstawicieli sektora, którzy opowiedzieli się za utrzymaniem pomocy dla tego typu działań w formie dotacji i rekompensat, oraz brak doświadczeń i opracowanych procedur dla wdrażania instrumentów zwrotnych. Istotnym czynnikiem przy podejmowaniu decyzji był również brak odnośnych rekomendacji dla wdrożenia instrumentów finansowych dla tego typu działań w ewaluacji śródkresowej dla PO RYBY 2014–2020.

2.1.1.2.2. Wskaźniki

Wskaźniki produktu				
ID	Wskaźnik	Jednostka miary	Cel pośredni (2024 r.)	Cel końcowy (2029 r.)
CO 01	liczba operacji	liczba	0	40

Wskaźniki rezultatu							
ID	Wskaźnik	Jednostka miary	Wartość bazowa lub wartość odniesienia	Rok odniesienia	Cel końcowy (2029 r.)	Źródło danych	Uwagi
CR 18	zużycie energii prowadzące do redukcji emisji CO ₂	kWh/t lub lit/godz	0	2021	- 3 lit/godz	sprawozdania roczne i końcowe beneficjenta /informacje pochodzące od producentów silników	

2.1.1.3. Cel szczegółowy 1.3 Propagowanie dostosowania zdolności połowowej do uprawnień do połowów w przypadkach trwałego zaprzestania działalności połowowej i przyczynianie się do zapewnienia odpowiedniego poziomu życia w przypadkach tymczasowego zaprzestania działalności połowowej

2.1.1.3.1. Interwencja w ramach funduszu

Powiązane rodzaje działań

Pole tekstowe [max. 8 000 znaków]

W ramach przedmiotowego celu szczegółowego zaprojektowano poniższe działania.

- **Trwałe zaprzestanie działalności połowowej** – działanie to obejmuje operacje związane ze złomowaniem statków rybackich lub ich przekwalifikowaniem na działalność pozarybacką.
- **Tymczasowe zaprzestanie działalności połowowej** – to działanie zaprojektowane w celu udzielenia wsparcia finansowego armatorom statków rybackich w okresach przestoju w połowach w związku z wprowadzonymi środkami ochrony żywych zasób Morza Bałtyckiego, w tym okresami ochronnymi.

- **Mechanizm interwencyjny w rybołówstwie** – to działanie obejmujące operacje mające służyć budowaniu odporności na zagrożenia, w tym mające na celu zapewnienie systemu rekompensat za wystąpienie w rybactwie zdarzeń spowodowanych siłą wyższą lub związanych z zagrożeniem zdrowia publicznego, katastrofy ekologicznej (incydenty środowiskowe i klimatyczne – powódź lub susza) czy chorób zwierząt. Wystąpienie pandemii COVID-19 uwidoczniło konieczność zapewnienia takiego działania, przy czym to działanie zostanie uruchomione dopiero w momencie wystąpienia ewentualnej sytuacji kryzysowej.

Co do zasady wsparcie w ramach CS 1.3 będzie kierowane do wszystkich podmiotów wskazanych jako grupa docelowa. Preferencyjne warunki wsparcia w ramach działania Tymczasowe zaprzestanie działalności połowowej, będą dotyczy podmiotów działających w segmencie łodziowego rybołówstwa przybrzeżnego, dla których została zaplanowana możliwość przeprowadzenia odrębnych naborów wniosków o dofinansowanie.

Realizowane przez beneficjentów działanie w zakresie trwałego zaprzestania działalności połowowej przyniesie zbiorową korzyść, przez wkład programu i funduszy europejskich w zbalansowanie i poprawę kondycji floty rybackiej.

Realizacja działań w ramach CS 1.3 przybliży Polskę do sprostania następującym wyzwaniom, które zostały zidentyfikowane w regionalnej analizie opracowanej przez KE dla basenu Morza Bałtyckiego:

- stosowanie podejścia ostrożnościowego i osiągnięcie maksymalnego podtrzymywalnego połowu przez rozwój środków ochrony (działanie Tymczasowe zaprzestanie działalności połowowej),
- rozwiązanie problemu nadmiernej zdolności połowowej przez wdrożenie programów trwałego zaprzestania działalności połowowej oraz opracowanie środków zarządzania flotą (działania Trwałe zaprzestanie działalności połowowej oraz Tymczasowe zaprzestanie działalności połowowej),
- umożliwienie przystosowania do zmian klimatu i ich łagodzenia przez przystosowanie rybołówstwa do skutków zmian klimatu (działanie Mechanizm interwencyjny w rybołówstwie).

Działania w ramach celu szczegółowego 1.3 zostały zaprojektowane z myślą o konieczności realizacji celów Europejskiego Zielonego Ładu oraz strategii z nim powiązanych, w tym w szczególności Strategii „od pola do stołu” na rzecz sprawiedliwego, zdrowego i przyjaznego dla środowiska systemu żywnościowego oraz Strategii na rzecz bioróżnorodności 2030. W Europejskim Zielonym Ładzie wskazano, że działania prowadzone w celu ochrony środowiska i zachowania bioróżnorodności powinny zostać zintensyfikowane, a realizowane inicjatywy mają być zgodne z zielonym przyrzeczeniem, aby „nie szkodzić”. Jako, że europejscy rybacy mają do odegrania kluczową rolę w procesie transformacji, WPRyb pozostaje jednym z kluczowych narzędzi wspierających te wysiłki, jednocześnie zapewniając godziwe warunki życia rybakom oraz ich rodzinom. Wszystkie działania realizowane w ramach tego celu szczegółowego, przez zapewnienie odpowiednich środków rekompensujących brak możliwości prowadzenia działalności połowowej, przyczynią się do realizacji powyższych celów. W Europejskim Zielonym Ładzie podkreślono wagę ochrony i restytucji naturalnych ekosystemów, zrównoważonego wykorzystywania zasobów, co wprost znajduje odniesienie w Strategii na rzecz bioróżnorodności 2030 i Strategii „od pola do stołu” na rzecz sprawiedliwego, zdrowego i przyjaznego dla środowiska systemu żywnościowego. Zgodnie z założeniami zawartymi w tych dokumentach konieczna jest m.in. ochrona i odbudowa bioróżnorodności ekosystemów morskich, a także pozyskiwanie zasobów w sposób zrównoważony. Wkład w realizację tych celów zapewnią działania Trwałe zaprzestanie działalności połowowej oraz Tymczasowe zaprzestanie działalności połowowej, które odpowiednio przez redukcję nakładu połowowego oraz okresowe zmniejszenie presji rybołówstwa na żywe zasoby przyczynią się do większego zbilansowania zdolności połowowej oraz zapewnienia stadom możliwości regeneracji i odbudowy.

Główne grupy docelowe

Pole tekstowe [max. 1 000 znaków]

Wsparcie w ramach celu szczegółowego 1.3 jest skierowane m.in. do:

- właścicieli i armatorów statków rybackich oraz rybaków pracujących na statkach rybackich,
- podmiotów prowadzących działalność w zakresie rybołówstwa morskiego i rybołówstwa śródlądowego.

Działania na rzecz zapewnienia równości, włączenia społecznego i niedyskryminacji

Pole tekstowe [max. 2 000 znaków]

Wsparcie udzielane w ramach przedmiotowego celu szczegółowego odbywa się z poszanowaniem zasad dotyczących równości, włączenia i niedyskryminacji ze względu na rasę, religię lub przekonania, niepełnosprawność, wiek, płeć lub orientację seksualną w rozumieniu prawa unijnego i krajowego. Instytucje wdrażające program są zobowiązane do

stosowania wszystkich wymaganych zasad dostępności dla potencjalnych beneficjentów oraz zapewnienia im dostępu do finansowania z uwzględnieniem ich szczególnych potrzeb. Komitet Monitorujący zapewnia stosowanie zasad równości do wszystkich działań przez zatwierdzenie kryteriów wyboru.

Institucje zaangażowane we wdrażanie programu dokładają staranności, badając na kolejnych etapach realizacji programu (programowanie, wdrażanie, monitorowanie, kontrola, informacja i promocja) czy te zasady nie zostały naruszone. Instytucją odpowiedzialną za badanie potencjalnych naruszeń zasad równości szans, włączenia i niedyskryminacji, w której kompetencji będzie rozpatrywanie skarg beneficjentów na działania instytucji zarządzającej, będzie Rzecznik Funduszy Europejskich do spraw EFMRA.

Program Fundusze Europejskie dla Rybactwa jest programem specyficznym, ukierunkowanym na wsparcie określonych sektorów, jakimi są rybactwo oraz gospodarka morska. Z tego też powodu, pomoc finansowa jest skierowana do skonkretyzowanego typu beneficjentów, to jest rybaków czy właścicieli i armatorów statków rybackich oraz użytkownicy rybacy. Dostęp do pomocy nie jest ograniczony w rozumieniu zasad równości, włączenia i niedyskryminacji.

Wskazanie konkretnych terytoriów objętych wsparciem, z uwzględnieniem planowanego wykorzystania narzędzi terytorialnych

Pole tekstowe [max. 2 000 znaków]

Działania w ramach przedmiotowego celu szczegółowego mogą być realizowane na obszarze całej Polski. W przypadku działań dotyczących rybołówstwa morskiego operacje są realizowane na terenie województw zachodniopomorskiego, pomorskiego lub warmińsko-mazurskiego oraz w polskich obszarach morskich. Uzyskana dzięki tym działaniom redukcja aktywnie zaangażowanego nakładu połowowego pozwala zakładać, iż realizacja operacji będzie pozytywnie oddziaływać na stan środowiska morskiego oraz obszarów przybrzeżnych, w tym tereny sklasyfikowane jako obszary Natura 2000, obszary chronionego krajobrazu, parki krajobrazowe, rezerваты czy tereny objęte innymi formami ochrony przyrody.

Działania międzyregionalne, transgraniczne i transnarodowe

Pole tekstowe [max. 2 000 znaków]

Działania w ramach przedmiotowego celu szczegółowego nie są działaniami międzyregionalnymi, transgranicznymi i ponadnarodowymi realizowanymi z udziałem beneficjentów z innych państw członkowskich UE lub spoza UE. Co do zasady te działania są realizowane na terytorium Rzeczypospolitej Polskiej oraz w wyłącznej strefie ekonomicznej. Jednocześnie z uwagi na specyfikę wdrażanych operacji, których celem jest m.in. dostosowanie zdolności połowowej do dostępnych zasobów czy ochrona i odbudowa żywych zasobów Morza Bałtyckiego, oraz transgraniczny charakter obszaru, na którym są one realizowane (wyłączna strefa ekonomiczna) należy przyjąć, że skutki tych działań będą oddziaływać także na obszary poza granicami Polski.

Planowane wykorzystanie instrumentów finansowych

Pole tekstowe [max. 1 000 znaków]

Wsparcie udzielane w ramach celu szczegółowego 1.3 nie obejmuje udzielania pomocy w formie instrumentów finansowych.

Podejmując decyzję w tej sprawie na etapie programowania, instytucja zarządzająca wzięła pod uwagę w szczególności nieinwestycyjny charakter działań w tym celu szczegółowym, opinię przedstawicieli sektora, którzy opowiedzieli się za utrzymaniem pomocy dla tego typu działań w formie dotacji i rekompensat, oraz brak doświadczeń i opracowanych procedur dla wdrażania instrumentów zwrotnych. Istotnym czynnikiem przy podejmowaniu decyzji był również brak odnośnych rekomendacji dla wdrożenia instrumentów finansowych dla tego typu działań w ewaluacji śródkresowej dla PO RYBY 2014–2020.

2.1.1.3.2. Wskaźniki

Wskaźniki produktu				
ID	Wskaźnik	Jednostka miary	Cel pośredni (2024 r.)	Cel końcowy (2029 r.)
CO 01	liczba operacji	liczba	251	1559

Wskaźniki rezultatu							
ID	Wskaźnik	Jednostka miary	Wartość bazowa lub wartość odniesienia	Rok odniesienia	Cel końcowy (2029 r.)	Źródło danych	Uwagi
CR 05	zdolność połowowa wycofanych statków	GT i kW	0	2021	2960 GT 8880 kW	ERS/ sprawozdania roczne i końcowe beneficjenta	
CR 08	osoby czerpiące korzyści	liczba osób	0	2021	3504	sprawozdania roczne i końcowe beneficjenta	

2.1.1.4. Cel szczegółowy 1.4 Wspieranie skutecznej kontroli i egzekwowania w zakresie rybołówstwa, w tym zwalczania połowów NNN, a także wiarygodnych danych na potrzeby podejmowania decyzji w oparciu o wiedzę

2.1.1.4.1. Interwencja w ramach funduszu

Powiązane rodzaje działań

Pole tekstowe [max. 8 000 znaków]
<p>W ramach przedmiotowego celu szczegółowego zaprojektowano poniższe działania.</p> <ul style="list-style-type: none"> • Kontrola i egzekwowanie przepisów WPRyb – to działanie obejmujące szerokie spektrum operacji służących wzmocnieniu systemu kontroli i egzekwowania. Wsparciem w ramach tego działania będą objęte m.in. projekty inwestycyjne związane z modernizacją i rozbudową ERS, serwerów i oprogramowania, zakupem i modernizacją sprzętu umożliwiającego zdalne monitorowanie floty, związane z zakupem sprzętu kontrolnego do zainstalowania na pokładzie statków rybackich (np. urządzeń systemu REM, w tym kamer CCTV, urządzeń umożliwiających śledzenie ruchu małych statków rybackich, urządzeń umożliwiających elektroniczne raportowanie działalności połowowej, urządzeń umożliwiających ciągły pomiar i zapis mocy silnika statku rybackiego), zakupem urządzeń i usług służących poprawie efektywności działań inspekcyjnych (w tym urządzeń do pomiaru rozmiaru oczek lub grubości przędzy sieci rybackich, wag, czytników kodów czy urządzeń lub usług służących pomiarowi mocy silników statków rybackich), zakupem i modernizacją statków patrolowych, dronów i śmigłowców oraz ich wyposażenia. Działanie to obejmuje również operacje związane z opracowaniem analiz i audytów związanych z monitorowaniem, kontrolą lub nadzorem nad wykonywaniem rybołówstwa czy związane z organizacją i obsługą techniczno-administracyjną pracowników odpowiedzialnych za wykonywanie działań w zakresie monitorowania, kontroli i nadzorowania działalności połowowej (w tym wynagrodzeniami dla pracowników odpowiedzialnych za przeprowadzanie kontroli). • Gromadzenie danych rybackich – jest to działanie ukierunkowane na zapewnienie skutecznego systemu zbierania danych, umożliwiającego efektywne zarządzanie rybołówstwem i akwakulturą. Realizowane operacje mają charakter analityczno-badawczy lub inwestycyjny i związane są m.in. z monitoringiem i pozyskiwaniem danych (z zakresu rybołówstwa morskiego i śródlądowego, chowu i hodowli ryb, przetwórstwa i wprowadzania do obrotu), analizą danych z formularzy statystycznych RRW, opracowywaniem danych do GUS, modernizacją i rozbudową systemu ERS, modernizacją statków naukowo-badawczych czy modernizacją pracowni naukowych.

Działania w zakresie zbierania danych biologicznych, technicznych, środowiskowych i społeczno-ekonomicznych, dotyczących rybołówstwa komercyjnego i rekreacyjnego są realizowane przez MIR-PIB w ramach Wieloletniego Programu Zbierania Danych Rybackich (Wieloletni plan pracy na lata 2022–2027 zatwierdzony został przez KE).

Realizowane przez beneficjentów działania w zakresie gromadzenia danych rybackich przyniesie zbiorową korzyść, przez wkład programu i funduszy europejskich w poprawę stanu wiedzy oraz wzmocnienie zarządzania rybołówstwem w oparciu o wiedzę.

Realizacja powyższych działań przybliży Polskę do sprostania wyzwaniu, które zostało zidentyfikowane w regionalnej analizie opracowanej przez KE dla basenu Morza Bałtyckiego, a dotyczy – poprawy kontroli i egzekwowania oraz dostarczania danych przez opracowanie i wdrożenie wydajnej i innowacyjnej technologii monitorowania łowisk, kontrolę i monitorowanie obowiązków wyładunku, kontrolę identyfikowalności, weryfikację mocy silników, gromadzenie i walidację danych dotyczących rybołówstwa oraz doskonalenie znajomości innowacyjnych technik kontroli i umiejętności informatycznych.

Działania w ramach celu szczegółowego 1.4 zostały zaprojektowane z myślą o konieczności realizacji celów Europejskiego Zielonego Ładu oraz strategii z nim powiązanych, w tym w szczególności Strategii „od pola do stołu” na rzecz sprawiedliwego, zdrowego i przyjaznego dla środowiska systemu żywnościowego oraz Strategii na rzecz bioróżnorodności 2030. Jak wskazano w Europejskim Zielonym Ładzie, sektor zrównoważonej niebieskiej gospodarki może przyczynić się do zielonej transformacji dzięki poprawie wykorzystania zasobów morskich m.in. przez wdrożenie podejścia zerowej tolerancji dla nielegalnych, nieraportowanych i nieuregulowanych połowów. Wyzwanie to zostało rozszerzone o postulat stosowania zerowej tolerancji w walce z przelówieniem, który został zawarty zarówno w Strategii na rzecz bioróżnorodności, jak i Strategii „od pola do stołu” na rzecz sprawiedliwego, zdrowego i przyjaznego dla środowiska systemu żywnościowego, gdzie mowa jest również o propagowaniu zrównoważonego zarządzania zasobami ryb i żywności pochodzenia morskiego. Działanie Kontrola i egzekwowanie przepisów WPRyb, przez wzmocnienie potencjału podmiotów wykonujących zadania inspekcyjne, zapewni bezpośredni wkład w realizację tych celów. Jednocześnie, w Europejskim Zielonym Ładzie zwrócono uwagę na fakt, że dostępne i interoperacyjne dane w połączeniu z infrastrukturą i rozwiązaniami w zakresie sztucznej inteligencji, ułatwiają podejmowanie decyzji w oparciu o dowody oraz zwiększają zdolność do zrozumienia i rozwiązywania problemów związanych z ochroną środowiska. W Strategii na rzecz bioróżnorodności podkreślono dodatkowo konieczność zwiększenia gromadzenia danych dotyczących przyłowy wrażliwych gatunków zagrożonych wyginięciem w celu jego ograniczenia, natomiast w Strategii „od pola do stołu” na rzecz sprawiedliwego, zdrowego i przyjaznego dla środowiska systemu żywnościowego zaznaczono rolę gromadzenia danych we wprowadzaniu zrównoważonych praktyk w sektorze rybołówstwa i akwakultury. Działanie Gromadzenie danych rybackich, przez wzmocnienie potencjału instytutów badawczych zaangażowanych w proces gromadzenia i przetwarzania danych rybackich czy wsparcie badań środowiskowych zapewni wkład w realizację tych celów.

Główne grupy docelowe

Pole tekstowe [max. 1 000 znaków]

Wsparcie w ramach celu szczegółowego 1.4 jest skierowane m.in. do:

- Głównego Inspektora Rybołówstwa Morskiego oraz Państwowej Staży Rybackiej,
- ministra właściwego do spraw rybołówstwa,
- armatorów statków rybackich,
- jednostki naukowej realizującej zadanie zbioru danych w zakresie sektora rybactwa.

Działania na rzecz zapewnienia równości, włączenia społecznego i niedyskryminacji

Pole tekstowe [max. 2 000 znaków]

Wsparcie udzielane w ramach przedmiotowego celu szczegółowego odbywa się z poszanowaniem zasad dotyczących równości, włączenia i niedyskryminacji ze względu na rasę, religię lub przekonania, niepełnosprawność, wiek, płeć lub orientację seksualną w rozumieniu prawa unijnego i krajowego. Instytucje wdrażające program są zobowiązane do stosowania wszystkich wymaganych zasad dostępności dla potencjalnych beneficjentów oraz zapewnienia im dostępu do finansowania z uwzględnieniem ich szczególnych potrzeb. Komitet Monitorujący zapewnia stosowanie zasad równości do wszystkich działań przez zatwierdzenie kryteriów wyboru.

Instytucje zaangażowane we wdrażanie programu dokładają staranności, badając na kolejnych etapach realizacji programu (programowanie, wdrażanie, monitorowanie, kontrola, informacja i promocja) czy te zasady nie zostały naruszone. Instytucją odpowiedzialną za badanie potencjalnych naruszeń zasad równości szans, włączenia i niedyskryminacji, w której kompetencji będzie rozpatrywanie skarg beneficjentów na działania instytucji zarządzającej, będzie Rzecznik Funduszy Europejskich do spraw EFMRA.

Program Fundusze Europejskie dla Rybactwa jest programem specyficznym, ukierunkowanym na wsparcie określonych sektorów, jakimi są rybactwo oraz gospodarka morska. Z tego też powodu pomoc finansowa jest skierowana do skonkretyzowanego typu beneficjentów, to jest instytucji odpowiedzialnych za kontrolę i egzekwowanie przepisów WPRyb oraz zbieranie danych rybackich. Dostęp do pomocy nie jest ograniczony w rozumieniu zasad równości, włączenia i niedyskryminacji.

Wskazanie konkretnych terytoriów objętych wsparciem, z uwzględnieniem planowanego wykorzystania narzędzi terytorialnych

Pole tekstowe [max. 2 000 znaków]

Działania w ramach przedmiotowego celu szczegółowego mogą być realizowane na obszarze całej Polski. W przypadku działań dotyczących rybołówstwa morskiego realizowanych przez Głównego Inspektora Rybołówstwa Morskiego lub ministra właściwego do spraw rybołówstwa operacje są realizowane na terenie województw zachodniopomorskiego, pomorskiego, warmińsko-mazurskiego oraz w polskich obszarach morskich. Działania realizowane przez Państwową Straż Rybacką mogą być realizowane na obszarze całej Polski.

Działania międzyregionalne, transgraniczne i transnarodowe

Pole tekstowe [max. 2 000 znaków]

Działania w ramach przedmiotowego celu szczegółowego, dotyczące kontroli i egzekwowania przepisów WPRyb zasadniczo są realizowane na terytorium Rzeczypospolitej Polskiej oraz w wyłącznej strefie ekonomicznej i nie mają charakteru międzyregionalnego, transgranicznego i ponadnarodowego. Instytucja zarządzająca dopuszcza jednak możliwość realizacji przedsięwzięć o charakterze międzynarodowym, wspierających współpracę międzyinstytucjonalną oraz wymianę wiedzy i doświadczeń – na przykład w ramach wspólnych szkoleń i konferencji, w tym regionalnych działań w zakresie gromadzenia danych. Działania z zakresu zbierania danych są realizowane natomiast we wszystkich obszarach, w których jest prowadzona działalność połowowa polskiej floty bałtyckiej i dalekomorskiej. W ramach powyższych działań nie jest przewidziany udział beneficjentów z innych państw członkowskich UE lub spoza UE.

Planowane wykorzystanie instrumentów finansowych

Pole tekstowe [max. 1 000 znaków]

Wsparcie udzielane w ramach celu szczegółowego 1.4 nie obejmuje udzielania pomocy w formie instrumentów finansowych.

Na etapie programowania, instytucja zarządzająca wzięła pod uwagę charakter działań stanowiących realizację obowiązków prawnych (zbieranie danych i wykonywanie obowiązków kontrolnych) oraz grono potencjalnych beneficjentów (podmioty administracji rybackiej i instytuty badawcze), a także sposób finansowania realizowanych przez nich działań uniemożliwiający pozyskanie środków finansowych na spłatę wsparcia udzielonego w formie instrumentów zwrotnych.

2.1.1.4.2. Wskaźniki

Wskaźniki produktu

ID	Wskaźnik	Jednostka miary	Cel pośredni (2024 r.)	Cel końcowy (2029 r.)
CO 01	liczba operacji	liczba	14	606

Wskaźniki rezultatu							
ID	Wskaźnik	Jednostka miary	Wartość bazowa lub wartość odniesienia	Rok odniesienia	Cel końcowy (2029 r.)	Źródło danych	Uwagi
CR 12	skuteczność systemu „gromadzenia i wykorzystywania danych oraz zarządzania tymi danymi”	skala: 3 wysoka, 2 średnia, 1 niska	0	2021	3	sprawozdanie roczne i końcowe beneficjenta /raport STECF	
CR 15	środki kontroli zainstalowane lub ulepszone	liczba środków	0	2021	550	sprawozdanie roczne i końcowe beneficjenta	
CR 19	działania na rzecz poprawy zdolności zarządzania	liczba działań	0	2021	55	sprawozdanie roczne i końcowe beneficjenta	

2.1.1.5. Cel szczegółowy 1.6 Przyczynianie się do ochrony i odbudowy wodnej różnorodności biologicznej i ekosystemów wodnych

2.1.1.5.1. Interwencja w ramach funduszu

Powiązane rodzaje działań

<p><i>Pole tekstowe [max. 8 000 znaków]</i></p> <p>W ramach przedmiotowego celu szczegółowego zaprojektowano poniższe działanie.</p> <ul style="list-style-type: none"> • Ochrona środowiska naturalnego i zmniejszenie wpływu działalności rybackiej na środowisko – to działanie ukierunkowane na wsparcie ochrony i odbudowy różnorodności biologicznej ekosystemów morskich i śródlądowych. Działanie to obejmuje operacje o charakterze odszkodowawczym, takie jak rekompensaty za szkody wyrządzone przez ssaki morskie, operacje o charakterze analityczno-badawczym i projekty pilotażowe z zakresu wiedzy o stanie środowiska i ekosystemów wodnych związane m.in. z mapowaniem obszarów działalności rybackiej czy zarządzaniem nakładem połowowym, konsultowaniem, uzgadnianiem i wdrażaniem planów zarządzania rybołówstwem w celu ochrony różnorodności biologicznej morskich obszarów Natura 2000 oraz operacje o charakterze inwestycyjnym i pozainwestycyjnym związane na przykład ze zbieraniem utraconych narzędzi połowowych i ich utylizacją czy przywracaniem ekologicznych ciągłości rzek i odbudową naturalnych tarlisk, w tym budową przepławek. <p>Realizacja tego działania przybliży Polskę do sprostania następującym wyzwaniom, które zostały zidentyfikowane w regionalnej analizie opracowanej przez KE dla basenu Morza Bałtyckiego:</p> <ul style="list-style-type: none"> – stosowanie podejścia ostrożnościowego i osiągnięcie maksymalnego podtrzymywalnego połowu przez poprawę wiedzy na temat ekosystemów morskich, aby umożliwić podejmowanie skutecznych decyzji zarządczych w oparciu o najlepsze dostępne doradztwo naukowe,
--

- wdrażanie podejścia ekosystemowego do zarządzania rybołówstwem przez zbieranie utraconych narzędzi połowowych i odpadów morskich.

Realizowane przez beneficjentów działania o charakterze prośrodowiskowym oraz analityczno-badawczym przyniosą zbiorową korzyść, przez wkład programu i funduszy europejskich w poprawę stanu wiedzy na temat środowiska morskiego.

Działanie w ramach celu szczegółowego 1.6 zostało zaprojektowane z myślą o konieczności realizacji celów Europejskiego Zielonego Ładu oraz strategii z nim powiązanych, w tym w szczególności Strategii „od pola do stołu” na rzecz sprawiedliwego, zdrowego i przyjaznego dla środowiska systemu żywnościowego oraz Strategii na rzecz bioróżnorodności 2030. Europejski Zielony Ład wskazuje, że europejscy rybacy, obok rolników, mają do odegrania kluczową rolę w procesie transformacji, dlatego również działania w tym sektorze mające na celu przeciwdziałanie zmianom klimatu, ochronę środowiska i zachowanie bioróżnorodności zostaną zintensyfikowane. Realizowane powinny być zarówno działania mające na celu ochronę bioróżnorodności obszarów morskich, jak i odtworzenie naturalnych funkcji wód powierzchniowych i gruntowych. Rozwinięcie tej potrzeby znajduje swoje odzwierciedlenie w Strategii na rzecz bioróżnorodności, która wskazuje, że inwestycje w badania, innowacje i wymianę wiedzy będą miały kluczowe znaczenie dla gromadzenia najlepszych danych i opracowania najlepszych rozwiązań opartych na zasobach przyrody, a konieczność ochrony i przywrócenia dobrego stanu przyrody będzie wymagała zaangażowania ze strony obywateli, przedsiębiorstw, partnerów społecznych oraz środowiska naukowego i badawczego. Postulat konieczności intensyfikacji działań prośrodowiskowych został także zawarty w Strategii „od pola do stołu” na rzecz sprawiedliwego, zdrowego i przyjaznego dla środowiska systemu żywnościowego, która wskazuje na konieczność osiągnięcia zerowego poziomu zanieczyszczeń. Działanie Ochrona środowiska naturalnego i zmniejszenie wpływu działalności rybackiej na środowisko, m.in. przez zbieranie utraconych narzędzi połowowych, projekty inwestycyjne przywracające trasy migracji ryb czy projekty naukowe z zakresu badania interakcji między rybołówstwem a środowiskiem oraz promowania współpracy między różnymi podmiotami, zapewni wkład w realizację tych celów.

Główne grupy docelowe

Pole tekstowe [max. 1 000 znaków]

Wsparcie w ramach celu szczegółowego 1.6 jest skierowane m.in. do:

- właściciele i armatorów statków rybackich,
- użytkownicy rybaccy,
- organizacji rybackich,
- stowarzyszeń lub organizacji pożytku publicznego w rozumieniu przepisów o działalności pożytku publicznego i o wolontariacie lub innej organizacji społecznej i zawodowej, realizującej statutowe zadania w zakresie rybołówstwa morskiego lub zrównoważonej eksploatacji zasobów morskich,
- branżowych instytutów badawczych, instytutów naukowych Polskiej Akademii Nauk oraz uczelni prowadzących kształcenie na kierunkach związanych z rybactwem,
- ministra właściwego do spraw rybołówstwa.

Działania na rzecz zapewnienia równości, włączenia społecznego i niedyskryminacji

Pole tekstowe [max. 2 000 znaków]

Wsparcie udzielane w ramach przedmiotowego celu szczegółowego odbywa się z poszanowaniem zasad dotyczących równości, włączenia i niedyskryminacji ze względu na rasę, religię lub przekonania, niepełnosprawność, wiek, płeć lub orientację seksualną w rozumieniu prawa unijnego i krajowego. Instytucje wdrażające program są zobowiązane do stosowania wszystkich wymaganych zasad dostępności dla potencjalnych beneficjentów oraz zapewnienia im dostępu do finansowania z uwzględnieniem ich szczególnych potrzeb. Komitet Monitorujący zapewnia stosowanie zasad równości do wszystkich działań przez zatwierdzenie kryteriów wyboru.

Instytucje zaangażowane we wdrażanie programu dokładają staranności, badając na kolejnych etapach realizacji programu (programowanie, wdrażanie, monitorowanie, kontrola, informacja i promocja) czy te zasady nie zostały naruszone. Instytucją odpowiedzialną za badanie potencjalnych naruszeń zasad równości szans, włączenia i niedyskryminacji, w której kompetencji będzie rozpatrywanie skarg beneficjentów na działania instytucji zarządzającej, będzie Rzecznik Funduszy Europejskich do spraw EFMRA.

Program Fundusze Europejskie dla Rybactwa jest programem specyficznym, ukierunkowanym na wsparcie określonych sektorów, jakimi są rybactwo oraz gospodarka morska. Z tego też powodu pomoc finansowa jest

skierowana do skonkretyzowanego typu beneficjentów m.in. rybaków i hodowców ryb, armatorów statków rybackich, organizacji rybackich czy też instytutów badawczych. Dostęp do pomocy finansowej nie jest ograniczony w rozumieniu zasad równości, włączenia i niedyskryminacji.

Wskazanie konkretnych terytoriów objętych wsparciem, z uwzględnieniem planowanego wykorzystania narzędzi terytorialnych

Pole tekstowe [max. 2 000 znaków]

Operacje w ramach przedmiotowego celu szczegółowego mogą być realizowane na obszarze całej Polski. W przypadku podmiotów wykonujących działalność w zakresie rybołówstwa morskiego operacje są realizowane na terenie województw zachodniopomorskiego, pomorskiego lub warmińsko-mazurskiego oraz w polskich obszarach morskich. Uzyskane dzięki tym działaniom zmniejszenie negatywnego oddziaływania działalności rybackiej na środowisko pozwala zakładać, iż realizacja operacji będzie pozytywnie oddziaływać na obszary, na których są one realizowane, w tym na tereny sklasyfikowane jako obszary Natura 2000, obszary chronionego krajobrazu, parki krajobrazowe, rezerwy czy tereny objęte innymi formami ochrony przyrody oraz stan środowiska morskiego i obszarów przybrzeżnych.

Działania międzyregionalne, transgraniczne i transnarodowe

Pole tekstowe [max. 2 000 znaków]

Działania w ramach przedmiotowego celu szczegółowego nie są działaniami międzyregionalnymi, transgranicznymi i ponadnarodowymi realizowanymi z udziałem beneficjentów z innych państw członkowskich UE lub spoza UE. Co do zasady działania te są realizowane na terytorium Rzeczypospolitej Polskiej oraz w wyłącznej strefie ekonomicznej. Jednocześnie, z uwagi na specyfikę realizowanych operacji, których celem jest zmniejszenie negatywnego oddziaływania rybołówstwa na środowisko, oraz transgraniczny charakter obszaru, na którym są one realizowane (wyłączna strefa ekonomiczna, dorzecza) należy przyjąć, że skutki tych działań będą oddziaływać także na obszary poza granicami Polski. W ramach tego celu szczegółowego instytucja zarządzająca dopuszcza również możliwość realizacji przedsięwzięć o charakterze międzynarodowym, wspierających współpracę międzyinstytucjonalną oraz wymianę wiedzy i doświadczeń na przykład w ramach wspólnych szkoleń i konferencji.

Planowane wykorzystanie instrumentów finansowych

Pole tekstowe [max. 1 000 znaków]

Wsparcie udzielane w ramach celu szczegółowego 1.6 nie obejmuje udzielania pomocy w formie instrumentów finansowych.

Podjętą decyzję w tej sprawie na etapie programowania, instytucja zarządzająca wzięła pod uwagę w szczególności nieinwestycyjny charakter działań w tym celu szczegółowym, opinię przedstawicieli sektora, którzy opowiedzieli się za utrzymaniem pomocy dla tego typu działań w formie dotacji i rekompensat oraz brak doświadczeń i opracowanych procedur dla wdrażania instrumentów zwrotnych. Istotnym czynnikiem przy podejmowaniu decyzji był również brak odnośnych rekomendacji dla wdrożenia instrumentów finansowych dla tego typu działań w ewaluacji śródkresowej dla PO RYBY 2014–2020.

2.1.1.5.2. Wskaźniki

Wskaźniki produktu				
ID	Wskaźnik	Jednostka miary	Cel pośredni (2024 r.)	Cel końcowy (2029 r.)
CO 01	liczba operacji	liczba	14	52

Wskaźniki rezultatu							
ID	Wskaźnik	Jednostka miary	Wartość bazowa lub wartość odniesienia	Rok odniesienia	Cel końcowy (2029 r.)	Źródło danych	Uwagi
CR 10	działania przyczyniające się do dobrego stanu środowiska, obejmujące odbudowę przyrody, zachowanie, ochronę ekosystemów, różnorodności biologicznej, zdrowia i dobrostanu zwierząt	liczba działań	0	2021	52	sprawozdania roczne i końcowe beneficjenta	

2.1.2. PRIORYTET 2 WSPIERANIE ZRÓWNOWAŻONEJ DZIAŁALNOŚCI W ZAKRESIE AKWAKULTURY ORAZ PRZETWARZANIA I WPROWADZANIA DO OBROTU PRODUKTÓW RYBOŁÓWSTWA I AKWAKULTURY, PRZYCZYNIAJĄC SIĘ W TEN SPOSÓB DO BEZPIECZEŃSTWA ŻYWNOŚCIOWEGO W UNII

2.1.2.1. Cel szczegółowy 2.1 Propagowanie zrównoważonej działalności w zakresie akwakultury, w szczególności zwiększanie konkurencyjności produkcji akwakultury przy zapewnieniu, aby działalność ta była zrównoważona środowiskowo w perspektywie długoterminowej

2.1.2.1.1. Interwencja w ramach funduszu

Powiązane rodzaje działań

<i>Pole tekstowe [max. 8 000 znaków]</i>
<p>W ramach przedmiotowego celu szczegółowego zaprojektowano poniższe działania.</p> <ul style="list-style-type: none">• Kapitał ludzki – to działanie obejmuje operacje przyczyniające się do zachowania wymiany pokoleniowej oraz podnoszenia rentowności gospodarstw akwakultury. W ramach tego działania mogą być realizowane operacje związane z przejmowaniem, nabywaniem lub zakładaniem przez młodego rybaka gospodarstwa rybackiego oraz operacje, których celem jest wykształcenie specjalistów kierunków rybackich na potrzeby funkcjonowania gospodarstw rybackich, nauki i administracji. Istotnym elementem operacji kierowanych do młodych rybaków jest zwiększanie konkurencyjności i rentowności przedsiębiorstw (w szczególności MŚP), w tym poprawa bezpieczeństwa i warunków pracy, czyli projekty polegające m.in. na budowie obiektów chowu lub hodowli ryb, zakupie wyposażenia, sprzętu, maszyn, urządzeń technicznych, środków transportu oraz materiału obsadowego, a także na montażu instalacji obniżających negatywny wpływ lub zwiększających pozytywny wpływ chowu i hodowli ryb na środowisko. Natomiast w ramach operacji z zakresu systemu stypendialno-promocyjnego, pomoc udzielana jest zarówno w formie stypendiów dla uczniów szkół ponadpodstawowych (prowadzących kształcenie w zawodach z branży rybackiej) i studentów uczelni (prowadzących kształcenie na kierunkach związanych z rybactwem), jak i wsparcia dla tych uczelni i jednostek systemu oświaty. Doskonalenie umiejętności zawodowych wspierają operacje związane z organizacją szkoleń i konferencji dla branży rybackiej podnoszących kwalifikacje zawodowe pracowników gospodarstw rybackich. W ramach tego działania są realizowane również operacje związane z utworzeniem i funkcjonowaniem systemu ubezpieczeń produkcji w gospodarstwach akwakultury intensywnej i ekstensywnej.• Inwestycje i innowacje w akwakulturze – to działanie obejmujące operacje ukierunkowane na zwiększenie rentowności i konkurencyjności gospodarstw akwakultury m.in. przez modernizację i unowocześnienie ich infrastruktury (np. inwestycje w urządzenia i sprzęt do produkcji ryb, odłowu, sortowania i magazynowania czy w środki transportu) oraz poprawę efektywności energetycznej gospodarstw rybackich (np. inwestycje w technologie redukujące energochłonność działalności). Działanie to obejmuje również operacje mające na celu ograniczenie negatywnych skutków zmian klimatycznych m.in. przez inwestycje w technologie redukujące zużycie wody, inwestycje zwiększające zdolność retencjonowania wody czy zwiększające udział gospodarstw stosujących model gospodarki o obiegu zamkniętym (RAS). Istotnym elementem tego działania są operacje wspierające rozwój innowacyjności i rozwój technologiczny (projekty pilotażowe ukierunkowane m.in. na opracowanie i wdrożenie nowych technologii chowu lub hodowli ryb) czy operacje przyczyniające się do różnicowania dochodów gospodarstwa akwakultury przez dywersyfikowanie działalności podstawowej (w tym m.in. inwestycje w budowę własnej infrastruktury do przetwarzania i sprzedaży bezpośredniej oraz rozwój usług dodatkowych związanych z działalnością rybacką, takich jak łowiska, gastronomia, baza turystyczna i noclegowa).• Akwakultura środowiskowa – jest działaniem, którego celem jest promowanie (popieranie prowadzenia działalności) akwakultury o wysokim poziomie ochrony środowiska, zdrowia i dobrostanu zwierząt oraz zdrowia i bezpieczeństwa publicznego w zakresie wsparcia wykorzystania tradycyjnych lub przyjaznych środowisku praktyk i technik w chowie i hodowli ryb, a także promowanie ochrony zasobów genetycznych ryb.• Mechanizm interwencyjny w akwakulturze – to działanie obejmujące operacje mające służyć budowaniu odporności na zagrożenia, w tym mające na celu zapewnienie systemu rekompensat za wystąpienie w rybactwie zdarzeń spowodowanych siłą wyższą, związanych z zagrożeniem zdrowia publicznego, katastrofy ekologicznej (incydenty środowiskowe i klimatyczne, takie jak – powódź lub susza) czy chorób zwierząt. Wystąpienie pandemii

COVID-19 uwidoczniło konieczność zapewnienia takiego działania, przy czym to działanie zostanie uruchomione dopiero w momencie wystąpienia ewentualnej sytuacji kryzysowej. Do momentu wystąpienia zdarzenia kryzysowego alokacja tego działania będzie zerowa.

Realizowane przez beneficjentów działania w zakresie wsparcia kapitału ludzkiego, inwestycji, B+R czy działania o charakterze prośrodowiskowym – przyniosą zbiorową korzyść, przez wkład programu i funduszy europejskich w poprawę stanu środowiska i kondycji sektora rybackiego. Działania ukierunkowane na zapewnienie alternatywnych źródeł energii, promowanie gospodarki o zamkniętym obiegu wody czy zapewniające wymianę pokoleniową przyczynią się do zwiększenia odporności i stabilności sektora akwakultury. Natomiast, działania z zakresu dywersyfikacji działalności rybackiej sprzyjać będą podnoszeniu konkurencyjności i rentowności gospodarstw, stanowiąc dodatkowe źródło dochodów i narzędzie promocji tych gospodarstw.

Wsparcie udzielane w ramach CS 2.1 zostało zaprojektowane w zgodzie z Planem strategicznym rozwoju chowu i hodowli ryb w Polsce w latach 2021–2027. Nowy wieloletni krajowy plan strategiczny na rzecz rozwoju akwakultury został opracowany na podstawie aktualnych danych dotyczących uwarunkowań środowiskowych i ekonomicznych sektora akwakultury, a także wniosków wyciągniętych z realizacji strategii Akwakultura 2020 i okresu programowania 2014–2020. Nowy Plan strategiczny rozwoju chowu i hodowli ryb w Polsce w latach 2021–2027 szczegółowo opisuje projektowane kierunki rozwoju akwakultury, a tym samym doprecyzowuje ogólny katalog potrzeb zawarty w programie Fundusze Europejskie dla Rybactwa.

Realizacja powyższych działań przybliży Polskę do sprostania następującym wyzwaniom, które zostały zidentyfikowane w regionalnej analizie opracowanej przez KE dla basenu Morza Bałtyckiego:

- promowanie zrównoważonej i dochodowej akwakultury przez promowanie zrównoważonych praktyk w zakresie akwakultury, zwiększenie konkurencyjności gospodarstw akwakultury, przyczynianie się do ochrony bioróżnorodności i rozwijanie możliwości biznesowych w usługach środowiskowych, zapobieganie poważnym szkodom ze strony drapieżników oraz wykorzystanie atutów obszarów przybrzeżnych i śródlądowych (działania Inwestycje i innowacje w akwakulturze, Akwakultura środowiskowa oraz Kapitał ludzki),
- umożliwienie adaptacji do zmian klimatu i ich łagodzenie przez zmniejszanie śladu węglowego i promowanie wychwytywania węgla w sektorze akwakultury, wzmocnienie odporności akwakultury na zmiany klimatu i promowanie akwakultury, która pomaga łagodzić skutki zmiany klimatu oraz poprawę substytucji obecnych źródeł białka i energii (działania Inwestycje i innowacje w akwakulturze, Akwakultura środowiskowa oraz Mechanizm interwencyjny w akwakulturze).

Działania w ramach celu szczegółowego 2.1 zostały zaprojektowane z myślą o konieczności realizacji celów Europejskiego Zielonego Ładu oraz strategii z nim powiązanych, w tym w szczególności Strategii „od pola do stołu” na rzecz sprawiedliwego, zdrowego i przyjaznego dla środowiska systemu żywnościowego oraz Strategii na rzecz bioróżnorodności 2030. W Europejskim Zielonym Ładzie wskazano, że dobrobyt obywateli powinien być traktowany jako priorytet, a podejmowane działania powinny zmierzać ku osiągnięciu jak największych korzyści m.in. w dziedzinie odporności i konkurencyjności gospodarek. Działania Kapitał ludzki oraz Inwestycje i innowacje w akwakulturze – wspierając wzrost konkurencyjności i dochodowości gospodarstw chowu i hodowli ryb – zapewnią bezpośredni wkład w realizację powyższych założeń. W Europejskim Zielonym Ładzie podkreślono również wagę ochrony i restytucji naturalnych ekosystemów, co wprost znajduje odniesienie w Strategii na rzecz bioróżnorodności 2030 i Strategii „od pola do stołu” na rzecz sprawiedliwego, zdrowego i przyjaznego dla środowiska systemu żywnościowego. Zgodnie z założeniami zawartymi w tych dokumentach konieczne są m.in. osiągnięcie zerowego poziomu emisji zanieczyszczeń na rzecz nietoksycznego środowiska, a także szybsza zmiana metod produkcji m.in. przez szersze wykorzystanie rozwiązań technologicznych czy cyfrowych pozwalających osiągnąć lepsze wyniki w zakresie klimatu i ochrony środowiska. Wkład w realizację tych celów zapewnią: działanie Inwestycje i innowacje w akwakulturze wspierające inwestycje w odnawialne źródła energii oraz gospodarowanie w obiegu zamkniętym, działanie Akwakultura środowiskowa wspierające wykorzystanie tradycyjnych i przyjaznych środowisku praktyk i technik w chowie i hodowli ryb (w szczególności na obszarach Natura 2000) oraz działanie Mechanizm interwencyjny w akwakulturze, które przez zapewnienie rekompensat za zdarzenia wynikające z wystąpienia siły wyższej, przyczynia się do budowania odporności gospodarstw na zagrożenia.

Główne grupy docelowe

Pole tekstowe [max. 1 000 znaków]

Wsparcie w ramach celu szczegółowego 2.1 jest skierowane m.in. do:

- producentów akwakultury i podmiotów prowadzących działalność w zakresie chowu i hodowli ryb,
- młodych rybaków podejmujących działalność w zawodzie,

- uczniów szkół ponadpodstawowych prowadzących kształcenie w zawodach z branży rybackiej i studentów uczelni prowadzących kształcenie na kierunkach związanych z rybactwem,
- jednostek systemu oświaty prowadzących kształcenie w zawodach z branży rybackiej i uczelni prowadzących kształcenie na kierunkach związanych z rybactwem,
- przedsiębiorców chętnych do przeprowadzenia zajęć pokazowych dla młodzieży,
- organizacji zrzeszających producentów akwakultury, organizacji producentów ryb, związków i stowarzyszeń realizujących statutowe działania w zakresie rybactwa,
- branżowych instytutów badawczych, instytutów naukowych Polskiej Akademii Nauk i przedsiębiorców, którzy zawarli umowę z branżowym instytutem badawczym lub czynnym pracownikiem naukowym.

Działania na rzecz zapewnienia równości, włączenia społecznego i niedyskryminacji

Pole tekstowe [max. 2 000 znaków]

Wsparcie udzielane w ramach przedmiotowego celu szczegółowego odbywa się z poszanowaniem zasad dotyczących równości, włączenia i niedyskryminacji ze względu na rasę, religię lub przekonania, niepełnosprawność, wiek, płeć lub orientację seksualną w rozumieniu prawa unijnego i krajowego. Instytucje wdrażające program są zobowiązane do stosowania wszystkich wymaganych zasad dostępności dla potencjalnych beneficjentów oraz zapewnienia im dostępu do finansowania z uwzględnieniem ich szczególnych potrzeb. Komitet Monitorujący zapewnia stosowanie zasad równości do wszystkich działań przez zatwierdzenie kryteriów wyboru.

Instytucje zaangażowane we wdrażanie programu dokładają staranności, badając na kolejnych etapach realizacji programu (programowanie, wdrażanie, monitorowanie, kontrola, informacja i promocja) czy te zasady nie zostały naruszone. Instytucją odpowiedzialną za badanie potencjalnych naruszeń zasad równości szans, włączenia i niedyskryminacji, w której kompetencji będzie rozpatrywanie skarg beneficjentów na działania instytucji zarządzającej, będzie Rzecznik Funduszy Europejskich do spraw EFMRA.

Program Fundusze Europejskie dla Rybactwa jest programem specyficznym, ukierunkowanym na wsparcie określonych sektorów jakimi są rybactwo oraz gospodarka morska. Z tego też powodu pomoc finansowa jest skierowana do skonkretyzowanego typu beneficjentów m.in. rybaków i hodowców ryb, organizacji zrzeszających producentów akwakultury czy też branżowych instytutów badawczych. Dostęp do pomocy nie jest ograniczony w rozumieniu zasad równości, włączenia i niedyskryminacji.

Wskazanie konkretnych terytoriów objętych wsparciem, z uwzględnieniem planowanego wykorzystania narzędzi terytorialnych

Pole tekstowe [max. 2 000 znaków]

Działania w ramach przedmiotowego celu szczegółowego mogą być realizowane na obszarze całej Polski. Z uwagi na szerokie grono beneficjentów tych działań, obejmujące również podmioty akwakultury gospodarujące na obszarach chronionych, operacje mogą być realizowane na terenach sklasyfikowanych jako obszary Natura 2000, obszary chronionego krajobrazu, parki krajobrazowe, rezerваты czy objęte innymi formami ochrony przyrody. Ze względu na uwarunkowania przyrodnicze, którym podlegają te podmioty, wsparcie inwestycyjne powinno być dostosowane do potrzeb wynikających z trudności wynikających z przepisów ustanawiających obszary chronione, których celem jest zachowanie określonych typów siedlisk przyrodniczych oraz gatunków uważanych za cenne i zagrożone. W ramach tego celu szczegółowego podmioty prowadzące działalność akwakultury na obszarach Natura 2000 mogą być objęte dodatkowym wsparciem w celu zrekompensowania m.in. strat powodowanych przez rybożerną i karmozerną awifaunę, co przyczyni się do ułatwienia prowadzenia działalności zgodnie ze standardami środowiskowymi obowiązującymi na cennych przyrodniczo terenach.

Działania międzyregionalne, transgraniczne i transnarodowe

Pole tekstowe [max. 2 000 znaków]

Działania w ramach przedmiotowego celu szczegółowego nie są działaniami międzyregionalnymi, transgranicznymi i ponadnarodowymi realizowanymi z udziałem beneficjentów z innych państw członkowskich UE lub spoza UE. Co do zasady te działania są realizowane na terytorium Rzeczypospolitej Polskiej. W ramach tego celu szczegółowego

instytucja zarządzająca dopuszcza jednak możliwość realizacji przedsięwzięć o charakterze międzynarodowym wspierających wymianę wiedzy i doświadczeń, takich jak wspólne szkolenia, seminaria czy konferencje.

Planowane wykorzystanie instrumentów finansowych

Pole tekstowe [max. 1 000 znaków]

Wsparcie udzielane w ramach celu szczegółowego 2.1 nie obejmuje udzielania pomocy w formie instrumentów finansowych.

Instytucja zarządzająca podejmując powyższą decyzję uwzględniła inwestycyjny charakter działań wymagający nakładów własnych aktualną kondycję finansową beneficjentów okres zwrotu z inwestycji oraz brak zainteresowania beneficjentów pomocą w ramach dwóch programów finansowanych ze środków krajowych wdrażanych w latach 2015–2020, w których zastosowano instrumenty finansowe (w formie gwarancji i poręczenia spłaty kredytów oraz dopłat do oprocentowania kredytów). Istotnym czynnikiem przy podejmowaniu decyzji były również uwarunkowania wynikające z wystąpienia pandemii COVID-19 i jej oddziaływania na podmioty sektora rybackiego. Instytucja zarządzająca uznała zatem, że uruchamianie wsparcia w formie instrumentów zwrotnych w perspektywie finansowej UE 2021–2027 jest nieefektywne z uwagi na prawdopodobieństwo niewykorzystania środków finansowych.

2.1.2.1.2. Wskaźniki

Wskaźniki produktu				
ID	Wskaźnik	Jednostka miary	Cel pośredni (2024 r.)	Cel końcowy (2029 r.)
CO 01	liczba operacji	liczba	175	1614

Wskaźniki rezultatu							
ID	Wskaźnik	Jednostka miary	Wartość bazowa lub wartość odniesienia	Rok referencyjny	Cel końcowy (2029 r.)	Źródło danych	Uwagi
CR 01	inwestycje produkcyjne w zrównoważoną akwakulturę	tony/rok	0	2021	1142,50	sprawozdania roczne i końcowe beneficjenta	
CR 08	osoby czerpiące korzyści	liczba osób	0	2021	12350	sprawozdania roczne i końcowe beneficjenta	
CR10	działania przyczyniające się do dobrego stanu środowiska, obejmujące odbudowę przyrody, zachowanie, ochronę ekosystemów, różnorodności biologicznej, zdrowia i dobrostanu zwierząt	liczba działań	0	2021	956	sprawozdania roczne i końcowe beneficjenta	
CR 11	podmioty zwiększające zrównoważony rozwój	liczba podmiotów	0	2021	454	sprawozdania roczne i	

						końcowe beneficjenta	
CR 14	wprowadzone innowacje	liczba nowych produktów, usług, procesów, modeli biznesowych lub metod	0	2021	70	sprawozdania roczne i końcowe beneficjenta	
CR 17	podmioty poprawiające zasobooszczędność w produkcji lub przetwarzaniu	liczba podmiotów	0	2021	75	sprawozdania roczne i końcowe beneficjenta	

2.1.2.2. Cel szczegółowy 2.2 Propagowanie wprowadzania do obrotu, jakości i wartości dodanej produktów rybołówstwa i akwakultury, a także przetwarzania tych produktów

2.1.2.2.1. Interwencja w ramach funduszu

Powiązane rodzaje działań

<i>Pole tekstowe [max. 8 000 znaków]</i>
<p>W ramach przedmiotowego celu szczegółowego zaprojektowano poniższe działania.</p> <ul style="list-style-type: none"> • Organizacje producentów – to działanie obejmujące operacje związane z opracowaniem i realizacją planów produkcji i obrotu oraz tworzeniem uznanych organizacji producentów sektora rybołówstwa oraz sektora akwakultury, związków tych organizacji producentów i organizacji międzybranżowych. • Inwestycje w przetwórstwie – jest działaniem, którego celem jest zapewnienie rentownego, konkurencyjnego i innowacyjnego rynku produktów rybołówstwa i akwakultury. W ramach tego działania mogą być realizowane operacje inwestycyjne, których celem jest poprawa warunków wprowadzania do obrotu produktów rybnych (zakup lub modernizacja maszyn, urządzeń i ciągów technologicznych przeznaczonych do pakowania produktów rybołówstwa i poprawiających bezpieczeństwo tych produktów) czy operacje przyczyniające się do wdrożenia lub modernizacji systemów identyfikowalności produktów rybołówstwa i akwakultury (w tym m.in. zakup sprzętu komputerowego i oprogramowania, szkolenia). W ramach tego działania mogą być także realizowane operacje podnoszące innowacyjność sektora przetwórstwa oraz związane z wprowadzaniem na rynek nowych produktów (w tym m.in. usługi doradcze i szkolenia). Istotnym elementem tego działania są również operacje poprawiające bezpieczeństwo, higienę i warunki pracy w procesie przetwórstwa rybnego (w tym m.in. budowa lub modernizacja pomieszczeń socjalnych dla pracowników). • Zmniejszenie oddziaływania przetwórstwa na środowisko – celem tego działania jest zmniejszenie negatywnych skutków działalności związanej z przetwarzaniem produktów rybołówstwa i akwakultury na środowisko. W ramach tego działania mogą być realizowane m.in. operacje związane z zakupem lub modernizacją maszyn i urządzeń służących do przetwarzania produktów ubocznych powstałych na skutek głównej działalności związanej z przetwarzaniem ryb, operacje przyczyniające się do racjonalizacji wykorzystania wody czy operacje inwestycyjne poprawiające efektywność energetyczną oraz redukujące negatywne oddziaływanie zakładów przetwórczych na środowisko czy zwiększenie zastosowania ekologicznych opakowań i materiałów pochodzących z recyklingu. • Świadomy konsument – to działanie obejmujące szerokie spektrum operacji przyczyniających się do popularyzacji produktów rybołówstwa i akwakultury oraz podniesienia świadomości żywieniowej konsumentów w zakresie znaczenia ryb w diecie współczesnego człowieka. W ramach tego działania mogą być realizowane operacje związane z certyfikacją produktów rybołówstwa i akwakultury (w tym projekty służące przystąpieniu do systemu certyfikacji, takie jak przygotowanie dokumentacji technicznej, przeprowadzenie badań i ekspertyz, organizacja szkoleń i działań edukacyjnych w zakresie znakowania produktów rybnych), organizacją szeroko

rozumianych kampanii promocyjnych o zasięgu krajowym i międzynarodowym (w tym związanych z promowaniem wiedzy na temat zrównoważonej działalności połowowej, jakości produktów rybołówstwa i akwakultury oraz wartości prozdrowotnych tych produktów) czy operacje dotyczące udziału w krajowych i międzynarodowych targach, wystawach lub imprezach branżowych.

- **Mechanizm interwencyjny na rynku ryb** – to działanie obejmujące operacje mające służyć budowaniu odporności na zagrożenia, w tym zapewnienie dopłat do składowania oraz systemu rekompensat za wystąpienie zdarzeń spowodowanych siłą wyższą lub zdarzeń związanych z zagrożeniem zdrowia publicznego (zgodnie z warunkami określonymi w artykule 26 rozporządzenia o EFMRA). Wystąpienie pandemii COVID-19 uwiarydliło konieczność zapewnienia takich działań, przy czym to działanie zostanie uruchomione dopiero w momencie wystąpienia ewentualnej sytuacji kryzysowej. Do momentu wystąpienia zdarzenia kryzysowego alokacja tego działania będzie zerowa.

Realizowane przez beneficjentów działania w zakresie kampanii promocyjnych, wsparcia inwestycji, B+R czy działania o charakterze prośrodowiskowym – przyniosą zbiorową korzyść, przez wkład programu i funduszy europejskich w popularyzację produktów rybnych oraz poprawę stanu środowiska przez inwestycje w oczyszczalnie ścieków, odnawialne źródła energii, udoskonalanie procesów przetwórczych czy nowoczesne środki transportu. Działania te przez zwiększenie innowacyjności przyczynią się do zwiększenia odporności i stabilności sektora przetwórstwa produktów rybołówstwa i akwakultury.

Realizacja powyższych działań przybliży Polskę do sprostania następującym wyzwaniom, które zostały zidentyfikowane w regionalnej analizie opracowanej przez KE dla basenu Morza Bałtyckiego:

- poprawa łańcucha wartości i marketingu produktów rybołówstwa i akwakultury przez wdrażanie wspólnej organizacji rynku, poprawę warunków wprowadzania do obrotu produktów rybołówstwa i akwakultury, poprawę identyfikowalności i informacji dla konsumentów oraz prowadzenie kampanii komunikacyjnych (działania – Organizacje producentów, Inwestycje w przetwórstwie oraz Świadomy konsument),
- umożliwienie adaptacji do zmian klimatu i ich łagodzenie przez przystosowanie do skutków zmian klimatu, poprawę substytucyjności obecnych źródeł białka i energii, zmniejszenie marnotrawienia żywności dzięki usprawnieniom w przetwarzaniu i wprowadzaniu do obrotu produktów rybołówstwa i akwakultury (działania – Inwestycje w przetwórstwie, Zmniejszenie oddziaływania przetwórstwa na środowisko oraz Mechanizm interwencyjny w przetwórstwie).

Działania w ramach celu szczegółowego 2.2 zostały zaprojektowane z myślą o konieczności realizacji celów Europejskiego Zielonego Ładu oraz strategii z nim powiązanych, w tym w szczególności Strategii „od pola do stołu” na rzecz sprawiedliwego, zdrowego i przyjaznego dla środowiska systemu żywnościowego oraz Strategii na rzecz bioróżnorodności 2030. W Europejskim Zielonym Ładzie wskazano na konieczność sformułowania bardziej zrównoważonej strategii żywnościowej obejmującej wszystkie etapy łańcucha żywnościowego, a także zwiększenia potencjału żywności pochodzenia morskiego jako źródła niskoemisyjnej żywności. Podkreślono również konieczność ograniczenia wpływu, jaki mają na środowisko sektory przetwórstwa żywności i handlu detalicznego, m.in. przez działania w zakresie transportu, przechowywania, opakowań i marnowania żywności czy przez rozpoczęcie procesu szukania innowacyjnych produktów żywnościowych. Cele te zostały uszczegółowione w Strategii „od pola do stołu” na rzecz sprawiedliwego, zdrowego i przyjaznego dla środowiska systemu żywnościowego, która dodatkowo podkreśla potrzebę zwiększenia wysiłków na rzecz zaostrzenia wymagań w zakresie zrównoważoności unijnego systemu żywnościowego i podnoszenia jego standardów. Wkład w osiągnięcie tych potrzeb w ramach celu szczegółowego 2.2 zapewnią następujące działania – działanie Innowacje w przetwórstwie przez inwestycje w poprawę identyfikowalności produktów oraz badania nad nowymi produktami, działanie Zmniejszenie oddziaływania przetwórstwa na środowisko przez inwestycje wspierające przechodzenie na gospodarowanie w obiegu zamkniętym, poprawę wydajności energetycznej i racjonalizowanie gospodarowania wodą oraz działanie Świadomy konsument przyczyniające się do wzmocnienia systemu certyfikacji produktów rybołówstwa i akwakultury. Ponadto w Europejskim Zielonym Ładzie zaznaczono, że podejmowane działania powinny zmierzać ku osiągnięciu jak największych korzyści w dziedzinie zdrowia i jakości życia, a także odporności i konkurencyjności gospodarek. Wkład w realizację tych celów zapewnią następujące działania – działanie Świadomy konsument, wspierające poszerzanie wiedzy o walorach zdrowego żywienia i jakości produktów rybołówstwa i akwakultury oraz wzmacniające system certyfikacji tych produktów oraz działanie Mechanizm interwencyjny na rynku ryb, którego zadaniem jest zapewnienie systemu reagowania na nieprzewidziane zdarzenia zdrowia publicznego i klęsk wywołanych przez działanie siły wyższej.

Główne grupy docelowe

Pole tekstowe [max. 1 000 znaków]

Wsparcie w ramach celu szczegółowego 2.2 jest skierowane m.in. do:

- uznanych organizacji producentów i ich związków oraz organizacji międzybranżowych,
- przetwórców,
- podmiotów wykonujących działalność w zakresie chowu, hodowli i połowu ryb,
- podmiotów wykonujących działalność w zakresie wprowadzania na rynek lub prowadzących działalność okołorybacką,
- ministra właściwego do spraw rybołówstwa,
- stowarzyszeń, fundacji i organizacji pożytku publicznego realizujących działania w zakresie rybołówstwa,
- podmioty systemu szkolnictwa wyższego i nauki realizujące statutowe zadania w zakresie rybołówstwa morskiego, rybołówstwa śródlądowego lub akwakultury.

Działania na rzecz zapewnienia równości, włączenia społecznego i niedyskryminacji

Pole tekstowe [max. 2 000 znaków]

Wsparcie udzielane w ramach przedmiotowego celu szczegółowego odbywa się z poszanowaniem zasad dotyczących równości, włączenia i niedyskryminacji ze względu na rasę, religię lub przekonania, niepełnosprawność, wiek, płeć lub orientację seksualną w rozumieniu prawa unijnego i krajowego. Instytucje wdrażające program są zobowiązane do stosowania wszystkich wymaganych zasad dostępności dla potencjalnych beneficjentów oraz zapewnienia im dostępu do finansowania z uwzględnieniem ich szczególnych potrzeb. Komitet Monitorujący zapewnia stosowanie zasad równości do wszystkich działań przez zatwierdzenie kryteriów wyboru.

Instytucje zaangażowane we wdrażanie programu dokładają staranności, badając na kolejnych etapach realizacji programu (programowanie, wdrażanie, monitorowanie, kontrola, informacja i promocja) czy te zasady nie zostały naruszone. Instytucją odpowiedzialną za badanie potencjalnych naruszeń zasad równości szans, włączenia i niedyskryminacji, w której kompetencji będzie rozpatrywanie skarg beneficjentów na działania instytucji zarządzającej, będzie Rzecznik Funduszy Europejskich do spraw EFMRA.

Program Fundusze Europejskie dla Rybactwa jest programem specyficznym, ukierunkowanym na wsparcie określonych sektorów jakimi są rybactwo oraz gospodarka morska. Z tego też powodu pomoc finansowa jest skierowana do skonkretyzowanego typu beneficjentów m.in. uznanych organizacji producentów i ich związków oraz organizacji międzybranżowych czy przetwórców i podmiotów wykonujących działalność w zakresie chowu i hodowli ryb. Dostęp do pomocy nie jest ograniczony w rozumieniu zasad równości, włączenia i niedyskryminacji.

Wskazanie konkretnych terytoriów objętych wsparciem, z uwzględnieniem planowanego wykorzystania narzędzi terytorialnych

Pole tekstowe [max. 2 000 znaków]

Działania w ramach przedmiotowego celu szczegółowego mogą być realizowane na obszarze całej Polski. Nie planuje się wykorzystania narzędzi terytorialnych.

Działania międzyregionalne, transgraniczne i transnarodowe

Pole tekstowe [max. 2 000 znaków]

Działania w ramach przedmiotowego celu szczegółowego nie są działaniami międzyregionalnymi, transgranicznymi i ponadnarodowymi realizowanymi z udziałem beneficjentów z innych państw członkowskich UE lub spoza UE. Co do zasady te działania są realizowane na terytorium Rzeczypospolitej Polskiej. W ramach tego celu szczegółowego instytucja zarządzająca dopuszcza jednak możliwość realizacji przedsięwzięć o charakterze międzynarodowym wspierających wymianę wiedzy i doświadczeń, takich jak wspólne szkolenia, seminaria, konferencje oraz targi; poszczególne działania w ramach operacji mogą być wówczas realizowane także poza granicami Polski.

Planowane wykorzystanie instrumentów finansowych

Pole tekstowe [max. 1 000 znaków]

Wsparcie udzielane w ramach celu szczegółowego 2.2 nie obejmuje udzielania pomocy w formie instrumentów finansowych.

Institucja zarządzająca podejmując powyższą decyzję uwzględniła inwestycyjny charakter działań wymagający nakładów własnych, aktualną kondycję finansową beneficjentów, okres zwrotu z inwestycji oraz brak zainteresowania beneficjentów pomocą w ramach dwóch programów finansowanych ze środków krajowych wdrażanych w latach 2015-2020, w których zastosowano instrumenty finansowe (w formie gwarancji i poręczenia spłaty kredytów oraz dopłat do oprocentowania kredytów). Istotnym czynnikiem przy podejmowaniu decyzji były również uwarunkowania wynikające z wystąpienia pandemii COVID-19 i jej oddziaływania na podmioty sektora rybackiego. Instytucja zarządzająca uznała zatem, że uruchamianie wsparcia w formie instrumentów zwrotnych w perspektywie finansowej UE 2021–2027 jest nieefektywne z uwagi na prawdopodobieństwo niewykorzystania środków finansowych.

2.1.2.2.2. Wskaźniki

Wskaźniki produktu				
ID	Wskaźnik	Jednostka miary	Cel pośredni (2024 r.)	Cel końcowy (2029 r.)
CO 01	liczba operacji	liczba	31	147

Wskaźniki rezultatu							
ID	Wskaźnik	Jednostka miary	Wartość bazowa lub wartość odniesienia	Rok referencyjny	Cel końcowy (2029 r.)	Źródło danych	Uwagi
CR 04	przedsiębiorstwa z wyższym obrotem	liczba podmiotów	0	2021	45	sprawozdania roczne i końcowe beneficjenta	
CR 08	osoby czerpiące korzyści	liczba osób	0	2021	15	sprawozdania roczne i końcowe beneficjenta	
CR 13	Współpraca między zainteresowanymi stronami	liczba partnerstw	0	2021	2	sprawozdania roczne i końcowe beneficjenta	
CR 14	wprowadzone innowacje	liczba nowych produktów, usług, procesów, modeli biznesowych lub metod	0	2021	13	sprawozdania roczne i końcowe beneficjenta	
CR 16	podmioty korzystające z działań promocyjnych i informacyjnych	liczba podmiotów	0	2021	17	sprawozdania roczne i końcowe beneficjenta	
CR 17	podmioty poprawiające zasobooszczędność w	liczba podmiotów	0	2021	35	sprawozdania roczne i	

	produkcji lub przetwarzaniu					końcowe beneficjenta	
CR 22	wykorzystanie danych i platform informacyjnych	liczba wyświetleń stron	0	2021	3000000	sprawozdanie roczne i końcowe beneficjenta	

2.1.3. PRIORYTET 3 SPRZYJANIE ZRÓWNOWAŻONEJ NIEBIESKIEJ GOSPODARCE NA OBSZARACH PRZYBRZEŻNYCH, WYSPIARSKICH I ŚRÓDLADOWYCH ORAZ WSPIERANIE ROZWOJU SPOŁECZNOŚCI RYBACKICH I SEKTORA AKWAKULTURY

2.1.3.1. Cel szczegółowy 3.1 Sprzyjanie zrównoważonej niebieskiej gospodarce w obszarach przybrzeżnych, wyspiarskich i śródlądowych oraz wspieranie zrównoważonego rozwoju społeczności rybackich i sektora akwakultury

2.1.3.1.1. Interwencja w ramach funduszu

Powiązane rodzaje działań

<p><i>Pole tekstowe [max. 8 000 znaków]</i></p> <p>W ramach przedmiotowego celu szczegółowego zaprojektowano poniższe działania.</p> <ul style="list-style-type: none">• Realizacja lokalnych strategii rozwoju i współpraca – to działanie obejmuje operacje ukierunkowane na ochronę i odbudowę bioróżnorodności środowiskowej przyczyniające się do przeciwdziałania zmianom klimatu i wspomagające dostosowanie się do tych zmian (m.in. przez ograniczenie zużycia energii czy produkcję energii ze źródeł odnawialnych), operacje promujące edukację ekologiczną i wiedzę z zakresu zmian klimatu przyczyniające się do zwalczania negatywnego wpływu działalności człowieka na środowisko i ekosystemy wodne (m.in. przez zbieranie i recykling odpadów morskich czy wspieranie badań nad sprzętem połowowym), promujące rozwój gospodarki cyrkularnej na obszarze RLGD. W ramach tego działania mogą być również realizowane operacje wspomagające rozwój przedsiębiorczości, w tym w ramach działalności uzupełniającej dochody z rybactwa takiej jak tworzenie i rozwój turystyki w oparciu o dziedzictwo kulturowe obszarów zależnych od rybactwa czy działalności związanej z niebieską gospodarką. Istotnym aspektem tego działania jest wsparcie operacji związanych z propagowaniem dobrostanu społecznego i kulturowego na obszarach zależnych od rybactwa na przykład przez budowę izb pamięci, ścieżek przyrodniczych i edukacyjnych ukazujących rolę, jaką w społeczności odgrywa sektor rybacki, promowanie kultury związanej z rybactwem (w tym tradycyjnych potraw), działania edukacyjne na temat zrównoważonego rybołówstwa czy podnoszenie świadomości konsumentów o jakości i dostępności lokalnie hodowanych ryb. Operacje realizowane w ramach tego działania są ukierunkowane na podnoszenie pozycji rybaka w lokalnej społeczności, zapewnienie wymiany pokoleniowej oraz likwidację obszarów wykluczenia. Sprzyjąc temu będą m.in. operacje z zakresu podnoszenia wartości lokalnych produktów rybnych, współpracy międzyterytorialnej czy budowania współpracy między naukowcami a rybakami.• Wsparcie przygotowawcze – to działanie obejmujące operacje służące budowie potencjału przez szkolenia i tworzenie sieci kontaktów w celu przygotowania i wdrożenia lokalnych strategii rozwoju oraz operacje związane z promowaniem sieci współpracy między grupami.• Funkcjonowanie RLGD – to działanie zaprojektowane w celu udzielenia wsparcia na pokrycie kosztów operacyjnych grup, kosztów zatrudnienia i szkoleń, kosztów związanych z komunikacją zewnętrzną RLGD czy kosztów związanych z monitorowaniem i ewaluacją lokalnych strategii rozwoju. <p>Z uwagi na trudną sytuację sektora rybołówstwa morskiego, działania w ramach CS 3.1 zostały zaprojektowane z myślą o komplementarnym uzupełnieniu działań zaprojektowanych w ramach priorytetów 1 i 2 oraz możliwie szerokim wsparciu podmiotów działających w sektorze rybołówstwa i akwakultury, w tym w szczególności różnicujące ich dochody oraz wspierające przekwalifikowanie osób odchodzących z czynnego wykonywania rybactwa.</p> <p>Realizowane strategie przyniosą zbiorową korzyść dla społeczności terenów zależnych od rybactwa oraz sektora rybackiego, przez wkład programu i funduszy europejskich w poprawę infrastruktury, stanu środowiska naturalnego czy dywersyfikację dochodów mieszkańców tradycyjnie utrzymujących się z rybactwa. Działania ukierunkowane na zapewnienie alternatywnych źródeł energii, wykorzystanie potencjału niebieskiej gospodarki czy promowanie dziedzictwa kulturowego przyczynią się do zwiększenia odporności podmiotów działających w sektorze rybactwa oraz lokalnych społeczności.</p> <p>Realizacja powyższych działań przybliży Polskę do sprostania wyzwaniu, które zostało zidentyfikowane w regionalnej analizie opracowanej przez KE dla basenu Morza Bałtyckiego, a dotyczy wspierania lokalnego rozwoju zrównoważonej niebieskiej gospodarki przez wzmacnianie partnerstw lokalnych, wspieranie dywersyfikacji</p>

działalności w społecznościach lokalnych, promowanie zasobów gospodarczych, ludzkich, społecznych i kulturalnych oraz poprawę ochrony środowiska.

Działania w ramach celu szczegółowego 3.1 zostały zaprojektowane z myślą o konieczności realizacji celów Europejskiego Zielonego Ładu oraz strategii z nim powiązanych, w tym w szczególności Strategii „od pola do stołu” na rzecz sprawiedliwego, zdrowego i przyjaznego dla środowiska systemu żywnościowego oraz Strategii na rzecz bioróżnorodności 2030. Europejski Zielony Ład wskazuje na konieczność intensyfikacji działań w obszarze ochrony, zachowania i poprawy kapitału naturalnego UE oraz ochrony zdrowia i dobrostanu obywateli przed zagrożeniami i negatywnymi skutkami związanymi ze środowiskiem. Działania te muszą przebiegać w sprawiedliwy i sprzyjający włączeniu społecznemu sposób, gdzie na pierwszym miejscu należy stawiać ludzi i nie wolno tracić z oczu regionów, sektorów przemysłu i pracowników, którzy będą borykać się z największymi trudnościami. W Strategii „od pola do stołu” na rzecz sprawiedliwego, zdrowego i przyjaznego dla środowiska systemu żywnościowego dodatkowo podkreślono, że powodzenie tych działań jest uzależnione od zapewnienia stabilnych środków utrzymania producentom surowców, którzy wciąż znajdują się na niższej i niekorzystnej pozycji w łańcuchu dostaw. Natomiast w Strategii na rzecz bioróżnorodności wskazano, że odbudowane i odpowiednio chronione ekosystemy morskie stanowią źródło korzyści zdrowotnych i społeczno-gospodarczych społeczności nadbrzeżnych. Wkład w realizację powyższych celów zapewnią następujące działania – realizacja lokalnych strategii rozwoju i współpraca, przez inwestycje ograniczające zużycie energii, zwiększające wykorzystanie gospodarowania w obiegu zamkniętym, dywersyfikację działalności i różnicowanie dochodów, rozwój działalności gospodarczej w sektorze niebieskiej gospodarki oraz promowanie i podnoszenie pozycji rybaka w lokalnej społeczności, a także działania Wsparcie przygotowawcze i Funkcjonowanie RLGD przez wsparcie operacji zapewniających potencjał administracyjny dla RLGD.

Główne grupy docelowe

Pole tekstowe [max. 1 000 znaków]

Wsparcie w ramach celu szczegółowego 3.1 jest skierowane m.in. do:

- osób fizycznych i prawnych (w tym prowadzących działalność w zakresie rybołówstwa, chowu i hodowli ryb, przetwarzania i obrotu produktami rybołówstwa i akwakultury),
- jednostek samorządu terytorialnego i jednostek organizacyjnych im podległych,
- organizacji pozarządowych, o których mowa w ustawie z dnia 24 kwietnia 2003 r. o działalności pożytku publicznego i o wolontariacie¹²⁵,
- podmiotów prawa publicznego, których celem statutowym jest działalność na rzecz rozwoju sektora rybołówstwa i akwakultury,
- RLGD.

Działania na rzecz zapewnienia równości, włączenia społecznego i niedyskryminacji

Pole tekstowe [max. 2 000 znaków]

Wsparcie udzielane w ramach przedmiotowego celu szczegółowego odbywa się z poszanowaniem zasad dotyczących równości, włączenia i niedyskryminacji ze względu na rasę, religię lub przekonania, niepełnosprawność, wiek, płeć lub orientację seksualną w rozumieniu prawa unijnego i krajowego. Instytucje wdrażające program są zobowiązane do stosowania wszystkich wymaganych zasad dostępności dla potencjalnych beneficjentów oraz zapewnienia im dostępu do finansowania z uwzględnieniem ich szczególnych potrzeb. Komitet Monitorujący zapewnia stosowanie zasad równości do wszystkich działań przez zatwierdzenie kryteriów wyboru.

Instytucje zaangażowane we wdrażanie programu dokładają staranności, badając na kolejnych etapach realizacji programu (programowanie, wdrażanie, monitorowanie, kontrola, informacja i promocja) czy te zasady nie zostały naruszone. Instytucją odpowiedzialną za badanie potencjalnych naruszeń zasad równości szans, włączenia i niedyskryminacji, w której kompetencji będzie rozpatrywanie skarg beneficjentów na działania instytucji zarządzającej, będzie Rzecznik Funduszy Europejskich do spraw EFMRA.

Program Fundusze Europejskie dla Rybactwa jest programem specyficznym, ukierunkowanym na wsparcie określonych sektorów jakimi są rybactwo oraz gospodarka morska. Z tego też powodu pomoc finansowa jest skierowana do skonkretyzowanego typu beneficjentów, m.in. rybaków i hodowców ryb oraz ich rodzin, RLGD czy

¹²⁵ Dz. U. z 2020 r. poz. 1057, z późn. zm.

jednostek samorządu terytorialnego. Dostęp do pomocy finansowej nie jest ograniczony w rozumieniu zasad równości, włączenia i niedyskryminacji.

Wskazanie konkretnych terytoriów objętych wsparciem, z uwzględnieniem planowanego wykorzystania narzędzi terytorialnych

Pole tekstowe [max. 2 000 znaków]

Zasięg terytorialny RLGD jest determinowany przez same grupy i gminy, na terenie których są wdrażane lokalne strategie rozwoju. Na etapie programowania, instytucja zarządzająca podjęła decyzję o powołaniu komitetu do spraw wyboru RLGD do realizacji lokalnych strategii rozwoju. Biorąc pod uwagę dotychczasowe doświadczenia we wdrażaniu instrumentu - Rozwój Lokalny Kierowany przez Społeczność, za jedno z głównych kryteriów wyboru RLGD przyjęto tzw. „współczynnik rybackości” opracowany na podstawie Analizy obszaru rybackiego w ramach Europejskiego Funduszu Morskiego, Rybołówstwa i Akwakultury na lata 2021–2027 przygotowanej przez IRŚ. Zastosowanie tego narzędzia daje możliwość wyboru RLGD o najwyższym współczynniku rybackości, tzn. obszarów charakteryzujących się m.in. najwyższym zatrudnieniem w sektorze rybackim, największą produkcją produktów rybołówstwa i akwakultury czy wysoką produkcją w przetwórstwie. Wybór RLGD do realizacji lokalnych strategii rozwoju jest dokonywany w ramach ogólnopolskiego konkursu, w wyniku którego z wybranymi grupami są podpisywane umowy ramowe na wdrażanie strategii.

Działania międzyregionalne, transgraniczne i transnarodowe

Pole tekstowe [max. 2 000 znaków]

Działania w ramach przedmiotowego celu szczegółowego co do zasady są realizowane na terytorium Rzeczypospolitej Polskiej i nie mają charakteru działań międzyregionalnych, transgranicznych i ponadnarodowych realizowanych z udziałem beneficjentów z innych państw członkowskich UE lub spoza UE. W ramach tego celu szczegółowego instytucja zarządzająca dopuszcza jednak możliwość realizacji przedsięwzięć o charakterze międzynarodowym, takich jak projekty współpracy w ramach partnerstw zawiązanych między krajowymi i zagranicznymi RLGD czy projekty wspierające wymianę wiedzy i doświadczeń na przykład w ramach wspólnych szkoleń i konferencji.

Planowane wykorzystanie instrumentów finansowych

Pole tekstowe [max. 1 000 znaków]

Wsparcie udzielane w ramach celu szczegółowego 3.1 nie obejmuje udzielania pomocy w formie instrumentów finansowych.

Instytucja zarządzająca podejmując powyższą decyzję uwzględniła inwestycyjny charakter działań wymagający nakładów własnych, aktualną kondycję finansową beneficjentów, okres zwrotu z inwestycji oraz brak zainteresowania beneficjentów pomocą w ramach dwóch programów finansowanych ze środków krajowych wdrażanych w latach 2015–2020, w których zastosowano instrumenty finansowe (w formie gwarancji i poręczenia spłaty kredytów oraz dopłat do oprocentowania kredytów). Istotnym czynnikiem przy podejmowaniu decyzji były również uwarunkowania wynikające z wystąpienia pandemii COVID-19 i jej oddziaływania na podmioty sektora rybackiego. Instytucja zarządzająca uznała zatem, że uruchamianie wsparcia w formie instrumentów zwrotnych w perspektywie finansowej UE 2021–2027 jest nieefektywne z uwagi na prawdopodobieństwo niewykorzystania środków finansowych.

2.1.3.1.2. Wskaźniki

Wskaźniki produktu				
ID	Wskaźnik	Jednostka miary	Cel pośredni (2024 r.)	Cel końcowy (2029 r.)
CO 01	liczba operacji	liczba	40	1334

Wskaźniki rezultatu							
ID	Wskaźnik	Jednostka miary	Wartość bazowa lub wartość odniesienia	Rok referencyjny	Cel końcowy (2029 r.)	Źródło danych	Uwagi
CR 07	praca utrzymana	liczba osób	0	2021	520	sprawozdania roczne i końcowe beneficjenta	
CR 08	osoby czerpiące korzyści	liczba osób	0	2021	20500	sprawozdania roczne i końcowe beneficjenta	
CR 10	działania przyczyniające się do dobrego stanu środowiska, obejmujące odbudowę przyrody, zachowanie, ochronę ekosystemów, różnorodności biologicznej, zdrowia i dobrostanu zwierząt	liczba działań	0	2021	240	sprawozdania roczne i końcowe beneficjenta	
CR 11	podmioty zwiększające zrównoważony rozwój	liczba podmiotów	0	2021	17	sprawozdania roczne i końcowe beneficjenta	
CR 13	działania w zakresie współpracy między zainteresowanymi stronami	liczba działań	0	2021	45	sprawozdania roczne i końcowe beneficjenta	
CR 19	działania mające na celu poprawę zdolności zarządzania	liczba działań	0	2021	17	sprawozdania roczne i końcowe beneficjenta	

2.1.4. PRIORYTET 4 WZMOCNIENIE MIĘDZYNARODOWEGO ZARZĄDZANIA OCEANAMI ORAZ PRZYCZYNIENIE SIĘ DO ZAPEWNIENIA BEZPIECZEŃSTWA I CZYSTOŚCI MÓRZ I OCEANÓW, OCHRONY NA NICH, A TAKŻE ZRÓWNOWAŻONEGO ZARZĄDZANIA NIMI

2.1.4.1. Cel szczegółowy 4.1 Wzmocnienie zrównoważonego zarządzania morzami i oceanami poprzez propagowanie wiedzy o morzu, nadzoru morskiego lub współpracy straży przybrzeżnej

2.1.4.1.1. Interwencja w ramach funduszu

Powiązane rodzaje działań

<p><i>Pole tekstowe [max. 8 000 znaków]</i></p>
<p>W ramach przedmiotowego celu szczegółowego zaprojektowano poniższe działania.</p> <ul style="list-style-type: none">• Wiedza o morzu – to działanie obejmuje operacje ukierunkowane na pozyskiwanie danych i rozbudowywanie wiedzy z zakresu stanu ekosystemów morskich oraz zrównoważonego zarządzania nimi (realizacja projektów badawczych, sporządzanie ekspertyz, opracowań naukowych i opinii), doskonalenie zawodowe osób zajmujących się pracą badawczą i zbieraniem danych, opracowywanie i wdrażanie rozwiązań innowacyjnych czy popularyzowanie wiedzy z zakresu środowiska morskiego (w tym organizacja szkoleń, seminariów i konferencji krajowych i międzynarodowych poświęconych tematyce ochrony morza). W ramach tego działania mogą być również realizowane operacje polegające na zakupie i rozbudowie środków technicznych służących prowadzeniu badań oraz zbieraniu danych, w tym zakupie sprzętu komputerowego, oprogramowania oraz innych nowoczesnych rozwiązań z zakresu technologii cyfrowych. Istotnym elementem tego działania są operacje związane z rozpoznaniem oraz szkoleniem z zakresu rozlokowania oraz metod postępowania z bronią i materiałami niebezpiecznymi, zalegającymi na dnie Morza Bałtyckiego.• Nadzór morski i współpraca straży przybrzeżnych – to działanie którego celem jest wsparcie organów administracji pełniących funkcję straży przybrzeżnej. W ramach tego działania mogą być realizowane operacje związane z zakupem środków technicznych służących wykonywaniu czynności kontrolnych, przeprowadzaniu audytów służb kontrolnych pod kątem usprawnienia systemu ich działania czy poprawie współpracy poszczególnych służb zaangażowanych w nadzór morski. <p>Realizacja powyższych działań przybliży Polskę do sprostania wyzwaniu, które zostało zidentyfikowane w regionalnej analizie opracowanej przez KE dla basenu Morza Bałtyckiego, a dotyczy poprawy egzekwowania i kontroli rybołówstwa oraz dostarczania danych przez nadzór nad wodami morskimi i śródlądowymi oraz pogłębianie wiedzy na temat stanu zasobów rybnych.</p> <p>Działania w ramach celu szczegółowego 4.1 zostały zaprojektowane z myślą o konieczności realizacji celów Europejskiego Zielonego Ładu oraz strategii z nim powiązanych, w tym w szczególności Strategii „od pola do stołu” na rzecz sprawiedliwego, zdrowego i przyjaznego dla środowiska systemu żywnościowego oraz Strategii na rzecz bioróżnorodności 2030. Europejski Zielony Ład wskazuje, że skutki polityki klimatycznej powinny stać się integralną częścią sposobu myślenia i działania państw członkowskich UE, które powinny położyć nacisk na wymianę informacji, wspieranie publicznego zrozumienia zagrożenia i wyzwań związanych ze zmianą klimatu oraz degradacją środowiska, a także wspieranie sposobów zwalczania tego zagrożenia. W tym kontekście ważne jest zapewnienie trwałych rozwiązań w zakresie zmiany klimatu, opartych na zasobach przyrody, jak i zapewnienie zdrowych i odpornych mórz i oceanów. Możliwość wykorzystania tej szansy podkreślono również w Strategii „od pola do stołu” na rzecz sprawiedliwego, zdrowego i przyjaznego dla środowiska systemu żywnościowego, gdzie wskazano na konieczność rozwoju sieci zbierania informacji w zakresie stanu środowiska morskiego, co zmniejszy ryzyko inwestycyjne i ułatwi zrównoważone praktyki w sektorze rybołówstwa i akwakultury. Natomiast w Strategii na rzecz bioróżnorodności podkreślono, że inwestycje w badania, innowacje i wymianę wiedzy będą miały kluczowe znaczenie dla gromadzenia najlepszych danych i opracowania najlepszych rozwiązań opartych na zasobach przyrody. Wkład w realizację tych celów zapewnią działania – Wiedza o morzu przez wsparcie badań ekosystemów morskich i wzmocnienie potencjału jednostek badawczych oraz działanie Nadzór morski i współpraca straży przybrzeżnych przyczyniające się do wzmocnienia potencjału podmiotów odpowiedzialnych za bezpieczeństwo na morzu.</p>

Główne grupy docelowe

Pole tekstowe [max. 1 000 znaków]

Wsparcie w ramach celu szczegółowego 4.1 jest skierowane m.in. do:

- branżowych instytutów badawczych oraz instytutów naukowych Polskiej Akademii Nauk,
- uczelni prowadzących kształcenie na kierunkach związanych z gospodarką morską i rybołówstwem,
- ministra właściwego do spraw rybołówstwa,
- ministra właściwego do spraw gospodarki morskiej,
- Morskiej Służby Poszukiwania i Ratownictwa,
- Głównego Inspektora Rybołówstwa Morskiego,
- Straży Granicznej oraz innych organów administracji pełniących funkcje straży przybrzeżnej.

Działania na rzecz zapewnienia równości, włączenia społecznego i niedyskryminacji

Pole tekstowe [max. 2 000 znaków]

Wsparcie udzielane w ramach przedmiotowego celu szczegółowego odbywa się z poszanowaniem zasad dotyczących równości, włączenia i niedyskryminacji ze względu na rasę, religię lub przekonania, niepełnosprawność, wiek, płeć lub orientację seksualną w rozumieniu prawa unijnego i krajowego. Instytucje wdrażające program są zobowiązane do stosowania wszystkich wymaganych zasad dostępności dla potencjalnych beneficjentów oraz zapewnienia im dostępu do finansowania z uwzględnieniem ich szczególnych potrzeb. Komitet Monitorujący zapewnia stosowanie zasad równości do wszystkich działań przez zatwierdzenie kryteriów wyboru.

Instytucje zaangażowane we wdrażanie programu dokładają staranności, badając na kolejnych etapach realizacji programu (programowanie, wdrażanie, monitorowanie, kontrola, informacja i promocja) czy te zasady nie zostały naruszone. Instytucją odpowiedzialną za badanie potencjalnych naruszeń zasad równości szans, włączenia i niedyskryminacji, w której kompetencji będzie rozpatrywanie skarg beneficjentów na działania instytucji zarządzającej, będzie Rzecznik Funduszy Europejskich do spraw EFMRA

Program Fundusze Europejskie dla Rybactwa jest programem specyficznym, ukierunkowanym na wsparcie określonych sektorów jakimi są rybactwo oraz gospodarka morska. Z tego też powodu pomoc finansowa jest skierowana do skonkretyzowanego typu beneficjentów m.in. instytutów badawczych, uczelni, ministra właściwego do spraw rybołówstwa czy organów administracji pełniących funkcję straży przybrzeżnej. Dostęp do pomocy finansowej nie jest ograniczony w rozumieniu zasad równości, włączenia i niedyskryminacji.

Wskazanie konkretnych terytoriów objętych wsparciem, z uwzględnieniem planowanego wykorzystania narzędzi terytorialnych

Pole tekstowe [max. 2 000 znaków]

Z uwagi na fakt, że te działania są kierowane do podmiotów wykonujących działalność związaną z morzem, operacje są realizowane na terenie województw zachodniopomorskiego, pomorskiego lub warmińsko-mazurskiego oraz w polskich obszarach morskich. Realizacja operacji może oddziaływać na tereny sklasyfikowane jako obszary Natura 2000, obszary chronionego krajobrazu, parki krajobrazowe, rezerваты czy tereny objęte innymi formami ochrony przyrody oraz na stan środowiska morskiego i obszarów przybrzeżnych.

Działania międzyregionalne, transgraniczne i transnarodowe

Pole tekstowe [max. 2 000 znaków]

Działania w ramach przedmiotowego celu szczegółowego nie są działaniami międzyregionalnymi, transgranicznymi i ponadnarodowymi realizowanymi z udziałem beneficjentów z innych państw członkowskich UE lub spoza UE. Działania są realizowane na terytorium Rzeczypospolitej Polskiej oraz w wyłącznej strefie ekonomicznej. Jednocześnie, z uwagi na specyfikę realizowanych operacji, których celem jest poszerzanie wiedzy o stanie środowiska morskiego, oraz transgraniczny charakter obszaru, na którym są realizowane (wyłączna strefa ekonomiczna) należy przyjąć, że skutki tych działań będą oddziaływać także na obszary poza granicami Polski. W ramach tego celu szczegółowego instytucja zarządzająca dopuszcza możliwość realizacji przedsięwzięć o charakterze międzynarodowym wspierających współpracę międzyinstytucjonalną oraz wymianę wiedzy i doświadczeń na przykład w ramach wspólnych szkoleń i konferencji.

Planowane wykorzystanie instrumentów finansowych

Pole tekstowe [max. 1 000 znaków]

Wsparcie udzielane w ramach celu szczegółowego 4.1 nie obejmuje udzielania pomocy w formie instrumentów finansowych.

Na etapie programowania instytucja zarządzająca wzięła pod uwagę grono potencjalnych beneficjentów (instytucje publiczne, podmioty administracji morskiej, instytuty badawcze) i sposób finansowania realizowanych przez nich działań, nieinwestycyjny charakter działań obciążonych wysokim ryzykiem niepewności co do osiągniętych wyników końcowych (badania i analizy naukowe, innowacje) oraz aktualną kondycję finansową beneficjentów. Podejmując decyzję instytucja zarządzająca uznała, że uruchamianie wsparcia w formie instrumentów zwrotnych w perspektywie finansowej UE 2021–2027 jest nieefektywne z uwagi na prawdopodobieństwo niewykorzystania środków finansowych.

2.1.4.1.2. Wskaźniki

Wskaźniki produktu				
ID	Wskaźnik	Jednostka miary	Cel pośredni (2024 r.)	Cel końcowy (2029 r.)
CO 01	liczba operacji	liczba	1	10

Wskaźniki rezultatu							
ID	Wskaźnik	Jednostka miary	Wartość bazowa lub wartość odniesienia	Rok referencyjny	Cel końcowy (2029 r.)	Źródło danych	Uwagi
CR 10	działania przyczyniające się do dobrego stanu środowiska, obejmujące odbudowę przyrody, zachowanie, ochronę ekosystemów, różnorodności biologicznej, zdrowia i dobrostanu zwierząt	liczba działań	0	2021	8	sprawozdania roczne i końcowe beneficjenta	
CR 13	współpraca między zainteresowanymi stronami	liczba działań	0	2021	2	sprawozdania roczne i końcowe beneficjenta	

2.1.1.1.4. INDYKATYWNY PODZIAŁ ZAPROGRAMOWANYCH ZASOBÓW (UE) WEDŁUG RODZAJU INTERWENCJI

Tabela 9				
Priorytet	Cel szczegółowy	Rodzaj interwencji	Kod	Kwota (EUR)
1	1.1	zmniejszanie negatywnych skutków lub przyczynianie się do pozytywnego wpływu na środowisko i przyczynianie się do dobrego stanu środowiska	1	33 191 802,00
1	1.1	propagowanie warunków dla rentownych, konkurencyjnych i atrakcyjnych sektorów rybołówstwa, akwakultury i przetwórstwa	2	17 605 000,00
1	1.2	przyczynianie się do neutralności klimatycznej	3	2 800 000,00
1	1.3	tymczasowe zaprzestanie działalności połowowej	4	20 999 979,00
1	1.3	trwale zaprzestanie działalności połowowej	5	45 358 215,00
1	1.3	rekompensata z tytułu nieoczekiwanych zdarzeń środowiskowych, klimatycznych lub zdrowia publicznego	7	7 000 000,00
1	1.4	kontrola i egzekwowanie	10	55 858 194,00
1	1.4	gromadzenie i analiza danych oraz promowanie wiedzy o morzu	11	21 000 000,00
1	1.6	przyczynianie się do osiągnięcia dobrego stanu środowiska poprzez wdrażanie i monitorowanie chronionych obszarów morskich, w tym obszarów Natura 2000	6	16 100 000,00
2	2.1	zmniejszenie negatywnych skutków lub przyczynianie się do pozytywnego wpływu na środowisko i przyczynianie się do dobrego stanu środowiska	1	52 412 500,00
2	2.1	propagowanie warunków dla rentownych, konkurencyjnych i atrakcyjnych sektorów rybołówstwa, akwakultury i przetwórstwa	2	90 642 496,00
2	2.1	rekompensata z tytułu nieoczekiwanych zdarzeń środowiskowych, klimatycznych lub zdrowia publicznego	7	0,00
2	2.2	propagowanie warunków dla rentownych, konkurencyjnych i atrakcyjnych sektorów rybołówstwa, akwakultury i przetwórstwa	2	59 701 495,00
2	2.2	przyczynianie się do neutralności klimatycznej	3	10 675 000,00
2	2.2	rekompensata z tytułu nieoczekiwanych zdarzeń środowiskowych, klimatycznych lub zdrowia publicznego	7	0,00
3	3.1	działania przygotowawcze w zakresie RLKS	13	59 500,00
3	3.1	wdrażanie strategii w ramach RLKS	14	41 485 500,00
3	3.1	koszty bieżące i aktywizacja w ramach RLKS	15	5 355 000,00
4	4.1	gromadzenie i analiza danych oraz promowanie wiedzy o morzu	11	840 000,00
4	4.1	nadzór morski i ochrona na morzu	12	560 000,00

2.2. PRIORYTET POMOCY TECHNICZNEJ

2.2.1. Priorytet pomocy technicznej zgodnie z art. 36 ust. 4

2.2.1.1. Interwencja w ramach Funduszy

Powiązane rodzaje działań

<i>Pole tekstowe [max. 8 000 znaków]</i>
<p>Realizacja priorytetu pomoc techniczna (PT) ma na celu zapewnienie efektywnego systemu zarządzania i wdrażania programu Fundusze Europejskie dla Rybactwa. W trakcie realizacji programu potrzeby poszczególnych uczestników procesu ulegają zmianom. Dlatego na etapie programowania instytucja zarządzająca przyjęła założenie o możliwie elastycznym podejściu do planowanych do wsparcia zadań. Takie podejście umożliwi jak najlepsze wsparcie instytucji zaangażowanych w realizację programu, a także potencjalnych i faktycznych beneficjentów. PT jako narzędzie o charakterze wspierającym procesy zarządzania, wdrażania i rozliczenia programu powinna reagować i dostosowywać się do pojawiających się potrzeb i problemów, wykorzystując przy tym m.in. doświadczenia innych programów oraz możliwość tworzenia rozwiązań uwzględniających aktualną specyfikę programu.</p> <p>Biorąc pod uwagę powyższe udzielenie wsparcia w ramach PT odbywa się na podstawie kosztów rzeczywistych.</p> <p>W ramach pomocy technicznej zaprojektowano poniższe działania.</p> <ul style="list-style-type: none">• Wsparcie administracji i ewaluacja – celem tego działania jest zapewnienie wysokiej jakości potencjału administracyjnego, warunków technicznych do wdrażania programu, a także systemów realizacji procesów związanych z zarządzaniem i wdrażaniem w zakresie naboru i selekcji projektów, systemu monitorowania, ewaluacji oraz kontroli. W tym zakresie w szczególności mogą być realizowane działania zapewniające efektywne funkcjonowanie kadr w instytucjach systemu wdrażania programu (dzięki finansowaniu wynagrodzeń i podnoszeniu kompetencji pracowników), sprawny system wdrażania programu, w tym stworzenie i utrzymanie odpowiednich warunków i narzędzi pracy oraz systemów planowania, monitorowania i raportowania programu, rozwój kultury ewaluacyjnej, wsparcie eksperckie (m.in. ekspertyzy, analizy, badania) czy przedsięwzięcia wspierające kulturę administracyjną (organizacyjną) instytucji. Działanie to powinno przyczyniać się do merytorycznego i operacyjnego przygotowania pracowników wykonujących zadania w ramach instytucji pośredniczącej (w tym wspierających efektywną organizację i realizację procesów obsługi projektów) oraz pozwolić na opracowanie nowoczesnego i spójnego narzędzia komunikacji z beneficjentami, a także stworzenie systemu informatycznego zmniejszającego obciążenia po stronie beneficjentów i instytucji.• Zapewnienie skutecznego systemu informacji i promocji programu oraz realizowanych w jego ramach instrumentów – komunikacja o programie to informowanie o jego ofercie, oczekiwanych rezultatach w kontekście wykorzystania środków europejskich na działania związane ze wspieraniem zrównoważonego rybołówstwa i ochrony żywych zasobów morza oraz o zasadach uzyskania wsparcia z EFMRA. Ma ona na celu promocję korzyści dla mieszkańców wynikających z realizowanych projektów, zwiększając świadomość roli i znaczenia UE, w tym udział programu w realizację celów Europejskiego Zielonego Ładu i przyjętej w jego ramach strategii na rzecz różnorodności biologicznej jako działania na rzecz zrównoważonej gospodarki UE. Ponadto ma na celu informowanie opinii publicznej o zrealizowanych działaniach i efektach programu operacyjnego, w tym pokazanie pozytywnego wpływu i wartości dodanej wsparcia ze środków UE.

Główne grupy docelowe

<i>Pole tekstowe [max. 1 000 znaków]</i>
<p>Wsparcie w ramach PT jest skierowane m.in. do:</p> <ul style="list-style-type: none">– instytucji zaangażowanych we wdrażanie programu i wykonujących działania niezbędne do skutecznego administrowania funduszami i ich wykorzystania w zakresie m.in. przygotowania, zarządzania, wdrażania, koordynacji, monitorowania, ewaluacji, widoczności i komunikacji oraz kontroli i audytu,– podmiotów wspierających realizację programu,– potencjalnych i faktycznych beneficjentów,– ogółu społeczeństwa.

--

2.2.1.2. Wskaźniki

Wskaźniki produktu				
ID	Wskaźnik	Jednostka miary	Cel pośredni (2024 r.)	Cel końcowy (2029 r.)
	liczba operacji w zakresie wsparcia administracji.	liczba	1	1
	liczba działań informacyjno-promocyjnych o szerokim zasięgu.	liczba	1	1
	liczba operacji w ramach działań ewaluacyjnych.	liczba	1	3

2.2.1.3. Indykatywny podział zaprogramowanych zasobów (UE) według rodzaju interwencji

TABELA 9				
Priorytet	Cel szczegółowy	Typ interwencji	Kod	Kwota (EUR)
Pomoc techniczna	pomoc techniczna	pomoc techniczna	16	30 743 272,00

2.2.2. Priorytet pomocy technicznej zgodnie z art. 37

2.2.2.1. Opis pomocy technicznej w ramach finansowania niepowiązanego z kosztami

<i>Pole tekstowe [max. 3 000 znaków]</i>
Państwo członkowskie UE nie realizuje dodatkowych działań w zakresie pomocy technicznej, zgodnie z art. 37 CPR, a zatem nie zostanie zastosowane finansowanie niepowiązane z kosztami, o którym mowa w art. 95 CPR.

2.2.2.2. Indykatywny podział zaprogramowanych zasobów (UE) według rodzaju interwencji

TABELA 9				
Priorytet	Cel szczegółowy	Typ interwencji	Kod	Kwota (EUR)
nie dotyczy	nie dotyczy	nie dotyczy	nie dotyczy	nie dotyczy

3. Plan finansowy

3.1. Przesunięcia i wkłady

3.4. Przesunięcia zwrotne

3.5. Środki finansowe w rozbiu na poszczególne lata

Fundusz	2021 r.	2022 r.	2023 r.	2024 r.	2025 r.	2026 r.	2027 r.	Ogółem
EFMRA	62 675 756, 00	83 713 340, 00	80 407 168, 00	76 993 019, 00	68 282 136, 00	69 610 965, 00	70 705 569, 00	512 387 953,0 0

3.6. Łączne środki finansowe w podziale na fundusz oraz współfinansowanie krajowe

Program EFMRA wykorzystujący pomoc techniczną zgodnie z art. 36 ust. 4 zgodnie z wyborem dokonany w umowie partnerstwa

Tabela 11 A						
Priorytet	Cel szczegółowy	Podstawa obliczania wsparcia UE	Wkład UE (EUR)	Wkład krajowy (EUR)	Ogółem (EUR)	Stopa dofinansowania
Priorytet 1	1.1.1	publiczny	47 296 802,00	20 270 058,00	61 566 860,00	70%
	1.1.2	publiczny	3 500 000,00	1 500 000,00	5 000 000,00	70%
	1.2	publiczny	2 800 000,00	1 200 000,00	4 000 000,00	70%
	1.3	publiczny	73 358 194,00	31 439 226,00	104 797 420,00	70%
	1.4	publiczny	76 858 194,00	32 939 226,00	109 797 420,00	70%
	1.5	publiczny	nie dotyczy	nie dotyczy	nie dotyczy	nie dotyczy
	1.6	publiczny	16 100 000,00	6 900 000,00	23 000 000,00	70%
Priorytet 2	2.1	publiczny	143 054 996,00	61 309 284,00	204 364 280,00	70%
	2.2	publiczny	70 376 495,00	30 161 355,00	100 537 850,00	70%
Priorytet 3	3.1	publiczny	46 900 000,00	20 100 000,00	67 000 000,00	70%
Priorytet 4	4.1	publiczny	1 400 000,00	600 000,00	2 000 000,00	70%
Pomoc techniczna zgodnie z art. 36 ust. 4	5.1	publiczny	30 743 272,00	13 175 688,00	43 918 960,00	70%
Pomoc techniczna zgodnie z art. 37	5.2	publiczny	nie dotyczy	nie dotyczy	nie dotyczy	nie dotyczy

Program EFMRA wykorzystujący pomoc techniczną zgodnie z art. 36 ust. 5 zgodnie z wyborem dokonany w umowie partnerstwa

Tabela 11 A							
Priorytet	Cel szczegółowy	Podstawa obliczania wsparcia UE	Wkład UE		Wkład krajowy	Ogółem	Poziom współfinansowania
			Wkład UE bez PT z art. 30(5)	Wkład UE dla PT z art. 30(5)			
Priorytet 1	1.1.1	publiczny	nie dotyczy	nie dotyczy	nie dotyczy	nie dotyczy	
	1.1.2	publiczny	nie dotyczy	nie dotyczy	nie dotyczy	nie dotyczy	
	1.2	publiczny	nie dotyczy	nie dotyczy	nie dotyczy	nie dotyczy	
	1.3	publiczny	nie dotyczy	nie dotyczy	nie dotyczy	nie dotyczy	
	1.4	publiczny	nie dotyczy	nie dotyczy	nie dotyczy	nie dotyczy	
	1.5	publiczny	nie dotyczy	nie dotyczy	nie dotyczy	nie dotyczy	
	1.6	publiczny	nie dotyczy	nie dotyczy	nie dotyczy	nie dotyczy	
Priorytet 2	2.1	publiczny	nie dotyczy	nie dotyczy	nie dotyczy	nie dotyczy	
	2.2	publiczny	nie dotyczy	nie dotyczy	nie dotyczy	nie dotyczy	
Priorytet 3	3.1	publiczny	nie dotyczy	nie dotyczy	nie dotyczy	nie dotyczy	
Priorytet 4	4.1	publiczny	nie dotyczy	nie dotyczy	nie dotyczy	nie dotyczy	
Pomoc techniczna zgodnie z art. 37	5.1	publiczny	nie dotyczy	nie dotyczy	nie dotyczy	nie dotyczy	

4. Warunki podstawowe

Tabela 12: Warunki podstawowe					
Warunki podstawowe	Spełnienie warunku podstawowego	Kryteria	Spełnienie kryteriów	Odniesienie do odpowiednich dokumentów [max. 500 znaków]	Uzasadnienie [max. 1000 znaków]
Skuteczne mechanizmy monitorowania rynku zamówień publicznych.	☒ Tak ☐ Nie	Istnienie mechanizmów monitorowania obejmujących wszystkie umowy w sprawie zamówień publicznych oraz postępowania w sprawie tych zamówień w ramach Funduszy zgodnie z prawodawstwem Unii dotyczącym zamówień. Wymóg ten obejmuje: 1) rozwiązania mające zapewnić gromadzenie faktycznych i wiarygodnych danych dotyczących postępowań w sprawie zamówień publicznych o wartości powyżej unijnych progów zgodnie z obowiązkami sprawozdawczymi na mocy art. 83 i 84 dyrektywy 2014/24/UE oraz art. 99 i 100 dyrektywy 2014/25/UE;	☒ Tak ☐ Nie	Link do ustawy: http://isap.sejm.gov.pl/isap.nsf/download.xsp/WDU20190002019/U/D20192019Lj.pdf	Zgodnie z obowiązkami wynikającymi z dyrektyw, Urząd UZP przygotowuje co 3 lata sprawozdania z monitorowania systemu zamówień publicznych oparte o dane otrzymywane od zamawiających w rocznych sprawozdaniach o udzielonych zamówieniach publicznych, dane pochodzące z TED oraz informacje o wynikach kontroli prowadzonych przez Prezesa UZP..
		2) rozwiązania mające zapewnić, by dane obejmowały co najmniej następujące elementy: a) jakość i natężenie konkurencji: nazwiska /nazwy zwycięskich oferentów, liczba oferentów na początku postępowania oraz wartość umowny,	☒ Tak ☐ Nie	Link do ustawy: http://isap.sejm.gov.pl/isap.nsf/download.xsp/WDU20190002019/U/D20192019Lj.pdf	UZP posiada dostęp do wszystkich danych wymaganych w ramach warunkowości podstawowej (dane pochodzą z bazy TED prowadzonej przez KE oraz ze sprawozdań rocznych przedkładanych Prezesowi UZP przez zamawiających) z wyjątkiem danych dotyczących finalnej ceny po wykonaniu

		b) informacja o ostatecznej cenie po zakończeniu postępowania i o udziale MŚP, jako bezpośrednich oferentów, w przypadku gdy systemy krajowe podają takie informacje;			zamówienia. Zgodnie jednak z aktualnym brzmieniem warunku, dane dotyczące finalnej ceny są wymagane tylko, jeśli krajowe systemy przewidują/gromadzą takie informacje.
		3) rozwiązania mające zapewnić monitorowanie i analizę danych przez właściwe organy krajowe zgodnie z art. 83(2) dyrektywy 2014/24/EU i art. 99(2) dyrektywy 2014/25/EU;	☒ Tak ☐ Nie	Link do ustawy: http://isap.sejm.gov.pl/isap.nsf/download.xsp/WDU20190002019/U/D20192019Lj.pdf	Zgodnie z obowiązkami wynikającymi z dyrektyw, UZP przygotowuje co 3 lata sprawozdania z monitorowania systemu zamówień publicznych oparte o dane otrzymywane od zamawiających w rocznych sprawozdaniach o udzielonych zamówieniach publicznych, dane pochodzące z TED oraz informacje o wynikach kontroli prowadzonych przez Prezesa UZP. Ponadto UZP publikuje na swojej stronie roczne raporty z funkcjonowania systemu zamówień publicznych oraz okresowe Biuletyny Informacyjne. W przypadku powstania w toku kontroli prowadzonej przez UZP podejrzenia, że w postępowaniu mogło dojść do zmywu przetargowej UZP przekazuje stosowną informację w tym zakresie do UOKIK. Między UZP i UOKIK zostało także podpisane porozumienie zakładające współpracę obydwu instytucji, wymianę informacji i doświadczeń.
		4) rozwiązania mające zapewnić, by wyniki analiz były udostępniane publicznie zgodnie z art. 83(3) dyrektywy 2014/24/EU oraz art. 99(3) dyrektywy 2014/25/EU;			
		5) rozwiązania mające zapewnić, by wszelkie informacje wskazujące na przypadki podejrzonej zmywu przetargowej były przekazywane właściwym organom krajowym zgodnie z art. 83(2) dyrektywy 2014/24/EU oraz art. 99(2) dyrektywy 2014/25/EU.			
Narzędzia i zdolności umożliwiające skuteczne stosowanie zasad pomocy państwa.	☒ Tak ☐ Nie	Instytucje zarządzające dysponują narzędziami i zdolnościami umożliwiającymi im weryfikację	☒ Tak ☐ Nie	Link do ustawy: http://isap.sejm.gov.pl/isap.nsf/download.xsp/WDU20041231291/U/D20041291Lj.pdf	Zgodnie z art. 31b pkt 2) ustawy z dnia 30 kwietnia 2004 r. o postępowaniu w sprawach dotyczących pomocy publicznej (Dz.

		<p>zgodności z zasadami pomocy państwa:</p> <p>1) w odniesieniu do przedsiębiorstw znajdujących się w trudnej sytuacji oraz objętych wymogiem odzyskania pomocy;</p>			<p>U. z 2018 r., poz. 362) Prezes UOKiK ma obowiązek ogłaszania w Biuletynie Informacji Publicznej na stronie internetowej informacji o decyzjach KE dotyczących zwrotu pomocy publicznej. Jednocześnie, zgodnie z art. 37 ust. 5 ustawy, podmioty udzielające pomocy mają obowiązek uzyskać od przedsiębiorców ubiegających się o pomoc publiczną informacje umożliwiające stwierdzenie czy dany przedsiębiorca znajduje się w trudnej sytuacji na dzień udzielenia pomocy.</p>
		<p>2) poprzez dostęp do specjalistycznych porad i wytycznych w kwestiach pomocy państwa udzielanych przez ekspertów ds. pomocy państwa z podmiotów lokalnych lub krajowych.</p>	<p>☒ Tak</p> <p>☐ Nie</p>	<p>Link do ustawy: http://isap.sejm.gov.pl/isap.nsf/download.xsp/WDU20041231291/U/D20041291Lj.pdf</p>	<p>Funkcję krajowego organu do spraw pomocy państwa, odpowiedzialnego za skuteczne wdrażanie i stosowanie unijnych przepisów w zakresie pomocy publicznej, pełni Prezes UOKiK (a w zakresie pomocy publicznej w sektorze rolnym i rybołówstwa - MRiRW). Zgodnie z ww. ustawą, Prezes UOKiK opiniuje projekty programów pomocowych i pomocy indywidualnej, w tym projekty finansowane w ramach środków strukturalnych, notyfikuje je KE, reprezentuje rząd polski w postępowaniu przez Komisją oraz monitoruje pomoc publiczną udzielaną przedsiębiorcom. Ustawa reguluje także obowiązki w zakresie monitorowania pomocy udzielanej polskim przedsiębiorcom, to jest gromadzenia, przetwarzania oraz przekazywana informacji związanych z pomocą publiczną.</p>

<p>Skuteczne stosowanie i wdrożenie Karty praw podstawowych Unii Europejskiej.</p>	☒ Tak ☐ Nie	<p>Istnienie skutecznych mechanizmów służących zapewnieniu zgodności z Kartą praw podstawowych Unii Europejskiej (KPP), które obejmują:</p> <p>1) ustalenia mające zapewnić zgodność programów wspieranych z Funduszy i ich wdrażania z odpowiednimi postanowieniami KPP;</p>	☒ Tak ☐ Nie	<p>Przygotowana jednolita procedura zgłaszania podejrzeń o niezgodności projektów (operacji) z KPP w ramach każdego programu.</p>	<p>Jednolita procedura dotyczy weryfikacji zgodności z KPP zarówno na etapie złożenia wniosku o dofinansowanie jak i trakcie realizacji projektów. Podejrzania o niezgodności projektów i/lub działań Beneficjenta lub IP/IW/IZ z KPP zgłaszane są odpowiednio do IP/IW/IZ/Rzecznika Funduszy UE (w przypadku programów finansowanych z EFMRA, FAM, IZGW i FBW istnieje właściwy odpowiednik). Właściwa instytucja dokonuje analizy, podejmuje czynności weryfikujące stan faktyczny i rozstrzyga o zasadności zgłoszenia. W przypadku potwierdzenia naruszenia artykułów KPP, w zależności od charakteru sprawy, właściwa instytucja przekazuje zgłoszenie naruszenia do odpowiednich służb, takich jak RPO, PIP, Rzecznika Praw Pacjenta lub/i właściwych organów ścigania. IZ programu odpowiedzialna jest również za prowadzenie polityki informacyjnej w ww. obszarze.</p>
		<p>2) rozwiązania dotyczące zgłaszania komitetowi monitorującemu przypadków niezgodności operacji wspieranych z Funduszy z KPP oraz skarg o nieprzestrzeganie KPP złożonych zgodnie z rozwiązaniami przyjętymi na mocy art. 69(7) rozp. 2021/1060.</p>	☒ Tak ☐ Nie		<p>Procedura uwzględnia obowiązek IZ Programu w zakresie przygotowania rocznej zbiorczej informacji o wszystkich zgłoszeniach dotyczących niezgodności projektów z KPP oraz skarg, w celu rozpatrzenia przez KM Programu. KM podejmuje decyzję o podjęciu właściwych działań</p>

					zaradczych w odniesieniu do zgłoszonych przypadków.
Wdrażanie i stosowanie Konwencji ONZ o prawach osób niepełnosprawnych zgodnie z decyzją Rady 2010/48/WE.	☒ Tak ☐ Nie	<p>Istnienie krajowych ram zapewniających realizację Konwencji o prawach osób niepełnosprawnych (KPON), które obejmują:</p> <p>1) cele ogólne obejmujące wymierne wartości docelowe, mechanizmy gromadzenia danych i monitorowania;</p>	☒ Tak ☐ Nie	<p>Link do dokumentu: https://dziennikustaw.gov.pl/MP/rok/2021/pozycja/218</p>	<p>Strategia na rzecz Osób z Niepełnosprawnościami 2021–2030 przyjęta uchwałą nr 27 Rady Ministrów z dnia 16 lutego 2021 r. wypełnia wskazane kryteria przez ustanowienie ram całościowej polityki krajowej dla zapewnienia wdrażania Konwencji o prawach osób niepełnosprawnych, obejmujących:</p> <ul style="list-style-type: none"> - określenie konkretnych celów i działań do osiągnięcia w oznaczonym czasie - wyznaczenie wskaźników realizacji tych celów (mierników) i podmiotów odpowiedzialnych za ich realizację w określonym czasie, - zapewnienie gromadzenia danych w zakresie dotyczącym realizacji celów i działań - ustanowienie mechanizmów monitoringu realizacji celów i działań, - zapewnienie wdrażania na poziomie opracowywania i wdrażania planów działań i programów polityki dostępności oraz zgodnego z postanowieniami Konwencji o prawach osób niepełnosprawnych ustawodawstwa i standardów, stosownie do uzgodnionych zapisów Strategii.

		<p>2) rozwiązania mające zapewnić, by w ramach przygotowywania i wdrażania programów odpowiednio zostały odzwierciedlone polityka, prawodawstwo i normy w zakresie dostępności;</p> <p>3) rozwiązania dotyczące sprawozdawania komitetowi monitorującego przypadków niezgodności operacji wspieranych z Funduszy z KPON oraz skarg o nieprzestrzeganie KPON, złożonych zgodnie z rozwiązaniami przyjętymi na mocy art. 69(7) rozp. 2021/1060</p>	☒ Tak ☐ Nie	<p>1. Przygotowana procedura zgłaszania podejrzeń o niezgodności projektów (operacji) z KPON.</p> <p>2. Wprowadzenie obowiązku stosowania ww. procedury w ramach każdego z programów.</p>	<p>Opracowano procedurę dla programów finansowanych z 8 funduszy nakładającą na IZ Programu obowiązek przygotowania rocznej informacji o zgłoszeniach dot. niezgodności projektów z KPON oraz skarg, w celu rozpatrzenia przez KM Programu. KM decyduje o podjęciu działań zaradczych w odniesieniu do zgłoszonych przypadków. Procedura obejmuje weryfikację zgodności z KPON zarówno na etapie złożenia wniosku o dofinansowanie, jak i w trakcie realizacji projektów. Podejrzenia o niezgodności projektów i/lub działań Beneficjenta lub IP/IW/IZ z KPON zgłaszane są odpowiednio do IP/IW/IZ/Rzecznika Funduszy UE (w przypadku programów finansowanych z EFMRA, FAM, IZGW i FBW istnieje właściwy odpowiednik). Właściwa instytucja dokonuje analizy, podejmuje czynności weryfikujące stan faktyczny i rozstrzyga o zasadności zgłoszenia. W przypadku potwierdzenia naruszenia KPON, w zależności od charakteru sprawy, właściwa instytucja przekazuje zgłoszenie naruszenia do odpowiednich służb, takich jak RPO, PIP, Rzecznika Praw Pacjenta lub/i właściwych organów ścigania. IZ programu odpowiedzialna jest również za prowadzenie polityki informacyjnej w ww. obszarze.</p>

5. Instytucje programu

Tabela 13: Instytucje programu			
Instytucje programu	Nazwa instytucji <i>[max. 500 znaków]</i>	Imię i nazwisko osoby do kontaktów <i>[max. 200 znaków]</i>	E-mail <i>[max. 200 znaków]</i>
Instytucja zarządzająca	minister właściwy do spraw rybołówstwa		
Instytucja audytowa	Szef Krajowej Administracji Skarbowej	Dominik Zalewski, Dyrektor Departamentu Audytu Środków Publicznych w Ministerstwie Finansów	sekretariat.das@mf.gov.pl
Podmiot otrzymujący płatności od KE	minister właściwy do spraw finansów publicznych	Dorota Jaworska, Dyrektor Departamentu Instytucji Płatniczej w Ministerstwie Finansów	sekretariat.ip@mf.gov.pl
W stosownych przypadkach podmiot, który otrzymuje płatności od KE w przypadku pomoc techniczna zgodnie z art. 36 ust. 5 CPR			
Zadania w zakresie księgowania wydatków w przypadku, gdy są powierzone podmiotowi innemu niż instytucja zarządzająca	minister właściwy do spraw finansów publicznych	Dorota Jaworska, Dyrektor Departamentu Instytucji Płatniczej w Ministerstwie Finansów	sekretariat.ip@mf.gov.pl

Podział kwot refundowanych z tytułu pomocy technicznej na podstawie art. 36 ust. 5 rozporządzenia w sprawie wspólnych przepisów, jeżeli wskazano więcej niż jeden podmiot otrzymujący płatności od Komisji

Tabela 13 A: Część wartości procentowych określonych w art. 36 ust. 5 lit b, która byłaby zwracana organom otrzymującym płatności od KE, w przypadku pomocy technicznej określonej w art. 36 ust 5 (w punktach procentowych)	
nie dotyczy	nie dotyczy

6. Partnerstwo

Pole tekstowe [max. 10 000 znaków]

Institucja zarządzająca, wzorem wcześniejszych perspektyw finansowych UE, dokłada starań, aby zasada partnerstwa była stosowana na wszystkich etapach realizacji krajowego programu wdrażającego środki z EFMRA. Wyrazem tego jest włączenie możliwie szerokiej grupy przedstawicieli partnerów społecznych i gospodarczych, organizacji społeczeństwa obywatelskiego, samorządu terytorialnego oraz instytucji badawczych w procesy programowania, wdrażania, monitorowania i ewaluacji wykorzystania środków finansowych pochodzących z tego funduszu.

Zasada partnerstwa opiera się na mechanizmach wielopoziomowego zarządzania, odzwierciedlonych w przepisach rozporządzenia delegowanego Komisji (UE) nr 240/2014 z dnia 7 stycznia 2014 r. w sprawie europejskiego kodeksu postępowania w zakresie partnerstwa w ramach europejskich funduszy strukturalnych i inwestycyjnych¹²⁶ oraz ustawy z dnia 6 grudnia 2006 r. o zasadach prowadzenia polityki rozwoju¹²⁷.

Zasada partnerstwa jest realizowana na wielu płaszczyznach, w tym w szczególności:

- podczas spotkań konsultacyjnych z interesariuszami i potencjalnymi beneficjentami programu,
- w ramach grupy roboczej do spraw przygotowania programu operacyjnego dla sektora rybackiego w ramach perspektywy finansowej UE 2021–2027,
- na posiedzeniach komitetu monitorującego,
- na posiedzeniach Komitetu do spraw Umowy Partnerstwa.

Przystępując do prac nad nowym okresem programowania, instytucja zarządzająca uczestniczyła w **cyklu konsultacji dotyczących potrzeb i oczekiwań środowiska rybackiego wobec nowego programu**. Spotkania te rozpoczęły się już w 2018 r. i odbywały się oddzielnie z przedstawicielami rybołówstwa morskiego, rybołówstwa śródlądowego i akwakultury, przetwórców ryb oraz środowiska nauki i służb odpowiedzialnych za nadzór i kontrolę. Postulaty zgłoszone podczas tych spotkań zostały wykorzystane przez instytucję zarządzającą zarówno na etapie prac nad projektem rozporządzenia o EFMRA, jak również podczas prac nad dokumentami programowymi. Tematyka związana z potrzebami sektora rybackiego poruszana była w trakcie:

- spotkania z przedstawicielami branży rybołówstwa morskiego: Kołobrzeg-Darłowo (13–15.12.2018 r.), Wolin (22–23.01.2019 r.), Ustka (27–28.01.2019 r.), Jastarnia-Nowy Dwór Gdański (30–31.01.2019 r.), Wolin-Kołobrzeg-Darłowo (24–27.02.2019 r.), Kąty Rybackie (13.04.2019 r.), Ustka-Władysławowo (15–17.04.2019 r.), Wolin (18.07.2019 r.), Szczecin (23–24.02.2020 r.), Pogorzelica (26–28.02.2020 r.), Świnoujście (31.07–03.08.2020 r.), Mrągowo (22.06.2021 r.), Warszawa (9.08.2021 r.), Gdynia (30.08.2021 r.), Gdynia (9.09.2021 r.), Warszawa (7.10.2021 r.), online (25.11.2021 r.), Cetniewo (20–21.01.2022 r.),
- spotkania z przedstawicielami środowiska rybaków śródlądowych i producentów akwakultury: Gdynia (11–12.10.2018 r.), Rzeszów (20–22.02.2019 r.), Opole Lubelskie (12–13.05.2019 r.), Pęczniew (7.05.2021 r.), Opole Lubelskie (24.05.2021 r.), Żabieniec (8.06.2021 r.), Chmielno (8.07.2021 r.), Opalenica (22–24.09.2021 r.), Rumia (13–15.10.2021 r.), Gniew (20–22.10.2021 r.),
- spotkania z przedstawicielami RLGD: Mielno (15–16.11.2018 r.), Niemodlin (16.11.2018 r.), Kołobrzeg (15.05.2019 r.),
- spotkania z przedstawicielami sektora przetwórstwa produktów rybołówstwa i akwakultury: Gdynia (11–12.10.2018 r.), Reda (28.09.2020 r.), online (27.01.2021 r.), Kołobrzeg (18.06.2021 r.), Wolin (26.06.2021 r.), Kamień Pomorski (15.08.2021 r.), Gosławice (6–7.09.2021 r.), Gdynia (29–30.09.2021 r.), online (17.02.2022 r.),
- spotkania z przedstawicielami organów odpowiedzialnych za kontrolę i egzekwowanie przepisów WPRyb oraz gromadzenie danych: Bielsko-Biała (15–17.10.2018 r.).

Na etapie programowania, w celu realizacji zasady partnerstwa, została powołana **grupa robocza do spraw przygotowania programu operacyjnego dla sektora rybackiego w ramach perspektywy finansowej na lata 2021–2027**. Grupa ta została powołana jako organ pomocniczy (opiniodawczo-doradczy) ministra właściwego do spraw rybołówstwa w celu udzielenia pomocy w przygotowaniu najbardziej optymalnych rozwiązań dla sektora rybackiego, w tym m.in. opracowania zasad udzielania pomocy finansowej oraz podziału środków finansowych na poszczególne priorytety, cele szczegółowe, typy interwencji i działania. Partnerzy zrzeszeni w ramach grupy roboczej byli informowani o harmonogramie i zakresie prac nad uszczegółowieniem programu zgodnie z europejskim kodeksem postępowania w zakresie partnerstwa.

¹²⁶ Dz. Urz. UE L 74 z 14.03.2014, str. 1.

¹²⁷ Dz. Urz. UE L 74 z 14.03.2014, str. 1.

W skład grupy zostali powołani przedstawiciele administracji rządowej oraz samorządu terytorialnego zrzeszeni w Komisji Wspólnej Rządu i Samorządu Terytorialnego oraz Związku Województw RP, a także reprezentanci jednostek naukowych i sektora rybackiego (organizacje pozarządowe działające w obszarze rybołówstwa dalekomorskiego, rybołówstwa bałtyckiego, przetwórstwa rybnego i rybactwa śródlądowego). Do pracy w grupie zaproszono również reprezentantów pozarządowych organizacji działających w zakresie ochrony środowiska oraz RLGD. W spotkaniach grupy uczestniczyli również przedstawiciele Narodowego Koordynatora do spraw Strategii Unii Europejskiej dla Regionu Morza Bałtyckiego w Polsce oraz MIR-PIB – instytucji odpowiedzialnej za zbieranie danych rybackich w ramach WPRyb. Wszyscy członkowie grupy powołani zostali po wcześniejszym zgłoszeniu ich kandydatur przez powyższe podmioty na zaproszenie wystosowane przez Ministra.

Partnerzy spoza administracji partnerzy społeczni, partnerzy gospodarczy, przedstawiciele społeczeństwa obywatelskiego oraz przedstawiciele podmiotów działających w obszarze związanym ze stosowaniem zasad horyzontalnych) stanowili 50% składu grupy roboczej, natomiast przedstawiciele sektora rybackiego 36%. Prace grupy roboczej odbywały się zarówno na posiedzeniach plenarnych, jak i w podgrupach tematycznych. Powołano 4 podgrupy robocze odpowiednio do spraw akwakultury, rybołówstwa morskiego, RLKS w ramach EFMRA oraz rynku i przetwórstwa rybnego. Łącznie odbyło się 1 spotkanie plenarne oraz 11 spotkań w podgrupach tematycznych.

Kolejną płaszczyzną realizacji zasady partnerstwa jest **komitet monitorujący powołany dla programu wdrażającego środki z EFMRA**. W celu zachowania spójności między programami realizowanymi w perspektywie finansowej UE 2014–2020 i 2021–2027 instytucja zarządzająca przyjęła model oparty na założeniu, że na etapie programowania funkcję tę pełni prekomitet monitorujący w składzie ustalonym na zasadzie analogii do Komitetu Monitorującego PO RYBY 2014–2020 (którego zadaniem jest m.in. opracowanie propozycji kryteriów wyboru dla przyszłych operacji), a na dalszym etapie – właściwy Komitet Monitorujący Programu Fundusze Europejskie dla Rybactwa.

Komitet monitorujący odgrywa kluczową rolę w realizacji zasady partnerstwa. Jego skład oraz sposób doboru reprezentatywnych przedstawicieli są zgodne z europejskim kodeksem postępowania w zakresie partnerstwa, przepisami rozporządzenia 2021/1060 o przepisach wspólnych, oraz projektowaną ustawą o wspieraniu zrównoważonego rozwoju sektora rybackiego z udziałem Europejskiego Funduszu Morskiego, Rybackiego i Akwakultury na lata 2021–2027). Udział partnerów społecznych spoza administracji w składzie Komitetu Monitorującego uwzględnia m.in. przedstawicieli uczelni oraz instytutów naukowych i badawczych, przedstawicieli sektora rybackiego, organizacji pozarządowych działających w obszarze ochrony środowiska, podmiotów odpowiedzialnych za promowanie włączenia społecznego, równouprawnienia płci i niedyskryminacji. W ramach Komitetu Monitorującego jest możliwe powoływanie grup roboczych, zarówno stałych jak i ad hoc. Do zadań Komitetu należy m.in. analiza postępu wdrażania programu, analiza kwestii mających wpływ na wykonanie programu, analiza realizacji zadań w zakresie komunikacji i widoczności, zatwierdzanie metodyki i kryteriów wyboru operacji czy zatwierdzanie sprawozdania końcowego z realizacji programu.

Kolejną płaszczyzną, na której jest realizowana zasada partnerstwa, jest funkcjonujący w Polsce **Komitet do spraw Umowy Partnerstwa**, o którym mowa w art. 14 ustawy z dnia 6 grudnia 2006 r. o zasadach prowadzenia polityki rozwoju. Jego zadaniem jest wsparcie koordynacji wykorzystania środków europejskich zgodnie z przyjętymi przez Polskę zobowiązaniami. W skład Komitetu do spraw Umowy Partnerstwa wchodzi przedstawiciele strony rządowej, samorządowej oraz partnerów społecznych i gospodarczych na zasadach pełnoprawnych członków (każda ze stron stanowi 1/3 składu komitetu). Ze strony partnerów społecznych i gospodarczych zasiadają w nim przedstawiciele organizacji związkowych i organizacji pracodawców, o których mowa w ustawie z dnia 24 lipca 2015 r. o Radzie Dialogu Społecznego i innych instytucjach dialogu społecznego¹²⁸, przedstawiciele organizacji pozarządowych wskazanych przez Radę Działalności Pożytku Publicznego, przedstawiciele izb gospodarczych oraz środowiska akademicko-naukowego. Skład tego gremium ma zapewnić zrównoważony liczebnie udział poszczególnych grup w podejmowaniu uchwał oraz jak najwyższą efektywność ich pracy. Partnerzy debatują nad efektami realizacji programów realizujących Umowę Partnerstwa na podstawie dostarczanych wyników monitoringu oraz ewaluacji, a także opiniują decyzje dotyczące wdrażania funduszy w ramach perspektywy finansowej UE 2014–2020 i 2021–2027. Uczestnikami spotkań komitetu są także przedstawiciele KE.

W ramach Komitetu do spraw Umowy Partnerstwa funkcjonuje podkomitet do spraw rozwoju partnerstwa poświęcony budowie relacji partnerskich i doskonaleniu wdrażania tej zasady. W skład podkomitetu wchodzi przedstawiciele strony rządowej i samorządowej, jak i partnerów społecznych, gospodarczych i społeczeństwa obywatelskiego (na poziomie 40%), zaś posiedzeniami podkomitetu kieruje przedstawiciel spoza administracji. Do zadań podkomitetu

¹²⁸ Dz. U. z 2018 r. poz. 2232, z późn. zm.

należy m.in. monitorowanie realizacji zasady partnerstwa w ramach wdrażania Umowy Partnerstwa i programów służących jej realizacji, organizowanie spotkań i warsztatów poświęconych zagadnieniom promowania zasady partnerstwa oraz obywatelskich postaw w ramach realizacji Umowy Partnerstwa, wypracowanie propozycji działań podnoszących efektywność programów realizujących Umowę Partnerstwa oraz propozycji kompleksowego systemu monitorowania i oceny efektywności interwencji dla tych obszarów. Członkowie podkomitetu debatują także nad innymi instrumentami europejskimi, np. poświęconymi zwalczaniu skutków pandemii COVID-19. Członkowie podkomitetu zostali również włączeni w proces uzgadniania treści projektu programu Fundusze Europejskie dla Rybactwa, który w ramach krajowej procedury legislacyjnej został poddany konsultacjom publicznym w ramach których wykorzystano m.in. narzędzie wysłuchania publicznego. Istotnym elementem realizacji zasady partnerstwa są konsultacje, w ramach których partnerzy spoza administracji mogą zgłaszać uwagi do całości projektu dokumentu programowego. Raport z konsultacji, zawierający stanowisko instytucji zarządzającej do każdej ze zgłoszonych uwag został podany do publicznej wiadomości na stronie internetowej MRiRW.

7. Komunikacja i widoczność

Pole tekstowe [max. 4 500 znaków]

Informowanie o programie Fundusze Europejskie dla Rybactwa stanowi element krajowego systemu komunikacji marki Fundusze Europejskie.

Działania komunikacyjne prowadzone są przez instytucję zarządzającą we współpracy z instytucją pośredniczącą, instytucjami europejskimi, krajowymi i regionalnymi oraz partnerami spoza administracji i beneficjentami. Koordynatorem programowym jest Dyrektor Departamentu Pomocy Technicznej w MRiRW, odpowiedzialny za promocję, który współpracuje z Koordynatorem Krajowym oraz bierze udział w spotkaniach Europejskiej Sieci ustanowionej na podstawie art. 48 ust. 3 CPR.

Działania komunikacyjne dla operacji obejmujących inwestycje rzeczowe lub zainstalowanie zakupionego sprzętu o wartości powyżej 100 000 euro przewidują obowiązek umieszczenia, niezwłocznie po rozpoczęciu fizycznej realizacji operacji, trwałych tablic informacyjnych lub tablic pamiątkowych w sposób wyraźnie widoczny dla społeczeństwa, które przedstawiają symbol UE zgodnie z parametrami technicznymi określonymi w załączniku IX do CPR. W przypadku pozostałych operacji przewidziane zostały obowiązki, o których mowa w art. 50 ust. 1 lit. d-e CPR.

Szczegóły założeń systemu komunikacji znajdują się w Strategii komunikacji Funduszy Europejskich 2021–2027.

Cele

Działania komunikacyjne mają na celu:

- aktywizację do sięgania po środki w ramach EFMRA,
- informowanie opinii publicznej i ogółu społeczeństwa o celach, oczekiwanych efektach, podejmowanych działaniach i osiągniętych rezultatach,
- przekazywanie informacji na temat otrzymanego wsparcia z UE, w tym m.in. przez podkreślenie roli i wartości dodanej wkładu UE,
- wsparcie realizacji projektów.

Grupy docelowe

- potencjalni beneficjenci, w tym m.in.:
 - właściciele i armatorzy statków rybackich,
 - przedsiębiorcy działający w sektorze rybackim i okołorybackim,
 - branżowe instytuty badawcze oraz placówki edukacyjne kształcące na kierunkach rybackich,
 - organizacje realizujące statutowe działania w zakresie rybactwa,
 - RLGD,
- beneficjenci,
- ogół społeczeństwa i opinia publiczna, czyli odbiorcy rezultatów – pośredni i bezpośredni, użytkownicy powstałej infrastruktury, media.

Kanały komunikacji

Działania komunikacyjne mogą być prowadzone za pośrednictwem kanałów komunikacji, które przynoszą najlepsze efekty, biorąc pod uwagę grupę docelową, planowany zasięg terytorialny oraz nakład kosztów.

Priorytetowe kanały to m.in.:

- media społecznościowe (kanały własne np. Facebook, YouTube, Instagram oraz kampanie w kanałach płatnych),
- komunikacja naborowa za pomocą ogłoszeń m.in. na stronach instytucji pośredniczącej, w wyszukiwarce dotacji oraz w mediach społecznościowych,
- media o szerokim zasięgu (np. prasa, telewizja, radio, Internet),
- wydarzenia informacyjne i promocyjne,
- spotkania, warsztaty, konkursy,
- materiały audio-wideo prezentujące efekty zrealizowanych projektów i zachęcające do ubiegania się o dofinansowanie,
- serwis internetowy programu i portal Funduszy Europejskich umożliwiający dostęp do informacji o programie, jego celach i realizowanych projektach czy dostępnych możliwościach finansowania, jak również osiągnięciach i efektach wdrażania. Publikowane będą wykazy operacji wybranych do wsparcia,
- sieć Punktów Informacyjnych Funduszy Europejskich.

W komunikacji nacisk jest położony na wykorzystanie potencjału komunikacyjnego beneficjentów i zaangażowanie ich w promocję EFMRA. Aby wesprzeć ich w prowadzeniu promocji projektów, opracowano m.in. przewodnik i wzory grafik do pobrania. Wszystkie działania informacyjne i promocyjne będą prowadzone z uwzględnieniem zasad pełnego i równego dostępu dla potencjalnie zainteresowanych osób i organizacji oraz wszystkich wymagań dotyczących niedyskryminacji.

Planowany budżet

Szacunkowy budżet na realizację działań informacyjnych i promocyjnych przez instytucje zarządzającą i pośredniczącą wynosi 5 571 428,57 euro, w tym 3 900 000 euro z EFMRA. Kwoty w podziale na dany rok, grupy docelowe oraz cele są określane w rocznych planach.

Monitoring i ocena

Działania komunikacyjne będą podlegać stałej ocenie i monitoringowi pod kątem ich jakości, trafności w realizacji celów komunikacyjnych i skuteczności w dotarciu do grup docelowych. Służą temu m.in. bieżące badania ankietowe, badania jakościowe i analizy użyteczności. Ewaluacja obejmuje monitorowanie osiągnięcia założonych celów i wskaźników. W okresie wdrażania programu w ramach oceny będą realizowane badania społeczeństwa polskiego pod kątem oceny wiedzy i świadomości oraz rozpoznawalności EFMRA i dostarczenia rekomendacji dla prowadzonych działań. Monitoring i ocena obejmuje takie wskaźniki jak liczba ogólnopolskich, lokalnych lub regionalnych imprez związanych z tematyką rybacką, w których będą brali udział przedstawiciele instytucji wdrażających program, liczba uczestników form szkoleniowych dla beneficjentów czy liczba odwiedzin serwisu internetowego.

8. Stosowanie stawek jednostkowych, kwot ryczałtowych, stawek ryczałtowych i finansowania niepowiązanego z kosztami

Tabela 14: Stosowanie stawek jednostkowych, kwot ryczałtowych, stawek ryczałtowych i finansowania niepowiązanego z kosztami		
Planowane stosowanie art. 94 i 95 CPR	TAK	NIE
Od momentu przyjęcia, program będzie wykorzystywał refundację wkładu Unii w oparciu o stawki jednostkowe, kwoty ryczałtowe i stawki ryczałtowe w ramach priorytetu zgodnie z art. 94 rozporządzenia w sprawie wspólnych przepisów (jeżeli tak, proszę wypełnić aneks 1)	☒	☐
Od momentu przyjęcia, program będzie wykorzystywał refundację wkładu Unii w oparciu o finansowanie niepowiązane z kosztami zgodnie z art. 95 rozporządzenia w sprawie wspólnych przepisów (jeżeli tak, proszę wypełnić aneks 2)	☐	☐